

Årsredovisning

Folksam ömsesidig livförsäkring

2017

Folksam

Tre skäl att välja Folksam

Vi finns till för våra kunder

Folksam är ett så kallat ömsesidigt – kundägt – företag. Kund och ägare är helt enkelt samma sak för oss. Vi engagerar oss i det som är viktigt för våra kunder och låter sedan vinsterna gå tillbaka till dem, i form av återbäring, premiesänkningar eller ännu bättre service, tjänster och erbjudanden.

Vi tar ansvar

Vår verksamhet, ömsesidighet och storlek medför ett ansvar. Som stor aktör och investerare har vi möjlighet att påverka, vara långsiktiga och bidra till en hållbar utveckling. Därför gör vi affärer som ökar tryggheten för våra kunder samtidigt som vi värnar om människa och miljö.

Vi är ekonomiskt starka

Vår ekonomiska styrka ger oss goda förutsättningar att utveckla attraktiva erbjudanden för våra kunder. Det har även bidragit till en god avkastning på våra kunders pensionssparande – bland de högsta i branschen. Både Folksam Liv och dotterföretaget KPA Pension har betydligt mer i tillgångar än vad som behövs för att betala ut de garanterade pensionerna.

Innehåll

	Sid
Det här är Folksamgruppen	4
Året som gått	6
Förvaltningsberättelse	8
Hållbarhet	17
Bolagsstyrningsrapport	20
Finansiella rapporter	33
Noter	45
Årsredovisningens undertecknande	129
Revisionsberättelse	130
Definitioner och begrepp	134
Bolagsbenämningar	136

Det här är Folksamgruppen

Vårt jobb är att ge trygghet i livets alla skeden. Hos oss kan kunden försäkra sig själv, sina nära och kära, sina ägodelar och spara till pensionen. Dessutom är vi kundägda. Varje gång vi möter en kund, möter vi alltså en ägare – och vi har många ägare. Vi försäkrar nästan varannan svensk, och över två miljoner människor sparar långsiktigt till sin pension hos oss. Det gör Folksamgruppen till en av de ledande svenska aktörerna inom försäkring och pensionssparande.

Vår vision

Våra kunder ska känna sig trygga i en hållbar värld.

Vår affärsidé

Vi är kundernas företag som erbjuder försäkringar och pensionssparande som skapar trygghet och gillas av många.

Vårt övergripande mål

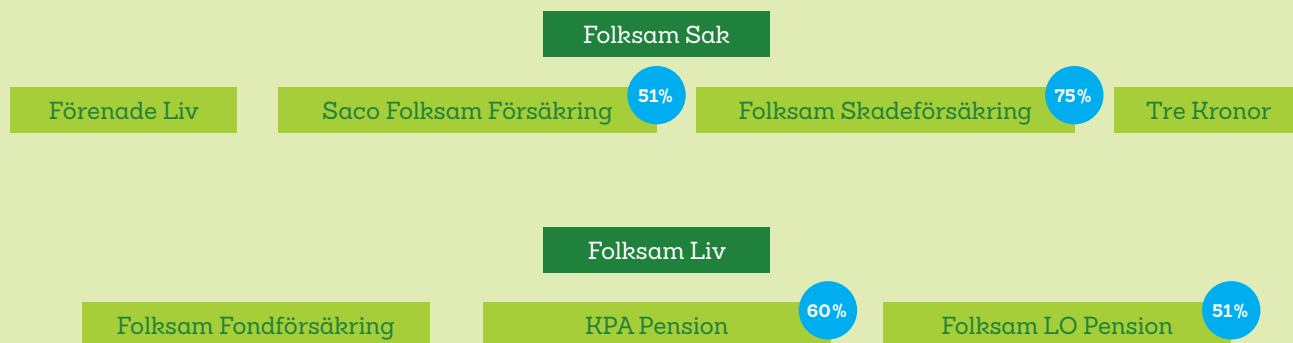
Vi ska ha försäkrings- och pensionssparandebranschens mest nöjda kunder.

Två affärsmål:

- **Nöjda kunder:** Mäts genom Folksam kundindex, FKI.
- **Antal helkunder:** Som helkund räknas hushåll som har försäkringar avseende boende, individuellt pensionssparande eller övrigt sparande samt bil eller två övriga sakförsäkringar (barn, djur, övriga fordon, fritidshus eller båt).

	2017	Mål 2017	2016	2015	2014
FKI	78	78	79	78	79
Antal helkunder	129 355	135 647	131 647	132 376	113 919

Två koncerner, fyra varumärken, tio försäkringsbolag

Folksamgruppens verksamhet bedrivs under de fyra varumärkena Folksam, KPA Pension, Tre Kronor och Folksam LO Pension. Verksamheten omfattar de två moderföretagen Folksam Liv (Folksam ömsesidig livförsäkring) och Folksam Sak (Folksam ömsesidig sakförsäkring) med dotterföretag. Folksam Liv är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar dels helägda dotterföretag som Folksam Fondförsäkringsaktiebolag, dels delägda företag som bolagen inom varumärket KPA Pension, som ägs till 60 procent och Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag under varumärket Folksam LO Pension (Folksam

LO Fondförsäkring) som ägs till 51 procent. KPA Pension omfattar KPA AB, KPA Livförsäkring AB, KPA Pensionsförsäkring AB samt KPA Pensionservice AB. Folksam Sak är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar dels helägda dotterföretag som Tre Kronor Försäkring AB (Tre Kronor), Förenade Liv Gruppörsäkring AB samt SalusAnsvar AB, dels delägda bolag som det finska försäkringsbolaget Folksam Skadeförsäkring AB, som ägs till 75 procent. SalusAnsvar AB äger i sin tur 51 procent i Saco Folksam Försäkrings AB.

Våra affärsområden

Folksam var under 2017 organiserat i de två affärsområdena Privat samt Partner och kollektivavtal. Från och med april 2018 är affärsområdena renodlade och omdöpta till Liv respektive Sak.

Året som gått

Tredje vitboken om pensioner

Folksam lanserade sin tredje vitbok om det svenska pensionssystemet, i år med fokus på pensionsgapet mellan män och kvinnor.

394
miljarder kronor

Så mycket förvaltade Folksamgruppen åt sina kunder vid utgången av 2017.

78%

Andelen nöjda kunder i Folksam under 2017.

1 423 ton

Så mycket har Folksam under 2017 minskat koldioxidutsläppen genom cirkulär skadereglering där vi återanvänder till exempel cyklar och elektronik.

12
gröna miljarder

Vårt etappmål om att investera 12 miljarder kronor i gröna obligationer nådde vi i september 2017. Nu siktar vi på nästa mål – 25 miljarder kronor.

6%

I april höjde vi återbäringsräntan i den traditionella livförsäkringen inom tjänstepensionsverksamheten från fem till sex procent.

Premiär för Köra Säkert

Folksam lanserade den uppkopplade försäkringen Köra Säkert, där digital teknik hjälper föraren att sänka premiekostnaden, rädda liv och spara miljön.

Hållbara varumärken

Folksam och KPA Pension utsågs till mest hållbara varumärken i sina kategorier i Sustainable Brand Index.

4,5
miljarder kronor

Så stor blev reavinsten när Folksamgruppen i sin enskilt största affär hittills sålde en del av sitt aktieinnehav i Swedbank.

Bygghjälp på webben

Folksamns uppskattade Byggmiljöguide, som hjälper husbyggare att göra rätt från start, tog klivet ut på webben och blev byggmiljöguiden.se

Nyckeltal

Folksam	2017	2016	2015
Folksam kundindex (FKI), %	78	79	78
Premier, Mkr ¹	49 939	47 023	50 469
varav Folksam Sak ²	14 651	14 269	13 395
varav Folksam Liv ²	35 288	32 754	37 074
Förvalt kapital, Mkr ^{3,4}	394 125	375 794	344 851
Fondförsäkringstillgångar, Mkr ^{3,5}	139 632	124 043	111 144
Antal heltidstjänster ⁶	3 716	3 731	3 706

¹ Premier omfattar premieintäkt i sakförsäkring, premieinkomst i livförsäkring samt inbetalningar från sparare i fondförsäkring, inklusive de ej konsoliderade försäkringsföretagen.

² Avser total summering av premier per bolag med respektive dotterföretag, inklusive de ej konsoliderade försäkringsföretagen.

³ Avser vid periodens slut.

⁴ Tillgångar enligt totalavkastningstabell med avdrag för bolagsstrategiska innehav, vilket i huvudsak avser värdet av dotterföretag.

⁵ Placeringstillgångar för vilka försäkringstagarna bär risken.

⁶ Baseras på betald tid under perioden.

Förvaltningsberättelse

Styrelsen och verkställande direktören (vd) för Folksam ömsesidig livförsäkring (Folksam Liv) med organisationsnummer 502006-1585 avger härmed årsredovisning för 2017, företagets 102:a verksamhetsår. Styrelsen har sitt säte i Stockholm.

Ägarförhållanden och koncernstruktur

Folksam Liv är moderföretag i Folksam Liv-koncernen. Koncernen omfattar bland annat de helägda försäkringsdotterföretagen Folksam Fondförsäkringsaktiebolag (publ) (Folksam Fondförsäkring) och Folksam Service AB. I koncernen ingår även de ej vinstutdelande försäkringsföretagen KPA Pensionsförsäkring AB (publ) (KPA Pensionsförsäkring) och KPA Livförsäkring AB (publ) (KPA Livförsäkring). De företagen är verksamma under varumärket KPA Pension där försäkringsholdingföretaget KPA AB är moderföretag och är delägt av Folksam Liv. KPA Pension omfattar även KPA Pensionservice AB. Andra delägda försäkringsföretag är Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag (publ) under varumärket Folksam LO Pension (Folksam LO Fondförsäkring).

Innehav i företag som är verksamma i andra branscher såsom fastigheter och energi framgår av not 18 Aktier i koncernföretag, not 19 Aktier i intresseföretag, not 20 Moderföretagets andelar i intresseföretag.

Folksam Liv är ett ömsesidigt och därmed kundägt företag. Istället för att dela ut vinsten till aktieägare går den tillbaka till kunderna.

Samverkan inom Folksam sker bland annat inom distribution, administration och kapitalförvaltning för att nå stor-driftsfördelar till nytta för kunderna. Detaljerad redovisning av samtliga dotterföretag och intresseföretag finns i noterna 18–19. Not 50, ”Upplysningar om närstående”, redovisar även företagen och deras relationer.

Verksamhet

Folksam Liv bedriver liv- och skadeförsäkringsverksamhet med inriktning på den svenska marknaden. Företaget erbjuder tjänstepension och långsiktigt sparande till privatpersoner direkt eller via samarbeten samt grupp-försäkring och annan personriskförsäkring. Den operativa verksamheten bedrevs under 2017 inom två affärssegment, segment Partner och Kollektivavtalande samt segment Privataffär, vilka stöds av koncerngemensamma funktioner. Från och med den första april 2018 renodlas Folksam affärsområden till att enbart omfatta liv- respektive sakaffär.

KPA-företagen bedriver verksamheten under det gemensamma varumärket KPA Pension och erbjuder traditionell pensionsförsäkring, fondförsäkring, livförsäkring, pensionsadministration, valcentral och kapitalförvaltning med etisk inriktning. KPA Pension är marknadsledande inom pensionsområdet i kommun- och landstingssektorn och kunderna är både arbetsgivare och anställda.

Folksam Liv och KPA Pension erbjuder bland annat traditionell livförsäkring till kunderna. Traditionell livförsäkring lämpar sig för långsiktigt pensionssparande och innebär att kunden ger Folksam förtroendet att förvalta kapitalet. Folksam kapitalförvaltning investerar kapitalet ansvarsfullt i en väl sammansatt portfölj bestående av räntebärande papper, aktier, fastigheter och specialplaceringar.

Folksam LO Fondförsäkring är inriktat mot kollektivavtalade tjänstepensioner och omfattar i huvudsak administration och förvaltning av pensionsmedel som avsätts enligt pensionsöverenskommelsen mellan SAF och LO.

Eftersom Folksam Liv är kundägt går allt överskott tillbaka till kunderna. Överskottet fördelas löpande till kunder med traditionell försäkring genom återbäringsrättan, men det fördelade överskottet är dock inte garanterat. Överskottshanteringen innebär att Folksam Liv inte fördelar allt överskott till kunderna utan behåller en buffert (kollektiv konsolidering) i syfte att jämna ut svängningarna på de finansiella marknaderna och kunna ge kunderna en stabil återbäringsränta över tid. KPA Pensions kunder tar istället del av överskott genom en avkastningsränta vilket innebär att allt över- och underskott fördelas löpande till kunderna. Traditionell livförsäkring har en trygg garanti i botten som byggs upp av varje inbetalning (premie).

Folksam erbjuder även sparande i fondförsäkring inom Folksam Liv, Folksam Fondförsäkring, KPA Pensionsförsäkring och Folksam LO Fondförsäkring. Fondförsäkring innebär att kunden själv bestämmer risknivån på sitt sparande genom att välja vilka fonder kapitalet ska investeras i.

Väsentliga händelser under året

Återbäringsrättan och överskottsmedel

Folksam Liv arbetar för en stabil återbäringsränta över tid till kunderna. Trots de utmaningar som den låga marknadsräntan innebär bidrog avkastningen till möjlighet att höja återbäringsräntan under året. Folksam Liv höjde från och med den första februari återbäringsräntan i den traditionella livförsäkringen från fyra till fem procent, före avdrag för skatt och driftskostnader, och från och med den första april höjde Folksam Liv återbäringsräntan i den traditionella livförsäkringen inom tjänstepensionsverksamheten från fem till sex procent.

Folksam Livs årsstämma beslutade att betala ut överskottsmedel på över 1 664 miljoner kronor till arbetsgivarekunder inom kollektivavtalade förmånsbestämda tjänstepensioner.

Förändringar bland ledande befattningshavare

I januari utsågs Daniel Barr till ny produktdirektör, Jesper Andersson till ny ekonomidirektör (CFO) och Anna-Karin Laurell återvände till Folksam som ny chef för AO Privat. Johan Rudén tillträdde som ny IT-chef i Folksam den första augusti 2017.

Thomas Theiler tog över vd-rollen i Folksam Fondförsäkring den första september 2017 efter Stefan Holm. Thomas Theiler kommer senast från rollen som avdelningschef för affärsutveckling- och affärsanalys inom affärsområde Partner och Kollektivavtal.

Styrelsen i pensionsadministrationsföretaget KPA Pensions-service utsåg Ninni Wibeck till ny vd i företaget. Hon blir även chef för affärsområde Arbetsgivare och Försäljning inom KPA Pension.

Kapitalförvaltning

Folksam Liv, KPA Pensionsförsäkring och Folksam Sak fortsatte under året att förvärva gröna obligationer och äger nu tillsammans obligationer till ett värde närmare 15 miljarder kronor. Gröna obligationer är räntebärande värdepapper där upplånade medel används till miljö- och klimatrelaterade investeringsprojekt. Förutom investeringar i gröna obligationer utgivna av kommuner och landsting förvärvade Folksam Liv, KPA Pensionsförsäkring och Folksam Sak gröna obligationer till ett värde av 350 miljoner amerikanska dollar dels från International Bank for Reconstruction and Development (IBRD) och dels från International Finance Corporation (IFC), som båda ingår i Världsbanken. Investeringen fördelade sig enligt följande: Folksam Liv 159 miljoner amerikanska dollar, Folksam Sak 46 miljoner amerikanska dollar och KPA Pension 145 miljoner amerikanska dollar.

Folksam Sak och Folksam Liv sålde 25,6 miljoner stamaktier i Swedbank AB, vilket motsvarade 2,3 procent av Swedbanks aktiekapital, till ett pris om 219 kronor per aktie. Det innebar att Folksams ägarandel gick ned från 9,0 till 7,3 procent. Swedbank förblir en långsiktig och strategisk investering för Folksam och det finns ingen avsikt att sälja ytterligare aktier.

Folksam investerade en miljard kronor i infrastrukturfonden Infranode I. Investeringen fördelade sig enligt följande: Folksam Liv investerade 500 miljoner kronor, KPA Pensionsförsäkring 400 miljoner kronor och Folksam Sak som investerade 100 miljoner kronor.

Satsningen på fastigheter fortsatte under 2017. Under perioden tillträdde KPA Pensionsförsäkring tomträtten till kontorsfastigheten Duvan 6 i centrala Stockholm. Säljare var private equity-firman Mengus och dess fond Mengus 2011. Duvan 6, även kallad Copper Building, är en kontorsfastighet om cirka 9 700 kvadratmeter. KPA Pensionsförsäkring sålde även 23 butiksfastigheter till ICA Fastigheter och Secore Fastigheter till ett underliggande fastighetsvärde om 525 miljoner kronor.

Folksam tecknade under året ett avtal om att förvärva 28 bostadsfastigheter i Helsingborg. Köpeskillingen uppgick till 1 948 miljoner kronor och säljare var Akelius Residential Property AB (publ). Fastigheterna ingår i en större bostadsportfölj om 2 299 lägenheter, där en del av portföljen förvärvades av Folksam och den andra delen av Första AP-fondens bostadsföretag Willhem. Investeringen fördelade sig enligt följande: KPA Pensionsförsäkring 1 074 miljoner kronor, Folksam Liv 644 miljoner kronor och Folksam Sak

230 miljoner kronor. Folksam förvärvade även fyra kontorsfastigheter i centrala Göteborgs av Stena till ett värde av 1 626 miljoner kronor.

Folksam satsar på skog genom att investera i den svenska skogsfonden Silvestica Green Forest AB. Därmed får kunderna indirekt tillgång till ett nytt tillgångsslag i sina portföljer. Folksam investerar totalt 50 miljoner euro. Investeringen inom Folksam fördelade sig enligt följande: Folksam Liv 22 miljoner euro, KPA Pension 22,5 miljoner euro och Folksam Sak 5,5 miljoner euro.

Införlivningsarbetet

Införlivningsarbetet av Förenade Liv fortsatte och nådde flera viktiga milstolpar. Det är nu möjligt att nyteckna kunder i Folksam Liv för förbunden SULF, Teaterförbundet, Musikerförbundet och Försäkringstjänstemannaförbundet (FTF).

Försäljning

TCO-förbunden Unionen och Vision valde inte Folksam som försäkringsgivare i samband med sina upphandlingar.

Regelverk

Finansinspektionen tilldelade Folksam Liv en anmärkning och en sanktionsavgift på tio miljoner kronor efter en granskning av återbäring till vissa gruppriskförsäkringskunder för åren 2013 och 2014. Tidigare kunder under 2013 till 2014 som inte haft rätt till återbäring fick dela på tre miljoner kronor per år. I snitt handlar det om cirka 115 kronor per kund.

Ekonomisk översikt

Under 2017 betalade kunderna in 35,3 (32,8) miljarder kronor i premier inom liv- och fondförsäkring till Folksam Liv med dotterföretag. Folksam är därmed fortsatt störst på marknaden. Mätt i totala premier, gamla och nya, för konkurrensutsatt livförsäkringsmarknad enligt Svensk Försäkrings statistik uppgick marknadsandelen till 14,5 (15,3) procent för 2017. Marknadsandelen på nytecknad affär uppgick till 10,8 (14,5) procent.

Koncernen

Resultat före bokslutsdispositioner och skatt, hänförligt till företag som konsolideras, uppgick till 6 160 (9 412) miljoner kronor.

Premieinkomsten och premieintäkten sammantaget i den konsoliderade koncernen uppgick till 10 344 (9 853) miljoner kronor. Ökningen härrör från samtliga områden inom sparande, kollektiv tjänstepension, individuell tjänstepension och framförallt från privat pensions sparande. Den lägre kapitalavkastningen på 6 610 (13 576) miljoner kronor var den största förklaringen till att resultatet var lägre än föregående år. Försäkringsersättningarna uppgick till 6 504 (7 033) miljoner kronor och det lägre utfallet är framförallt hänförligt till moderföretaget där förklaringen var lägre reserveringar för oreglerade skador. Utfall för driftkostnaderna var 1 634 (1 582) miljoner kronor. Det högre utfallet berodde på ökade kostnader i Folksam Fondförsäkring.

Placeringstillgångarna ökade till 176 703 (173 927) miljoner kronor och fondförsäkringstillgångar ökade till 43 324 (40 599) miljoner kronor.

I koncernen ingår även de ej konsoliderade företagen Folksam LO Fondförsäkring, KPA Pensionsförsäkring och KPA Livförsäkring.

KPA-bolagen ägs till 60 procent av Folksam Liv och till 40 procent av Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, genom SKL Företag AB. Folksam LO Fondförsäkring ägs till 51 procent av Folksam Liv och till 49 procent av LO:s Försäkringshandelsbolag (LOFHB). Företagen konsolideras inte i Folksam Liv då bestämmande inflytande enligt IFRS 10 inte bedöms föreligga.

Det försäkringstekniska resultatet i KPA Pensionsförsäkring uppgick till 9 172 (7 281) miljoner kronor och i KPA Livförsäkring till 4 (57) miljoner kronor. Total premieinkomst i KPA Pensionsförsäkring uppgick till 13 378 (12 138) miljoner. Förbättringen i det försäkringstekniska resultatet kom främst ifrån bättre utfall i förändring FTA -7 266 (-9 980) som hade sin förklaring i att räntan ändrats marginellt jämfört med föregående år då förändrad ränta och diskontering påverkade förändring FTA betydligt mer.

Resultatet för Folksam LO Fondförsäkring uppgick till 276 (213) miljoner kronor. Inbetalningar från sparare uppgick totalt inklusive inflyttat kapital till 7 072 (5 750) miljoner kronor. Inflyttat kapital avser flytt från andra försäkringsföretag och uppgick till 2 431 (1 402) miljoner kronor. Flyttnettot har ökat på grund av större inflyttat kapital vilket beror på ett aktivt arbete.

Moderföretaget

Resultatet före bokslutsdispositioner och skatt uppgick till 5 706 (8 190) miljoner kronor. Det starka resultatet var en kombination av god kapitalavkastning och relativt oförändrade diskonteringsräntor vid beräkning av försäkringstekniska avsättningar. Den största förklaringen till att resultatet var lägre i år jämfört med föregående år var en högre totalavkastning och därmed högre utfall på kapitalavkastning föregående år.

Premieintäkt

Premieinkomsten och premieintäkten uppgick sammantaget till 10 324 (9 840) miljoner kronor. Under 2017 ökade samtliga delar inom sparförsäkring, kollektivavtalad tjänstepension, individuell tjänstepension och privat pensionssparande. Den största ökningen var inom privat pensionssparande.

Försäkringsersättningar

Försäkringsersättningar efter avgiven återförsäkring i moderföretaget uppgick till 6 479 (7 010) miljoner kronor. Minskningen berodde på en lägre avsättning för oreglerade skador. Den största förändringen skedde under kvartal 4 och berodde till stor del på införandet av ny avvecklingsfunktion vid beräkning av sjukreserver.

Livförsäkringsavsättningar

Förändring av livförsäkringsavsättningarna i moderföretaget uppgick till -2 569 (-5 459) miljoner kronor. Ett positivt kassaflöde både inom kollektivavtalad tjänstepension, individuell tjänstepension och individuell sparförsäkring bidrog till ökade avsättningar. Föregående år sjönk marknadsrännorna och diskonteringen gjorde därför att livförsäkringsavsättningarna ökade då vilket förklarar skillnaden mot föregående år.

Driftkostnader

Driftkostnaderna i moderföretaget minskade något och uppgick till -1 047 (-1 073) miljoner kronor. Anskaffningskostnaderna minskade genom lägre försäljning och omstrukturering i säljorganisationen medan övriga administrationskostnader ökade. De ökade kostnaderna kommer från anpassning och förvaltning av nya regelverk och systemförflyttningar. Total kostnad för utveckling var

något lägre 2017. Sammantaget gav detta en lägre driftskostnad. Förvaltningskostnadsprocenten för sparandeverksamheten i moderföretaget uppgick till 0,5 (0,5) procent.

Kapitalförvaltning och -avkastning

För att nå en god riskspridning och avkastning fördelas Folksam Livs investeringar på olika tillgångsslag och marknader. Investeringar görs i räntebärande värdepapper, aktier, fastigheter och specialplaceringar (onoterade tillgångar). Dessutom finns företagsstrategiska innehav, främst dotterföretag. Alla tillgångar förvaltas utifrån ett ansvarsfullt perspektiv med såväl etisk som miljömässig hänsyn, utan att göra avkall på avkastningskrav och lämplig risknivå.

Tillväxten i Sverige och övriga världen har på det hela taget varit god under 2017. Trots detta har inflationen haft svårt att komma upp till Riksbankens och europeiska centralbankens mål på 2 procent. Detta har föranlett fortsatta penningpolitiska stimulanser i form av låga styrräntor och fortsatta stödköp av obligationer från såväl europeiska centralbanken som den svenska Riksbanken. Det låga ränteläget i Sverige och Europa vid ingången av året bestod året ut. Detta har inneburit en måttlig avkastning på räntebärande placeringar samtidigt som den goda tillväxten gett stöd åt en fortsatt positiv börsutveckling och fortsatt positiv värdeutveckling för fastigheter.

Företagets förvaltrade kapital uppgick vid utgången av 2017 till 184 162 (180 568) miljoner kronor. Av detta utgjorde cirka 54 (55) procent, räntebärande värdepapper utgivna av stater och kommuner och bostadsinstitut, eller motsvarande. Totalt uppgick räntebärande placeringar till 99 411 (98 676) miljoner kronor vid utgången av året och durationen i den räntebärande portföljen var under året cirka 5 (5) år. Aktieportföljen, bestående av noterade svenska och utländska aktier, stod för ca 32 (33) procent av det förvaltrade kapitalet och uppgick vid utgången av året till 58 687 (59 520) miljoner kronor. Folksam Liv äger också en större post aktier i Swedbank. En del av detta innehav såldes i mars 2017. Värdet på det kvarvarande Swedbank-innehavet var vid årsskiftet cirka 8,8 (13,9) miljarder kronor. Fastigheter stod för 9 (7) procent av kapitalet och uppgick till 16 112 (12 636) miljoner kronor. Värdet på specialplaceringarna, bland annat onoterade aktier, var vid årsskiftet 5 346 (5 481) miljoner kronor vilket motsvarade 3 (3) procent av det förvaltrade kapitalet. Företagsstrategiska innehav består av dotterföretag. Innehaven uppgick per årsskiftet till 4 606 (4 255) miljoner kronor vilket utgjorde cirka 2 (2) procent. Valutaexponeringen har under året varit cirka 16 procent.

Totalavkastningen för år 2017 på företagets tillgångar blev 4,2 (8,4) procent, motsvarande 7 528 (14 027) miljoner kronor. Det som i huvudsak förklarar totalavkastningen är företagets strategiska tillgångsfördelning, vilken bland annat styrs av försäkringsåtagandenas art och företagets risktolerans. Mot bakgrund av vald tillgångsfördelning förklaras årets avkastning främst av god utveckling för aktier och fastigheter i kombination med måttlig avkastning på räntebärande tillgångar. Avkastningen på aktier blev 7,4 (15,1) procent, för fastigheter 13,8 (21,9) procent och för räntebärande tillgångar 0,9 (3,1) procent.

Totalavkastningstabell, Moderföretaget								
Mkr	Ingående marknads-värde 2017-01-01	Utgående marknads-värde 2017-12-31	Total-avkastning 2017	Total-avkastning 2017 %	Total-avkastning 2016 %	Total-avkastning 2015 %	Total-avkastning 2014 %	Total-avkastning 2013 %
Räntebärande placeringar	98 676	99 411	831	0,9	3,1	0,9	7,5	-0,3
Aktier	59 520	58 687	4 210	7,4	15,1	4,5	20,7	36,0
Specialplaceringar	5 481	5 346	280	5,6	9,9	7,1	15,3	11,0
Fastigheter	12 636	16 112	1 850	13,8	21,9	16,1	9,3	5,7
Företagsstrategiska innehav	4 255	4 606	357	8,4	7,4	19,2	-8,4	-8,7
Summa	180 568	184 162	7 528	4,2	8,4	3,7	12,0	7,6

Totalavkastningstabellen är uppställd enligt rekommendation från Svensk Försäkring och företagets riktlinjer för mätning och rapportering av totalavkastning. I not 52 redovisas hur totalavkastningstabellen är kopplad till resultat- och balansräkningen.

Solvensgrad, kollektiv konsolidering och återbäring

Solvensgrad

Solvensgraden i moderföretaget var på en oförändrad nivå på 165 procent sedan förra årsskiftet 2016. Solvensgraden beskriver hur väl ett livförsäkringsföretag lever upp till de garanterade åtagandena gentemot kunderna. Folksam Livs starka solvens är en förutsättning för att kunna ge en bra framtida avkastning på förvaltad kapital.

Kollektiv konsolidering

Den kollektiva konsolideringen uppgick vid årets slut för premiebestämda försäkringar till 119 (120) procent och för förmånsbestämda försäkringar till 178 (186) procent. Den kollektiva konsolideringen beskriver förhållandet mellan företagets tillgångar och hur mycket som fördelats till kunderna. Fördelningen omfattar både garanterade och inte garanterade åtaganden.

Återbäring

Allt överskott som uppstår tillhör kunderna och kommer kunderna till del som återbäring. Återbäring kan ges i form av till exempel premierabatter, tilläggsbelopp eller värdesäkring.

Inom premiebestämd sparförsäkring allokeras överskottet till försäkringarna men är en del av konsolideringskapitalet tills de betalas ut som tilläggsbelopp. De preliminärt allokerade beloppen påverkar inte årets resultat- och balansräkning. Vid utbetalning påverkas balansräkningen genom motsvarande minskning av konsolideringskapitalet. Under 2017 betalades 2,1 (1,9) miljarder kronor ut som tilläggsbelopp.

Folksam Livs årsstämma beslutade att betala ut överskottsmedel på cirka 1,7 miljarder kronor inom kollektivavtalade förmånsbestämda tjänstepensioner. Premierabatten var 90 procent under hela 2017. De förmånsbestämda pensionerna värdesäkrades fortsatt 2017 i enlighet med KPI-förändringen.

För riskförsäkring kan överskott tilldelas genom avsättning till fond för återbäring och rabatter. Efter beslut av styrelsen kan utbetalning göras i form av premierabatter eller värdesäkring av försäkringsbelopp. Förändringar i fond för tilldelad återbäring påverkar resultat och balansräkning. Under 2017 avsattes 647 (440) miljoner kronor för riskförsäkringar samtidigt som 286 (489) betalades ut.

Egen risk- och solvensbedömning

Moderföretaget och försäkringsföretagen i Folksam Liv-gruppen har under 2017 genomfört en egen risk- och solvensbedömning (ORSA) för den treåriga affärsplaneringsperioden 2018 till 2020. Det övergripande syftet med denna risk- och solvensbedömning är att bedöma det egna solvensbehovet samt att säkerställa att Folksam Liv-gruppen och de däri ingående försäkringsföretagen kan hantera riskerna och möta det regulatoriska kapitalkravet. Bedömningen av moderföretagets eget solvensbehov har för affärsplaneringsperioden gjorts i termer av såväl absoluta belopp som i relation till kapitalbasen (ICR-kvot). I tillägg till detta utvärderas kvotmått (SCR-kvot för övrig livförsäkringsverksamhet och trafikljuskvot för tjänstepensionsverksamheten), för vilket styrelsen har formulerat kapitalmål över vilket respektive kvot ska befinna sig. För den blandade verksamheten utvärderas även riskkvoten (definierat som kapitalbasen för moderföretaget i förhållande till en sammanläggning av det regulatoriska kapitalkravet (SCR) för övrig livförsäkringsverksamhet och trafikljuskvot för tjänstepensionsverksamhet), som ska befinna sig inom styrelsens formulerade kapitalmålsintervall.

Trafikljuskvoten i tjänstepensionsverksamheten förväntas minska något men vara fortsatt hög under affärsplaneringsperioden. Minskningen beror främst på förväntad hantering av konsolideringsnivån inom förmånsbestämd försäkring samtidigt som trafikljuskvot för marknadsrisk ökar. För övrig livförsäkringsverksamhet utvecklas SCR-kvoten negativt under affärsplaneringsperioden, till följd bland annat av att utfasningen av övergångsregeln ökar kapitalkravet för aktier samt att demografin i beståndet innebär att fler avtal successivt blir under utbetalning.

Då moderföretaget är ömsesidigt och därmed har begränsade möjligheter att förstärka kapitaliseringen med externa medel är det av yttersta vikt att moderföretaget har en mycket god finansiell ställning samt undviker att hamna i situationer där det tvingas begränsa risktagandet. Den egna risk- och solvensbedömningen visar att moderföretaget och alla i gruppen ingående försäkringsföretag är tillräckligt kapitaliserade för att genomföra sina affärsplaner. Dock är det viktigt att löpande följa upp effekterna av nya initiativ och affärer och bedöma deras påverkan på det egna solvensbehovet och det tillgängliga kapitalet.

Medarbetare

Inom Folksam tillämpas tillikaanställning vilket innebär att medarbetarna är anställda i flera företag inom gruppen. Folksam har cirka 3 900 medarbetare på flera orter i Sverige. Folksam har en gemensam HR-funktion som ger stöd i HR-processerna för samtliga företag inom Folksam. Folksam vill vara en attraktiv arbetsplats med kända och konkurrenskraftiga erbjudanden till nuvarande och framtida medarbetare. Rekruteringsstakten är fortsatt hög och under 2017 externrekruterades 540 (456) personer. Årets medarbetarundersökning visade generellt goda resultat. Totalindex slutade på 74 (72) procent positiva svar i genomsnitt och 81 (82) procent svarade att de gärna eller mycket gärna vill arbeta kvar i Folksam framöver.

Folksam ska ha miljöer med processer, informationsstöd och teknik som stödjer effektivitet samt legala krav och som dessutom främjar god hälsa och motivation. Under 2017 har åtgärder genomförts för att sänka sjuktalen, bland annat genom en särskild satsning på rehabilitering av långtids-sjuka. En effekt av detta är att sjuktalen i urvalsgruppen har sjunkit. Vi ser även att Folksams totala sjuktal har minskat något under året (rullande 12 månader) till 5,4 procent från 5,6 procent föregående år.

Kompetensutveckling

Under 2018 träder en ny lag om försäkringsdistribution (IDD) i kraft. Den ställer bland annat krav på kunskap, kompetens och god vandel hos försäkringsdistributörer. Folksam välkomnar den här typen av regleringar som hjälper till att stärka konsumentskyddet. Folksam arbetar löpande med kompetensutveckling för att säkerställa regulatoriska kunskaps- och kompetenskrav, samt stärker nu organisation och rutiner ytterligare för att möta skärpta regelverkskrav. Under hösten 2017 lanserades även kompetensutvecklingsinsatser för de som arbetar i Folksams erbjudande- och produktutvecklingsprocesser.

Under 2018 ersätts personuppgiftslagen (PUL) av en ny dataskyddsförordning (GDPR). Alla medarbetare i Folksam har under 2017 genomfört lärande i informationssäkerhet i syfte att öka medvetenheten om de hot som finns, samt skydda Folksam och kundernas information.

För att ha försäkrings- och pensionssparandebansens mest nöjda kunder behöver Folksam chefer och ledare som genom ett strategiskt och coachande förhållningssätt tar ansvar för kompetensförsörjning och rätt prestation. En satsning görs för att höja kompetensen inom liv- och pensionsförsäkring i Folksam och ett kompetensutvecklingserbjudande för alla inom livaffären togs fram under hösten 2017 och genomförandet planeras till våren 2018.

Löner, ersättningar och övriga villkor

Folksam är genom medlemskapet i Arbetsgivarförbundet KFO bundet av kollektivavtal om löner och allmänna anställningsvillkor. Enligt Folksams lönepolitik ska lönerna vara individuella och differentierade, motivera goda prestationer och önskvärda beteenden samt bidra till ett sunt risktagande som ligger i linje med kundernas förväntningar. Folksam har en restriktiv hållning till rörliga ersättningar eftersom de kan medföra ett överdrivet risktagande, varför huvuddelen av ersättningarna utgörs av fast grundlön. Vad gäller jämförbara löner inom Folksam låg skillnaden i medellön mellan kvinnliga och manliga medarbetare på 8 procent för 2017. Vid en nedbrytning på likvärdiga arbeten låg löneskillnaden på 1 procent.

Folksam har ett belöningsprogram för medarbetarna som syftar till att synliggöra och sätta fokus på Folksams affärsstrategier och övergripande mål. Belöningsprogrammet omfattar samtliga medarbetare inom Folksams svenska verksamhet utom koncernledningen, vd och vice vd i dotterföretagen samt chefen för internrevision Folksam Sak respektive Folksam Liv.

Medelantal anställda samt löner och ersättningar, med särskild specifikation på ersättningar till ledande befattningshavare, redovisas i not 51.

Väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer

Resultatutvecklingen påverkas i hög grad av börs- och valutakursers utveckling liksom av förändringar i det allmänna ränteläget. Dessa påverkas i sin tur av förändringar av makroekonomiska faktorer såsom tillväxt, inflation och arbetslöshet. Riskerna och de beslut som fattas för att hantera dessa påverkar företagets ekonomiska ställning och förmåga att nå dess mål. Genom aktiva, kontrollerade och affärsmässiga beslut med beaktande av risker skapas förutsättningar att erbjuda kunderna trygga försäkringslösningar. Av den anledningen är det viktigt att risker hanteras och kontrolleras på ett strukturerat sätt, både i ett kort och ett långt tidsperspektiv. En beskrivning av Folksam Livs samlade risker och hur de styrs samt hanteras återfinns i not 3.

Framtida utveckling

Verksamheten

Negativa marknadsrörelser, genomgripande regelverksändringar, digitalisering och hållbarhet. Omvärlden förändras i snabb takt, inte minst genom dessa fyra drivkrafter, och med den utvecklas även Folksam Liv med dotterföretag.

På livförsäkringsmarknaden, och framförallt marknaden för tjänstepension som är ett strategiskt tillväxtområde för Folksam Liv, blir det allt tydligare att kampen om kunden och kundgränssnittet hårdnar. Därför fortsätter kunderbjudandet att vässas, liksom förmågan att möta kunderna.

För att behålla Folksam Livs goda förutsättningar att leverera på sina åtaganden till kunderna krävs nya typer av investeringar som ger avkastning. Det handlar framförallt om investeringar i onoterade tillgångar som infrastruktur inom ramen för det Folksam kallar specialplaceringar. Här ingår även den pågående satsningen på gröna obligationer. Folksam arbetar även med att öka andelen fastigheter i sina kapitalportföljer.

Kommande regelverksförändringar

Inom regelverksområdet pågår ett antal större förändringar vilka väsentligt kommer att prägla Folksam Livs verksamhet. Kommande regelverksförändringar kan komma att påverka företagets risker och riskhantering. Folksam Liv bevakar löpande utvecklingen och analyserar eventuella konsekvenser av förändrade regelverk.

Den första augusti 2017 trädde den nya lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) med tillhörande föreskrifter från Finansinspektionen (FFFS 2017:11) i kraft. Lagen syftar till att förhindra att företag utnyttjas för penningtvätt och terrorismfinansiering. Reglerna innebär påtagliga förändringar för livförsäkringsföretag. Ändringarna innebär att åtgärder måste

vidtas på områden som är förknippade med en relativt låg risk för penningtvätt, till exempel tjänstepensioner. Till övriga förändringar hör bland annat skärpta krav på intern kontroll, visselblåsningssystem, funktioner för regelefterlevnad, förändrade regler om kundkännedom avseende förmånstagare och verklig huvudman samt höjda sanktionsavgifter och individuellt ansvar för styrelse och ledning.

IASB har i maj 2017 publicerat standarden IFRS 17 Insurance contracts som ska tillämpas från första januari 2021. Standarden är ännu inte antagen i EU. IFRS 17 innebär stora förändringar i värdering, en förändrad presentation av resultaträkningens poster och en ny intäktsredovisning. I vilken utsträckning standarden blir tillämplig på onoterade försäkringsföretag i Sverige är oklart och Finansinspektionen utreder för närvarande hur implementationen ska ske i Sverige. Inom Folksam har ett projekt påbörjats för att analysera effekterna av standarden. IFRS 9 Finansiella instrument omfattar nya utgångspunkter för klassificering och värdering av finansiella instrument. Standarden träder i kraft första januari 2018 men Folksam kommer att använda möjligheten att samordna tillämpningen av IFRS 9 och IFRS 17, vilket möjliggörs av det tillägg till IFRS 4 som IASB har gett ut. Under 2017 har Folksam analyserat effekterna av IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder, som börjar gälla första januari 2018. Syftet med en ny intäktsstandard är att ha en enda principbaserad standard för samtliga branscher som har avtal med kunder. Företagets bedömning är att IFRS 15 inte medför några väsentliga förändringar på resultat och eget kapital, och föranleder ingen förändring av öppningsbalansen. Införandet av IFRS 15 kan medföra vissa förändringar av presentationen i resultaträkningen samt utökade upplysningar. Den nya standarden IFRS 16 Leases ska tillämpas från och med första januari 2019. Standarden innebär förändringar framför allt för leasingtagare, vilket innebär att leasingtagare redovisar i princip alla leasingavtal med en nyttjanderätt som en tillgång och en leasingskuld i balansräkningen. Redovisningen för leasinggivaren är i all väsentligt oförändrad. Det återstår att utreda hur Folksams finansiella rapportering kommer att påverkas. För mer information hänvisas till not 1 Redovisningsprinciper.

Gällande försäkringsdistributionsdirektivet (IDD) har regeringen kommit med sitt förslag kring hur IDD ska implementeras i Sverige. Regelverket innehåller bland annat regler om ersättningsmodeller, skärpta krav på utbildning, transparens och information till kund. IDD börjar gälla den första juli 2018. Folksam har sedan ett tag tillbaka arbetat med direktivet för att anpassa verksamheten till det nya regelverket. Det finns fortfarande en del oklarheter i regelverket och det återstår för Finansinspektionen att skriva föreskrifter med mer detaljerade regler. Regelverket för paketerade och försäkringsbaserade investeringsprodukter för icke-professionella investerare (Priip-produkter) trädde i kraft redan den första januari 2018.

Ett annat regelverk som börjar tillämpas från och med maj 2018 är den nya dataskyddsförordningen, General Data Protection Regulation (GDPR) som ersätter Personuppgiftslagen (PUL). Den innebär en skärpning av hur organisationer inom EU får behandla personuppgifter. GDPR syftar till att stärka och skapa ett mer enhetligt dataskydd för personer inom EU. Folksam Liv arbetar intensivt med att anpassa verksamheten till det nya regelverket.

Det pågår även ett arbete med att förbereda verksamheten för kommande tjänstepensionsreglering som träder i kraft första januari 2019. Folksam Liv har startat upp ett program med syfte att följa och analysera utifrån Folksams Livs intressen. Regeringen kom med ett inriktningsbeslut i oktober 2016 och ny tjänstepensionsreglering var ursprungligen tänkt att remitteras under hösten 2017 men har flyttats fram till februari 2018. Den nya lagen kommer att utgöra ett alternativt regelverk till Solvens II för drivande av tjänstepensionsverksamhet.

Femårsöversikt

Koncernen, Mkr	2017	2016	2015	2014 ²⁾	2013 ²⁾
Resultat					
Premieintäkt (efter avgiven återförsäkring)	688	715	706	679	670
Premieinkomst (efter avgiven återförsäkring)	9 656	9 138	12 791	12 771	7 910
Kapitalavkastning, netto i försäkringsrörelsen	6 610	13 576	5 284	16 267	9 305
Försäkringsersättningar, netto	-6 504	-7 033	-6 824	-6 640	-6 051
Driftskostnader i försäkringsrörelsen	-1 634	-1 582	-1 736	-1 342	-1 051
Återbäring och rabatter, netto	-666	-457	-146	-240	-902
Försäkringsrörelsens tekniska resultat	6 365	9 616	9 798	6 373	15 021
Övrigt	-205	-204	-347	-409	-351
Årets resultat före skatt	6 160	9 412	9 451	5 964	14 670

Ekonomisk ställning					
Placeringsstillgångar till verkligt värde	220 467	215 109	200 619	187 786	160 903
Försäkringstekniska avsättningar	155 887	150 820	142 757	138 014	113 829
Konsolideringskapital					
Beskattat eget kapital	69 664	69 461	62 793	55 378	51 382
Uppskjuten skatteskuld	815	852	875	959	760
Övervärden i placeringstillgångar					
Placeringar i koncernföretag	440	583	437	675	207
Totalt konsolideringskapital	70 919	70 896	64 105	57 012	52 349

Nyckeltal					
Resultat av kapitalförvaltningen					
Direktavkastning, procent ¹⁾	1,5	1,8	2,1	2,1	1,9
Totalavkastning, procent	4,1	8,3	3,4	11,9	7,9
Ekonomisk ställning					
Konsolideringsgrad, procent ¹⁾³⁾	344	326	317	319	253

¹⁾ Direktavkastningen samt konsolideringsgrad har omräknats i enlighet med FFFS 2011:28.

²⁾ 2014 och 2013 är omräknat pga. ändrade redovisningsprinciper i samband med att dotterföretag omklassificerats till intresseföretag. Tidigare år är inte omräknade med anledning av denna ändrade redovisningsprincip.

³⁾ Avser skadeförsäkringsrörelsen

Ej konsoliderade intresseföretag	Förvaltningskostnadsprocent	Direktavkastning procent	Totalavkastning procent	Kollektivkonsolideringsnivå procent
KPA Livförsäkring AB (publ)	0,7%	1,1%	3,0%	203
KPA Pensionsförsäkring AB (publ)	0,2%	1,5%	4,6%	101

Femårsöversikt forts.

Moderföretaget, Mkr	2017	2016	2015	2014	2013
Resultat					
Premieintäkt för egen räkning	688	715	706	678	670
Premieinkomst för egen räkning	9 636	9 125	12 773	12 759	7 899
Kapitalavkastning netto i försäkringsrörelsen	6 209	12 491	4 763	16 256	9 268
Försäkringsersättningar, netto	-6 479	-7 010	-6 769	-6 550	-6 035
Återbäring och rabatter, netto	-666	-457	-443	-240	-902
Försäkringsrörelsens tekniska resultat	5 706	8 190	8 985	6 036	14 858
Årets resultat	5 584	8 393	8 639	5 447	14 652
Ekonomisk ställning					
Placeringsstillgångar till verkligt värde	180 668	177 261	165 899	155 386	135 550
Försäkringstekniska avsättningar	113 242	110 780	105 170	104 188	86 810
Konsolideringskapital					
Eget kapital	64 607	64 588	58 666	51 937	47 926
Obeskattade reserver	702	888	1 272	1 328	1 473
Uppskjuten skatteskuld	595	656	591	672	421
Övervärden i placeringstillgångar					
Placeringar i koncernföretag	6 491	5 409	4 011	3 011	2 713
Totalt konsolideringskapital	72 395	71 541	64 540	56 948	52 533
Kollektivt konsolideringskapital	34 263	35 921	30 618	34 747	26 274
Solvensrelaterade beloppuppgifter ¹⁾					
Kapitalbas ²⁾			63 923	56 354	51 993
Erforderlig solvensmarginal ²⁾			4 782	4 693	3 958
Kapitalbas för försäkringsgruppen ²⁾			65 672	57 939	52 683
Erforderlig solvensmarginal för försäkringsgruppen ²⁾			7 329	7 044	5 882
Kapitalbas	71 462	70 500			
varav primärkapital	71 462	70 500			
Minimikapitalkrav	4 791	4 481			
Solvenskapitalkrav	19 163	17 924			
Kapitalbas för försäkringsgruppen	73 999				
Solvenskapitalkrav för försäkringsgruppen	23 384				

Femårsöversikt forts.

Moderföretaget, Mkr	2017	2016	2015	2014	2013
Nyckeltal					
Skadeförsäkringsrörelse					
Skadeprocent	83,7	94,2	90,6	89,4	64,9
Driftkostnadsprocent	12,9	13,3	9,7	10,8	8,3
Totalkostnadsprocent	96,6	107,5	100,3	100,2	73,2
Livförsäkringsrörelsen					
Förvaltningskostnadsprocent ³⁾	0,6	0,6	0,7	0,6	0,5
Förvaltningskostnadsprocent för sparprodukter	0,5	0,5	0,7	0,5	0,5
Resultat av kapitalförvaltningen					
Direktavkastning, procent ⁴⁾	1,7	2,1	2,6	2,3	2,7
Totalavkastning, procent	4,2	8,4	3,7	12,0	7,6
Ekonomisk ställning					
Konsolideringsgrad, procent, skaderörelsen	344	326	317	319	253
Kollektiv konsolideringsnivå, procent					
Retrospektivreservmetoden	118,8	120,0	117,5	124,8	120,4
Pensionstilläggsmetoden	177,7	185,5	175,5	174,6	160,7

¹⁾ I enlighet med FFFS 2015:12 lämnas inga upplysningar för gruppen för tidigare perioder och ingen omräkning har skett för tidigare perioder avseende det enskilda företaget.

²⁾ Kapitalbas och erforderlig solvensmarginal beräknad enligt Solvens I.

³⁾ Förvaltningskostnadsprocent beräknas enligt FFFS 2015:12. Dels beräknas förvaltningskostnadsprocent totalt för livförsäkringsrörelsen, dels beräknas förvaltningskostnadsprocent för sparprodukter exklusive riskprodukter.

⁴⁾ Direktavkastning samt konsolideringsgrad har omräknats i enlighet med FFFS 2015:12.

Förslag till vinstdisposition

Styrelsen och verkställande direktör föreslår stämman att den för år 2017 redovisade vinsten 5 583 553 176,69 kronor överföres till konsolideringsfonden för respektive försäkringsgren. Av redovisat resultat föreslås uttag ur (-) respektive avsättning till (+) konsolideringsfonden med följande fördelning:

Konsolideringsfond, Mkr	
Förmånsbestämd traditionell försäkring	972
Avgiftsbestämd traditionell försäkring	1 727
Tjänsteanknuten sjukförsäkring samt premiefrielseförsäkring	44
Individuell traditionell livförsäkring	2 550
Ouppsägbar sjuk- och olycksfallsförsäkring samt premiefrielseförsäkring	33
Gruppliv- och tjänstegrupplivförsäkring	22
Sjukdom och olycksfall	235
Årets avsättning/uttag konsolideringsfond	5 584

Under året avgivna koncernbidrag till dotterföretagen Folksam Fondförsäkring och Folksam Service uppgår till 107 miljoner kronor. Styrelsens uppfattning är att koncernbidragen ej hindrar företaget från att göra erforderliga investeringar eller från att fullgöra sina förpliktelser på kort och lång sikt. De lämnade koncernbidragen kompenseras helt av anteciperad utdelning från samma dotterföretag och en lägre aktuell skatt.

Hållbarhet

Trygghet i en hållbar värld

Företagets hållbarhetsarbete sker inom ramen för Folksam verksamhet. Folksams ansvarstagande utgår från visionen att kunderna ska känna trygghet i en hållbar värld, att företaget ägs av kunderna och att hållbarhet är en god affär. Som ett stort företag inom försäkring och pensionssparande är möjligheterna goda att bidra till en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling.

Folksam Liv skapar trygghet för kunderna med lösningar inom personförsäkring samt långsiktigt sparande. Utöver att kärnverksamheten ger kunderna trygghet i olika faser av livet, är miljöhänsyn, ansvarsfull kapitalförvaltning och skadeförebyggande insatser exempel på självklara områden Folksam tar ansvar för. Företagets hållbarhetspolicy slår fast vad hållbarhet betyder för Folksam och identifierar tre huvudområden där kontinuerligt arbete görs:

I mötet med kund och omvärld: Folksam ska möta kundernas förväntningar i varje kontakt, oavsett om det handlar om försäljning, rådgivning eller annat. En naturlig del i leveransen till kunderna är allt hållbarhetsarbete. Till exempel kommer allt från ansvarsfulla investeringar till skadeförebyggande råd av olika slag. Det betyder att Folksam både kan göra kunderna medvetna om hur de kan påverka positivt och göra det enkelt för dem att välja hållbart. Folksam främjar också en hållbar utveckling genom samarbeten av engångskaraktär till djupare partnerskap. Häri ingår sponsring, liksom olika aktiviteter inom nationella och internationella organisationer.

I erbjudande och kapitalförvaltning: Kunderbidandet har ett innehåll som styr mot hållbarhet. Investeringar av kundernas pengar fokuserar på lönsamhet, hållbarhet och ansvar för ägandet.

I egen drift: Folksam ska leva som man lär. Det betyder att Folksam främjar hållbar utveckling i allt från mångfalds- och miljöarbete till hur medarbetare agerar och att arbetsmiljöer tydligt återspeglar ambitionen att verka för en omställning mot hållbarhet.

Styrande regelverk

Till grund för allt arbete finns Folksams värderingar personliga, ansvarstagande och engagerade samt de etiska reglerna. De omfattar hela verksamheten och anger vilka rättigheter och skyldigheter medarbetarna har att förhålla sig till i olika situationer, inte minst i samspel med företagets omvärld. Här är frågor om mänskliga rättigheter, antikorrup­tion och vilka krav Folksam ställer på leverantörer och i de investeringar som görs inom ramen för kapitalförvaltningen särskilt viktiga. De etiska reglerna tillhör Folksams viktigaste regelverk. De handlar om att Folksam ska uppfattas och vara ett företag som engagerar sig i det kunderna bryr sig om. Folksam ser kontinuerligt över företagets etiska regler och håller samtalet om dessa levande bland medarbetarna, inte minst genom regelbundna utbildningar.

Internationella överenskommelser och ramverk Folksam har anslutit sig till:

- FN:s principer för ansvarsfulla investeringar, PRI
- FN:s Global Compact
- FN:s miljöprogram för den finansiella sektorn, UNEP FI
- Global Reporting Initiative, GRI
- The Montreal Carbon Pledge
- Task Force on Climate-related Financial Disclosures, TCFD (undertecknades 2017)

Som ett kundägt företag är nöjda kunder det främsta målet med verksamheten, vilket vägleder i verksamheten. Folksam har policyer utifrån väsentliga områden som miljöpolicy, inköbspolicy, lönepolicy, ersättningspolicy, arbetsmiljöpolicy och policy för extern rapportering.

Risker och riskhantering

Folksams verksamhet handlar i grunden om att bedöma, hantera och minimera risker. Försäkringar hjälper till att sprida risker mellan en grupp individer för att täcka kostnader som en enskild individ inte klarar av. Det kan handla om allt från skydd av egendom till liv och hälsa. Även pensionsförsäkringar är viktiga för att skapa ekonomisk trygghet under ålderdomen, inte minst med tanke på att människor lever allt längre.

Utifrån bedömningar av risker som Folksam exponeras mot sätts premier som kunderna får betala för att kunna försäkra sig. Det är en rad faktorer som ligger bakom dessa riskbedömningar. Förutom risker som till exempel uppstår till följd av osäkerhet i skadefrekvens, skadebelopp, kostnadsutveckling eller dödlighets- och sjuklighetsrisk påverkar även de ökade klimatmässiga och socioekonomiska utmaningarna som världen står inför. Nya risker uppstår i spåren av den globala uppvärmningen och ökande sociala klyftor som i förlängningen berör alla, och gör att det blir dyrare att försäkra sig. Folksam ser till exempel hur allt mer häftiga väderomslag påverkar samhällen, inte minst kustnära bebyggelse, som direkt påverkar företaget och kunderna. Därför ser Folksam klimatförändringarna som ett hot mot den grundläggande principen om försäkringsbarhet och möjligheten för kunderna att leva i en trygg och hållbar värld.

Folksam arbetar förebyggande inom olika områden för att minska risker av olika slag. Till exempel ges kunderna möjligheter att få sänkta premier genom att förändra sina riskbeteenden eller vidta förebyggande åtgärder. Ett exempel är att sänka livförsäkringspremien för den som slutar att röka. På samma sätt förebygger Folksam koldioxidutsläpp genom att avyttra innehav i koldioxidtunga företag, att utöva aktivt ägandeskap i företagets investeringar och att styra investeringar mot hållbara val. Likaså arbetar Folksam med att vara en attraktiv arbetsplats så att medarbetarna har förmågan att framgångsrikt bära upp verksamheten, att Folksam tar ansvar som aktör i samhället och att Folksam har en ekonomiskt stabil verksamhet att verka från. De hållbarhetsfrågor Folksam har identifierat som väsentliga har därför ett naturligt riskminimeringsperspektiv i sig.

Väsentliga frågor

Inom ramen för företagets hållbarhetspolicy och dess tre områden där Folksam verksamhet har påverkan finns ett antal frågor som identifierats som väsentliga. Det är frågor Folksam har arbetat med under årtionden. De är naturligt knutna till den typen av verksamhet Folksam bedriver, men bekräftas i takt med att företaget för dialog med olika intressentgrupper. Dessa är:

- **Ansvarsfull kapitalförvaltning**

Folksam förvaltar omkring 400 miljarder kronor som investeras i räntepapper, börsnoterade företag, fastigheter och specialplaceringar. Folksam ställer krav på vad företaget investerar i: Hela det förvaltade kapitalet omfattas av kriterier för miljö, mänskliga rättigheter och antikorrup­tion. Folksam vill i allt större utsträckning styra investeringarna mot hållbara val och arbetar med att påverka innehaven till att bedriva en mer hållbar verksamhet.

- **Miljö och klimat**

Miljö- och klimatfrågan är central för Folksam. Det blir allt dyrare att försäkra sig i framtiden om inte alla hjälps åt att bromsa klimatförändringarna. Folksam har stora möjligheter att påverka och ställer även höga miljökrav. Folksam påverkar investeringar mot mindre fossilberoende och i vissa fall väljer Folksam att aktivt sälja av fossil­ tunga innehav.

- **Skadeförebyggande**

Folksam kan göra mycket för att förebygga skador och hjälpa kunderna att välja rätt, tänka efter före och förhindra att olyckan inträffar. Folksam arbetar för att öka trafiksäkerheten, samarbetar med idrottsrörelsen för att minska idrottsskadorna och genomför en rad olika tester samt ger skadeförebyggande råd.

- **Samhällsansvar**

Samhällets utmaningar är också Folksam utmaningar. För att främja både den egna verksamheten och en positiv samhällsutveckling engagerar Folksam sig i en rad olika frågor, samarbeten, partnerskap och sponsring, inte minst inom idrott.

- **Ekonomisk styrka**

Folksam är Sveriges största aktör inom försäkringar och pensionssparande. Företagets ekonomiska styrka skapar möjlighet att påverka, förutsättningar att utveckla attraktiva produkter till kunderna och att ge bra avkastning på deras pensionssparande. Och naturligtvis att Folksam klarar av att möta företagets kundåtaganden såväl idag som imorgon.

- **Attraktiv arbetsplats**

Folksam har cirka 3 900 medarbetare fördelade på olika företag och orter. För att Folksam ska kunna erbjuda försäkringar och pensionssparande som skapar trygghet och gillas av många måste företaget vara en attraktiv arbets­ plats med kända och konkurrenskraftiga erbjudanden till nuvarande och framtida medarbetare.

Hållbarhetsmål

Folksam har under 2017 satt fyra övergripande hållbarhets­ mål:

- Hälsa: Folksam gynnar god hälsa och motverkar skada.
- Jämställdhet och mångfald: Folksam motverkar diskrimi­ ning och främjar lika rättigheter och möjligheter.

- Begränsade resurser: Folksam driver på utvecklingen av cirkulär ekonomi och minimerar resursanvändning.
- Klimat: Folksam arbetar för ett fossilfritt samhälle.

Folksam har även identifierat fyra av FN:s globala hållbarhetsmål (sustainable development goals), som vägledande i arbetet: Hälsa (mål 3), Jämställdhet (mål 5), Hållbar konsumtion och produktion (mål 12) samt Bekämpa klimatförändringarna (mål 13). Ansvarsfull kapitalförvaltning kop­ plas till alla de 17 globala målen, med fokus på att i möjligaste mån lyfta fram de fyra mål Folksamgruppens prioriterat.

Arbetet under 2017

Under 2017 har fokus varit på, utöver de pågående hållbarhetsfrämjande aktiviteterna, att se över strategin och de interna organisatoriska arbetsformerna- och processerna samt framtagande av hållbarhetsmål. Nedan återges ett urval av de främsta insatserna organisationen gjort under året inom de väsentliga områdena:

- **Ansvarsfull kapitalförvaltning**

Folksam har under året fortsatt att i allt större utsträckning styra företagets investeringar mot hållbara val, arbeta för att främja hållbara investeringar när det gäller samtliga tillgångsslag samt att arbeta med att påverka innehaven till att bedriva en mer hållbar verksamhet. Investeringarna i gröna obligationer, som nu uppgår till närmare 15 miljarder kronor, är ett exempel på detta. Folksam's första mål var att nå tolv miljarder kronor i gröna investeringar och nu finns ett nytt mål om 25 miljarder kronor före utgången av 2018. Precis som tidigare fortsätter också arbetet med att föra dialog med företag där Folksam är ägare. Under 2017 hade Folksam dialog med 34 företag. Inom fondförsäkring har Folksam under året arbetat med att tydligare ställa hållbarhetskrav på de fonder som erbjuds till kunder, inte minst genom bransch­ standarden "Hållbarhetsprofilen".

- **Miljö och klimat**

I den egna verksamheten uppgick koldioxidbelastningen (omräkning av diverse inköp och resor) till 2 248 ton kol­ dioxid och på fastighetssidan (omräkning av fastighetsetl) till 3 053 ton koldioxid.

Folksam har sedan många år ett aktivt engagemang för klimatet genom att vara undertecknare i UN Principles for Responsible Investments (PRI), Global Compact, Montreal Carbon Pledge (MCP) samt Carbon Disclosure Project (CDP). Under året ställde sig Folksam även bakom finansvärldens internationella klimatupprop Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) vars ramverk ska mildra finanssektorns klimatpåverkan genom att stödja företagens strävan att ge kvalitativ hållbarhetsinformation till finanssektorns intressenter, samt till tillsynsmyndigheterna.

- **Skadeförebyggande**

Information om allt från studier om de säkraste bilarna till råd om förebyggande träning för knän har nått kunderna för att hjälpa dem att förebygga olyckor och skadehändelser. Folksam's trafiksäkerhetsforskning, till exempel, bidrar till säkrare trafik och till att rädda liv i trafiken. Folksam hanterar varje år fler än 50 000 trafiksador. Det ger oss tillgång till stor samlad kunskap om hur skador uppstår, hur de kan begränsas och undvikas. Trafiksäkerhetsforskningen kostar 7-8 kronor per bilförsäkring och år.

- **Samhällsansvar**

Folksam är engagerade i en rad olika frågor, samarbeten, partnerskap och sponsring, inte minst inom idrott. Folksam har under året också verkat för att politiska beslut, såsom den tidigare diskussionen om skatt på kapitalförsäkringar, och regelverk, såsom tjänstepensionsdirektivet IORP2 och distributionsdirektivet IDD, utformas i enlighet med kundernas bästa. Folksam ska naturligtvis föregå med gott exempel och agera ansvarsfullt i relationer med aktörer i omvärlden. Ett mått på det beteendet är antalet fall av korruption, som för Folksams del uppgår till noll.

- **Ekonomisk styrka**

Folksams stabila utveckling med avseende på premier, avkastning och marknadsandelar ger oss och kunder friheten att fortsätta ta ansvar i verksamheten. Den totala premievolymen var 49,9 (47,0) miljarder kronor, det förvaltade kapitalet passerade 400 miljarder kronor och sett över en tioårsperiod hade Folksams två livföretag branschens bästa avkastning. Folksam Liv kunde under året höja återbäringsräntan och genom företagets återbäringsprogram kan kunder ta del av det överskott som uppstår i verksamheten, 318 (271) miljoner kronor för 2017 ska betalas ut till kunder/ägare i form av återbärning. Folksams främsta mätetal är antal helkunder och nöjd kund-index (FKI) som för 2017 uppgick till 129 355 (131 647) och 78 (79).

- **Attraktiv arbetsplats**

Folksam har fortsatt att analysera sjuktalen och sätta in åtgärder för att få ner dessa. Folksam har också arbetat med insatser för medarbetare som har långvarig sjukfrånvaro.

Andelen positiva medarbetare uppgick i den senaste medarbetarundersökningen till 74 (72) procent. Siffran återspeglar en sammanvägd bild där medarbetarna värderar sin egen arbetssituation.

För en mer heltäckande beskrivning av arbetet med hållbarhet och aktiviteter under 2017, läs gärna mer i Folksams Hållbarhetsredovisning och Årsberättelse 2017 (<http://ir.folksam.se>).

Bolagsstyrningsrapport

Folksam Liv är ett kundägt företag. Att det är kundägt innebär att det inte finns några aktieägare. Det är istället försäkringstagarna som är företagets ägare. Alla försäkringars grundidé är att dela risker. I Folksam delar vi också vinsten. Överskottet går tillbaka till våra kunder, dels via återinvestering i affären, dels via återbäring.

God företagsstyrning handlar om att säkerställa att företag sköts hållbart, ansvarsfullt och så effektivt som möjligt. För troendet hos lagstiftare och i samhället för att företag agerar ansvarsfullt är avgörande för företagets frihet att förverkliga sina strategier för att skapa värde. En övergripande målsättning med Folksams företagsstyrning är att den ska överensstämma med företagets vision och etiska principer.

Förutom att verka för en god intern företagsstyrning agerar företagen inom Folksamgruppen aktivt genom extern bolagsstyrning. Folksam påverkar andra företag genom sina placeringar för att tillvarata kundernas gemensamma intressen i ägarfrågor. En aktiv bolagsstyrning, såväl internt som externt, ger en ökad avkastning och bidrar till en långsiktig god utveckling.

Styrelsen ansvarar ytterst för Folksam Livs organisation och för förvaltningen av dess angelägenheter. Det är styrelsen som ansvarar för den interna styrningen och kontrollen och som ansvarar för att det finns policyer för det operativa arbetet kring detta.

Styrande regelverk

Styrelsen är ytterst ansvarig för regelefterlevnaden i Folksam Liv medan vd har det operativa ansvaret.

Externa regler

Bolagsstyrningen i Folksam Liv utgår från lagstiftning (främst försäkringsrörelselagen), Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd samt olika rekommendationer såsom Svensk kod för bolagsstyrning (koden).

Koden, senast reviderad den första december 2016, vänder sig i första hand till företag noterade på en reglerad marknad i Sverige. Koden är i första hand skriven för aktiebolag, men är också relevant för företag som Folksam med ett spritt ägar- och allmänintresse. Koden bygger på principen "följ eller förklara". Företag som tillämpar koden kan avvika från enskilda regler, men ska då lämna förklaringar till avvikelserna. Folksam tillämpar koden från och med 2007 med en mindre avvikelse. Företagets revisorer granskar inte företagets halvårs- eller niomånadersrapport. Avvikelse från Kodens bestämmelser sker med hänsyn till att företaget inte är ett aktiemarknadsföretag och med syftet att begränsa kostnaderna för försäkringstagarna.

Folksam Liv bedriver både tjänstepensionsverksamhet och övrig livförsäkringsverksamhet. För övrig livförsäkringsverksamhet tillämpas Solvens II-reglering och för tjänstepensionsverksamhet övergångsregler. Solvens II-direktivet är ett europeiskt regelverk för försäkringsföretag som syftar till att skapa en enhetlig europeisk försäkringsmarknad med ökat skydd för försäkringstagare.

"Mitt första år som ordförande i Folksam Livs styrelse har fått en flygande start, så tillvida att vi har en väletablerad arbetsordning i styrelsen och högt kompetenta ledamöter. Under året har vi avhandlat och fattat beslut om en rad strategiska frågor utifrån den omvärld vi befinner oss i. Makroekonomi, regelverk, digitalisering och hållbarhet är centrala ämnen i sådana diskussioner. Styrning och kontroll är ett annat ständigt aktuellt område som kontinuerligt utvecklas. Bakom varje insats ligger ett övergripande mål om att på bästa möjliga sätt utveckla affären och värna våra kunder".

Lars Ericson
Styrelseordförande
Folksam Liv

Stämman

Folksam Livs högsta beslutande organ är stämman. Enligt bolagsordningen är försäkringstagarna i Folksam Liv delägare. Försäkringstagarnas inflytande i form av rösträtt, yttranderätt och förslagsrätt utövas på stämman genom särskilt valda fullmäktigeledamöter. Ledamöterna utses dels av de organisationer som företräder försäkringstagarna och dels genom direktval av försäkringstagarna (där valet genomförs av särskilt utsedd valanordnare). Folksam Liv har totalt 75 fullmäktigeledamöter och mandatfördelningen baseras på antal försäkringstagare, premievolyms och strategisk betydelse för respektive kundgrupp och finns reglerad i bolagsordningen.

Enligt bolagsordningen ska ordinarie stämman hållas årligen under andra kalenderkvartalet. Under 2017 hölls stämman den 20 april i Stockholm. Stämman fastställer resultat- och balansräkningar, tar beslut om disposition av resultat samt beslut om styrelseledamöterna och vd får ansvarsfrihet för verksamhetsårets förvaltning.

Stämman beslutar om val av styrelseledamöter, styrelseordförande samt revisorer. Stämman fastställer även arvoden för dessa. Principer för ersättning och anställningsvillkor för vd och övriga ledamöter i koncernledningen fastställs också av stämman. Mer information om stämman finns på www.folksam.se

Mandatfördelning Folksam ömsesidig livförsäkrings stämman

Valberedning

Valberedningen är stämmans organ med uppgift att bereda stämmans beslut i val- och arvodesfrågor i enlighet med bolagsordningen. Valberedningen ska bestå av fyra ledamöter, vilka utses av ordinarie stämman för en mandatperiod på ett år. Dess sammansättning och den process som ska tillämpas för arbetet regleras i en instruktion för valberedningen.

Valberedningens huvudsakliga uppgift är att utarbeta förslag till val av stämмоordförande, styrelseledamöter och styrelseordförande. Förslag ska även lämnas på val av valanordnare (med ansvar för direktval till stämman) revisorer, lekmannarevisorer och kundombudsman. Vidare ska förslag lämnas på ersättningar till stämмоordförande, fullmäktigeledamöter, styrelsens ordförande och vice ordförande, styrelseledamöter, ledamöter i styrelsens utskott, valanordnare, revisorer/revisionsbyrå och lekmannarevisorer.

Fullmäktigeledamöter och de organisationer som utser dessa får nominera styrelseledamöter till valberedningen. Information om detta finns på www.folksam.se. Valberedning vald fram till och med 2018 års stämman: Ella Niia (ordförande), Torbjörn Bredin, Tommy Ohlström och Robert Söderhjelm.

Styrelse

Stämman utser styrelsen som ansvarar för Folksam Livs övergripande organisation och förvaltningen av företagets angelägenheter inom de ramar som stämman och externa regelverk ger. I ett kundägt företag som Folksam Liv företräder styrelseledamöterna försäkringstagarna både som ägare och kunder. Folksam Livs styrelse har tolv ledamöter inklusive styrelseordförande. Härutöver utses arbetstagarrepresentanter. Information om styrelseledamöter valda av stämman 2017 framgår i avsnittet "Uppgifter om styrelsens ledamöter valda vid stämman 2017".

I valberedningens arbete med förslag till styrelseledamöter beaktas den samlade kompetens och erfarenhet som svarar upp mot företagets totala behov. För Folksam Liv ska styrelsen exempelvis ha kompetens inom områden som: försäkrings- och finansmarknad, affärsstrategier och affärsmodeller, företagsstyrning, finansiell analys, aktuariell analys, regler som gäller för den tillståndspliktiga verksamheten samt kundkänedom. Valberedningen ska utöver kravet på mångsidighet och bredd i styrelsen eftersträva en jämn könsfördelning. Vid stämman 2017 valdes fem kvinnor samt sju män till Folksam Livs styrelse. Enligt Svensk kod för bolagsstyrning ska majoriteten av de stämموvalda styrelseledamöterna vara oberoende i förhållande till företaget och företagsledningen. Enligt valberedningen uppfyller samtliga ledamöter förutsättningar för sådant oberoende.

Styrelsen fastställer årligen dels en arbetsordning, dels en så kallad strategisk dagordning. Syftet med dessa handlingar är att skapa ett effektivt styrelsearbete genom att bland annat bestämma när under året olika ämnesområden ska behandlas.

Styrelsens övergripande uppgift är att för kundernas räkning förvalta företagets angelägenheter. Styrelsen ska bland annat se till att Folksam Livs organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och företagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett tryggt sätt. Vidare ska styrelsen fortlöpande kontrollera företagets ekonomiska situation vilken regelbundet ska rapporteras till styrelsen. Det är styrelsen som utser företagets vd samt vice vd.

Styrelsens arbete

Under året hölls nio styrelsemöten. Ledamöterna hade därutöver kontakter via e-post och telefon. Styrelsens utskott; risk- och kapitalutskottet, revisions- och complianceutskottet samt ersättningsutskottet, hade sju, sex respektive sex sammanträden under 2017. Utskottsledamöterna hade därutöver kontakter via e-post och telefon. Inför varje ordinarie sammanträde har styrelsen fått en skriftlig rapport av vd, vilken behandlat viktiga händelser i Folksam, men också i branschen i övrigt.

I enlighet med en strategisk dagordning har styrelsen under året bland annat behandlat följande: kontinuerligt följt upp förverkligandet av ett antal strategiska mål, egen risk- och solvensbedömning (ORSA), finansiella rapporter, kvartalsrapporter, affärsplan, budget och prognosrapporter, Solvens II-rapportering, genomgång av dotterföretagens verksamheter och ekonomi, omvärlds- och konkurrentanalyser, intressekonflikter, aktuarierapporter, compliance-rapporter, riskrapporter, internrevisionsrapporter, fastställt ett återförsäkringsprogram, genomfört en årlig regelverks-genomgång av samtliga av styrelsen fastställda regelverk, fastställt ett belöningsprogram samt sammanträffat med den externa revisorn.

På samtliga ordinarie styrelsemöten finns tid avsatt för fördjupning. Det kan dels utgöras av de fasta temaområden som styrelsen fastställt, dels av ad hoc anmälda fördjupningsfrågor under året. I syfte att få tillfälle att diskutera strategiska och framåtblickande frågor mer ingående genomför styrelsen under året även ett tvådagarsseminarium. Ett avsnitt omfattade genomgång av företagets verksamhet från ett kund- och affärsperspektiv som syftade till att ge inblick i de olika affärernas verksamheter, hur de ser ut idag och framtida scenarier. Stående punkter på seminariet är finansmarknaden, Folksamns övergripande strategi samt omvärlds- och nulägesanalys. Specifika ämnen 2017 behandlade "forskning kring ömsesidigheten" respektive "ekonomisk utveckling i omvärlden". I oktober hölls en gemensam styrelseutbildning för nyvalda styrelseledamöter i moderföretagen samt i försäkringsdotterföretagen inom Folksamgruppen. Utbildningen behandlade bland annat Folksamns verksamhet, organisation och styrning samt betydelsefulla lagregler och det styrelseansvar som följer av dessa regler.

Under året hölls två möten för samtliga styrelseordföranden inom Folksam Liv-gruppen för att åstadkomma en bättre samverkan med dotterföretagen vad gäller egen risk- och solvensbedömning där föreslagna scenarier och efterföljande resultat diskuterades. Genomgång skedde även av de kapitalkvoter som under året rapporterats till Finansinspektionen. Ordförandena i risk- och kapitalutskott, för de företag som har detta, deltog också.

Enligt Svensk kod för bolagsstyrning ska styrelsen årligen utvärdera styrelsearbetet med syfte att utveckla dess arbetsformer och effektivitet. En sådan utvärdering har under november genomförts i form av en webbenkät. Utvärderingen omfattar områden som "kunskap och kompetens" (dels avseende styrelsen som helhet, dels avseende de enskilda ledamöterna), "styrelsearbete och möten" samt "roller och samarbeten". Resultatet rapporterades och diskuterades på styrelsemötet i december. Rapporten delgavs därefter även valberedningen.

Styrelsens arbetsfördelning

Enligt Svensk kod för bolagsstyrning ska en bolagsstyrningsrapport innehålla uppgifter om det finns, alternativt saknas, en särskild arbetsfördelning i styrelsen. Styrelsen kan inte delegera sitt ansvar men den kan utse utskott som bereder frågor inom ett visst område. Utskottens sammansättning, ansvar och befogenheter med mera regleras i *styrelsens arbetsordning*.

Risk- och kapitalutskott

Utskottet bistår styrelsen i dess arbete med riskhantering, solvenskrav och kapitalbehov och bidrar därigenom till att utveckla Folksam Liv och Liv-gruppens samlade hantering av nämnda områden.

Utskottet bedömer löpande företagets och gruppens samlade riskbild samt utfallet av risktagandet och inför styrelsens beslut:

- Lämnar rekommendationer och åtgärdsförslag för företagets och gruppens risk- och kapitalstyrning.
- Bedömer och lämnar förslag på processer, metoder och modeller gällande risk- och kapitalfrågor.
- Utvärderar företagets och gruppens egen risk- och solvensbedömning.
- Utvärderar alternativa scenarier relaterade till företagets och gruppens egna risk- och solvensbedömning.

- Bedömer förslag till återförsäkringsprogram.
- Bereder styrande regelverk: placeringspolicy, försäkringspolicy samt relevanta delar av företagsstyrningspolicy.

Utskottet består av tre styrelseledamöter och utses för en period om ett år. Ledamöter är: Cecilia Hermansson (ordförande), Göran Arrius och Lars Ericson. Vid mötena närvarar även vd, chefen för Ekonomi och finans tillika CFO, chefen för Riskfunktionen, chefen för Kapitalförvaltning, chefen för Aktuariefunktionen, chefen för Återförsäkring samt ansvarig för Affärs- och kapitalplanering.

Revisions- och complianceutskott

Utskottets huvudsyfte är att bistå styrelsen i att fullgöra dess skyldigheter och ansvar för den finansiella rapporteringen samt den interna styrningen och kontrollen i moderföretaget samt i dotterföretagen.

På uppdrag av styrelsen har utskottet följande uppgifter, att:

- Säkerställa den finansiella rapporteringen bedöma den interna styrningen och kontrollen inklusive riskhanteringen.
- Bedöma regelefterlevnaden.
- Utvärdera kvaliteten på extern- samt internrevision.

Utskottet består av tre styrelseledamöter och utses för en period om ett år. Ledamöter är: Britt Hansson (ordförande), Lars-Inge Larsson och Mikael Åbom. Vid mötena närvarar även vice vd, chefen för Internrevision, chefen för Compliancefunktionen samt CFO. Även externrevisorn deltar vid vissa möten.

Ersättningsutskott

Ersättningsutskottet är gemensamt för Folksam Liv och Folksam Sak med ledamöter från båda styrelserna. Utskottet bereder och lämnar till respektive företags styrelse förslag till principer för ersättning och andra anställningsvillkor för vd och ledamöter i koncernledningen. Utskottet säkerställer att Folksamns ersättningspolicy följs upp.

Principerna fastställs av styrelserna och godkänns därefter av respektive stämma. Utskottet lämnar, mot bakgrund av dessa principer, även förslag till respektive styrelse om avtal om lön, andra ersättningsförmåner och övriga anställningsvillkor för vd och för ledamöterna i koncernledningen. Utskottet beslutar även om lön, andra ersättningsförmåner och övriga anställningsvillkor för chefen för Internrevision. Vid somliga tillfällen konsulterar vd utskottet i frågor som rör annan personals lön, andra ersättningsförmåner och övriga anställningsvillkor.

Ledamöter är: Eva-Lis Sirén (ordförande och styrelseledamot i Folksam Liv), Lars Ericson (styrelseordförande i Folksam Liv) och Ulf Andersson (styrelseledamot i Folksam Sak).

Närvaro på styrelsemöten samt styrelsens utskott 2017

Namn	Funktion i styrelsen	Styrelsemöte ¹⁾	Ersättnings- utskott ²⁾	Revisions- & compliance- utskott ³⁾	Risk- & kapital- utskott ⁴⁾
Lars Ericson ⁷⁾	ordförande	9 av 9	4 av 4	-	7 av 7
Göran Lindblå ^{6) 8) 10)}	ordförande	2 av 2	2 av 2	-	-
Eva-Lis Sirén ⁹⁾	vice ordf.	9 av 9	6 av 6	-	-
Göran Arrius	ledamot	8 av 9	-	-	7 av 7
Tobias Baudin ⁵⁾	ledamot	7 av 7	-	-	-
Elisabeth Brandt Ygeman	ledamot	9 av 9	-	-	-
Britt Hansson ¹¹⁾	ledamot	9 av 9	-	6 av 6	-
Cecilia Hermansson ¹³⁾	ledamot	9 av 9	-	-	7 av 7
Lars-Inge Larsson	ledamot	8 av 9	-	4 av 4	-
Johan Lindholm ⁵⁾	ledamot	6 av 7	-	-	-
Jonas Nordling	ledamot	9 av 9	-	-	-
Eva Nordström ⁵⁾	ledamot	7 av 7	-	-	-
Mikael Åbom ⁵⁾	ledamot	6 av 7	-	4 av 4	-
Maj-Britt Johansson-Lindfors ⁶⁾	ledamot	2 av 2	-	2 av 2	-
Niklas Rengen ⁶⁾	ledamot	2 av 2	-	-	-
Jan Rudén ^{6) 12)}	ledamot	2 av 2	-	2 av 2	-
Ulf Andersson ¹⁴⁾	-	-	6 av 6	-	-

¹⁾ Totalt 8 ordinarie styrelsemöten (varav konstituerande möte i april) samt 1 extra styrelsemöten

²⁾ Totalt 6 möten - gemensamt för Folksam Liv och Folksam Sak

³⁾ Totalt 6 möten

⁴⁾ Totalt 7 möten

⁵⁾ Invald i april 2017

⁶⁾ Avgick i april 2017

⁷⁾ Styrelsens ordförande vald i april 2017

⁸⁾ Styrelsens ordförande till april 2017

⁹⁾ Ordförande i Ersättningsutskottet vald i april 2017

¹⁰⁾ Ordförande i Ersättningsutskottet till april 2017

¹¹⁾ Ordförande i Revisions- och complianceutskottet vald i april 2017

¹²⁾ Ordförande i Revisions- och complianceutskottet till april 2017

¹³⁾ Ordförande i Risk- och kapitalutskottet

¹⁴⁾ Styrelseledamot i Folksam Sak

Ersättning till styrelsens ledamöter

Stämman beslutar om styrelsens arvoden vilka består av dels ett årsarvode, dels ett sammanträdesarvode

Årsarvoden beslutade av stämman 2017:

Styrelseordförande	185 000 kr
Vice styrelseordförande	103 000 kr
Övriga styrelseledamöter	73 000 kr
Ledamöter i Risk- och kapitalutskott	45 000 kr
Ledamöter i Revisions- och complianceutskott	45 000 kr
Ledamöter i Ersättningsutskott	35 000 kr

Sammanträdesarvode beslutade av stämman 2017:

för samtliga ovan	7 500 kr
-------------------	----------

Se även not 51 (Medelantal anställda samt löner och ersättningar) för uppgift om året arvodesutbetalningar

Styrelse Folksam Liv

Bakre raden från vänster

Lars-Inge Larsson

Mikael Täll, personalrepresentant

Britt Hansson

Tobias Baudin

Anders L Johansson, personalrepresentant

Lars Ericson, ordförande

Eva-Lis Sirén, vice ordförande

Johan Lindholm

Göran Arrius

Eva Nordström

Främre raden från vänster

Susanna Järnek, personalrepresentant

Elisabeth Brandt Ygeman

Mikael Åbom

Jonas Nordling

Cecilia Hermansson

Uppgifter om styrelsens ledamöter valda vid stämman 2017

Lars Ericson

Styrelseordförande

Nyval som ordförande (invald som ledamot 2015)

Född 1963

Vd Konsumentföreningen Stockholm

Andra uppdrag: Styrelseledamot Coop Sverige AB. Styrelseledamot Coop Butiker & Stormarknader AB. Ledamot valberedningen Atrium Ljungberg AB. Ledamot i Folksam Livs Risk- och kapitalutskott.

Bakgrund: Styrelseordförande MedMera Bank AB. Ledamot Folksam valberedning. Styrelseledamot Ambulanssjukvården i Stockholm AB. Styrelseledamot Folkvandvården Stockholms län AB. Affärsområdes- och marknadschef Swedbank. Kommunalråd Tyresö kommun.

Eva-Lis Sirén

Omval (invald 2007)

Född 1954

Ordförande Lärarstiftelsen

Andra uppdrag: Ledamot Folksam Ersättningsutskott. Vice ordförande styrelsen Högskolan Väst.

Bakgrund: Ordförande Lärarförbundet. Vice ordförande Education International. Vice ordförande TCO. Regeringens jämställdhetsråd. Styrelseledamot Nordiska Lärarorganisationernas samråd. Styrelseledamot OFR. Internationella samt nationella uppdrag för Lärarförbundet. Advanced Business English North. University Newcastle. Lärarexamen Karlstad Universitet.

Göran Arrius

Omval (invald 2013)

Född 1959

Ordförande Saco

Andra uppdrag: Styrelseordförande Akademikernas a-kassa (AEA). Ledamot Kungliga Örlogsmannasällskapet. Styrelseordförande Folk och Försvar. Ledamot Rikskommittén Sveriges Nationaldag. Repr. (huvudman) Kungafonden. Ledamot Första AP-fonden. Ledamot av Försvarsunderrättelsesdomstolen (FUD). Ledamot Folksam Livs Risk- och kapitalutskott.

Bakgrund: Ledamot Högskolan Dalarna. Ordförande Jusek. Ordförande Juseks sektion för Bank och Försäkring. Ordförande Sacoföreningen i SEB, arbetstagarrepresentant styrelsen för Skandinaviska Enskilda Banken. Examen Militärhögskolan. Officersexamen Kungliga Sjökrigsskolan.

Britt Hansson

Omval (invald 2015)

Född 1966

Vd och koncernchef OK ekonomisk förening

Andra uppdrag: Styrelseledamot Kooperativa Förbundet. Styrelseledamot OKQ8 AB. Styrelseledamot OKQ8 Bank AB. Styrelseledamot Bra Bil Sverige AB. Styrelseledamot KFO. Styrelseledamot Apotek Produktion & Laboratorier AB. Ordförande Folksam Livs Revisions- och complianceutskott.

Bakgrund: Skandinavisk direktör HR, Integration, IT och inköp, OK-Q8 AB/Q8 A/S. Nordisk CFO Svenska McDonald's AB. Finansdirektör, Vd OKQ8 Bank, skattechef OK-Q8 AB. Styrelseledamot Arithma Shared Service AB. Styrelseledamot Petrolia AB. Styrelseledamot Flaskgascen- tralen Malmö AB. Styrelseledamot Företagsekonomiska föreningen. Civilekonomexamen Högskolan i Örebro. Ledarskapsutbildning Ashridge Business School. Authentic Leadership Development Harvard Business School. Utbildning i styrelsearbete för kvinnor Styrelsekraft.

Cecilia Hermansson

Omval (invald 2015)

Född 1962

Forskare KTH och seniorekonom på Swedbank

Andra uppdrag: Lärare behavioral finance KTH. Konsult och föreläsare inom national- och företagsekonomi, Cecilia Hermansson Konsult AB. Ledamot i Creades AB styrelse. Seniorekonom, Swedbank. Ordförande Industrins ekonomiska råd. Ledamot Kungliga Ingenjörssakademien, IVA. Ledamot i Finanspolitiska rådet. Ledamot i Medlingsinstitutets insynsråd. Ledamot i HUI Research styrelse. Ordförande i Folksam Livs Risk- och kapitalutskott.

Bakgrund: Ekonomie doktor, bank och finans, KTH. Civilekonom, Handelshögskolan. Chefekonom, Swedbank. T.f. departementsråd, Finansdepartementet. Makroekonom, Sida och svenska ambassaden, Nairobi. Styrelseledamot National Association for Business Economics, Nabe. Styrelseledamot Nationalekonomiska föreningen. Ledamot Stiftelsen för strategisk forskning, kapitalutskott.

Lars-Inge Larsson

Omval (invald 2015)

Född 1946

Förbundskassör Svenska Kommunal Pensionärers Förbund (SKPF)

Andra uppdrag: Ordförande i försäkringskommitté SKPF/Folksam. Ledamot i Folksam Livs Revisions- och complianceutskott

Bakgrund: Företagsekonomi & Analys och Ekonomistyrning Företagsekonomiska Institutet, Stockholm. Kanslichef Svenska Fabriksarbetareförbundet. Internrevisor Statsanställdas Förbund (SERO). Förtroenderevisor Svenska Livsmedelsarbetareförbundet. Underofficersutbildning A7 Visby.

Jonas Nordling

Omval (invald 2016)

Född 1969

Förbundsordförande Journalistförbundet

Andra uppdrag: Ledamot Executive Committee International federation of journalists (IFJ). Styrelseledamot Bonus Copyright Access. Styrelseledamot PP Pension fondbolag. Vice ordförande PP Pension försäkringsförening. Styrelseledamot Administrativa litterära rättigheter i Sverige (ALIS). Styrelseledamot PTK. Styrelseledamot TCO. Styrelseordförande Journalisten AB. Vice ordförande Union to Union. Styrelseordförande SJFs Frilansjournalisters Service AB.

Bakgrund: Ordförande Union to Union. Styrelseledamot Bildupphovsrätt i Sverige. Försäkringstekniker/produktutvecklare/segmentsansvarig FolkSAM. Styrelseledamot Journalistförbundet. Ledamot Finance commission International federation of journalists (IFJ). Journalistprogrammet JMK Stockholms universitet.

Elisabeth Brandt Ygeman

Omval (invald 2016)

Född 1970

2:e vice förbundsordförande Handels

Andra uppdrag: Styrelsesuppleant Stockholm Globe Arena Fastigheter AB.

Bakgrund: Förbundssekreterare, Handelsanställdas förbund. Valledare, ombudsman LO. Styrelseledamot, chef LO-distriktet Stockholms län. Ungdomssekreterare LO. Ledamot Kommunalfullmäktige Stockholm. Styrelseordförande Folkets Hus AB/CCC.

Tobias Baudin

Nyval

Född 1974

Förbundsordförande Svenska Kommunalarbetareförbundet

Andra uppdrag: Vice ordförande Kommunals A-kassa. Ledamot Kommunalanställdas nordiska samarbete (KNS). Nordens offentliganställdas fackliga samorganisation (NOFS). Europeiska federationen för offentliganställda (EPSU). Facklig organisation för offentliga tjänster (PSD).

Bakgrund: Förste vice ordförande/styrelseledamot LO. Förste vice ordförande Kommunal. Ledamot SAP, SFU. Ledamot Campus Bommerstvik. Ledamot Arenagruppen. Ledamot Tankesmedjan Tiden. Ledamot SAMAK. Ledamot Nordens fackliga samorganisation (NFS). Ledamot Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek. Ledamot i verkställande kommittén EFFAT. Ledamot KPA Livförsäkring. 1:a suppleant LO styrelsen. Styrelsen IUL. Ordförande i arbetsgrupp för facklig-politisk plattform Kommunal. Ordförande LO:s Medialhus. Ordförande Arbetet. Ordförande Gunnar Hallströms stipendiefond Kommunal. Ordförande Kommunalarbetaren. Ordförande/vice ordförande/kassör Kommunal Norrbotten. Ordförande/huvudskyddsombud Kommunal Luleå. Ledamot LO Luleå. Vice ordförande/ledamot kommunfullmäktige Luleå kommun. Övervakningskommittén för landsbygdsprogrammet. Suppleant Miljöteknisk forskning SJMF. Stadgeutredningen inför 2013 års kongress Kommunal. Europeiska fackliga samorganisationen (EFS). Arbetsgrupp för översyn av LO:s stadgar.

Johan Lindholm

Nyval

Född 1964

Förbundsordförande Svenska Byggnadsarbetareförbundet

Andra uppdrag: Styrelseledamot LO. Ordförande Nordiska bygg och träarbetarefederationen (NBTF). Förste vice ordf. Europeiska bygg och träfederationen (EBTF). Styrelseledamot världsfederationen BWI/BTI. Styrelseordf. Riksbyggen. Styrelseordf. Rönneberga konferens.

Bakgrund: Andra förbundsordförande Byggnads. Ordförande Riksbyggen Bospar. Vice ordförande Byggnads A-kassa. Styrelseledamot Byggnads solidaritetsfond. Styrelseledamot Polstjärnan fastighetsbolag. Styrelsesuppleant LO. Styrelseledamot A-kassornas samorganisation. Styrelseledamot Nordiska bygg och träarbetarefederationen (NBTF). Ordförande/vice ordförande Svenska Byggnads Avd 1 Stockholm.

Eva Nordström

Nyval

Född 1969

Vd Stockholms Kooperativa Bostadsförening (SKB)

Bakgrund: Näringspolitisk chef Arbetsgivarföreningen KFO. Egen företagare Egenmakt AB och Eva Nordström Konsult AB. Verksamhetschef Tankesmedjan Sektor3. Vd HSB Riksförbund. Chef för medlems- och kommunikationsavdelningen samt tf affärsenhetschef HSB Riksförbund. Chef HSB Kompetenscentrum. Styrelseledamot Mäklarbyrån Husman-Hagberg. Styrelseledamot HSB Stockholm. Ledamot Stiftelsen HSBs garantifond. Ordförande Tankesmedjan Sektor3. Styrelseledamot HSB Norr. Examen Grundskollärautbildning Ma/NO Luleå Tekniska Universitet. Diverse högskolekurser vid Luleå Tekn Universitet, KTH, Växjö Universitet. ICF diplomerad coach AkademiCoachstjärnan.

Mikael Åbom

Nyval

Född 1964

Vd och koncernchef Fonus ekonomisk förening

Andra uppdrag: Ledamot i Folksam Livs Revisions- och complianceutskott. **Bakgrund:** Affärschef Svenska Golfklubben. Vd Martin Olsson Restauranghandel AB. Vd Hall-Miba AB. Vd Vivo AB. Vd D&D Närhandel AB. Marknadschef Dagab AB. Cuppgeneral Täby Open, Täby IS. Styrelseledamot Electrolux Home AB. Företagsredovisning, Administration & management Stockholms Universitet. Management- och ledarutbildning samt mentorprogram inom olika företag.

Centrala funktioner

Inom Folksam följer risk- och kontrollorganisationen en modell med tre ansvarslinjer vilket beskrivs i not 3 "Upplysningar om risker" avsnitt "Risk- och kontrollorganisation".

Utöver de tre ansvarslinjerna utser stämman revisionsföretag och lekmannarevisorer som granskar Folksam Livs årsredovisning inklusive bolagsstyrningsrapport samt styrelsens och vd:s förvaltning (externrevision).

Risikfunktionen, compliancefunktionen och aktuariefunktionen i Folksam Liv har organiserats som tre separata avdelningar. Dessa funktioner är skilda från motsvarande enheter och funktioner i Folksam Sak-gruppen och fristående från den operativa verksamhet som kontrolleras. Funktionerna är underställda vd men är även ålagda att rapportera till styrelsen.

Risikfunktion

Risikfunktionen ansvarar bland annat för att utveckla och förvalta (normera) riskhanteringssystemet samt stödja första ansvarslinjen i att genomföra riskhantering effektivt. Ansvar, mandat och uppgifter framgår av företagsstyrningsriktlinjerna. Chef för Risikfunktionen, tillika risk manager för företaget, är Magnus Vesterlund.

Compliancefunktion

Compliancefunktionen ansvarar bland annat för att identifiera, övervaka och rapportera risker kopplat till externa eller interna regler för den tillståndspliktiga försäkringsverksamheten. Compliancefunktionen kontrollerar, följer upp och utvärderar regelefterlevnaden i första ansvarslinjen samt utgör ett stöd för verksamheten och företagets ledning i frågeställningar rörande efterlevnaden av näringsrättsliga regler och relevanta interna styrande regelverk. Ansvar, mandat och uppgifter framgår av företagsstyrningsriktlinjerna. Chef för Compliancefunktionen, tillika ansvarig för regelefterlevnaden i företaget, är Gabriella Johansson.

Aktuariefunktion

Aktuariefunktionen ansvarar för att samordna de försäkringstekniska beräkningarna, vilket bland annat innebär att säkerställa lämpligheten i använda metoder och antaganden samt att validera kvaliteten i beräkningar och underliggande data. Aktuariefunktionen ansvarar också för att bedöma risker i försäkringsrörelsen, bidra till företagets riskhanteringssystem och analysera nya lagar och föreskrifter som påverkar ansvarsområdet. Aktuariefunktionen är normgivande på det aktuariella området och har en stödjande roll gentemot övriga aktuariella resurser i företaget. Ansvar, mandat och uppgifter framgår av företagsstyrningsriktlinjerna. Chef för Aktuariefunktionen, tillika Folksam Livs aktuariefunktion samt ansvarig aktuarie för tjänstepensionsverksamheten i företaget, är Maria Liljedahl.

Internrevision

Internrevisionen är en oberoende, objektivt granskande och rådgivande verksamhet. Internrevisionen stödjer företaget att nå sina mål genom att systematiskt och strukturerat utvärdera systemet för intern kontroll och andra delar av företagsstyrningssystemet samt lämna råd och synpunkter på desamma i syfte att bidra till ökad effektivitet i riskhantering, intern kontroll samt ledningsprocesser.

Internrevisionen är direkt underställd och rapporterar till styrelsen och är fristående från den verksamhet som granskas. Funktionens oberoende innebär att den normalt inte får delta i den operativa verksamheten eller vara involverad i det löpande arbetet med intern kontroll. Internrevisionens arbete bedrivs enligt god sed för internrevision som bland annat framgår av internationella standards, International Professional Practices Framework (IPPF). Internrevisionens uppdrag fastställs av styrelsen och regleras i Policy för Internrevision. Sari Zander är internrevisionschef.

Externa revisorer

Stämman utser en auktoriserad revisor alternativt ett registrerat revisionsföretag för granskning av årsredovisning och räkenskaper samt vd:s förvaltning. För granskning av företagets verksamhet och interna kontroll utses även tre lekmannarevisorer. Mandatperioden är för samtliga ett år. Stämman 2017 valde KPMG AB som företagets revisionsbyrå. Därutöver valdes Hans Eklund, Michael Nyqvist och Shoshana Kushner till lekmannarevisorer.

Kundombudsmannen

En kund som är missnöjd med Folksams beslut i ett försäkrings-, sparande- eller skadeärende erbjuds ett snabbt, enkelt och kostnadsfritt omprövningsförfarande. Kundombudsmannen är fristående, ställer höga krav på kvalitet och har rätt att rekommendera ändringar i ärenden som anmälts för prövning. Kundombudsmannen har dessutom rätt att föreslå förbättringar i Folksams försäkrings-, sparande- och skadeverksamhet samt verka som intern remissinstans. Rapportering sker direkt till stämman. Stämman utser Kundombudsman för en period om tre år samt fastställer instruktion för denne. Lars-Ivar Sölvinger är utsedd till Folksams kundombudsman till och med stämman 2019.

Vd och koncernledningen

Folksam Livs vd, som också är koncernchef i Folksamgruppen, är direkt underställd styrelsen. Vd svarar för den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar. En skriftlig instruktion som styrelsen fastställer reglerar det ansvar och de befogenheter som gäller för vd. Jens Henriksson är Folksam Livs vd.

Uppgifter om Folksam Livs vd

Jens Henriksson, född 1967, är vd och koncernchef i Folksam sedan 1 september 2013.

Nuvarande uppdrag

- Vd i Folksam Sak
- Styrelseordförande: KPA AB
- Styrelseledamot: Alka (Danmark), Svensk Försäkring, Ellevio AB, ICMIF
- Ledamot: Swedbanks valberedning, Stockholms Handelskammare förtroenderåd, SNS förtroenderåd, Saco:s chefsråd, ICMIFs Executive Committee

Tidigare anställningar

- NASDAQ OMX Stockholm AB: Vd och börschef
- Swedbank: Global Head Bank Relations
- Internationella Valutafonden (IMF): Exekutiv direktör och styrelseledamot, Washington, DC
- Bruegel: Senior Policy Fellow, Bryssel
- Finansdepartementet: Statssekreterare, Planeringschef, Politiskt sakkunnig
- Arbetet: Ledarskribent

Tidigare uppdrag

- Konsumentkooperationens pensionsstiftelse, styrelseordförande
- Bommersvik AB, styrelseordförande
- FIH Holding (Danmark), styrelseledamot
- PF1 A/S, styrelseledamot
- Kommittén om översyn av målet för den offentliga sektorns finansiella sparande, ordförande
- SIFR (Swedish Institute for Financial Research)
- Svenska Dagbladet, kolumnist
- Svenska Spel AB, styrelseledamot
- Fokus, kolumnist
- European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) och IMF, Alternate Governor Sweden
- OECD, medlem Working Party 3
- EU Economic and Financial Committee (EFK), medlem

Utbildning

- Fil. lic. nationalekonomi Stockholms Universitet 2012
- Civilekonom Lunds Universitet 1993
- Civilingenjör i elektroteknik och reglerteknik Lunds Tekniska högskola 1992

Jens Henriksson har inga aktieinnehav i företag som Folksam har betydande affärsförbindelser med.

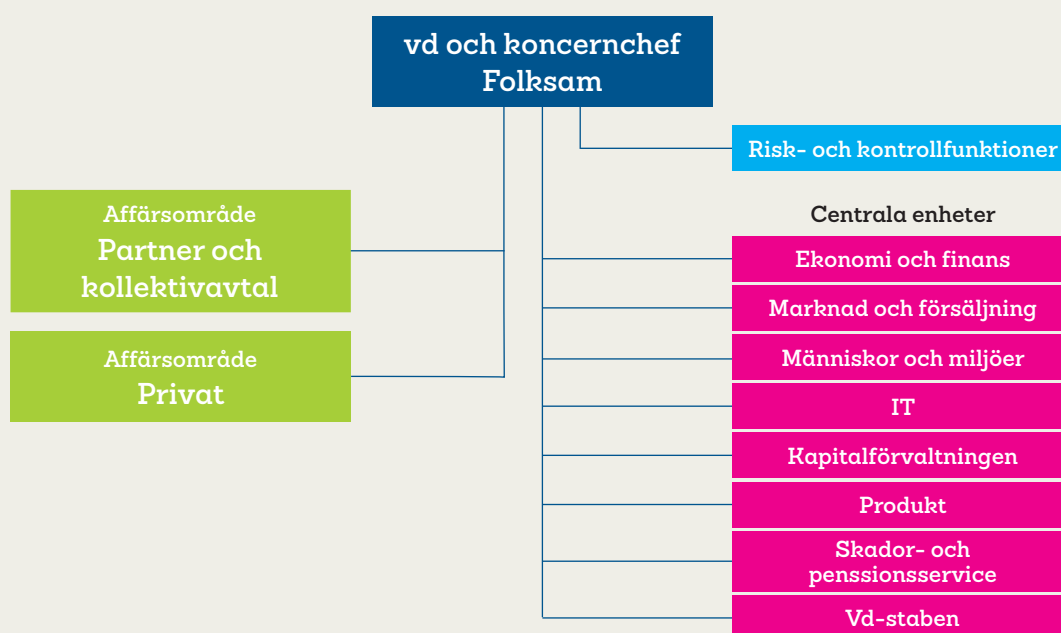
Operativ organisation

Folksam Liv-gruppen och Folksam Sak-gruppen har en gemensam operativ organisation. Moderföretagen Folksam Liv och Folksam Sak har en gemensam ledningsgrupp benämnd Koncernledningen. Vd utser de ledamöter som ingår i denna och som ansvarar för olika delar av verksamheten.

Till följd av den gemensamma operativa organisationen är vissa enheter och funktioner gemensamma med andra företag inom Folksamgruppen. Folksams affärsverksamhet är organiserad i två affärsområden vilka omfattar produkter inom moderföretagen; affärsområde Privat samt affärsområde Partner och kollektivavtal. Affärssegmenten inkluderar utöver respektive affärsområde även dotterföretag. Frågor rörande den gemensamma organisationen behandlas i Folksams Bolagsforum, vilket förutom ledamöter i Koncernledningen även omfattar vd i de dotterföretag som är parter i Folksams Multipartsavtal (ett avtal avseende organisatorisk samverkan mellan företag inom Folksam Liv-gruppen och företag inom Folksam Sak-gruppen).

Affärsområde Partner och kollektivavtal ansvarar för att hantera och utveckla den affär som avser försäkring riktad mot kollektivavtalsparterna på den svenska arbetsmarknaden samt för att hantera och utveckla den affär som avser partnersamarbete. I nära samverkan med affärspartner ska erbjudanden utvecklas där försäkringslösningar tillhandahålls under Folksams varumärken, co-brandat med partnern eller under så kallat vitt varumärke. Affärsområde Privat ansvarar för att hantera och utveckla den affär som avser individuell försäkring riktad mot privatpersoner och företag.

Därutöver finns åtta centrala enheter. Den övergripande organisationen, med bland annat affärsområden och centrala enheter, fastställs i företagsstyrningspolicy, medan ansvarsområden för dessa framgår av företagsstyrningsriktlinjerna. För dotterföretagen finns dessutom ägardirektiv formulerade, vilka anger i vilken riktning ägaren önskar att respektive företag ska styras och ledas.

Förändringar i koncernledningen 2017

Under december 2016 utsågs Daniel Barr till ny produktdirektör, Jesper Andersson till ny ekonomidirektör (CFO) samt Anna-Karin Laurell till ny chef för affärsområde Privat. Förändringen skedde från och med den första januari 2017 förutom för Anna-Karin Laurell som tillträdde tjänsten den 15 januari 2017.

Den 1 augusti 2017 efterträddes Gunnar Fröderberg av Johan Rudén, som ny IT-chef i Folksamgruppen.

Koncernledning

Jens Henriksson
Vd och koncernchef
Född 1967
Anställd 2013
I nuvarande befattning sedan 2013

Michael Kjeller
Chef Kapitalförvaltning
Född 1964
Anställd 1988
I nuvarande befattning sedan 2007

Ylva Wessén
Vice vd och chef koncernstaben
Född 1970
Anställd 2007
I nuvarande befattning sedan 2016

AnnKristine Wuopio-Mogestedt
CCO och chef Skador och pensionservice
Född 1961
Anställd 1988
I nuvarande befattning sedan 2006

Johan Rudén
Chef IT och CIO
Född 1965
Anställd 2017
I nuvarande befattning sedan 2017

Per Ardehed
Chef Marknad och försäljning
Född 1967
Anställd 1992
I nuvarande befattning sedan 2016

Elisabeth Sasse
Chef Affärsområde Partner
och kollektivavtal
Född 1966
Anställd 2011
I nuvarande befattning sedan 2014

Britta Burreau
Vd KPA Pension
Född 1964
Anställd 2016
I nuvarande befattning sedan 2016

Daniel Barr
Chef Produkt
Född 1962
Anställd 2014
I nuvarande befattning sedan 2017

Jesper Andersson
Ekonomidirektör CFO
Född 1977
Anställd 2000
I nuvarande befattning sedan 2017

Harriet Pontán
Chef Människor och miljöer
Född 1953
Anställd 2005
I nuvarande befattning sedan 2005

Anna-Karin Laurell
Chef Affärsområde Privat
Född 1963
Anställd 2017
I nuvarande befattning sedan 2017

Styrelsens rapport om intern kontroll avseende den finansiella rapporteringen 2017

Målsättningen med Folksams arbete med intern kontroll finansiell rapportering, IKFR, är att bokslut- och myndighetsrapportering ska vara tillförlitlig och i överensstämmelse med lag och gällande redovisningsregler. Internkontrollarbetet baseras på det ramverk som tagits fram av The Committee of Sponsoring Organisations of the Threadway Commission "COSO" och beskrivs nedan.

Kontrollmiljö

Kontrollmiljön utgör grunden för den interna kontrollen och är central för hur risker identifieras och hanteras baserat på den kultur och de värderingar som styrelse och ledning etablerat.

Folksams kultur och värderingar har sin utgångspunkt i att företaget ägs av sina kunder och att målsättningen är att ha branschens mest nöjda kunder. Folksam eftersträvar både affärsmässighet samt ordning och reda. Med affärsmässighet avses bland annat att det ska finnas tydliga mål och strategier. Med ordning och reda avses att företaget ska ha god intern styrning och kontroll.

Kontrollmiljön utgörs även av tydliga ansvar och roller. Ansvar och roller i den finansiella rapporteringen fastställs i styrande regelverk, vidare finns det styrande regelverk som fastställer roller och ansvar i arbetet med risk- och internkontroll.

Internkontrollsystem

Ett företagsövergripande internkontrollsystem är under införande. Internkontrollsystemet syftar bland annat till att utvärdera om den finansiella rapporteringen är tillförlitlig genom att identifiera risker och kontroller i väsentliga processer som påverkar bokslut- och myndighetsrapportering. Kontrollerna ska därefter regelbundet utvärderas och resultatet analyseras för att bedöma risken för fel i den finansiella rapporteringen. Därutöver ska det finnas rutiner för att löpande hantera de förbättringsmöjligheter som framkommer i arbetet.

Riskbedömning

Halvårsvis genomför alla affärsområden och enheter en självutvärdering av risker. Därutöver görs riskanalyser per process inom ramen för internkontrollsystemet. Risker för väsentliga fel i den finansiella rapporteringen ska beaktas i analyserna. Det är chefen för respektive verksamhetsområde eller processägaren för en process som är ansvarig för att genomföra självutvärderingen. Självutvärdering innebär att identifiera risker, bedöma sannolikheten för att risken ska inträffa, vilken påverkan risken kan få på verksamheten samt vilka åtgärder som behöver vidtas för att hantera risken.

Kontroller

Riskåtgärder och kontroller

Åtgärdsplaner ska tas fram för de risker som verksamheten vill hantera genom förebyggande aktiviteter. Åtgärderna kan till exempel innebära att införa eller förbättra kontroller som syftar till tillförlitlig finansiell rapportering. Kontroller för att hantera risker avseende den finansiella rapporteringen är till exempel analyser och prognoser, avstämningar av huvudbok mot försäkringssystem, bankkonton eller andra register och underlag. Andra kontroller som också påverkar den finansiella rapporteringen är de kontroller som utförs avseende försäkringsersättningar, och driftskostnader där det finns särskilda principer och rutiner såsom krav på dualitet, kontroll av större belopp samt slumpvisa utbetalningskontroller.

Information och kommunikation

För att säkerställa effektivt och korrekt informationsutbyte krävs att alla delar inom verksamheten kommunicerar och delar relevant information såväl inom och mellan affärsområden och enheter som till och från styrelse och ledning. Informationsgivning från styrelsen och ledningen till chefer och medarbetare sker bland annat genom de styrande regelverken samt genom andra ledningsgrupper i verksamheten.

De principer som företaget ska följa har fastställts i ett styrande regelverk för extern rapportering och det finns tillgängligt för alla via företagets intranät. Det finns även en regelverksgrupp inom ekonomiavdelningen som bevakar och informerar om regelverksförändringar som påverkar den finansiella rapporteringen.

Styrelsen får regelbunden återkoppling från verksamheten om aktuella redovisningsfrågor samt intern styrning och kontroll via revisions- och complianceutskottet. Utskottet har regelbundna möten med ekonomidirektören, företagets externrevisorer samt kontrollfunktionerna risk, compliance och internrevision.

Uppföljning

Kontroller följs regelbundet upp inom ramen för Folksams internkontrollsystem. Uppföljning görs genom att verksamheten genomför självutvärderingar av nyckelkontroller.

Därutöver genomför de centrala funktionerna granskningar och andra aktiviteter för att utvärdera den interna styrningen och kontrollen. Årsbokslut samt processen för framtågande och rapportering av finansiell information granskas även årligen av de externa revisorerna. Resultatet av den finansiella granskningen rapporteras till revisions- och complianceutskottet, samt avrapportering minst en gång per år till styrelsen. Till stämman sker avrapportering genom avlämnande av revisionsberättelsen.

Ett annat stöd i arbetet med att identifiera risker och väsentliga händelser är det företagsövergripande risk- och incidenthanteringssystemet. I det systemet rapporteras oönskade händelser och verksamheten vidtar åtgärder för att förhindra att samma sak inträffar igen.

Finansiella rapporter

koncernen och moderföretaget

Resultaträkning.....	34
Rapport över totalresultat.....	36
Resultatanalys.....	37
Balansräkning.....	39
Rapport över förändringar i eget kapital.....	41
Kassaflödesanalys.....	43

Noter

Not 1. Redovisningsprinciper.....	45	Not 29. Övriga fordringar.....	98
Not 2. Väsentliga uppskattningar och bedömningar.....	55	Not 30. Finansiella tillgångar och skulder.....	99
Not 3. Upplysningar om risker.....	56	Not 31. Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder.....	105
Not 4. Premieinkomst.....	78	Not 32. Materiella anläggningstillgångar.....	107
Not 5. Kapitalavkastning, intäkter.....	78	Not 33. Förutbetalda anskaffningskostnader.....	108
Not 6. Värdeökning på övriga placeringstillgångar.....	79	Not 34. Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter.....	108
Not 7. Övriga tekniska intäkter.....	79	Not 35. Disposition av företagets vinst eller förlust.....	108
Not 8. Utbetalda försäkringsersättningar.....	79	Not 36. Livförsäkringsavsättning.....	109
Not 9. Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar (före avgiven återförsäkring).....	79	Not 37. Öreglerade skador.....	110
Not 10. Driftskostnader.....	80	Not 38. Återbäring och rabatter.....	110
Not 11. Kapitalavkastning, kostnader.....	81	Not 39. Villkorad återbäring.....	110
Not 12. Värdeminskning på övriga placeringstillgångar.....	82	Not 40. Fondförsäkringsåtaganden.....	111
Not 13. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument.....	82	Not 41. Pensioner och liknande förpliktelser.....	111
Not 14. Bokslutsdispositioner.....	86	Not 42. Uppskjuten skatteskuld.....	115
Not 15. Skatter.....	86	Not 43. Skulder avseende direkt försäkring.....	115
Not 16. Immateriella tillgångar.....	87	Not 44. Skulder till kreditinstitut.....	115
Not 17. Byggnader och mark.....	88	Not 45. Övriga skulder.....	115
Not 18. Aktier och andelar i koncernföretag.....	90	Not 46. Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter.....	116
Not 19. Aktier och andelar i intresseföretag.....	91	Not 47. Ställda säkerheter.....	116
Not 20. Moderföretagets andelar i intresseföretag.....	93	Not 48. Eventualförpliktelser.....	117
Not 21. Aktier och andelar.....	93	Not 49. Ekonomiska arrangemang som inte redovisas i balansräkningen.....	117
Not 22. Obligationer och andra räntebärande värdepapper.....	94	Not 50. Upplysningar om närstående.....	118
Not 23. Lån med säkerhet i fast egendom.....	94	Not 51. Medelantal anställda samt löner och ersättningar.....	121
Not 24. Övriga lån.....	95	Not 52. Avstämning av totalavkastningstabell.....	127
Not 25. Utlåning till kreditinstitut.....	95	Not 53. Tvister.....	128
Not 26. Derivat.....	96	Not 54. Väsentliga händelser efter balansdagen.....	128
Not 27. Upplysning om kvittning.....	97		
Not 28. Fordringar avseende direkt försäkring.....	97		

Resultaträkning

Mkr	Not	Koncernen		Moderföretaget	
		2017	2016	2017	2016
Teknisk redovisning av skadeförsäkringsrörelsen					
Premieintäkter (efter avgiven återförsäkring)					
Premieinkomst (före avgiven återförsäkring)	4	687	717	687	717
Premier för avgiven återförsäkring		1	-2	1	-2
		688	715	688	715
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen		131	276	131	276
Övriga tekniska intäkter (efter avgiven återförsäkring)	7	4	1	4	1
Försäkringsersättningar (efter avgiven återförsäkring)					
Utbetalda försäkringsersättningar	8				
Före avgiven återförsäkring		-634	-671	-634	-671
Återförsäkrares andel		15	92	15	92
Förändring i Avsättning för oreglerade skador					
Före avgiven återförsäkring		61	-1	61	-1
Återförsäkrares andel		-18	-94	-18	-94
Förändring i övriga försäkringstekniska avsättningar (efter avgiven återförsäkring)	9				
Livförsäkringsavsättning		0	-	0	0
Återbäring och rabatter (efter avgiven återförsäkring)		-40	-	-40	0
Driftskostnader	10	-89	-95	-89	-95
Övriga tekniska kostnader (efter avgiven återförsäkring)		-1	-12	-1	-12
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat		118	211	118	211
Teknisk redovisning av livförsäkringsrörelsen					
Premieinkomst (efter avgiven återförsäkring)					
Premieinkomst (före avgiven återförsäkring)	4	9 682	9 164	9 662	9 151
Premier för avgiven återförsäkring		-26	-26	-26	-26
		9 656	9 138	9 636	9 125
Intäkter från investeringsavtal		317	308	11	10
Kapitalavkastning, intäkter	5	9 070	7 191	8 835	6 934
Orealiserade vinster på placeringstillgångar					
Värdeökning av placeringstillgångar för vilka livförsäkringsstagaren bär placeringsrisk					
Värdeökning på fondförsäkringstillgångar		3 408	2 654	67	54
Värdeökning på övriga placeringstillgångar	6	1 507	6 925	667	5 560
Övriga tekniska intäkter (efter avgiven återförsäkring)	7	444	420	28	11
Försäkringsersättningar (efter avgiven återförsäkring)					
Utbetalda försäkringsersättningar	8				
Före avgiven återförsäkring		-6 472	-6 316	-6 446	-6 293
Återförsäkrares andel		17	33	17	33
Förändring i avsättning för oreglerade skador					
Före avgiven återförsäkring		536	-75	535	-75
Återförsäkrares andel		-9	-1	-9	-1
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar (efter avgiven återförsäkring)	9				
Livförsäkringsavsättningar					
Före avgiven återförsäkring		-2 471	-5 374	-2 569	-5 459
Återförsäkrares andel		-7	7	-7	7
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk					
Villkorad återbäring		-31	-32	-31	-32
Fondförsäkringsåtagande		-3 506	-2 739	-67	-54

Resultaträkning forts.

Mkr	Not	Koncernen		Moderföretaget	
		2017	2016	2017	2016
Teknisk redovisning av livförsäkringsrörelsen					
Återbäring och rabatter (efter avgiven återförsäkring)		-626	-457	-626	-457
Driftskostnader	10	-1 545	-1 487	-958	-978
Kapitalavkastning, kostnader	11	-2 038	-470	-1 931	-333
Orealiserade förluster på placeringstillgångar					
Värdeminskning på övriga placeringstillgångar	12	-1 967	-245	-1 560	0
Övriga tekniska kostnader (efter avgiven återförsäkring)		-5	-78	-4	-74
Andel i intresseföretags resultat		62	104		
Kapitalavkastning överförd till finansrörelsen		-93	-101		
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		6 247	9 405	5 588	7 979
Icke-teknisk redovisning					
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat		118	211	118	211
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		6 247	9 405	5 588	7 979
Kapitalavkastning, intäkter	5	12	21	213	162
Orealiserade vinster på placeringstillgångar	6	0	-1	23	125
Kapitalavkastning, kostnader	11	-18	-30	-51	-11
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	12	0	0	-54	0
Avkastningsskatt		-199	-194	-	-
Kapitalavkastning överförd till skadeförsäkringsrörelsen				-131	-276
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt		6 160	9 412	5 706	8 190
Bokslutsdispositioner	14	-	-	187	383
Resultat före skatt		6 160	9 412	5 892	8 573
Skatt på årets resultat	15	-122	54	-309	-180
Årets resultat		6 038	9 466	5 584	8 393
Hänförligt till:					
Försäkringstagarna		5 835	9 119	5 584	8 393
Innehav utan bestämmande inflytande		203	347	-	-

Rapport över totalresultat

Mkr	Not	Koncernen		Moderföretaget	
		2017	2016	2017	2016
Årets resultat		6 038	9 466	5 584	8 393
Poster som inte kan omföras till periodens resultat					
Omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner		-75	2	-	-
Skatt hänförlig till poster som inte kan återföras till periodens resultat	15	3	0	-	-
Del i intresseföretags omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner		-8	0	-	-
Del i intresseföretags skatt hänförlig till poster som inte kan återföras till periodens resultat		1	0	-	-
Poster som har omförts eller kan omföras till periodens resultat					
Omräkningsdifferens på utländsk verksamhet		35	18	-	-
Övrigt totalresultat för året efter skatt		-44	20	-	-
Årets totalresultat		5 994	9 486	5 584	8 393
Hänförligt till:					
Försäkringstagarna		5 791	9 139	5 584	8 393
Innehav utan bestämmande inflytande		203	347	-	-

Resultatanalys

Moderföretaget	Tjänstepensionsförsäkring					Övrig livförsäkring				Skadeför- säkrings- rörelse
	Mkr	Total	Traditionell förmåns- bestämd försäkring	Avgifts- bestämd traditionell försäkring	Fond- försäkring	Tjänste- anknuten sjukförsäk- ring samt PB	Individuell traditionell livförsäkring	Oppsägbar sjuk- & olycksfalls- försäkring samt PB	Gruppliv- och tjänste- gruppliv försäkring	Mottagen återför- säkring
Premieinkomst (före avgiven återförsäkring)	10 349	1 025	3 214	0	182	4 062	49	1 125	4	687
Premier (före avgiven återförsäkring)	-25	0	0	-	-17	-7	-1	-1	0	1
Premier för egen räkning	10 324	1 025	3 213	0	165	4 055	49	1 124	4	688
Intäkter från investeringsavtal	11	-	1	5	-	5	-	-	-	-
Kapitalavkastning, intäkter	9 047	1 544	2 604	1	168	4 039	27	451	1	213
Orealiserade vinster på placeringstillgångar	757	65	103	67	7	439	3	49	0	23
Övriga tekniska intäkter (efter avgiven återförsäkring)	32	0	0	5	0	18	1	4	0	4
Utbetalda försäkringsersättningar										
Före avgiven återförsäkring	-7 080	-800	-1 492	0	-186	-2 796	-38	-1 131	-3	-634
Återförsäkrarens andel	32	-	-	-	4	11	3	0	-	15
Förändring i avsättning för oreglerade skador										
Före avgiven återförsäkring	596	-	8	-	494	-17	49	-1	3	61
Återförsäkrarens andel	-27	-	-	-	-6	-1	-2	0	0	-18
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar (efter avgiven återförsäkring)	-2 674	-245	-1 724	-67	1	-611	3	-30	-	0
Återbäring och rabatter (efter avgiven återförsäkring)	-666	-	-6	-	-480	-12	-	-128	-	-40
Driftskostnader	-1 047	-43	-244	-9	-26	-494	-33	-103	-6	-89
Kapitalavkastning, kostnader	-1 982	-300	-554	-1	-33	-933	-7	-103	0	-51
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	-1 614	-260	-148	-	-27	-1 003	-7	-115	0	-54
Övriga tekniska kostnader (efter avgiven återförsäkring)	-5	-	-	-	-	-3	0	-1	0	-1
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat	118	-	-	-	-	-	-	-	-	118
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat	5 588	986	1 761	1	79	2 697	48	16	-1	-
Avvecklingsresultat före avgiven återförsäkring	841	-	0	-	690	8	47	3	2	91
Försäkringstekniska avsättningar, före avgiven återförsäkring										
Livförsäkringsavsättningar	104 182	14 709	32 949	-	3	56 381	14	126	-	1

Resultatanalys forts.

Moderföretaget	Tjänstepensionsförsäkring						Övrig livförsäkring			Skadeför- säkrings- rörelse
	Mkr	Total	Förmåns- bestämd försäkring	Avgifts- bestämd traditionell försäkring	Fond- försäkring	Tjänste- anknuten sjukförsäk- ring samt PB	Individuell traditionell livförsäkring	Opppsägbar sjuk- & olycksfalls- försäkring samt PB	Gruppliv- och tjänste- gruppliv försäkring	Mottagen återför- säkring
Avsättning för oreglerade skador										
Avsättning för fastställda skador	207	-	13	-8	0	102	0	100	-	-
Avsättning för ej fastställda skador	1 483	-	1	-	288	15	38	105	2	1 033
Avsättning för sjukräntor	1 604	-	12	-	1 093	-	208	-	5	286
Skadebehandlingsreserv	108	-	-	-	25	1	11	1	-	70
Summa avsättning oreglerade skador	3 402	-	26	-8	1 405	118	257	206	7	1 390
Avsättningar för återbäring och rabatter	4 424	-	-	-	930	-	-	2 816	-	678
Försäkringstekniska avsättningar för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk, före avgiven återförsäkring										
Villkorad återbäring	485	-	54	-	-	431	-	-	-	-
Fondförsäkringsåtaganden	749	-	-	749	-	-	-	-	-	-
Summa försäkringstekniska avsättningar för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär risk	1 234	-	54	749	-	431	-	-	-	-
Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar										
Avsättning för oreglerade skador	-288	-	-	-	-36	-1	-18	0	0	-233
Konsolideringsfond	59 024	11 533	18 243	-	631	21 309	162	5 474	0	1 672

Balansräkning

Tillgångar		Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	Not	2017-12-31	2016-12-31	2017-12-31	2016-12-31
Immateriella tillgångar					
Andra immateriella tillgångar	16	19	26	-	-
		19	26	-	-
Placeringstillgångar					
Förvaltningsfastigheter/Byggnader och mark	17	14 505	11 455	5 217	4 484
Placeringar i koncern- och intresseföretag					
Aktier och andelar i koncernföretag	18	-	-	6 099	5 394
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till koncernföretag		-	-	2 027	784
Aktier och andelar i intresseföretag	19, 20	2 347	2 188	421	396
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till intresseföretag		1 026	1 436	1 026	1 436
		3 373	3 624	9 573	8 010
Andra finansiella placeringstillgångar					
Aktier och andelar	21	61 029	61 715	60 982	61 662
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	22	95 376	94 906	95 236	94 831
Lån med säkerhet i fast egendom	23	40	40	40	40
Övriga lån	24	1 506	1 405	1 506	1 405
Utlåning till kreditinstitut	25	588	621	588	621
Derivat	26	286	161	286	161
		158 825	158 848	158 638	158 720
Summa placeringstillgångar		176 703	173 927	173 428	171 214
Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk					
Fondförsäkringstillgångar		43 324	40 599	750	638
Återförsäkrars andel av Försäkringstekniska avsättningar					
Livförsäkringsersättning		0	7	0	7
Oreglerade skador	37	295	324	288	315
		295	331	288	321
Fordringar					
Fordringar avseende direkt försäkring	28	18	42	12	12
Fordringar avseende återförsäkring		0	6	-	8
Övriga fordringar	29	1 054	949	717	832
		1 072	997	729	852
Andra tillgångar					
Materiella anläggningstillgångar	32	1 456	1 465	0	0
Likvida medel/Kassa och bank		6 381	6 199	5 101	4 745
Aktuell skattefordran		92	207	91	186
Övriga tillgångar		3	2	-	-
		7 932	7 873	5 192	4 931
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter					
Upplupna ränte- och hyresintäkter		996	1 093	996	1 094
Förutbetalda anskaffningskostnader	33	620	737	8	15
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	34	102	71	138	19
		1 718	1 901	1 142	1 128
Summa tillgångar		231 063	225 654	181 529	179 084

Balansräkning forts.

Eget kapital, avsättningar och skulder		Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	Not	2017-12-31	2016-12-31	2017-12-31	2016-12-31
Eget kapital					
Konsolideringsfond		59 024	56 195	59 024	56 195
Balanserad vinst/förlust		4 805	4 147		
Årets resultat		5 835	9 119	5 584	8 393
Eget kapital hänförligt till försäkringstagarna		69 664	69 461	64 607	64 588
Innehav utan bestämmande inflytande		2 102	1 899	-	-
Summa eget kapital		71 766	71 360	64 607	64 588
Obeskattade reserver					
Periodiseringsfond				702	888
Försäkringstekniska avsättningar (före avgiven återförsäkring)					
Livförsäkringsavsättning	36	104 183	101 614	104 182	101 613
Oreglerade skador	37	3 453	4 058	3 402	3 999
Återbäring och rabatter	38	4 424	4 063	4 424	4 063
		112 060	109 735	112 008	109 675
Försäkringstekniska avsättningar för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk (före avgiven återförsäkring)					
Villkorad återbäring	39	485	467	485	467
Fondförsäkringsåtaganden	40	43 342	40 618	749	638
Andra avsättningar					
Pensioner och liknande förpliktelser	41	138	75	7	11
Aktuell skatteskuld		17	1	0	-
Aktuell skatteskuld	42	815	852	595	656
Uppskjuten skatteskuld		112	84	49	80
Övriga avsättningar					
		82	91	82	91
Depåer från återförsäkrare					
Skulder					
Skulder avseende direkt försäkring	43	1	10	0	-
Skulder avseende återförsäkring		9	0	9	-
Skulder till kreditinstitut	44	114	434	114	79
Derivat	26	326	56	326	56
Övriga skulder	45	1 291	1 446	1 461	1 535
		1 741	1 946	1 910	1 670
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter					
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	46	505	425	335	320
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		231 063	225 654	181 529	179 084

Uppllysning om koncernens och moderföretagets ställda säkerheter, eventalförpliktelser och ekonomiska arrangemang som inte redovisas i balansräkningen, se not 47, not 48 och not 49.

Rapport över förändringar i eget kapital

Koncernen		Eget kapital hänförligt till försäkringstagarna				
Mkr	Konsolideringsfond	Omräkningsreserv ¹⁾	Balanserade vinstmedel inkl. årets resultat ²⁾	Eget kapital hänförligt till försäkringstagarna	Innehav utan bestämmande inflytande	Totalt eget kapital
Utgående balans enligt fastställd balansräkning 2015-12-31	50 027	-24	12 790	62 793	1 610	64 403
Ingående balans 2016-01-01	50 027	-24	12 790	62 793	1 610	64 403
Vinstdisposition	8 639	-	-8 639	0	-	0
Under räkenskapsåret tilldelad återbäring	-2 471	-	-	-2 471	-	-2 471
Utdelning till minoritet	-	-	-	-	-58	-58
Årets övrigt totalresultat	-	18	2	20	-	20
Årets resultat	-	-	9 119	9 119	347	9 466
Årets totalresultat 2016-12-31	-	18	9 121	9 139	347	9 486
Utgående balans 2016-12-31	56 195	-6	13 272	69 461	1 899	71 360
Ingående balans 2017-01-01	56 195	-6	13 272	69 461	1 899	71 360
Vinstdisposition	8 392	-	-8 392	0	-	0
Under räkenskapsåret tilldelad återbäring	-2 807	-	-	-2 807	-	-2 807
Utbetalning överskottsmedel	-1 664	-	-	-1 664	-	-1 664
Överföring av partsmedel stiftelse	-1 117	-	-	-1 117	-	-1 117
Årets övrigt totalresultat	-	35	-79	-44	-	-44
Årets resultat	-	-	5 835	5 835	203	6 038
Årets totalresultat 2017-12-31	-	35	5 756	5 791	203	5 994
Utgående balans 2017-12-31	58 999	29	10 636	69 664	2 102	71 766

¹⁾ Omräkningsreserver avser omräkning av utländska verksamheter.

²⁾ Balanserad vinst eller förlust inkluderar Reservfond, Kapitalandelsfond, Eget kapitaldelen av obeskattade reserver, Aktuariella vinster och förluster inklusive löneskatt, skatt hänförlig till komponenter avseende övrigt totalresultat och årets resultat.

Innehav utan bestämmande inflytande avser andra ägare i vinstutdelande företag inom Folksam Liv-koncernen.

Folksam Liv är ett icke vinstutdelande försäkringsföretag och en konsolideringsfond har inrättas under eget kapital där årsvinsten skall avsättas. Det primära syftet med konsolideringsfonden är att ligga till grund för förlusttäckning i företaget samt att i olika grader finansiera framtida försäkringspremier i form av premierabatt och förändringar av försäkringsvillkoren. De samlade medlen i konsolideringsfonden tjänar således både som riskkapital i företaget och som återbäringskapital till försäkringstagarna.

Rapport över förändringar i eget kapital forts.

Moderföretaget	Bundet eget kapital	Fritt eget kapital	
Mkr	Konsolideringsfond	Årets resultat	Totalt eget kapital
Ingående balans 2016-01-01	50 027	8 639	58 666
Föregående års vinstdisposition	8 639	-8 639	-
Under räkenskapsåret tilldelad återbäring	-2 471	-	-2 471
Årets resultat, tillika årets totalresultat	-	8 393	8 393
Utgående balans 2016-12-31	56 195	8 393	64 588
Ingående balans 2017-01-01	56 195	8 393	64 588
Föregående års vinstdisposition	8 393	-8 393	-
Utbetalning överskottsmedel ¹⁾	-1 664	-	-1 664
Överföring av partsmedel till stiftelser ²⁾	-1 117	-	-1 117
Under räkenskapsåret tilldelad återbäring	-2 806	-	-2 806
Skatteeffekt avgivna koncernbidrag ³⁾	23	-	23
Årets resultat, tillika årets totalresultat	-	5 584	5 584
Utgående balans 2017-12-31	59 024	5 584	64 607

Folksam Liv är ett icke vinstutdelande försäkringsföretag och en konsolideringsfond har inrättas under eget kapital där årsvinsten skall avsättas. Det primära syftet med konsolideringsfonden är att ligga till grund för förlusttäckning i företaget samt att i olika grader finansiera framtida försäkringspremier i form av premierabatt och förändringar av försäkringsvillkoren. De samlade medlen i konsolideringsfonden tjänar således både som riskkapital i företaget och som återbäringskapital till försäkringstagarna.

¹⁾ Fördelningen av överskott är reglerad i företagets konsolideringspolicy i de försäkringstekniska riktlinjerna. Då överskottet är preliminärt och inte garanterat, betraktas detta som riskkapital och ingår i företagets konsolideringsfond. Överskottet tilldelas i samband med utbetalning enligt de interna regelverk som finns och redovisas direkt mot eget kapital.

²⁾ Partsmedel som tidigare redovisats i konsolideringsfonden har flyttats ut till från Folksam fristående stiftelser i enlighet med beslut på årsstämman 2016. I samband med det har nedsättning av konsolideringsfonden genomförts.

³⁾ Under året avgivna koncernbidrag till dotterföretagen Folksam Fondförsäkring och Folksam Service uppgår till 107 miljoner kronor. Koncernbidragen har redovisats enligt huvudregeln.

Kassaflödesanalys

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Den löpande verksamheten				
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt ¹⁾	6 160	9 412	5 706	8 190
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet ²⁾	72	-3 362	276	-2 288
Betald skatt	-23	-170	-253	-287
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring i tillgångar och skulder	6 209	5 880	5 729	5 615
Förändring av placeringstillgångar ³⁾	1 689	-2 191	1 689	-2 332
Förändring av placeringstillgångar/försäkringstekniska avsättningar, fondförsäkring, netto ⁴⁾	-1	16	-	-
Förändring av övriga rörelsefordringar	-264	38	-154	110
Förändring av övriga rörelseskulder	-271	-44	112	-20
Utbetald återbäring från konsolideringsfonden	-2 806	-2 471	-2 806	-2 471
Utbetalda överskottsmedel från konsolideringsfonden	-1 664	-	-1 664	-
Kassaflöde från den löpande verksamheten	2 892	1 228	2 906	902
Investeringsverksamheten				
Nettoinvestering i koncernföretag ⁵⁾	-1 808	-533	-1 764	-391
Nettoinvestering i intresseföretag ⁶⁾	352	-	352	-4
Nettoinvestering i övriga placeringstillgångar ⁷⁾	-103	-59	-43	-34
Förändring av materiella och immateriella tillgångar ⁸⁾	-50	-45	-	0
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-1 609	-637	-1 455	-429
Finansieringsverksamheten				
Utbetald utdelning till innehav utan bestämmande inflytande	-4	-58	-	-
Utbetalning av partsmedel till fristående stiftelser	-1 117	-	-1 117	-
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-1 121	-58	-1 117	-
Årets kassaflöde	162	533	334	473
Likvida medel vid årets början	6 254	5 653	4 801	4 260
Kursdifferens i likvida medel	-	68	-	68
Likvida medel vid årets slut⁹⁾	6 416	6 254	5 135	4 801
Årets kassaflöde	162	533	334	473
¹⁾ Betalda och erhållna räntor och utdelningar				
Under perioden betald ränta	-77	-27	-72	-20
Under perioden erhållen ränta	2 262	2 797	2 318	2 797
Under perioden erhållen utdelning	1 795	2 134	1 795	2 134
Summa betalda och erhållna räntor och utdelningar	3 980	4 904	4 041	4 911
²⁾ Poster som inte ingår i kassaflödet				
Nedskrivningar	52	-	99	53
Avskrivningar	6	6	0	-
Icke utdelad resultatandel i intresseföretag	-	-	-130	-153
Realiserad vinst (-)/förlust (+)	-5 690	-1 723	-5 691	-1 733
Orealiserad vinst (-)/förlust (+)	507	-6 875	968	-5 684
Valutakursvinst (-)/förlust (+)	1 467	-1 832	1 467	-1 832
Förändring av upplupet anskaffningsvärde räntebärande värdepapper	1 214	1 388	1 214	1 388
Förändring av avsättningar avseende försäkringsavtal	2 366	5 600	2 366	5 575
Förändring avsättningar	39	74	-35	73
Förändring av skulder avseende investeringsavtal	111	-	18	25
Summa poster som inte ingår i kassaflödet	72	-3 362	276	-2 288

Kassaflödesanalys forts.

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
³⁾Förändring av placeringstillgångar				
Investering i placeringstillgångar	-53 741	-44 228	-53 741	-44 370
Försäljning av placeringstillgångar	55 430	42 037	55 430	42 038
Summa förändring av placeringstillgångar	1 689	-2 191	1 689	-2 332
⁴⁾Förändring av placeringstillgångar/försäkringstekniska avsättningar/ avsättningar fondförsäkring, netto				
Investering i placeringstillgångar, fondförsäkring	-111	-2 533	-111	-99
Förändring av försäkringstekniska avsättningar, fondförsäkring	110	2 549	111	99
Summa förändring av placeringstillgångar/försäkringstekniska avsättningar fondförsäkring, netto	-1	16	-	-
⁵⁾Nettoinvestering i koncernföretag				
Investering i koncernföretag	-1 808	-533	-1 804	-533
Försäljning av koncernföretag/Utdelning från kommanditbolag	-	-	40	142
Summa nettoinvestering i koncernföretag	-1 808	-533	-1 764	-391
⁶⁾Nettoinvestering i intresseföretag				
Investering i intresseföretag	352	-	352	-4
Försäljning av intresseföretag	-	-	-	-
Summa nettoinvestering i intresseföretag	352	-	352	-4
⁷⁾Nettoinvestering i övriga placeringstillgångar				
Investering i övriga placeringstillgångar	-103	-59	-42	-34
Summa nettoinvestering i övriga placeringstillgångar	-103	-59	-42	-34
⁸⁾Nettoinvestering i materiella och immateriella tillgångar				
Investering (-) i materiella och immateriella tillgångar	-50	-45	-	-
Summa nettoinvestering i materiella och immateriella tillgångar	-50	-45	-	-
⁹⁾Summa delkomponenter som ingår i likvida medel				
Kassa och banktillgodohavanden	6 381	6 199	5 101	4 745
Kortfristiga placeringar jämställda med likvida medel	35	55	35	56
Summa delkomponenter som ingår i likvida medel	6 416	6 254	5 135	4 801

Som kortfristiga placeringar har klassificerats ej likviderade affärer avseende aktier och obligationer vilka likvidregleras i nära anslutning till affärsdagen.

Ej tillgängliga likvida medel

Andra legala restriktioner	3 328	3 359	3 328	3 359
Summa ej tillgängliga likvida medel	3 328	3 359	3 328	3 359

Noter

Not 1. Redovisningsprinciper

Innehållsförteckning

- 1 Allmän information
- 2 Grunder för upprättande av de finansiella rapporterna
 - 2.1 Överensstämmelse med normgivning och lag
 - 2.2 Förutsättningar vid upprättande av Folksam Livs finansiella rapporter
 - 2.3 Uppskattningar och bedömningar i de finansiella rapporterna
 - 2.4 Ändrade redovisningsprinciper
 - 2.5 Nya och ändrade redovisningsstandarder från IASB samt andra regelverk för räkenskapsår 2018 eller senare
 - 2.6 Koncernredovisning
 - 2.7 Utländsk valuta
 - 2.8 Försäkringsavtal och investeringsavtal
- 3 Principer för poster i resultaträkningen
 - 3.1 Premieinkomst
 - 3.2 Intäkter från investeringsavtal
 - 3.3 Kapitalavkastning
 - 3.4 Utbetalda försäkringsersättningar
 - 3.5 Driftskostnader
 - 3.6 Skatter
- 4 Principer för poster i balansräkningen
 - 4.1 Immateriella tillgångar
 - 4.2 Fastigheter
 - 4.3 Finansiella tillgångar och skulder
 - 4.4 Materiella tillgångar
 - 4.5 Förutbetalda anskaffningskostnader
 - 4.6 Leasade tillgångar
 - 4.7 Försäkringstekniska avsättningar
 - 4.8 Försäkringstekniska avsättningar för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk
 - 4.9 Andra avsättningar
 - 4.10 Eventualförpliktelser
- 5 Moderföretagets redovisningsprinciper
 - 5.1 Skillnader mellan koncernens och moderföretagets redovisningsprinciper

1 Allmän information

Årsredovisningen avges per den 31 december 2017 och avser räkenskapsåret 2017 för Folksam ömsesidig livförsäkring (Folksam Liv) med organisationsnummer 502006-1585. Folksam Liv är ett ömsesidigt livförsäkringsföretag med säte i Stockholm, adressen till huvudkontoret är Bohusgatan 14, 106 60 Stockholm. Årsredovisningen har godkänts för utfärdande av styrelsen i Folksam Liv den 21 mars 2018. Resultat- och balansräkning blir föremål för fastställande på stämman den 19 april 2018.

2 Grunder för upprättande av de finansiella rapporterna

2.1 Överensstämmelse med normgivning och lag

Koncernredovisningen är upprättad i enlighet med International Financial Reporting Standards (IFRS) och IFRIC-tolkningar utgivna av International Accounting Standards Board (IASB) antagna av EU. Tillämpning sker även av Rådet för finansiell rapportering (RFR) rekommendation RFR 1 Kompletterande redovisningsregler för koncerner. Även tillämpliga delar av Finansinspektionens föreskrifter FFFS 2015:12 och dess ändringsföreskrifter samt Lag om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL) tillämpas i koncernredovisningen.

Moderföretaget tillämpar samma redovisningsprinciper som koncernen med de undantag som beskrivs i avsnitt 5. Moderföretagets redovisningsprinciper.

2.2 Förutsättningar vid upprättande av Folksam Livs finansiella rapporter

Folksam Livs funktionella valuta är svenska kronor och de finansiella rapporterna presenteras i svenska kronor. Samtliga belopp, om inte annat anges, är avrundade till närmaste miljontal kronor. Till följd av detta kan avrundningsdifferenser förekomma. Siffror inom parentes avser föregående år. Tillgångar och skulder är redovisade till anskaffningsvärde, förutom vissa finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde. De nedan angivna redovisningsprinciperna har tillämpats konsekvent på samtliga perioder som presenteras i de finansiella rapporterna om inte annat framgår nedan eller enligt femårsöversikten i förvaltningsberättelsen.

2.3 Uppskattningar och bedömningar i de finansiella rapporterna

Vid upprättande av de finansiella rapporterna i enlighet med IFRS görs uppskattningar och bedömningar samt antaganden som påverkar tillämpningen av redovisningsprinciperna och de redovisade beloppen av tillgångar, skulder, intäkter och kostnader. Uppskattningarna och antagandena är baserade på historiska erfarenheter och ett antal andra faktorer som under rådande förhållanden synes vara rimliga. Verkliga utfall kan avvika från dessa uppskattningar och bedömningar. De områden som innefattar en hög grad av bedömning, som är komplexa eller sådana områden där antaganden och uppskattningar är av väsentlig betydelse på de finansiella rapporterna anges i not 2.

2.4 Ändrade redovisningsprinciper

2.4.1 Nya och ändrade redovisningsstandarder från IASB för räkenskapsår 2017

Inga nya IFRS-standarder med tillämpning från den 1 januari 2017 har trätt i kraft. Företagsledningens bedömning är att ändringar i befintliga IFRS-standarder inte har haft någon väsentlig inverkan på Folksam Livs finansiella rapportering.

2.4.2 Övriga ändringar för räkenskapsår 2017

Från och med räkenskapsår som börjar den 1 januari 2017 eller senare har det kommit krav på obligatorisk hållbarhetsrapportering för större företag. Kravet gäller samtliga juridiska personer. För koncernen finns möjlighet att upprätta en hållbarhetsrapport för gruppen som helhet.

2.5 Nya och ändrade redovisningsstandarder från IASB samt andra regelverk för räkenskapsår 2018 eller senare

Nedanstående nya eller ändrade standarder och tolkningsuttalanden träder ikraft för räkenskapsår som börjar efter den 1 januari 2018 eller senare och har inte förtidstillämpats vid upprättandet av dessa finansiella rapporter. Nedan beskrivs förväntade effekter som tillämpningen förväntas få på finansiella rapportering.

2.5.1 Tillägg till IFRS 4 Försäkringskontrakt

Folksam Liv kommer att använda möjligheten till samordning med IFRS 17 Insurance contracts och därmed senare tillämpning av IFRS 9, genom att använda temporary exemption from IFRS 9. Temporary exemption får tillämpas av företag som i huvudsak bedriver försäkringsverksamhet. Det innebär att i årsredovisningar för 2018 till 2020 ska företaget redogöra för att det har kvalificerat sig för undantag, lämna information som möjliggör jämförelse med företag som tillämpar

IFRS 9, upplysningar om lån till upplupet samt verkligt värde samt andra finansiella tillgångar och kreditriskexponeringar och koncentrationsrisk för kreditrisk för lån. Regelverket avseende tillägg innebär ingen resultatpåverkan.

2.5.2 IFRS 17 Insurance contracts

IASB har den 18 maj 2017 publicerat en ny standard som behandlar försäkringsavtal. IFRS 17 ska tillämpas vid redovisning av försäkringsavtal, återförsäkringsavtal och redovisning av investeringsavtal med återbäring. Syftet med standarden är att öka transparensen och jämförbarheten i redovisningen av försäkringskontrakt. Detta innebär att försäkringskontrakt globalt kommer att redovisas på samma sätt. IFRS 17 kommer att ersätta IFRS 4, som var en interimstandard med fokus på upplysningar. Värderingsmässigt utgick IFRS 4 från lokala regler för värdering av de försäkringstekniska avsättningarna. IFRS 17 träder i kraft 1 januari 2021 men är ännu inte antagen av EU.

Definitionen av försäkringsavtal är i allt väsentligt densamma. För att räknas som ett försäkringsavtal ska den ekonomiska påverkan vara betydande. IASB har tydligare angivit i den nya standarden när ett avtal bör separeras i en försäkringsdel och en investeringsdel, som ska följa IAS 39. IFRS 17 innebär förändringar vad gäller värdering, en förändrad presentation av resultaträkningens poster och en ny intäktsredovisning. Det är oklart vilka delar av standarden som ska tillämpas för onoterade försäkringsföretag i Sverige. Finansinspektionen utreder hur implementeringen av IFRS 17 ska ske både i juridisk person och i koncernredovisningen i Sverige. Inom Folksam Liv har ett projekt påbörjats för att analysera på djupet vad den nya standarden kan innebära samt förbereda kommande dialog med Finansinspektionen. Företagsledningens bedömning är att implementationen av IFRS 17 kommer att ha en hög påverkan på Folksam Liv finansiella rapportering.

2.5.3 IFRS 9 Finansiella instrument

IFRS 9 Finansiella instrument kommer att ersätta IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering. Standarden omfattar nya utgångspunkter för klassificering och värdering av finansiella instrument, en framåtblickande nedskrivningsmodell och förenklade förutsättningar för säkringsredovisning. IFRS 9 träder ikraft den 1 januari 2018 och tidigare tillämpning är tillåten. Standarden är godkänd av EU.

De kategorier för finansiella tillgångar som finns i IAS 39 ersätts av tre kategorier; där värdering antingen sker till upplupet anskaffningsvärde, verkligt värde via övrigt totalresultat eller verkligt värde via resultatet. Indelningen i de tre kategorierna görs utifrån företagets affärsmodell för de olika innehaven respektive egenskaperna på de kassaflöden som tillgångarna ger upphov till. Redovisning till verkligt värde via resultaträkningen är möjlig att tillämpa för skuldinstrument i de fall detta eliminerar eller väsentligen reducerar en miss-match i redovisningen. För eget kapitalinstrument är utgångspunkten att värdering ska ske till verkligt värde via resultatet med en valmöjlighet att istället redovisa värdeförändringar som inte innehas för handel i övrigt totalresultat.

Vad gäller de delar som berör finansiella skulder överensstämmer merparten med de tidigare reglerna i IAS 39 förutom vad avser finansiella skulder som frivilligt värderas till verkligt värde via resultaträkningen. För dessa skulder ska värdeförändringen delas upp på förändringar som är hän-

förliga till egen kreditvärdighet respektive på förändringar i referensränta.

Den nya nedskrivningsmodellen kommer kräva en redovisning av ett års förväntad förlust redan vid den initiala redovisningen och vid en väsentlig ökning av kreditrisken ska nedskrivningsbeloppet motsvara de kreditförluster som förväntas uppkomma under den återstående löptiden. Den nya standarden innebär att eget kapital och solvenskvot kan komma att påverkas med hänsyn till nedskrivningsregler, osäkerhet föreligger hur stor denna påverkan förväntas bli. De förändringar som kan komma att ske avseende klassificering och värdering, med undantag för nedskrivningar, förväntas inte innebära någon betydande påverkan.

2.5.4 IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder

Standarden ersätter IAS 18 samt övriga standarder avseende intäktsredovisning. IFRS 15 träder ikraft den 1 januari 2018 och standarden är godkänd av EU. Syftet med en ny intäktsstandard är att ha en enda principbaserad standard för samtliga branscher som har avtal med kunder. Standarden anvisar att intäktsredovisning ska ske enligt en femstegsmodell som i korthet innebär att ett företag ska redovisa intäkter i takt med att prestationsåtaganden i avtal fullgörs. Ett företag ska för varje kontrakt med kund identifiera prestationsåtagande för varje produkt eller tjänst och därefter sätta ett transaktionspris som fördelas till respektive prestationsåtagande. En intäkt ska därefter redovisas när respektive prestationsåtagande fullgörs. Tre alternativa sätt finns för övergången; full retroaktivitet, delvis retroaktivitet (inkluderar lätttnadsregler) och en "ackumulerad effekt-metod" där eget kapital justeras per den 1 januari 2018 för kontrakt som är pågående enligt det gamla regelverket (IAS 11/IAS 18). Standarden är inte tillämplig varken på försäkringsavtal eller finansiella instrument men är tillämplig för de avtal eller delar av avtal som bedöms utgöra en tjänst. Företagets bedömning är att IFRS 15 inte medför några väsentliga förändringar på resultat och eget kapital, och förändringar ingen förändring av öppningsbalansen. Införandet av IFRS 15 kan medföra vissa förändringar av presentationen i resultaträkningen samt utökade upplysningar

2.5.5 IFRS 16 Leases

IFRS 16 kommer att ersätta IAS 17 Leasingavtal. IFRS 16 ska tillämpas från och med den 1 januari 2019 och standarden har godkänts av EU. Förtida tillämpning är tillåten förutsatt att även IFRS 15 tillämpas från samma tidpunkt. För leasetagaren innebär IFRS 16 att begreppen finansiell respektive operationell leasing försvinner och ersätts av en modell där tillgångar och skulder för alla leasingavtal där antingen leasingperioden överstiger 12 månader eller den leasade tillgången inte är av mindre värde, ska redovisas i balansräkningen. För leasegivare bibehålls begreppen finansiell leasing och operationell leasing vilket innebär att redovisningen blir i princip oförändrad. Den nya standarden bedöms ha påverkan på Folksam Livs balansräkning. Det är framför allt hyreskontrakt som ska redovisas som en leasingtillgång och leasingskuld. Dessa ska spegla nuvärdet av framtida leasingbetalningar. Hur stora effekter det blir på den finansiella rapporteringen kommer utredas vidare under 2018.

2.5.6 Övriga ändringar

Företagsledningens bedömning är att övriga nya och ändrade standarder och tolkningar inte kommer att få någon väsentlig påverkan på Folksam Livs finansiella rapportering den period de tillämpas för första gången.

2.5.7 Ändringar i FFFS 2015:12

Ändringsföreskriften FFFS 2017:17 trädde i kraft den 1 oktober 2017 och ska tillämpas på årsbokslut, årsredovisning, koncernredovisning samt delårsrapport som upprättas för räkenskapsår som påbörjas den 1 januari 2018 eller senare. Ändringarna innebär att hänvisningarna i föreskriften har anpassats med anledning av de nya internationella redovisningsstandarderna IFRS 9 och IFRS 15.

2.6 Koncernredovisning

2.6.1 Konsolideringsprinciper dotterföretag

Folksam Liv konsoliderar dotterföretag som står under bestämmande inflytande. Bestämmande inflytande innebär direkt eller indirekt en rätt att utforma ett företags finansiella och operativa strategier i syfte att erhålla ekonomiska fördelar. Vid bedömningen om ett bestämmande inflytande föreligger, beaktas potentiella röstberättigande aktier som utan dröjsmål kan utnyttjas eller konverteras. För att bestämmande inflytande ska föreligga ska följande kriterier vara uppfyllda; Folksam Liv har inflytande över investeringsobjektet, Folksam Liv är exponerad för eller har rätt till rörlig ersättning från sitt engagemang samt kan använda sitt inflytande över investeringen till att påverka avkastningen.

Livförsäkringsaktiebolag med utdelningsförbud konsolideras inte. Folksam Liv har inte bestämmande inflytande då hela överskottet i ej vinstutdelande livförsäkringsaktiebolag tillfaller försäkringstagarna i form av återbäring och således inte kan disponeras av moderföretaget. Folksam Liv kan inte heller styra allokeringen av de synergieffekter som finns i kapitalförvaltning, gemensamma funktionen, lokaler och system.

2.6.1.1 Förvärv

Koncernredovisningen är upprättad enligt förvärvsmetoden. Förvärvsmetoden innebär att ett förvärv av dotterföretag betraktas som en transaktion varigenom moderföretaget indirekt förvärvar dotterföretagets tillgångar och övertar dess skulder. I förvärvsanalysen fastställs det verkliga värdet på förvärvsdagen av förvärvade identifierbara tillgångar och övertagna skulder samt eventuella innehav utan bestämmande inflytande. Transaktionsutgifter, med undantag av transaktionsutgifter som är hänförliga till emission av egetkapitalinstrument eller skuldinstrument, som uppkommer redovisas direkt i årets resultat. Överförd ersättning i samband med förvärvet inkluderar inte betalningar som avser reglering av tidigare affärsförbindelser. Denna typ av regleringar redovisas i resultatet. Vid rörelseförvärv där överförd ersättning, eventuellt vid innehav utan bestämmande inflytande och vid stegvisa förvärv, överstiger det verkliga värdet av förvärvade tillgångar och övertagna skulder som redovisas separat, redovisas skillnaden som goodwill. När skillnaden är negativ, så kallat förvärv till lågt pris, redovisas denna direkt i årets resultat. Vid förvärv som sker i steg fastställs goodwillen den dag då bestämmande inflytande uppkommer. Tidigare innehav värderas till verkligt värde och värdeförändringen redovisas i årets resultat. Kvarvarande innehav värderas till verkligt värde och värdeförändringen redovisas i årets resultat när avyttringar leder till att bestämmande inflytande upphör.

Villkorade köpeskillningar redovisas till verkligt värde vid förvärvstidpunkten. I de fall den villkorade köpeskillningen är klassificerad som egetkapitalinstrument, görs ingen omvärdering och reglering görs inom eget kapital. För övriga villkorade köpeskillningar omvärderas dessa vid varje rapporttidpunkt och förändringen redovisas i årets resultat. Dotterföretags finansiella rapporter inkluderas i koncern-

redovisningen från och med förvärvstidpunkten till det datum då det bestämmande inflytandet upphör. I de fall dotterföretagets redovisningsprinciper inte överensstämmer med koncernens redovisningsprinciper har justeringar gjorts till koncernens redovisningsprinciper. Det finns två alternativ att redovisa innehav utan bestämmande inflytande. Dessa två alternativ är att antingen redovisa innehav utan bestämmande inflytandes andel av proportionella nettotillgångar alternativt att innehav utan bestämmande inflytande redovisas till verkligt värde, vilket innebär att innehav utan bestämmande inflytande har andel i goodwill. Förluster hänförliga till innehav utan bestämmande inflytande fördelas även i de fall innehav utan bestämmande inflytande kommer att vara negativt.

2.6.2 Konsolideringsprinciper intresseföretag

Intresseföretag är de företag i vilka koncernen har ett betydande inflytande, men inte ett bestämmande inflytande, över den driftsmässiga och finansiella styrningen, vanligtvis genom andelsinnehav på mellan 20 och 50 procent av röstetalet. Från och med den tidpunkt som det betydande inflytandet erhålls redovisas andelar i intresseföretag enligt kapitalandelsmetoden i koncernredovisningen. Kapitalandelsmetoden innebär att det i koncernen redovisade värdet på aktierna i intresseföretagen motsvaras av koncernens andel i intresseföretagens egna kapital samt koncernmässig goodwill och andra eventuella kvarvarande värden på koncernmässiga över- och undervärden. I koncernens resultaträkning redovisas som "Andel i intresseföretags resultat" koncernens andel i intresseföretagens nettoresultat efter skatt och innehav utan bestämmande inflytande justerat för eventuella avskrivningar, nedskrivningar eller upplösningar av förvärvade över- respektive undervärden. Transaktionsutgifter, med undantag av transaktionsutgifter som är hänförliga till emission av eget kapitalinstrument eller skuldinstrument, som uppkommer inkluderas i anskaffningsvärdet. När koncernens andel av redovisade förluster i intresseföretaget överstiger det redovisade värdet på andelarna i koncernen reduceras andelarnas värde till noll. Avräkning för förluster sker även mot långfristiga finansiella mellanhavanden utan säkerhet, vilka till sin ekonomiska innebörd utgör del av ägarföretagets nettoinvestering i intresseföretaget. Fortsatta förluster redovisas inte såvida inte koncernen har lämnat garantier för att täcka förluster uppkomna i intresseföretaget. Kapitalandelsmetoden tillämpas fram till den tidpunkt när det betydande inflytandet upphör.

2.6.3 Transaktioner som elimineras vid konsolidering

Koncerninterna fordringar och skulder, intäkter eller kostnader och realiserade vinster eller förluster som uppkommer från koncerninterna transaktioner mellan koncernföretag, elimineras i sin helhet vid upprättandet av koncernredovisningen. Realiserade vinster som uppkommer från transaktioner med intresseföretag elimineras i den utsträckning som motsvarar koncernens ägarandel i företaget. Realiserade förluster elimineras på samma sätt som realiserade vinster, men endast i den utsträckning det inte finns något nedskrivningsbehov.

2.7 Utländsk valuta

2.7.1 Transaktioner i utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta omräknas till den funktionella valutan till den valutakurs som föreligger på transaktionsdagen. Vid värdering av tillgångar och skulder i utländsk valuta används balansdagens stängningskurser.

Valutakursförändringar redovisas i resultaträkningen netto på raden Kapitalavkastning, intäkter respektive Kapitalavkastning, kostnader. Icke-monetära tillgångar och skulder som redovisas till historiska anskaffningsvärden omräknas till valutakurs vid transaktionstillfället. Icke-monetära tillgångar och skulder som redovisas till verkliga värden omräknas till den funktionella valutan till den kurs som råder vid tidpunkten för värdering till verkligt värde.

2.7.2 Utländska verksamheters finansiella rapporter

Tillgångar och skulder i utlandsverksamheter, inklusive andra koncernmässiga över- och undervärden, omräknas från utlandsverksamhetens funktionella valuta till koncernens rapporteringsvaluta, svenska kronor, till den valutakurs som råder på balansdagen. Intäkter och kostnader i en utlandsverksamhet omräknas till svenska kronor till en genomsnittskurs som utgör en approximation av de valutakurser som föreläggat vid respektive transaktionstidpunkt. Omräkningsdifferenser som uppstår vid valutaomräkning av utlandsverksamheter redovisas i övrigt totalresultat och ackumuleras i eget kapital i en omräkningsreserv.

2.8 Försäkringsavtal och investeringsavtal

2.8.1 Försäkringsavtal

Folksam Liv har genomfört en klassificering av alla avtal utifrån den försäkringsrisk de innehåller och därmed den ekonomiska påverkan som en försäkringshändelse har för företaget. För att räknas som ett försäkringsavtal ska den ekonomiska påverkan vara betydande. Företaget har bedömt att den ekonomiska påverkan är betydande om försäkringsrisken motsvarar minst fem procents påslag på eller reduktion av aktuellt försäkringsvärde före försäkringshändelse. Även för pensionsförsäkringsavtal med försäkringsrisk mindre än fem procent som tecknas utan personlig rådgivare bedöms den ekonomiska påverkan vara betydande. Är ekonomisk påverkan försumbar räknas avtalet som ett investeringsavtal.

Folksam Liv har gjort bedömningen att den möjlighet som ges till kunderna att erhålla ytterligare försäkringsförmåner utöver de garanterade, utgör diskretionära delar i enlighet med definitionen i IFRS 4. Folksam Liv förfogar över beslutanderätten till de diskretionära delarna (återbäringen/pensionstilläggen) när det gäller såväl tidpunkt som belopp. De diskretionära delarna redovisas som en del av konsolideringsfonden till dess att de tilldelats försäkringstagarna eller annan förmånsberättigad. Tilldelning av återbäring redovisas som minskning av eget kapital.

Enligt IFRS 4 får avtal med betydande andel diskretionär del (återbäring) redovisas som försäkringsavtal. Eftersom alla företagens avtal med traditionell förvaltning och utjämnad återbäring eller pensionstillägg ofta har en betydande diskretionär del har företaget beslutat att redovisa samtliga dessa avtal som försäkringsavtal. Även traditionell livförsäkring med daglig avkastningsfördelning redovisas som försäkringsavtal på grund av att betydande diskretionära delar finns. Samtliga avtal med traditionell förvaltning och garanti redovisas därmed som försäkringsavtal. Gruppliv-, sjuk- och premiefrielseförsäkring, avgiven och mottagen återförsäkring samt övrig riskförsäkring redovisas som försäkringsavtal eftersom dessa avtal alltid innehåller betydande försäkringsrisk. Avtal som består av delar som kan värderas och redovisas separat delas upp i en försäkringsdel och en finansiell del. Verksamhet som anses vara försäkringsavtal redovisas enligt IFRS 4.

2.8.2 Investeringsavtal

Folksam Liv har valt att dela upp samtliga fondförsäkringsavtal och avtal som enbart avser villkorad återbäring på en försäkringsdel och en finansiell del, så kallad "unbundling". Redovisning av investeringsdelarna av avtalet sker enligt IAS 39 Finansiella instrument, redovisning och värdering. Uppdelning inom försäkringsavtalet ger en tydlig redovisning av hur stor del av inbetalningarna som går till verksamhet med risk respektive till sparandeverksamhet. Avtal med negativ risksumma delas upp och frigjord risksumma redovisas som premie för att kunna ge arvsvinst. För avtal med positiv risksumma gäller på motsvarande sätt att riskpremie erläggs för att risksumma ska kunna tillskjutas vid dödsfall. Valet att "unbunda" fondförsäkring innebär att alla fondförsäkringsavtal kan redovisas på ett enhetligt sätt. Värdet på ett avtal avseende villkorad återbäring regleras av vilken avkastning som placeringstillgångarna har haft. Detta medför att det inte är tillåtet att redovisa dessa avtal som försäkringsavtal enligt IFRS 4. "Unbundling" av avtal med rätt till villkorad återbäring, innebär därför att även dessa avtal kan redovisas på ett enhetligt sätt. För avtal som delas upp på en försäkringsdel och en investeringsdel redovisas in- och utbetalningar för den finansiella delen av avtalet inte som premieinkomst och försäkringsersättningar över resultaträkningen, utan istället som en förändring via balansräkningen. Avgiftsintäkterna avseende de avtal som delas upp redovisas dels som intäkter från investeringsavtal och dels bland övriga tekniska intäkter.

3 Principer för poster i resultaträkningen

3.1 Premieinkomst

För premieinbetalningar tillämpas kontantprincipen vilken innebär att inbetalda premier intäktsförs när de inkommer oavsett vilken period de avser enligt försäkringsavtal för direkt försäkring. Undantaget är premier på sjuk- och premiebefrielseförsäkringar med avtalad löpande premiebetalning och där premien helt avser ett senare räkenskapsår. Som premieinkomst för sjuk- och olycksfallsförsäkring samt gruppliv redovisas premier för försäkringsavtal för vilka företagets ansvar inträtt under verksamhetsåret.

3.1.1 Avgiven återförsäkring

Som premie för avgiven återförsäkring redovisas belopp som betalats ut under räkenskapsåret eller belopp som tagits upp som en skuld till försäkringsföretag som mottagit återförsäkring enligt ingångna återförsäkringsavtal, inklusive portföljpremier. Premierna periodiseras så att kostnaden fördelas till den period som försäkringssskyddet avser. Avdrag görs för belopp som gottskrivits på grund av portföljåterdragning eller en förändring av återförsäkrars andel av proportionella återförsäkringsavtal.

3.2 Intäkter från investeringsavtal

De olika typer av avgifter som debiteras kunderna för förvaltning intäktsförs i takt med att företaget tillhandahåller förvaltningstjänster till innehavarna av avtalen. Tjänsterna tillhandahålls jämt fördelade under avtalens löptid. Avgifter som debiteras kunderna vid specifika tillfällen, exempelvis fondbyte, flytt till annan försäkringsgivare eller återköp, intäktsförs i samband med händelsen. För dödsfalls- och sjukfallsrisker tas premier ut genom inlösen av fondvärde/försäkringskapital en gång per månad. För länglevnadsrisker tas premier ut genom att hela eller delar av fondvärdet/försäkringskapitalet tillfaller företaget vid försäkrads dödsfall. Belastning för avkastningsskatt görs genom inlösen av fondvärde/försäkringskapital och redovisas som en övrig teknisk intäkt.

3.3 Kapitalavkastning

Kapitalavkastningen består av posterna Kapitalavkastning, intäkter, Kapitalavkastning, kostnader, Orealiserade vinster på placeringstillgångar samt Orealiserade förluster på placeringstillgångar. Kapitalavkastning på placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagarna bär placeringsrisken samt avkastningen på placeringstillgångar i livförsäkringsrörelsen redovisas i det tekniska resultatet. Kapitalavkastning på övriga placeringstillgångar i fondförsäkringsföretagen och övriga koncernföretag samt kapitalavkastning avseende skadeförsäkringsrörelsen redovisas i den icke-tekniska redovisningen. Såväl realiserade som orealiserade värdeförändringar på fondförsäkringstillgångar redovisas under värdeökning alternativt värdeminskning på fondförsäkringstillgångar. Kapitalavkastning på övriga placeringstillgångar redovisas i den icke-tekniska redovisningen.

3.3.1 Kapitalavkastning, intäkter

Kapitalavkastning, intäkter består av hyresintäkter från byggnader och mark, utdelning på aktier och andelar, ränteintäkter, valutakursvinster (netto), återförda nedskrivningar och realisationsvinster (netto).

3.3.2 Kapitalavkastning, kostnader

Kapitalavkastning, kostnader består av driftskostnader för byggnader och mark, kapitalförvaltningskostnader, räntekostnader, valutakursförluster (netto) av- och nedskrivningar samt realisationsförluster (netto).

3.3.3 Orealiserade vinster och förluster på placeringstillgångar

Orealiserat resultat består av årets förändring av skillnaden mellan anskaffningsvärde och verkligt värde. Orealiserade vinster och förluster redovisas netto per tillgångsslag.

3.3.4 Realiserade och orealiserade värdeförändringar

För placeringstillgångar värderade till anskaffningsvärde utgör realisationsvinsten den positiva skillnaden mellan försäljningspris och bokfört värde. För placeringstillgångar som värderas till verkligt värde är realisationsvinsten den positiva skillnaden mellan försäljningspris och anskaffningsvärde. För räntebärande värdepapper är anskaffningsvärdet det upplupna anskaffningsvärdet och för övriga placeringstillgångar det historiska anskaffningsvärdet. Vid försäljning av placeringstillgångar redovisas tidigare orealiserade värdeförändringar som justeringspost under posterna Orealiserade vinster på placeringstillgångar respektive Orealiserade förluster på placeringstillgångar. Årets värdeförändringar, såväl realiserade som orealiserade redovisas över resultaträkningen i den period de uppstår.

3.4 Utbetalda försäkringsersättningar

Som utbetalda försäkringsersättningar redovisas utbetalningar till försäkringstagare under räkenskapsåret på grund av försäkringsavtal eller inträffade försäkringsskador, oberoende av när skadan inträffat. För premiebefrielse vid sjukdom betalas försäkringsersättning ut genom att Folksam Liv i försäkringstagarens ställe gör inbetalningar till det avtal som premiebefrielsebeloppet avses täcka. För dödsfall betalas försäkringsersättning ut genom att företaget vid behov skjuter till kapital till det värde som enligt avtalet ska gälla strax efter dödsfall samt för livsfall betalas försäkringsersättning ut enligt avtal.

3.5 Driftskostnader

Med driftskostnader avses verksamhetsrelaterade kostnader, exempelvis kostnader för anställd eller inhyrd personal, lokaler, IT-kostnader, planenliga avskrivningar på mate-

riella och immateriella tillgångar. Driftskostnaderna delas in i följande funktioner; anskaffning, administration, skadereglering, kapitalförvaltning och fastighetsförvaltning. Anskaffnings- och administrationskostnader redovisas i posten Driftskostnader. Skaderegleringskostnader redovisas i posten Utbetalda försäkringsersättningar, Kapitalförvaltnings- och fastighetsförvaltningskostnader redovisas i posten Kapitalavkastning, kostnader. Kostnaderna redovisas i resultaträkningen när de uppstår, med undantag för kostnader som företag har haft för att anskaffa nya försäkringsavtal. Dessa aktiveras i balansräkningen som förutbetalda anskaffningskostnader.

3.6 Skatter

3.6.1 Inkomstskatt

Med inkomstskatter avses aktuell skatt och uppskjuten skatt. Inkomstskatter redovisas i årets resultat utom då underliggande transaktion redovisas i övrigt totalresultat eller i eget kapital varvid tillhörande skatteeffekt redovisas i övrigt totalresultat eller i eget kapital.

3.6.1.1 Aktuell skatt

Aktuell skatt är skatt som ska betalas eller erhållas avseende aktuellt år, med tillämpning av de skattesatser som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen, hit hör även justering av aktuell skatt hänförlig till tidigare perioder.

3.6.1.2 Uppskjuten skatt

Uppskjuten skatt beräknas enligt balansräkningsmetoden med utgångspunkt i temporära skillnader mellan redovisade och skattemässiga värden på tillgångar och skulder. Temporära skillnader beaktas inte för skillnader som uppkommit vid första redovisningen av goodwill och inte heller vid första redovisningen av tillgångar och skulder som inte är rörelseförvärv som vid tidpunkten för transaktionen inte påverkar vare sig redovisat eller skattepliktigt resultat. Vidare beaktas inte heller temporära skillnader hänförliga till andelar i dotter- och intresseföretag som inte förväntas bli återförda inom överskådlig framtid. Värderingen av uppskjuten skatt baseras sig på hur underliggande tillgångar eller skulder förväntas bli realiserad eller reglerade. Uppskjuten skatt beräknas med tillämpning av de skattesatser och skatteregler som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen. Uppskjutna skattefordringar avseende avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas i den mån det är sannolikt att dessa kommer att kunna utnyttjas. Värdet på uppskjutna skattefordringar reduceras när det inte längre bedöms sannolikt att de kan utnyttjas. I juridisk person redovisas obeskattade reserver inklusive uppskjuten skatteskuld. I koncernredovisningen delas däremot obeskattade reserv upp på uppskjuten skatteskuld och eget kapital.

3.6.2 Avkastningsskatt

Livförsäkringsföretag betalar avkastningsskatt enligt lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel. Avkastningsskatt är inte en skatt på försäkringsföretagets resultat, utan värdet på de nettotillgångar som förvaltas för försäkringstagarnas räkning belastas med avkastningsskatt som beräknas och betalas varje år. Avkastningsskatten redovisas i det icke-tekniska resultatet för koncernen. Avkastningsskatten redovisas som aktuell skattekostnad i moderföretaget medan avgiftsuttaget redovisas under posten Övriga tekniska intäkter. Beräkning av underlag för avkastningsskatt, avseende pensionsförsäkring, utgår från ett kapitalunderlag, vilket utgörs av samtliga tillgångar vid ingången av beskatt-

ningsåret efter avdrag för finansiella skulder vid samma tidpunkt. Kapitalunderlag multipliceras med den genomsnittliga statslåneräntan under kalenderåret närmast före ingången av beskattningsåret. Skattesatsen som tillämpas på skatteunderlaget är 15 procent. För kapitalförsäkringar multipliceras kapitalunderlaget med statslåneräntan per den 30 november för kalenderåret närmast före ingången av beskattningsåret. Kapitalunderlaget för kapitalförsäkringar uppdateras med periodens premier. Skattesatsen som tillämpas på skatteunderlaget är 30 procent.

4 Principer för poster i balansräkningen

4.1 Immateriella tillgångar

Immateriella tillgångar är identifierbara ickemonetära tillgångar utan fysisk form. De immateriella tillgångar som är upptagna i Folksam Liv består av separat förvärvade immateriella tillgångar som bedöms medföra framtida ekonomiska fördelar. De internt utarbetade immateriella tillgångarna som avser egenutvecklade programvaror redovisas endast om samtliga följande kriterier uppfylls; att det finns en identifierbar tillgång, att det är troligt att den tillgång som utvecklas kommer att generera framtida ekonomiska fördelar, att företaget har kontroll över tillgången och att tillgångens anskaffningsvärde kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Tillgångarna redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerad avskrivning och eventuella nedskrivningar. Avskrivningar redovisas i resultaträkningen linjärt över den immateriella tillgångens beräknade nyttjandeperiod. Nyttjandeperioderna omprövas årligen. Avskrivningsbara immateriella tillgångar skrivs av från det datum då de är tillgängliga för användning. Den beräknade nyttjandeperioden uppgår till mellan fem och tio år. Värdet på tillgångarna ska vid varje bokslutstillfälle prövas för att se om det finns nedskrivningsbehov, se avsnitt 4.4.1.

4.2 Fastigheter

Fastigheter delas upp i förvaltningsfastigheter och rörelsefastigheter.

4.2.1 Förvaltningsfastigheter

Förvaltningsfastigheter redovisas i enlighet med IAS 40 Förvaltningsfastigheter, då syftet med innehavet är att generera hyresintäkter och/eller värdestegring. Förvaltningsfastigheter redovisas till verkligt värde i balansräkningen med värdeförändringar över resultaträkningen. Det verkliga värdet baseras halvårsvis på värderingar utförda av oberoende värderingsmän. Vid kvartalsbokslutens första respektive tredje kvartal värderas fastigheterna internt. Det verkliga värdet fastställs genom en kombination av huvudsakligen en marknadsanpassad kassaflödeskalkyl samt avkastningsmetoden. Avkastningsmetoden är baserad på nuvärdet av beräknade framtida kassaflöden samt nuvärdet av ett beräknat restvärde för respektive fastighet. Såväl realiserade som orealiserade värdeförändringar redovisas i resultaträkningen. Hyresintäkter redovisas under Kapitalförvaltning, intäkter och fastighetskostnaderna under Kapitalförvaltning, kostnader. Värdeförändringarna redovisas netto under Orealiserade vinster eller förluster på placeringstillgångar.

4.2.2 Rörelsefastigheter

Rörelsefastigheterna redovisas i enlighet med IAS 16, Materiella anläggningstillgångar, då syftet är att stadigvarande använda fastigheten i den egna verksamheten. För rörelsefastigheter utgörs anskaffningsvärdet av det redovisade värdet vid tidpunkten för bytet från att redovisa fastigheten som förvaltningsfastighet till att redovisa fastigheten

som rörelsefastighet. Rörelsefastigheter redovisas enligt anskaffningsmetoden vilket innebär anskaffningsvärde efter avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella ackumulerade nedskrivningar. Tillkommande utgifter läggs till det redovisade värdet i det fall investeringen anses värdehöjande. Rörelsefastigheterna delas in i komponenter och avskrivningsmetoden återspeglar när fastigheternas framtida fördelar förväntas bli förbrukade. Komponenten mark har bedömts ha obegränsad nyttjandetid varför avskrivning inte görs. Utgifter avseende löpande underhåll och reparationer kostnadsförs i den period de uppkommer i posten Driftskostnader. Rörelsefastigheter redovisas i koncernredovisningen under Materiella anläggningstillgångar till skillnad från moderföretaget som redovisar dessa under Byggnader och mark. Upplysningar om fastigheternas komponenter och avskrivningstider hänvisas till noten för Materiella anläggningstillgångar.

4.3 Finansiella tillgångar och skulder

Ett finansiellt instrument är varje form av avtal som ger upphov till en finansiell tillgång i ett företag och en finansiell skuld i ett annat företag. Finansiella instrument som redovisas i balansräkningen inkluderar på tillgångssidan kundfordringar, aktier och andra egetkapitalinstrument, lånefordringar och räntebärande värdepapper, övriga finansiella placeringstillgångar samt derivat. Bland skulder återfinns leverantörsskulder, utgivna skuldinstrument, låneskulder samt derivat. Finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde består av derivatinstrument, finansiella tillgångar klassificerade som finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen, samt finansiella skulder i fondförsäkringar.

4.3.1 Klassificering, värdering och redovisning

Finansiella instrument som inte är derivat redovisas initialt till anskaffningsvärde motsvarande instrumentets verkliga värde med tillägg för transaktionskostnader. Med anskaffningsvärde avses upplupet anskaffningsvärde, det vill säga det med hjälp av den effektiva anskaffningsräntan diskonterade nuvärdet av de framtida betalningarna. Det gäller för samtliga finansiella instrument förutom de som tillhör kategorin finansiell tillgång som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen, vilka redovisas till verkligt värde exklusive transaktionskostnader. Ett finansiellt instrument klassificeras vid första redovisningen utifrån i vilket syfte instrumentet förvärvades. Klassificeringen avgör hur det finansiella instrumentet värderas efter första redovisningstillfället såsom beskrivs nedan. Derivatinstrument redovisas både initialt och löpande till verkligt värde. Värdeökningar respektive värdeminskningar samt i förekommande fall betald och upplupen ränta på derivat redovisas som nettoresultat av finansiella transaktioner.

Förvärv och avyttring av finansiella tillgångar redovisas på affärsdagen, som utgör den dag då företaget förbinder sig att förvärva eller avyttra tillgången. En finansiell tillgång tas bort från rapport över finansiell ställning när rättigheterna i avtalet realiserar, förfaller eller företaget förlorar kontrollen över den. Detsamma gäller för del av en finansiell tillgång. En finansiell skuld tas bort från rapport över finansiell ställning när förpliktelsen i avtalet fullgörs eller på annat sätt utsläcks. Detsamma gäller för del av en finansiell skuld. En finansiell tillgång och en finansiell skuld kvittas och redovisas med ett nettobelopp i rapport över finansiell ställning endast när det föreligger en legal rätt att kvitta beloppen samt att det föreligger avsikt att reglera posterna med ett nettobelopp eller att samtidigt realisera tillgången och reglera skulden.

4.3.2 Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Denna kategori består av två undergrupper: finansiella tillgångar som innehas för handel och andra finansiella tillgångar som företaget initialt valt att placera i denna kategori (enligt den så kallade Fair Value Option). Finansiella instrument i denna kategori värderas löpande till verkligt värde med värdeförändringar redovisade i resultaträkningen. I den första undergruppen ingår derivat med positivt verkligt värde. I undergruppen finansiella tillgångar som företaget initialt valt att placera i denna kategori ingår följande placeringstillgångar: aktier och andelar, obligationer och räntebärande värdepapper, placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär risk. Folksam Liv har som princip att hänföra samtliga placeringstillgångar som är finansiella instrument till kategorin Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen därför att företaget löpande utvärderar kapitalförvaltningens verksamhet på basis av verkliga värden.

4.3.2.1 Lån och andra fordringar

Lån och andra fordringar är finansiella tillgångar som inte är derivat, som har fastställda eller fastställbara betalningar och som inte är noterade på en aktiv marknad. Till denna kategori hänförs lån med säkerhet i fast egendom, övriga lån, lån lämnade till koncern- och intresseföretag, övriga fordringar inklusive likvida medel samt upplupna ränteintäkter. Dessa tillgångar värderas till nominellt belopp plus upplupen ränta. Kund- och lånefordran redovisas till det belopp som beräknas inflyta, det vill säga efter avdrag för osäkra fordringar.

4.3.3 Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Denna kategori består av två undergrupper, finansiella skulder som innehas för handel och finansiella skulder som vid första redovisningstillfället identifierats som tillhörig till denna kategori. I den förstnämnda delkategorin ingår derivat med negativt verkligt värde. Förändringar i verkligt värde redovisas i resultaträkningen. Folksam Liv har som princip att hänföra samtliga fondförsäkringsåtaganden samt avtal som enbart avser villkorad återbäring till värderingskategorin finansiella skulder värderade till verkligt värde över resultaträkningen därför att detta eliminerar den mismatch i redovisningen som annars skulle uppstå till följd av att de kopplade tillgångarna värderas till verkligt värde.

4.3.3.1 Andra finansiella skulder

Upplåning samt övriga finansiella skulder, till exempel leverantörsskulder, ingår i denna kategori. Skulderna värderas till upplupet anskaffningsvärde.

4.3.4 Nedskrivning av finansiella instrument

Vid varje rapporttillfälle utvärderar Folksam Liv om det finns objektiva belägg som tyder på att en finansiell tillgång eller grupp av tillgångar är i behov av nedskrivning till följd av att en eller flera händelser (förlusthändelser) inträffat efter det att tillgången redovisats för första gången och att dessa förlusthändelser har en inverkan på de uppskattade framtida kassaflödena från tillgången eller gruppen med tillgångar. Om det finns objektiva bevis som tyder på att ett nedskrivningsbehov kan finnas så betraktas dessa tillgångar som osäkra. Objektiva bevis utgörs av observerbara förhållanden som inträffat och som har en negativ inverkan på möjligheten att återvinna anskaffningsvärdet. Objektiva belägg för att en eller flera händelser inträffat som påverkar uppskattade framtida kassaflöden är exempelvis följande:

betydande finansiella svårigheter hos emittenten eller gäldenären, att långgivaren beviljat låntagaren en eftergift som en följd av dennes finansiella svårigheter och som annars inte hade övervägts, ett avtalsbrott, såsom uteblivna eller försenade betalningar av räntor eller kapitalbelopp, att det är sannolikt att låntagaren kommer att gå i konkurs eller genomgå annan finansiell rekonstruktion samt negativ värdeutveckling på pantsatta tillgångar.

Det redovisade värdet efter nedskrivningar på tillgångar tillhörande kategorin lånefordringar och kundfordringar vilka redovisas till upplupet anskaffningsvärde beräknas som nuvärdet av framtida kassaflöden diskonterade med den effektiva ränta som gällde då tillgången redovisades första gången. Tillgångar med en kort löptid diskonteras inte. En nedskrivning belastar resultaträkningen. En nedskrivning återförs om det både finns bevis på att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger och det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av det nedskrivna beloppet. Nedskrivningar av tillgångar inom kategorin lånefordringar och kundfordringar som redovisas till upplupet anskaffningsvärde återförs om en senare ökning av återvinningsvärdet objektivt kan hänföras till en händelse som inträffat efter det att nedskrivningen gjordes.

4.4 Materiella tillgångar

Materiella tillgångar redovisas som tillgång i balansräkningen om det är sannolikt att framtida ekonomiska fördelar kommer att komma företaget till del och anskaffningsvärdet för tillgången kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Materiella tillgångar redovisas till anskaffningsvärde efter avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar. Det redovisade värdet för en materiell anläggningstillgång tas bort ur balansräkningen vid utrangering, avyttring eller när inga framtida ekonomiska fördelar väntas från användning. Vinst eller förlust som uppkommer vid avyttring eller utrangering av en tillgång utgörs av skillnaden mellan försäljningspriset och tillgångens redovisade värde med avdrag för direkta försäljningskostnader. Vinst och förlust redovisas i det tekniska resultatet. Avskrivning sker linjärt över tillgångens beräknade nyttjandeperiod vilken uppgår till fem år för maskiner och inventarier med undantag för konst som inte skrivs av. Koncernens rörelsefastigheter redovisas under denna post i enlighet med IAS 16 Materiella anläggningstillgångar, se avsnitt 4.2.2.

4.4.1 Nedskrivningar av materiella tillgångar och immateriella tillgångar

De redovisade värdena för tillgångarna prövas vid varje balansdag. Om indikation på nedskrivningsbehov finns, beräknas tillgångens återvinningsvärde. Återvinningsvärdet är det högsta av verkligt värde minus försäljningskostnader och nyttjandevärde. Vid beräkning av nyttjandevärdet diskonteras framtida kassaflöden med en diskonteringsfaktor som beaktar riskfri ränta och den risk som är förknippad med den specifika tillgången. En nedskrivning redovisas när en tillgångs eller kassagenererande enhets (grupp av enheters) redovisade värde överstiger återvinningsvärdet. En nedskrivning reverseras om det både finns indikation på att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger och det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av återvinningsvärdet. En reversering görs endast i den utsträckning som tillgångens redovisade värde efter återföring inte överstiger det redovisade värde som skulle ha redovisats, med avdrag för avskrivning där så är aktuellt, om ingen nedskrivning gjorts. En nedskrivning belastar resultaträkningen.

4.5 Förutbetalda anskaffningskostnader

Med anskaffningskostnader avses de kostnader som företaget har haft för att anskaffa nya försäkringsavtal. De anskaffningskostnader som aktiveras utgörs av Folksam Livs rörliga, till nyförsäljning direkt relaterade, kostnader. Med rörliga kostnader avses provisioner vid försäljning. Aktivering har gjorts av den del av individuell livförsäkring som avser avtal med löpande premier, vilka bedöms generera en marginal som ska täcka aktiveringen. Avskrivningstiden har satts till fem år. Förutbetalda kostnader testas för nedskrivningsbehov vid varje bokslut för att säkerställa att avtalens förväntade framtida ekonomiska förmåner överstiger det redovisade värdet.

4.6 Leasade tillgångar

Samtliga leasingavtal har klassificerats som operationella och redovisas enligt reglerna för operationell leasing. Kostnader avseende operationella leasingavtal redovisas i årets resultat linjärt över leasingperioden. Folksam Liv har ingått avtal om operationell leasing avseende lokaler, PC-utrustning och bilar.

4.7 Försäkringstekniska avsättningar

Försäkringstekniska avsättningar består av Livförsäkringsavsättning, Oreglerade skador samt Återbäring och rabatter (tilldelad återbäring). Förändring av försäkringstekniska avsättningar för försäkringsavtal redovisas över resultaträkningen under respektive rubrik. Se även not 36, Livförsäkringsavsättning, not 37, Oreglerade skador, samt not 38, Återbäring och rabatter.

Val av antaganden vid beräkning av försäkringstekniska avsättningar har avgörande betydelse för nivån. Osäkra antaganden medför osäkerhet i beräkningen av avsättningarna. När det gäller långlevnadsrisker, och i viss mån sjuklighetsrisker, finns av naturliga skäl en stor osäkerhet. En värdering av långa åtaganden innebär t ex att dödligheten måste skattas för många år framöver. En osäkerhet finns även avseende avsättning för framtida driftskostnader då dessa skattas för avtalens hela löptid.

4.7.1 Livförsäkringsavsättningar

Livförsäkringsavsättningen för traditionell livförsäkring med utjämnad återbäring/pensionstillägg och traditionell livförsäkring med premiegaranti och daglig avkastningsfördelning beräknas som skillnaden mellan förväntat nuvärde av beräknade framtida utgifter och förväntat nuvärde av beräknade framtida intäkter. Samtliga förpliktelser och ingångna avtal vid rapporteringstillfället ska ingå i beräkningen. Förväntade kassaflöden diskonteras med ett antagande om aktuell ränta (per balansdag). För tjänstepensionsverksamhet tillämpas en aktsam diskonteringsränta. För övrig livförsäkring tillämpas en betryggande diskonteringsränta. Den aktsamma diskonteringsräntan beräknas utgående från marknadsräntor för ränteswappar på balansdagen, justerade för kreditrisk, samt på en modellerad långsiktig terminränta. Negativa marknadsnoteringar efter kreditjustering sätts till noll. Marknadsräntorna ges full vikt upp till tio år, varefter de fasas ut under en period på upp till tjugo års löptid. Därefter ska kurvan fullt ut konvergera mot den långsiktiga terminräntan. Den långsiktiga terminräntan uppgår till 4,2 procent. Vid beräkning av den betryggande diskonteringsräntan görs ytterligare ett avdrag vid justering för kreditrisk. Utöver antagande om diskonteringsräntan görs antaganden även om dödlighet, driftskostnader, avkastningsskatt och utnyttjade optioner. Livförsäkringsavsättningen för övrig traditionell livförsäkring med daglig avkastningsfördelning bestäms genom att värdet på försäk-

ringarna räknas upp med den garantiränta som gäller vid beräkningstillfället. Därutöver kan även andra avsättningar med syfte att täcka försäkringsrisker redovisas under posten Livförsäkringsavsättning. För gruppförsäkring och sjukförsäkring motsvarar livförsäkringsavsättningen summan av ej intjänade premier samt i vissa fall nivåstillägg.

4.7.2 Oreglerade skador

Avsättning för oreglerade skador består av ersättningsreserver för kända, och okända, inträffade skador, sjukreserver samt skadebehandlingsreserv. I ersättningsreserverna ingår försäkringsbelopp, återköps/flyttbelopp och tilldelad återbäring. Sjukreserver diskonteras med aktsamt/betryggande antagande om ränta som motsvarar aktuella marknadsräntor (per balansdag) på samma sätt som ovan.

4.7.3 Återbäring och rabatter

Avsättning för tilldelad återbäring består av återbäring som tilldelats försäkringstagarna men vid bokslutstillfället ännu ej fördelats till betalning.

4.7.4 Förlustprövning

Folksam Livs tillämpade redovisnings- och värderingsprinciper för försäkringstekniska avsättningar och förutbetalda anskaffningskostnader innebär automatiskt en prövning av att avsättningarna är tillräckliga med avseende på förväntade framtida kassaflöden.

4.7.5 Avgiven återförsäkring

Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar motsvarar återförsäkrarens ansvar för försäkringstekniska avsättningar enligt ingångna avtal. Företaget bedömer nedskrivningsbehovet för tillgångarna avseende återförsäkringsavtal vid varje bokslutstillfälle. Om återvinningsvärdet är lägre än redovisat värde på tillgången så skrivs tillgången ned till återvinningsvärdet och nedskrivningen kostnadsförs i resultaträkningen.

4.8 Försäkringstekniska avsättningar för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk

Försäkringstekniska avsättningar för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk består av Villkorad återbäring samt Fondförsäkringsåtaganden. Se även not 39, Villkorad återbäring samt not 40, Fondförsäkringsåtaganden.

4.8.1 Villkorad återbäring

Villkorad återbäring utgör en försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk. Såväl försäkringsdelen som den finansiella delen redovisas som villkorad återbäring. Avsättningen värderas till verkligt värde på de tillgångar som är kopplade till avtalen.

4.8.2 Fondförsäkringsåtaganden

Fondförsäkringsåtaganden utgör en försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk. Såväl försäkringsdelen som investeringsdelen redovisas som fondförsäkringsåtagande. Avsättningarna värderas till verkligt värde på de fonder som är kopplade till avtalen. Värdeförändringar redovisas över resultaträkningen. De verkliga värdet fastställs med hjälp av aktuella fondvärden som speglar det verkliga värdet på de finansiella tillgångar som finns i de fonder till vilka skulderna är länkade, multiplicerat med antalet andelar som tillräknas försäkringstagaren på balansdagen. Om de förväntade framtida intäkterna i en specifik portfölj är lägre än förväntade rörliga kostnader, måste en avsättning för förluster för denna portfölj göras.

4.9 Andra avsättningar

En avsättning är en skuld som är oviss vad gäller förfallotidpunkt och/eller belopp. En avsättning redovisas i balansräkningen när det uppstår en förpliktelse som en följd av en inträffad händelse, och det är troligt att ett utflöde av ekonomiska resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen samt en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras. Där effekten av när i tiden betalning sker är väsentlig, beräknas avsättningar genom diskontering av det förväntade framtida kassaflödet till en räntesats före skatt som återspeglar aktuella marknadsbedömningar av pengars tidsvärde och, om det är tillämpligt, de risker som är förknippade med skulden. En förpliktelse kan vara formell och informell. En avsättning redovisas enligt IAS 37. Om dessa villkor inte är uppfyllda redovisas ingen avsättning i balansräkningen, istället uppstår en eventalförpliktelse om kriterierna är uppfyllda för en eventalförpliktelse. Avsättningar omprövas vid varje bokslutstillfälle.

4.9.1 Pensioner och andra förpliktelser

Pensionsförpliktelserna i Folksam Liv omfattar avgiftsbestämda och förmånsbestämda pensionsplaner reglerade genom kollektivavtal samt individuella pensionsutfästelser. De förmånsbestämda pensionsplanerna är tryggade genom avsättningar till Konsumentkooperationens pensionsstiftelse eller genom försäkring.

4.9.1.1 Avgiftsbestämda pensionsplaner

Som avgiftsbestämda pensionsplaner klassificeras de planer där Folksam Livs förpliktelse är begränsad till de avgifter företaget åtagit sig att betala. I sådant fall beror storleken på den anställdes pension på de avgifter som företaget betalar till planen eller till ett försäkringsföretag och den kapitalavkastning som avgifterna ger. Följaktligen är det den anställda som bär den aktuariella risken (att ersättning blir lägre än förväntat) och investeringsrisken (att de investerade tillgångarna kommer att vara otillräckliga för att ge de förväntade ersättningarna). Företagets förpliktelser avseende avgifter till avgiftsbestämda planer redovisas som en kostnad i resultaträkningen i den takt de intjänas genom att de anställda utfört tjänster åt företaget under en period.

4.9.1.2 Förmånsbestämda pensionsplaner

Koncernens nettoförpliktelse avseende förmånsbestämda planer beräknas separat för varje plan genom en uppskattning av den framtida ersättning som de anställda intjänat genom sin anställning i både innevarande och tidigare perioder; denna ersättning diskonteras till ett nuvärde. Diskonteringsräntan är räntan på balansdagen på en svensk bostadsobligation med en löptid som motsvarar koncernens pensionsförpliktelser. Beräkningen utförs av en kvalificerad aktuarie med användande av den så kallade Projected Unit Credit Method. Vidare beräknas det verkliga värdet av eventuella förvaltningstillgångar per rapportdagen. Koncernens nettoförpliktelse utgörs av nuvärdet av förpliktelsen, minus verkligt värde på förvaltningstillgångarna justerat för eventuella tillgångsbegränsningar. Räntekostnaden/intäkten netto på den förmånsbestämda förpliktelsen/tillgången redovisas i resultaträkningen. Räntenettet är baserat på den ränta som uppkommer vid diskontering av nettoförpliktelsen, det vill säga ränta på förpliktelsen, förvaltningstillgångar och ränta på effekt av eventuella tillgångsbegränsningar.

Omvärderingseffekter utgörs av aktuariella vinster och förluster, skillnad mellan faktisk avkastning på förvaltningstillgångar och den summa som inkluderas i räntenettet och eventuella ändringar av effekter tillgångsbegränsningar

(exklusive ränta som inkluderas i räntenettet). Omvärderingseffekterna redovisas i övrigt totalresultat. När beräkningen leder till en tillgång för koncernen begränsas det redovisade värdet på tillgången till det lägsta av överskottet i planen och tillgångsbegränsningen beräknad med hjälp av diskonteringsräntan. Tillgångsbegränsningen utgörs av nuvärdet av de framtida ekonomiska fördelarna i form av minskade framtida avgifter eller kontant återbetalning. Ändringar eller reduceringar av en förmånsbestämd plan redovisas vid den tidigaste av följande tidpunkter; I, när ändringen i planen eller reduktionen inträffar eller II, när företaget redovisar relaterade omstrukturingskostnader och ersättningar vid uppsägning. Ändringarna/reduktionerna redovisas direkt i årets resultat.

Den särskilda löneskatten utgör en del av de aktuariella antagandena och redovisas därför som en del av nettoförpliktelsen/-tillgången. Den del av särskild löneskatt som är beräknad utifrån tryggandelagen i juridisk person redovisas av förenklingsskäl som upplupen kostnad istället för som del av nettoförpliktelsen/-tillgången. Avkastningsskatt redovisas löpande i resultatet för den period skatten avser och ingår därmed inte i skuldberäkningen. Vid fonderade planer belastar skatten avkastningen på förvaltningstillgångar och redovisas i övrigt totalresultat. Vid ofonderade eller delvis ofonderade planer, belastar skatten årets resultat.

4.9.1.3 Pensionering i egen regi

Folksam Liv har utöver de kollektivavtalade pensioner som tryggats i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse utfäst till anställda födda 1955 och tidigare att ersätta 65 procent av lönen för de medarbetare som väljer att gå i pension från 62 års ålder. Förändring i pensionsförpliktelse redovisas över resultaträkningen i posten Driftskostnader.

4.10 Eventualförpliktelser

Under eventualförpliktelser redovisas förpliktelser som härrör från inträffade händelser som inte uppfyller krav på att redovisas som skuld eller avsättning. Detta då det inte är troligt att en kostnad kommer att uppstå och/eller att förpliktelsen inte kan beräknas med tillräcklig tillförlitlighet.

5 Moderföretagets redovisningsprinciper

Moderföretagets årsredovisning är upprättad enligt Lag om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL) samt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om Årsredovisning i försäkringsföretag, FFFS 2015:12 och dess ändringsföreskrifter samt Rådet för finansiell rapportering rekommendation RFR 2, redovisning för juridisk person. Moderföretaget tillämpar så kallad lagbegränsad IFRS och med detta avses internationella redovisningsstandarder som har antagits för tillämpning med de begränsningar som följer av RFR 2 och Finansinspektionens föreskrifter. Detta innebär att samtliga av EU godkända IFRS och uttalanden tillämpas så långt detta är möjligt inom ramen för svensk lag och med hänsyn till sambandet mellan redovisning och beskattning.

5.1 Skillnader mellan koncernens och moderföretagets redovisningsprinciper

Skillnaderna mellan koncernens och moderföretagets redovisningsprinciper framgår nedan. De nedan angivna redovisningsprinciperna för moderföretaget har tillämpats konsekvent på samtliga perioder som presenteras i moderföretagets finansiella rapporter, där inte annat anges.

5.1.1 Immateriella tillgångar

Utgifter för utveckling av interna projekt som redovisas som tillgång i koncernbalansräkningen redovisas som kostnad i moderföretagets resultaträkning.

5.1.2 Byggnader och mark

I moderföretaget redovisas såväl förvaltnings- som rörelsefastigheter till verkligt värde i balansräkningen med värdeförändringar redovisade över resultaträkningen. Samtliga fastigheter redovisas under posten Byggnader och mark i moderföretagets balansräkning.

5.1.3 Dotterföretag och intresseföretag

Aktier i dotter- och intresseföretag redovisas i moderföretaget till anskaffningsvärdet efter avdrag för erforderliga nedskrivningar. Aktieägartillskott som lämnas som kapitaltillskott bokförs som en höjning av andelsvärdet i balansräkningen. För att fastställa huruvida det föreligger nedskrivningsbehov av placeringar i koncern- och intresseföretag tillämpas IAS 36, Nedskrivningar. För att beräkna konsolideringskapitalet görs en värdering till verkligt värde av koncern- och intresseföretag dels genom en embedded value-metod, dels genom en substansvärde metod, beroende på karaktären på innehavet. I samband med förvärv eller andra strukturella förändringar görs en djupare analys av företagets värde som även tar hänsyn till kassaflöde, framtida vinster, varumärke och värdering av kundstocken.

5.1.4 Förmånsbestämda pensionsplaner

I moderföretaget tillämpas andra principer för redovisning av förmånsbestämda pensionsplaner än de som anges i IAS 19. Moderföretaget följer Tryggandelagens bestämmelser och Finansinspektionens föreskrifter eftersom detta är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. De mest väsentligaste skillnaderna jämfört med reglerna i IAS 19 är hur diskonteringsräntan fastställs, att beräkningen av den förmånsbestämda förpliktelsen sker utifrån nuvarande lönenivå utan antagande om framtida löneökningar, och att alla aktuariella vinster och förluster redovisas i resultaträkningen då de uppstår.

5.1.5 Skatter

I moderföretaget redovisas obeskattade reserver inklusive uppskjuten skatteskuld. I koncernredovisningen delas däremot obeskattade reserver upp på uppskjuten skatteskuld och eget kapital. Vidare redovisas avkastningsskatten som en aktuell skattekostnad.

5.1.6 Koncernbidrag

Erhållna koncernbidrag från dotterföretag redovisas i resultaträkningen som Kapitalavkastning intäkter/Erhållna koncernbidrag. Lämnade koncernbidrag till dotterföretag redovisas i balansräkningen som en ökning av värdet på aktier i dotterföretag. Skattekonsekvenser som kan uppstå i samband med koncernbidrag redovisas med utgångspunkt från den underliggande transaktionen, det innebär att skatt hänförlig till erhållna koncernbidrag redovisas i resultaträkningen. Skatt hänförlig till lämnade koncernbidrag redovisas i eget kapital.

Not 2. Väsentliga uppskattningar och bedömningar

Upprättande av de finansiella rapporterna och tillämpningen av olika redovisningsprinciper baseras ofta på ledningens och styrelsens uppskattningar och bedömningar. Dessa grundar sig oftast på historiska erfarenheter och antaganden som anses vara rättvisande och rimliga. Men de grundar sig även på andra faktorer, inklusive förväntningar på framtida händelser. Företagsledningen utvärderar löpande gjorda uppskattningar där utfallet kan avvika från gjorda uppskattningar och bedömningar. De uppskattningar och bedömningar som Folksam Liv bedömer har störst inverkan på resultatet och/eller tillgångar och skulder redogörs för nedan. Betydelsen av respektive uppskattning och bedömning visas i känslighetsanalysen i not 3 Upplysningar om risker.

Uppskattningar

Försäkringstekniska avsättningar

Folksam Livs redovisningsprinciper för försäkringskontrakt beskrivs i not 1. Känsligheten i de antaganden som ligger till grund för värderingen av avsättningarna beskrivs i not 3. Nuvarande antaganden beskrivs i noterna till försäkringstekniska avsättningar not 36-37.

Fastställande av verkligt värde på finansiella instrument

För värderingen av finansiella tillgångar och skulder för vilka det inte finns något direkt observerbart marknadspris används värderingstekniker som beskrivs under redovisningsprinciper i not 1. För finansiella instrument med begränsad likviditet avspeglar inte alltid det observerade marknadspriset faktiskt genomförda transaktioner. För sådana instrument kan därför vissa ytterligare bedömningar krävas beroende på osäkerheten i marknadssituationen. Se även upplysningar i not 30.

Förvaltningsfastigheter och rörelsefastigheter

Värderingen av fastigheter sker med hjälp av externa värderingsinstitut som innebär att antaganden med olika parametrar exempelvis kalkylränta och direktavkastningskrav används. En förändring i något av antaganden påverkar värderingen. Värdering av Folksam fastigheter framgår av redovisningsprinciperna i not 1. Redovisade värden för innehaven samt antaganden som ligger till grund för värderingen finns i not 17. Värderingen visar fastigheternas marknadsvärde vid värderingstidpunkten 2017-12-31. Med begreppet marknadsvärde avses det mest sannolika priset vid en försäljning med normal marknadsföringstid på den öppna fastighetsmarknaden.

Pensioner och liknande förpliktelser

Redovisningsprinciper för förmånsbestämda pensioner och ej tryggade pensionsförpliktelser beskrivs i not 1. Till grund för värdering av pensionsförpliktelserna ligger aktuariella antaganden som beskrivs i not 41.

Avsättningar

En avsättning i balansräkningen redovisas när Folksam Liv har en befintlig juridisk eller informell förpliktelse som en följd av en inträffad händelse, och det är troligt att ett utflöde av ekonomiska resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen samt en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras.

Bedömningar

Försäkrings- respektive investeringsavtal

Enligt IFRS 4 ska avtal som överför betydande försäkringsrisk klassificeras som försäkring. Folksam har gjort bedömningen att försäkringsrisk överstigande fem procent ska anses vara betydande och avtalet därmed klassas som försäkring. En generell beskrivning av Folksam Livs redovisningsprinciper för klassificering av avtal finns i not 1.

Klassificeringen styr dock inte om avtalen redovisas som försäkringsavtal eller delas upp i en försäkringsdel och en finansiell del. Folksam Liv redovisar all traditionell livförsäkring med garanti som försäkringsavtal då traditionell livförsäkring med garanti uppfyller villkoren för betydande andel diskretionära delar (återbäring). Gruppliv, sjuk- och premiebefrielseförsäkring, avgiven och mottagen återförsäkring samt övrig riskförsäkring redovisas också som försäkringsavtal. Avtal med villkorad återbäring och fondförsäkringsavtal delas i stället upp i enskilda komponenter, en försäkringsdel och en finansiell del, och redovisas som om de vore separata avtal (unbundlas).

Klassificering av finansiella tillgångar och skulder

Folksam Livs redovisningsprinciper definierar närmare hur tillgångar och skulder ska klassificeras i olika kategorier:

- Klassificering av finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel förutsätter att dessa motsvarar beskrivningen av finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel under redovisningsprinciper.
- Finansiella tillgångar och skulder som försäkringsföretaget initialt valt att värdera till verkligt värde via resultaträkningen förutsätter att kriterierna under redovisningsprinciper uppfyllts.

Ej konsoliderade företag

Livförsäkringsaktiebolag med utdelningsförbud konsolideras inte, Folksam Liv har inte bestämmande inflytande då hela överskottet i ej vinstutdelande livförsäkringsaktiebolag tillfaller försäkringstagarna i form av återbäring och således inte kan disponeras av moderföretaget. Folksam Liv kan inte heller styra allokeringen av de synergieffekter som finns i kapitalförvaltning, gemensamma funktionen, lokaler och system.

Not 3. Upplysningar om risker

Denna not beskriver Folksam Livs riskhantering och lämnar kvantitativa och kvalitativa upplysningar om försäkringsrisker, finansiella risker och verksamhetsrisker.

Företagets riskhanteringssystem

Folksam Livs riskhanteringssystem syftar till att skapa struktur och stöd för verksamheten i arbetet med att hantera risker. Riskhanteringssystemet omfattar strategier, processer, rutiner och metoder för hur risker ska identifieras, värderas/mätas, hanteras, övervakas, följas upp och rapporteras samt hur uppgifter och ansvar för detta är fördelat. Riskhanteringssystemet är formaliserat genom styrande regelverk i form av policier, riktlinjer och instruktioner. Folksam Liv bedrivs enligt ömsesidiga principer vilket innebär att företagets risker ytterst bärs av försäkringstagar-kollektivet. Eftersom syftet med risktagandet är att skapa värde för kunderna är risk en central komponent i Folksam Livs affärsmodeller. Risktagandet i företaget ska ske medvetet och kunna ställas i relation till företagets solvens- och kapitalstatus.

Riskfilosofi i sammandrag

Riskfilosofin anger Folksam Livs övergripande inställning till risk och risktagande. Företagets riskfilosofi är att risk ska tas medvetet och att risktagandet ska styras som en integrerad del av verksamhetsstyrningen. Företaget ska ta risker som förväntas addera sådant värde till kundnyttan att det motiverar tillskottet till det totala risktagandet. Risker som inte bedöms addera något värde ska begränsas i den utsträckning som är ekonomiskt försvarbart. Företaget ska enbart ta risk inom områden där det finns ett stort kunskaps- och kapacitet att hantera risk.

Risktagandet styrs genom den formaliserade struktur som ges av företagets riskhanteringssystem. För att riskhanteringssystemet ska fungera och skapa nytta i den dagliga verksamheten arbetar Folksam Liv kontinuerligt med att följa upp och stärka företagets riskkultur. Riskkulturen är resultatet av medarbetarnas värderingar, attityder och beteenden samt förståelse för riskernas natur och företagets principer för riskhantering. Styrelsens vid var tid fastställda riskkaptit ska vara vägledande vid risktagande.

Riskkaptitramverket

Företagets riskkaptitramverk är ett stöd för verksamheten vid styrning av företagets riskexponering och beslutas årligen av styrelsen. Riskkaptitramverket består av komponenterna riskkaptit, risktolerans, risk- och kapitalmätt, eskaleringsrutiner och möjliga åtgärder. Riskkaptitramverket

binder samman företagets processer för mål- och strategiformulering, riskhantering och verksamhetsstyrning. Resultatet av företagets strategi- och affärsplaneringsprocess, samt företagets egen risk- och solvensbedömning, ska stämmas av med gällande riskkaptitramverk och utgör även underlag för riskkaptitramverkets utformning.

Den kvalitativa riskkaptiten uttrycks genom att använda en skala från söka till undvika. Risker som söks är risker som förväntas bidra positivt till företagets måluppfyllnad och där osäkerheten avseende möjligheten till måluppfyllnad är acceptabel och hanterbar. Risker som undviks är risker som företaget inte är villigt att exponera sig för då de positiva konsekvenserna inte förväntas överväga de negativa eller osäkerheten är större än vad företaget är villigt eller kapabelt att hantera. Risktoleransen uttrycker vilken nivå på dessa risker som styrelsen är villig att ta. Risktoleransen anges i form av en gräns med tillhörande eskaleringsrutiner och möjliga åtgärder som, i händelse av att toleransgränsen överträds, kan genomföras i syfte att återföra riskexponeringen inom risktoleransen.

Riskbaserad verksamhetsstyrning

Folksam Livs riskhanteringssystem baseras på principen om riskbaserad verksamhetsstyrning. Detta innebär att förändringar i företagets riskexponering, som kan uppstå till följd av beslut på olika nivåer, styrs genom att riskerna på ett strukturerat och transparent sätt identifieras, analyseras och hanteras. Detta görs samordnat med övriga analyser som genomförs i verksamheten. Särskilt väsentliga områden som omfattas av riskbaserad verksamhetsstyrning är företagets strategi- och affärsplanering, förvaltning av kapital, produkt- och erbjudandehantering samt hantering av andra väsentliga verksamhetsförändringar.

Den samlade effekten som Folksam Livs övergripande strategier och affärsplaner har på riskexponering och kapitalbehov analyseras och stäms av mot riskkaptiten genom en egen risk- och solvensbedömning. Styrelsen ges information om huruvida de långsiktiga mål och strategier samt affärsplaner och aktiviteter som föreslås, är förenliga med företagets riskkaptit och kapitalbehov både på kort och lång sikt. Styrelsen beslutar årligen den egna risk- och solvensbedömningen.

Riskhanteringsprocessen

Företagets riskhanteringsprocess är integrerad i verksamhetsprocesserna och består av de olika steg som beskrivs nedan.

Risker på både kort och lång sikt identifieras med hjälp av olika metoder beroende på kategorier av risk. Syftet med riskidentifieringen är att öka insikten om vilka händelser som kan uppstå och deras konsekvenser. Identifierade risker, inklusive deras orsaker och konsekvenser, dokumenteras och kategoriseras. Därefter sker en bedömning av riskernas sannolikhet och konsekvens. Värdering av konsekvenser görs avseende kundpåverkan, påverkan på varumärke och ekonomisk påverkan. För risker som bedöms samverka eller enskilt ha stor påverkan på flera områden inom verksamheten tillämpas scenarioanalyser.

Företagets riskaptit är vägledande för beslut om hantering och risktagandet begränsas av företagets risktolerans. Metod för hantering av enskilda risker eller kategorier av risker beror på riskens art, omfattning och komplexitet. Beslut tas om riskerna ska accepteras, reduceras/ökas eller elimineras. Verksamheten genomför beslutade åtgärder samt följer upp att åtgärderna får avsedd effekt. Riskfunktionen övervakar och stödjer första linjen och följer upp och utvärderar riskhanterande åtgärder. De risker som identifieras rapporteras kontinuerligt vidare i organisationen till berörda parter, inklusive riskfunktionen. Rapporterings- och eskaleringsrutiner är anpassade efter organisationsstrukturen och vad som är mest lämpligt för respektive riskkategori.

Kapitalförvaltningen rapporterar kontinuerligt till vd och styrelse i enlighet med krav på innehåll och periodicitet som ställs i placeringspolicyn och placeringsriktlinjerna. Rapporteringens syfte är att utgöra underlag för bedömningar av och beslut om placeringsverksamheten. CFO rapporterar, minst fyra gånger per år, företagets ekonomiska ställning till vd och styrelse.

Minst två gånger per år sammanställer riskfunktionen en riskrapport där en samlad bild av riskläget återges till vd och styrelse. Riskrapporten innehåller såväl kvantitativ som kvalitativ information samt information om företagets risker samt övergripande status på riskhanterande åtgärder. Därutöver rapporterar riskfunktionen omgående till vd och/eller styrelse om det finns allvarliga brister avseende riskhantering eller om händelser inträffat som kan leda till en materiell förändring av företagets riskexponering.

Risk- och kontrollorganisation

Styrelsen i Folksam Liv har det yttersta ansvaret för att verksamheten bedrivs med god riskhantering. Ansvaret för riskhantering inom företaget följer i övrigt principen om de tre ansvarslinjerna.

Första ansvarslinjen

Den första ansvarslinjen utgörs av verksamheten där riskerna tas, vilket även innebär ansvar för att riskerna hanteras. Inom första ansvarslinjen är affärsområdeschefer och chefer för centrala enheter ansvariga för att identifiera, analysera/värdera, hantera och dokumentera risker inom sina ansvarsområden. Detta innefattar även eventuell utlagd verksamhet. I chefsansvaret ingår att säkerställa god internkontroll genom att se till att de processer och rutiner som används möjliggör ett medvetet risktagande. Detta sker genom implementerade effektiva kontroller och övervakning av processer. Chefer på alla nivåer ansvarar för att den verksamhet de leder, bedrivs enligt fastställda principer för riskhantering. Alla medarbetare i företaget har, inom ramen för sina arbetsuppgifter, eget ansvar för att identifiera, hantera och rapportera risker. Medarbetarna ska även rapportera incidenter såväl som väsentliga brister, limitö-

verträdelser och andra avvikelser till närmaste chef och/eller till funktionerna i andra ansvarslinjen i enlighet med vid var tid gällande rutiner. Första ansvarslinjen ska ge andra och tredje ansvarslinjen tillgång till den information dessa behöver för att kunna genomföra kontroller och analyser av företagets riskexponering.

Andra ansvarslinjen

Den andra ansvarslinjen utgörs av aktuarie-, risk- och compliancefunktionerna. Dessa funktioner är underställda vd och stödjer vd och styrelse i deras arbete med att fullgöra sitt ansvar för riskhantering, internkontroll och regellevnad i företaget. Inom andra ansvarslinjen har riskfunktionen ansvar för att utveckla och förvalta riskhanteringssystemet i enlighet med de krav och principer som anges i företagsstyrningspolicyn och övriga styrande regelverk för riskhantering. Riskfunktionen ska stödja, övervaka och vid behov utmana första linjens identifiering, analys, värdering och hantering av risker. När det gäller risker i försäkringsrörelsen ansvarar aktuariefunktionen för motsvarande aktiviteter. Riskfunktionen och aktuariefunktionen ska även tillhandahålla metod- och dokumentationsstöd och stödja första linjen vid tillämpningen av dessa. Ansvar, uppgifter och rapporteringsrutiner för andra ansvarslinjens funktioner har fastställts i styrande regelverk.

Tredje ansvarslinjen

Den tredje ansvarslinjen utgörs av internrevisionen som arbetar på styrelsens uppdrag. Internrevisionen granskar och utvärderar riskhanteringssystemet, samt första och andra ansvarslinjens arbete med intern styrning och kontroll inklusive riskhantering. Ansvar och uppgifter för internrevisionen fastställs av styrelsen i styrande regelverk.

Styrelsens ansvar

Styrelsen är ytterst ansvarig för riskhanteringen. Ansvaret innebär bland annat att säkerställa att riskhanteringssystemet är ändamålsenligt och proportionerligt i förhållande till verksamhetens komplexitet och riskexponering. Styrelsen ansvarar även för uppföljning av att företagets riskhanteringssystem fungerar i enlighet med styrelsens avsikter. Styrelsen beslutar om företagets riskaptit och risktolerans och säkerställer att riskaptiten och principerna för riskhantering ligger i linje med företagets långsiktiga mål, strategier och affärsplaner. Styrelsen ska även säkerställa att den får tillgång till information om och har förståelse för de materiella risker som företaget är eller kan bli exponerat för. Slutligen ska styrelsen säkerställa att information från riskhanteringssystemet beaktats vid styrelsebeslut. Hur detta sker ska dokumenteras. Styrelsen för Folksam Liv har utsett ett risk- och kapitalutskott. Utskottet har bland annat till uppgift att utvärdera riskhanteringssystemet och företagets väsentliga risker.

Verkställande direktörens ansvar

Vd ska leda företaget i enlighet med de regelverk styrelsen fastställt. Vd ska därutöver fastställa de styrande regelverk som behövs för att tydliggöra ansvar och genomförande av riskhantering. För att säkerställa ett aktivt informationsutbyte mellan ansvarslinjerna och öka kvalitén i beslutsunderlag och rapportering till vd och styrelse har vd inrättat kommittéer där risk- och kapitalfrågor bereds och diskuteras. Första och andra ansvarslinjen är representerade i dessa kommittéer.

Väsentliga risker i Folksam Liv

Folksam Liv definierar risk som osäkerhet om framtida händelser och deras effekter på företagets möjligheter att nå sina mål. Händelser kopplade till försäkringsavtalen eller finansiella händelser som kan påverka företagets möjligheter att nå sina mål kallas försäkringsrisker respektive finansiella risker. Risker kan även uppstå till följd av omvärldshändelser, internt beslutsfattande eller icke ändamålsenliga interna processer, system och bemanning. Dessa risker ryms inom kategorin verksamhetsrisker. I kommande avsnitt beskrivs Folksam Livs försäkringsrisker, finansiella risker samt verksamhetsrisker.

Hantering av försäkringsrisk

Målet för Folksam Livs försäkringsverksamhet är att tillhandahålla ett brett utbud av produkter, som svarar mot våra kunders behov. Folksam Liv ska vara ett ansvarstagande och pålitligt företag med god kontroll av försäkringsriskerna. Hantering och värdering av risker i försäkringsverksamheten är grundläggande för alla försäkringsföretag. Korrekt prissättning tryggar Folksam Livs långsiktiga lönsamhet. De försäkringstekniska avsättningarna måste vara tillräckliga och fördelningen av överskott skälig. Såväl risker som principer och verktyg för riskhantering kan skilja sig åt mellan olika typer av försäkringskontrakt.

Folksam Liv erbjuder såväl livförsäkring som skadeförsäkring. Livförsäkringen utgörs av både olika former av sparandeförsäkring (traditionell livförsäkring, traditionell livförsäkring med villkorad återbäring samt fondförsäkring) och av riskförsäkring (gruppliv- och tjänstegrupplivförsäkring, sjuk- och premiebefrielseförsäkring samt övrig kollektiv riskförsäkring). Inom ramen för skadeförsäkringsverksamheten finns riskförsäkring i form av sjuk- och olycksfallsförsäkring. Folksam Liv mottar även återförsäkring från livförsäkringsföretag inom Folksam.

Det breda produktutbudet exponerar Folksam Liv för en mängd olika försäkringsrisker, vilka hänger samman med försäkrade händelser och produkternas utformning. Konsekvenser av dessa risker beaktas när försäkringsvillkor utformas, premier och åtaganden fastställs, försäkringstekniska avsättningar beräknas och överskott fördelas till försäkringsavtalen och över tid. Riskerna hanteras även genom fastställda tekningslimiter, produkt- och tekningsregler. Ett brett produktutbud och stora försäkringstagar-kollektiv bidrar till en utjämning av de olika riskerna.

Den övergripande styrningen av försäkringsriskerna fastställs i de försäkringstekniska riktlinjerna och det försäkringstekniska beräkningsunderlaget. De försäkringstekniska riktlinjerna innehåller bland annat principer för hur premier bestäms, försäkringstekniska avsättningar beräknas och hur överskott fördelas. Riktlinjerna är också styrande för uppföljningen av gjorda antaganden. Riktlinjerna beslutas av styrelsen. I det försäkringstekniska beräkningsunderlaget, som beslutas av vd, anges vilka antaganden och beräkningsmetoder som ska gälla för att riktlinjerna ska uppfyllas. Aktuariesfunktionen föreslår förändringar av försäkringstekniska riktlinjer medan chefsaktuarien föreslår förändringar av försäkringstekniskt beräkningsunderlag.

Dödlighetsrisk

Med dödlighetsrisk avses risken för att Folksam Livs möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av en ökad eller minskad dödlighet bland de försäkrade. I Folksam Liv är risken för minskad dödlighet bland försäkrade med traditionell livförsäkring den dominerande försäkringsrisken. Om

dödligheten överskattas vid tecknande av försäkring kan det leda till att för höga ersättningar utlovas. En överskattad dödlighet medför också att de beräknade avsättningarna blir otillräckliga, liksom att fördelningen av överskott blir felaktig. Det förekommer även risk för ökad dödlighet både bland vissa sparandeprodukter och riskprodukter.

Riskerna hanteras genom att dödligheten i bestånden följs upp, och genom att dödlighetsantaganden uppdateras. Dödlighetsrisk hanteras även genom hälsokrav i samband med tecknande av försäkring. Dessa krav är störst för individuellt tecknad försäkring, där det sker en individuell riskbedömning. I samband med skadereglering av dödsfall sker också riskbedömning, främst av så kallade oriktiga uppgifter eller av om den försäkrade uppfyller kraven i villkoren för att omfattas av försäkringen.

Risk för ökad dödlighet hanteras vidare genom individuell återförsäkring av dödsfallsförsäkringar med förhöjd dödsfallsrisk respektive höga dödsfallsrisksummor.

Sjuklighetsrisk

Med sjuklighetsrisk avses risken för att Folksam Livs möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar av de försäkrades insjuknande eller tillfrisknande.

Risken hanteras genom att sjukligheten i bestånden följs upp, och genom att sjuklighetsantaganden uppdateras. Sjuklighetsrisk hanteras även genom hälsokrav i samband med tecknande av försäkring. Dessa krav är störst för individuellt tecknad försäkring, där det sker en individuell riskbedömning. I samband med skadereglering av sjukfall sker också riskbedömning, främst av så kallade oriktiga uppgifter eller av om den försäkrade uppfyller kraven i villkoren för att omfattas av försäkringen. Sjuklighetsriskerna hanteras också genom individuell återförsäkring av höga sjukrisksummor.

Olycksfallsrisk

Med olycksfallsrisk avses risken för att Folksam Livs möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av ökade kostnader i samband med olycksfall. Riskerna hanteras genom att inträffade olycksfall i bestånden följs upp.

Driftskostnadsrisk

Med driftskostnadsrisk avses risken för att Folksam Livs möjlighet att nå sina mål påverkas av risken för att de driftskostnader som försäkringen medför underskattas. Underskattade driftskostnader kan medföra förluster på grund av att för höga ersättningar utlovas eller att otillräckliga avsättningar beräknas. Även fördelning av överskott påverkas av belastning för driftskostnader. Förutsättningar för hantering av driftskostnadsrisken skapas genom uppföljning och utveckling av förbättrade metoder för att fördela driftskostnader.

Optionsrisk

Många försäkringsprodukter, främst produkter med sparandeinslag, innehåller optioner att avsluta försäkringen på grund av flytt eller återköp samt att avsluta premiebetalningen. Med annullationsrisk avses risken för att Folksam Livs möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av ett ökat utnyttjande av dessa optioner.

Försäkringstagaren har även en option att ändra till exempel utbetalningstidpunkt eller utbetalningstidens längd. I optionsrisk ingår, förutom annullationsrisk, även risken att Folksam Liv inte når sina mål på grund av att utnyttjandet

av dessa optioner avviker från vad som är förväntat. Dessa optionsrisker regleras i första hand genom försäkringsvillkor och ändringsregelverk. Målet är att avgiftsstrukturen ska vara utformad så att lönsamheten kan bibehållas och finansiell stabilitet upprätthållas. Vidare bör det säkerställas att avsättningarna är tillräckliga vid annullationer samt att annullationer inte medför att oskäligen andel av överskottet utbetalas så att kvarvarande/övriga kunder drabbas negativt.

Katastrof- och koncentrationsrisk

Med katastrofrisk avses risken för att Folksam Livs möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av en enskild händelse som drabbar en stor andel av beståndet av försäkrade.

Folksam Liv har ett återförsäkringsprogram som omfattar katastrofåterförsäkring för olyckshändelser med mer än ett dödsfall. Återförsäkringsprogrammet har störst påverkan på resultatet för riskförsäkring.

Koncentrationsrisk avser risken för att Folksam Livs möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av otillräcklig diversifiering av försäkringsrisker inom och mellan verksamhetsgrenar. Koncentration av försäkringsrisk uppstår om riskexponeringen är koncentrerad till ett fåtal försäkrade eller viss geografisk plats. Koncentrationsrisk kan även uppstå om Folksam Liv är ensidigt exponerat mot till exempel ett begränsat produktutbud eller ett enskilt avtalsområde.

Folksam Livs försäkringsverksamhet är inriktad på stora kollektiv. Inom ett och samma kollektiv adderas en stor mängd oberoende risker vilket ger en riskutjämning i form av en större förutsägbarhet om den totala ersättningens omfattning. Koncentrationsrisken hanteras genom ett aktivt arbete för att åstadkomma stora blandade bestånd inom individuell livförsäkring. För kollektivavtalad försäkring har Folksam Liv begränsad möjlighet att styra över riskspridningen.

Försäkringar med risk för förhöjd dödlighet eller sjuklighet är geografiskt spridda över Sverige. De är även spridda på ett stort antal olika försäkringar. Koncentrationsrisken för försäkringar med förhöjd dödlighet och sjuklighet är därmed begränsad.

Katastrof- och koncentrationsrisker utvärderas löpande och återförsäkringsprogrammet justeras vid behov.

Övrigt

Utöver ovan nämnda risker kan förändringar i lagar och externa regelverk, inflationsökning samt förändringar av graden av arbetsoförmåga hos den försäkrade också få betydelse för Folksam Livs möjlighet att nå sina mål. Dessa hanteras bland annat genom omvärldsbevakning och justerad prissättning.

Mätning av försäkringsrisk

Mätning av försäkringsrisker sker genom uppföljning. Bland annat sker uppföljning av det så kallade riskresultatet och driftskostnadsresultatet. Uppföljning sker också av använda antaganden och av hur känsliga avsättningarna är för en förändring av dessa.

Folksam Liv värderar även försäkringsrisker inom övrig livförsäkring i samband med att lämplighetsprövning sker av kapitalkravsberäkningen för försäkringsrisker i standardformeln i Solvens II-regelverket. En värdering av försäkringsrisker inom tjänstepensionsförsäkring görs i samband med motsvarande lämplighetsprövning av kapitalkravsberäkning för försäkringsrisker i Trafikljuset.

De försäkringstekniska avsättningarnas känslighet visas under rubriken Känslighetsanalyser och stresstester för försäkringsrisk. Koncentration av risk analyseras under rubriken Koncentrationer av försäkringsrisk. Avsnittet "Faktiska skadeanspråk jämfört med tidigare uppskattningar" belyser över/underskott 2017-12-31 i förhållande till uppskattad slutlig skadekostnad i slutet av de senaste fem skadeåren.

Exponering mot försäkringsrisk

I hur hög grad Folksam Liv är exponerat för olika typer av försäkringsrisk illustreras genom de stresser som visas under rubriken Känslighetsanalyser och stresstester för försäkringsrisk. Störst påverkan på de försäkringstekniska avsättningarna, och därmed på eget kapital, har ett ökat utnyttjande av optioner i form av annullationer samt en ökad länglevnad (minskad dödlighet). 71/56 procent av Folksam Livs försäkringstekniska avsättningar för tjänstepension respektive övrig livförsäkring utgörs år 2017 av försäkringar med länglevnadsrisk, medan 43/54 procent utgörs av försäkringar med option att återköpa eller flytta ett garanterat värde på försäkringen.

Känslighetsanalyser och stresstester för försäkringsrisk

I tabellen nedan visas hur de försäkringstekniska avsättningarna skulle förändras om antaganden om dödlighet, sjuklighet, driftskostnader eller utnyttjandet av optioner förändrades. De förändringar av antaganden som visas i tabellen baseras till stor del på Folksam Livs riskprofil. Företagets bedömning är att detta ger en rättvisande bild av känsligheten i avsättningarna. Tabellen visar känsligheten i Folksam Livs totala avsättningar för tjänstepensionsverksamhet respektive verksamhet med övrig livförsäkring, d.v.s. för såväl sparandeförsäkring som riskförsäkring. De försäkringstekniska avsättningarnas känslighet för ränteförändringar framgår av avsnittet om finansiella risker.

Tabellen omfattar enbart moderföretaget Folksam Liv. I den konsoliderade koncernredovisningen ingår även ett fondförsäkringsföretag. I detta företag är avtalen sådana att dödlighetsantagandena kan ändras under försäkringstiden. Företaget har mycket begränsad verksamhet med sjuklighetsrisk. Detta företag ingår därför inte i nedanstående tabell.

Dödssannolikheten antas minska med 20 procent. En minskad dödssannolikhet innebär minskade avsättningar för riskförsäkringar och ökade avsättningar för sparandeförsäkringar. I tabellen visas det sammanvägda resultatet.

Utnyttjande av optioner stressas genom att 20 procent av de försäkringar där möjlighet finns att nyttja optionen annulleras inom övrig livförsäkring. För tjänstepensionsverksamheten stressas motsvarande genom att 10 procent av de försäkringar där möjlighet finns att nyttja optionen annulleras. Därutöver stressas ökat utnyttjande av optioner genom att andelen i beståndet som utnyttjar möjligheten att ändra utbetalningstiden antas öka med 50 procent.

Sjukligheten stressas genom att:

- ettårssannolikheten för insjuknande ökas med 50 procent,
- sannolikheten att sjukfall upphör minskas med 20 procent och
- invaliditetsgraderna ökas med 20 procent.

Avsättningar för framtida driftskostnader antas öka med tio procent.

Analyserna är gjorda utan hänsyn till eventuella korrelationer mellan antaganden.

Stresstester för försäkringsrisk

Mkr	varav Tjänstepension						varav Övrig liv		
	Avsättningar brutto	Effekt på resultat före skatt	Effekt på eget kapital	Avsättningar brutto	Effekt på resultat före skatt	Effekt på eget kapital	Avsättningar brutto	Effekt på resultat före skatt	Effekt på eget kapital
Moderföretaget 2017									
Försäkringstekniska avsättningar	113 242	-	-	50 816	-	-	62 426	-	-
Dödlighet	115 370	-2 128	-2 128	52 404	-1 587	-1 587	62 966	-541	-541
Optioner-annullation	112 516	726	-2 564	50 448	369	-1 140	62 069	357	-1 424
Optioner-ändring av utbetalningstid	113 000	242	242	50 894	-77	-77	62 106	320	320
Sjuklighet	113 677	-435	-435	51 214	-398	-398	62 463	-37	-37
Driftkostnader	113 830	-588	-588	51 118	-302	-302	62 711	-286	-286

Moderföretaget 2016

Försäkringstekniska avsättningar	110 780	-	-	48 831	-	-	61 949	-	-
Dödlighet	112 864	-2 084	-2 084	50 354	-1 523	-1 523	62 510	-561	-561
Optioner-annullation	110 254	526	-2 023	48 547	284	-947	61 707	242	-1 076
Optioner-ändring av utbetalningstid	110 499	281	281	48 909	-78	-78	61 590	359	359
Sjuklighet	111 275	-495	-495	49 261	-430	-430	62 014	-65	-65
Driftkostnader	111 443	-663	-663	49 190	-359	-359	62 253	-304	-304

Vid annullation har antagits att även allokerad återbäring utbetalas. Utbetalning av allokerad återbäring påverkar enbart eget kapital. Uppgifterna avseende optioner för 2016 har korrigerats.

Koncentrationer av försäkringsrisk

Koncentration av försäkringsrisk illustreras i nedanstående tabell, som visar antal försäkringsavtal och försäkrat belopp i olika beloppsintervall.

Försäkrat belopp som betalas ut i händelse av dödsfall eller sjukfall, Mkr			varav Tjänstepension		varav Övrig liv	
	Antal försäkringar	Totalt försäkrat belopp	Antal försäkringar	Totalt försäkrat belopp	Antal försäkringar	Totalt försäkrat belopp
Moderföretaget 2017						
Dödsfall						
Mindre än 20 prisbasbelopp	5 192 076	512 399	90 320	31 209	5 101 756	481 190
20-30 prisbasbelopp	40 384	41 305	1 723	1 886	38 661	39 418
30-45 prisbasbelopp	19 412	35 229	1 383	2 271	18 029	32 959
45-60 prisbasbelopp	1 441	3 409	612	1 423	829	1 986
mer än 60 prisbasbelopp	9 292	29 325	801	3 264	8 491	26 062
Summa	5 262 605	621 668	94 839	40 053	5 167 766	581 615
Sjukfall						
Mindre än 20 prisbasbelopp	2 120 410	109 838	75 038	19 263	2 045 372	90 575
20-30 prisbasbelopp	4 324	4 720	4 312	4 709	12	12
30-45 prisbasbelopp	2 704	4 406	2 699	4 399	5	7
45-60 prisbasbelopp	1 011	2 328	1 011	2 328	-	-
mer än 60 prisbasbelopp	922	3 334	922	3 334	-	-
Summa	2 129 371	124 626	83 982	34 032	2 045 389	90 594
Moderföretaget 2016						
Dödsfall						
Mindre än 20 prisbasbelopp	4 117 770	448 749	93 831	29 992	4 023 939	418 757
20-30 prisbasbelopp	29 212	30 774	1 790	1 957	27 422	28 817
30-45 prisbasbelopp	13 828	25 712	1 449	2 376	12 379	23 337
45-60 prisbasbelopp	1 370	3 177	664	1 543	706	1 634
mer än 60 prisbasbelopp	6 795	21 641	823	3 320	5 972	18 321
Summa	4 168 975	530 053	98 557	39 188	4 070 418	490 866
Sjukfall						
Mindre än 20 prisbasbelopp	1 961 706	103 290	68 702	25 645	1 893 004	77 645
20-30 prisbasbelopp	5 496	6 003	5 436	5 941	60	62
30-45 prisbasbelopp	4 625	7 625	4 611	7 602	14	22
45-60 prisbasbelopp	2 894	6 711	2 888	6 698	6	14
mer än 60 prisbasbelopp	4 936	21 875	4 936	21 875	0	0
Summa	1 979 657	145 504	86 573	67 761	1 893 084	77 743

I den konsoliderade koncernredovisningen ingår enbart sjukfall i moderföretaget då sjukfall i det konsoliderade fondförsäkringsföretaget är av mycket begränsad omfattning.

Faktiska skadeanspråk jämfört med tidigare uppskattningar

Tabellerna nedan visar ackumulerade över/underskott 2017-12-31 (före och efter återförsäkring) i förhållande till uppskattad slutlig skadekostnad i slutet av varje skadeår för de senaste fem åren.

Avsättning för oreglerade skador (före återförsäkring) i tabellen utgör 96 procent av de totala avsättningarna för oreglerade skador i Folksam Liv. Ingående verksamheter är

gruppförsäkring, premiefrielseförsäkring samt sjukförsäkring. Tabellerna omfattar enbart moderföretaget Folksam Liv. I den konsoliderade koncernredovisningen ingår även ett fondförsäkringsföretag. I detta företag är dock andelen oreglerade skador liten.

Beståndsöverlåten verksamhet under 2014 är medtagen i den uppskattade slutliga skadekostnaden, för tid efter beståndsöverlåtelser.

Diskonteringseffekter framgår längst ned i varje tabell.

Moderföretaget	Alla tidigare år	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Mkr								
Före avgiven återförsäkring								
Uppskattad slutlig skadekostnad i slutet av skadeåret (brutto)	-	1 688	1 933	2 466	2 843	2 708	2 209	13 846
Ett år senare	-	1 438	1 762	1 921	2 279	2 111	-	9 511
Två år senare	-	1 430	1 627	1 870	2 089	-	-	7 015
Tre år senare	-	1 374	1 593	1 763	-	-	-	4 730
Fyra år senare	-	1 375	1 559	-	-	-	-	2 935
Fem år senare	-	1 372	-	-	-	-	-	1 372
Uppskattad slutlig skadekostnad 2017-12-31	-	1 372	1 559	1 763	2 089	2 111	2 209	
Akkumulerade utbetalda försäkringsersättningar	-	1 274	1 427	1 522	1 806	1 656	1 226	8 911
Avsättning för oreglerade skador, exklusive skadebehandlingsreserv	953	97	133	240	282	455	983	3 144
Skadebehandlingsreserv	-	-	-	-	-	-	-	107
Akkumulerat över/underskott	-	316	374	703	754	598	-	-
Akkumulerat över/underskott i % av initial skadekostnad	-	18,7%	19,3%	28,5%	26,5%	22,1%	-	-
Diskonteringseffekt	-	-	-	-	-	-	-	-110
Avstämning mot balansräkning								
Oreglerade skador enligt denna tabell	-	-	-	-	-	-	-	3 250
Oreglerade skador för verksamhet som ej ingår i ovanstående tabell	-	-	-	-	-	-	-	152
Total avsättning för oreglerade skador enligt balansräkningen (brutto)	-	-	-	-	-	-	-	3 402

Moderföretaget	Alla tidigare år	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Mkr								
Efter avgiven återförsäkring								
Uppskattad slutlig skadekostnad i slutet av skadeåret (netto)	-	1 693	1 786	2 455	2 827	2 683	2 190	13 634
Ett år senare	-	1 428	1 755	1 915	2 271	2 100	-	9 469
Två år senare	-	1 385	1 622	1 866	2 084	-	-	6 958
Tre år senare	-	1 337	1 591	1 761	-	-	-	4 690
Fyra år senare	-	1 331	1 558	-	-	-	-	2 889
Fem år senare	-	1 330	-	-	-	-	-	1 330
Uppskattad slutlig skadekostnad 2017-12-31	-	1 330	1 558	1 761	2 084	2 100	2 190	
Akkumulerade utbetalda försäkringsersättningar	-	1 259	1 426	1 522	1 805	1 654	1 225	8 891
Avsättning för oreglerade skador, exklusive skadebehandlingsreserv	724	71	132	239	279	446	965	2 857
Skadebehandlingsreserv	-	-	-	-	-	-	-	107
Akkumulerat över/underskott	-	363	228	694	742	583	-	-
Akkumulerat över/underskott i % av initial skadekostnad	-	21,4%	12,8%	28,3%	26,3%	21,7%	-	-
Diskonteringseffekt	-	-	-	-	-	-	-	-110
Avstämning mot balansräkning								
Oreglerade skador enligt denna tabell	-	-	-	-	-	-	-	2 963
Oreglerade skador för verksamhet som ej ingår i ovanstående tabell	-	-	-	-	-	-	-	150
Total avsättning för oreglerade skador i balansräkningen (netto)	-	-	-	-	-	-	-	3 114
Andel som ingår i tabellen	-	-	-	-	-	-	-	95%

Rapportering av försäkringsrisk

Som ett led i Folksam Livs interna uppföljning och riskhantering informeras styrelsen löpande om utvecklingen av försäkringsriskerna. I riskrapporten, riskfunktionens rapport om risker till vd och styrelse, ges en samlad bild av riskläget, inklusive försäkringsrisker. Riskrapporten innehåller såväl kvantitativ som kvalitativ uppföljning av risker.

I aktuarierapporten rapporterar aktuariefunktionen till styrelsen om förändrade metoder och modeller för hantering av försäkringsrisk i samband med tecknande av försäkring, överskottshantering och beräkning av försäkringstekniska avsättningar. Styrelsen får vidare en samlad bedömning av de totala försäkringsriskerna i företaget i statusrapporter. Extern rapportering sker i form av den aktuariella resultatanalysen i den kompletterande rapporteringen till FI, vilken innehåller en analys av årets legala riskresultat och driftresultat. I Folksam Livs egna risk- och solvensbedömning beskrivs de risker som Folksam Liv är, eller kommer att bli, exponerad för under den treåriga affärsplaneringsperioden 2018-2020.

Folksam Liv bedriver såväl tjänstepensionsverksamhet som verksamhet med övrig livförsäkring. Folksam Liv tillämpar övergångsbestämmelser för tjänstepensionsverksamheten sedan den 1 januari 2016 och tillämpar därmed den äldre regleringen för denna verksamhet till dess att ett nytt tjänstepensionsregelverk kan förväntas vara på plats. Detta innebär bland annat att Folksam Liv, såväl externt som internt, rapporterar kapitalkrav beräknade i enlighet med Solvens I och Finansinspektionens trafikkljus för tjänstepensionsverksamheten respektive kapitalkrav beräknade i enlighet med standardformeln i Solvens II för övrig livförsäkringsverksamhet.

Finansiella risker

Finansiell risk definieras som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av finansiella händelser.

Exempel på händelser kan vara marknadshändelser såsom aktiekursfall eller förändring av marknadsräntor men även andra finansiella händelser som förändrad kreditvärdighet eller fallissemang hos motparter.

Målet för förvaltningen av tillgångarna är att uppnå högsta möjliga reala avkastning under gällande risk- och placeringsrestriktioner. Folksam Liv lägger också stor vikt vid tryggheten i pensionssparandet. Valet av tillgångsportfölj görs med utgångspunkten att företaget ska tåla att utvecklingen på finansmarknaderna blir mycket svag. Ytterligare begränsningar vid valet av sammansättningen av tillgångsportföljer är att regulatoriska krav, så som solvens, ska uppfyllas med marginal beslutad av styrelsen.

Styrelsen har det yttersta ansvaret för förvaltningen av företagets tillgångar och anger ramar och limiter för exponeringar samt styrelsens policys för verksamheten. Vd ansvarar för att förvaltningen av företagets tillgångar sker inom de ramar och anvisningar som styrelsen givit samt för översynen av placeringsriktlinjerna. Finanskommittén är vd:s forum för uppföljning av tillgångsförvaltningen och beslut rörande den taktiska riskstyrningen.

Vid valet av placeringsinriktning beaktas tillgångarnas och skuldernas egenskaper såsom förväntad avkastning, risk och korrelation, prognoser för försäkringsrörelsens utveckling samt möjlighet att använda tillgångarna för skuldtäckning. Därutöver gör företaget en miljö- och etikanalys av de företag där placeringar görs. Den placeringsinriktning som fastställs ger ramar för tillgångsförvaltningen. Inom dessa ramar och limiter ansvarar avdelningen för kapitalförvaltning för den löpande förvaltningen och för spridningen mellan olika tillgångsslag såsom aktier, obligationer, valutor, fastigheter samt alternativa placeringar (såsom hedgefonder eller placeringar i syfte att uppnå en exponering mot råvaror och infrastruktur). Placeringar sköts både internt och genom externt utlagda förvaltningsuppdrag. Löpande aktie- och ränteförvaltning samt värdepappersadministration har lagts ut till Swedbank Robur. Placeringar vars huvudsyfte är att matcha placeringsrisker i åtagandena eller justera portföljens risknivå hanteras internt inom avdelningen för kapitalförvaltning. Även Alternativa placeringar och placeringar i fastigheter sköts internt inom företaget.

Hantering av finansiella risker

Inom traditionell försäkring med avkastningsgaranti är utvecklingen på de finansiella marknaderna och avkastningen på placeringstillgångarna av stor betydelse, inte bara för försäkringstagarna/förmånstagarna, utan även för företaget som helhet. Avkastningsgarantin i försäkringarna bestäms utifrån de långsiktiga avkastningsmålen så att garantin med betryggande säkerhet kan infrias. Den förväntade avkastningen påverkar även val av återbäringränta och därmed fördelningen av överskott och hur utbetalning av överskott fördelas över tid.

Aktuariefunktionen ansvarar för att löpande avstämningar av garantinivåerna görs mot aktuella marknadsnoteringar, speciellt marknadsräntorna, för att säkerställa att framtida garantier är förenliga med avkastningsmålen. Aktuariefunktionen ansvarar vidare för att löpande följa fördelningen av överskott. Företagets kapitalförvaltning ansvarar för

att styra, följa upp och utvärdera hur de utlagda förvaltningsuppdragen sköts. Swedbank Robur ansvarar för daglig kontroll av efterlevnaden av gällande placeringsriktlinjer samt att resultatet av utförd kontroll rapporteras till Riskfunktionen och företagets kapitalförvaltning. Riskfunktionen genomför självständig uppföljning av exponeringar på daglig basis av de limiter som fastställts av styrelsen i placeringsriktlinjerna. Rapportering sker regelbundet till vd och styrelse avseende utvecklingen av de finansiella riskerna och omgående av eventuella överträdelser av limiterna.

I placeringsriktlinjerna anges principerna för vilka instrument, emittenter och motparter som är tillåtna att användas i förvaltningen av placeringstillgångarna. Den totala tillgångsportföljen i Folksam Liv är sammansatt av fem delportföljer: aktier, räntor, fastigheter, specialplaceringar, och företagsstrategiska innehav. I huvudsak används derivat för att skraddarsy portföljens risknivå. Ett annat syfte är att matcha marknadsrisker i åtagandena, exempelvis med ränteswappar för att reducera balansräkningens räntekänslighet.

Företagsstrategiska innehav är innehav som anses vara av särskilt strategiskt värde för företaget. Endast styrelsen får fatta beslut om placeringar av detta slag. Exempel på sådant innehav är aktier i koncernföretag samt innehavet av aktier i Swedbank. Inom avdelningen för kapitalförvaltning finns Riskstyrningskommittén som sammanträder veckovis. Vid dessa möten diskuteras riskexponeringen i förvaltningsportföljerna och beslut fattas och protokollförs.

Under året har handel skett med aktier, räntebärande värdepapper, värdepappersfonder, valutor och derivat på dessa (aktieindexterminer, aktieindexoptioner, ränteterminer, ränteswappar och valutaterminer).

Marknadsrisker

Folksam Liv definierar marknadsrisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i marknadspriser. Marknadsrisken är en betydande risk för Folksam Liv och delas i sin tur in i ränterisk, aktiekursrisk, fastighetsprisrisk, spreadrisk samt valutarisk. Dessa risker mäts m h a SCR beräkningar för övrig livförsäkringsverksamheten, trafikljusberäkningar för tjänstepensionsverksamheten samt känslighetsanalyser. I känslighetsanalyserna tas hänsyn till effekten av eventuella derivatpositioner. Känslighetsanalyser av de olika risktyperna redogörs för nedan.

Känslighetsanalys av aktiekursrisk

Folksam Liv definierar aktiekursrisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i aktiekurser. En känslighetsanalys som mäter effekten på resultat före skatt och eget kapital av en nedgång med 10 procent i marknadsvärdet på samtliga aktieinnehav, illustreras i tabellen nedan. För aktiederivat mäts risken genom att den underliggande tillgången minskar i värde i samma utsträckning som övriga aktieinnehav.

Aktiekursrisk, Mkr	2017		2016	
	Marknads- värde	Känslighet	Marknads- värde	Känslighet
Koncernen				
Aktier	56 086	-5 608	57 575	-5 758
Investeringsfonder aktier	4 340	-434	3 477	-348
Kapitalandelsbevis	84	-8	142	-14
Restitutioner	55	-6	6	-1
Lån till intresseföretag	275	-28	291	-29
Aktierelaterade derivatinstrument	-24	-168	51	-71
Nettopåverkan resultat före skatt		-6 252		-6 219
Nettopåverkan eget kapital		-5 678		-5 629

Moderföretaget				
	Marknads- värde	Känslighet	Marknads- värde	Känslighet
Aktier	56 021	-5 602	57 516	-5 751
Investeringsfonder aktier	4 340	-434	3 477	-347
Kapitalandelsbevis	84	-8	142	-14
Restitutioner	55	-6	6	-1
Lån till intresseföretag	275	-28	291	-29
Aktierelaterade derivatinstrument	-24	-168	51	-71
Nettopåverkan resultat före skatt		-6 246		-6 213
Nettopåverkan eget kapital		-5 673		-5 624

Känslighetsanalys av fastighetsprisrisk

Folksam Liv definierar fastighetsprisrisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i marknadsvärde på fastigheter. En känslighetsanalys som mäter effekten på resultat före skatt och eget kapital vid en nedgång med tio procent i marknadsvärde på fastighetsinnehaven, illustreras i tabellen nedan. Beräkningen kompletteras med stresstest för kartläggning av hur en negativ utveckling av fastighetspriser påverkar företagets resultat.

Värderingen av företagets tillgångar i tabellen nedan för tjänstepensionsverksamheten utgår ifrån gällande redovisningsprinciper. För tillgångar som tillhör företagets övrig liv-verksamhet tillämpas värderingsprinciper i enlighet med Solvens II-regelverket. Eventuella skillnader i värdering kan uppkomma då fastigheterna för eget bruk i enlighet med Solvens II-regelverket värderas till marknadsvärde.

Fastighetspriskänslighet, Mkr	2017		2016	
	Marknads- värde	Känslighet	Marknads- värde	Känslighet
Koncernen				
Fastigheter annat än för eget bruk	14 525	-1 450	12 920	-1 292
Fastighetsfonder	245	-25	178	-18
Övriga tillgångar som innehåller fastighetsprisrisk	139	-14	483	-48
Nettopåverkan resultat före skatt		-1 634		-1 358
Nettopåverkan eget kapital		-1 498		-1 240

Moderföretaget				
	Marknads- värde	Känslighet	Marknads- värde	Känslighet
Fastigheter för eget bruk	2 468	-247	2 036	-204
Fastigheter annat än för eget bruk	2 749	-275	2 448	-245
Fastighetsfonder	245	-25	178	-18
Övriga tillgångar som innehåller fastighetsprisrisk	317	-32	483	-48
Nettopåverkan resultat före skatt		-578		-311
Nettopåverkan eget kapital		-512		-284

Känslighetsanalys av ränterisk

Folksam Liv definierar ränterisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i marknadsräntor. Värderingen av företagets åtaganden är av stor betydelse för det finansiella resultatet och företagets stabilitet. För Folksam Liv är det ofördelaktigt med fallande marknadsräntor eftersom avsättningsbehovet då ökar mer än värdet av räntebärande placeringar ökar. Denna räntekänslighet justeras löpande till önskad nivå genom justering av utlagda räntemandat och genom handel med räntederivat.

Chefsaktuarien ansvarar för att rätt antagande om avkastningsskatt belastar försäkringarna och att avsättningarna för framtida avkastningsskatt är tillräckliga. Dessa avsättningar är avhängiga statens upplåningskostnader och påverkas främst av framtida marknadsräntor.

Ränterisken för tillgångarna mäts genom ett ränteskifte med - 1 procentenhet. För tjänstepensionsverksamhetens åtaganden och övrig liv-verksamhetens åtaganden mäts ränterisken genom en parallellförskjutning av respektive diskonteringsränta med - 1 procentenhet. Diskonteringskurvorna har ett golv vid noll.

Känslighetsanalys - ränterisk, Mkr		2017		2016	
Koncernen	Marknads- värde	Känslighet	Marknads- värde	Känslighet	
Minskning av marknadsräntan					
Värdeförändring räntebärande tillgångar	100 802	3 339	98 077	3 205	
Ökning av redovisat värde på försäkringstekniska avsättningar	111 502	-8 148	110 787	-7 838	
Nettopåverkan resultat före skatt		-4 810		-4 633	
Nettopåverkan eget kapital		-4 453		-4 277	
Moderföretaget					
Minskning av marknadsräntan					
Värdeförändring räntebärande tillgångar	99 986	3 335	97 660	3 202	
Ökning av redovisat värde på försäkringstekniska avsättningar	111 494	-8 148	110 780	-7 838	
Nettopåverkan resultat före skatt		-4 813		-4 636	
Nettopåverkan eget kapital		-4 456		-4 279	

Följande tabell illustrerar hur företaget är exponerat för ränterisk utifrån räntebärande tillgångar och skulders räntebindningstid.

Räntebindningstider för tillgångar och skulder Ränteexponering, Mkr				
Koncernen 2017	< 5 år	5-15 år	> 15 år	Totalt
Tillgångar				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inkl uppl ränteintäkt)	79 660	14 583	1 778	96 021
Andra räntebärande finansiella instrument, netto	6 381	-	-	6 381
Övriga lån inklusive lån emitterade till intresseföretag	1 575	1 183	-	2 758
Summa tillgångar före ekonomisk säkring med derivat	87 616	15 766	1 778	105 160
Skulder och avsättningar				
Livförsäkringstekniska avsättningar tjänstepensionsverksamhet	9 946	19 065	18 961	47 971
Livförsäkringstekniska avsättningar övrig livförsäkring	17 108	26 970	12 125	56 203
Summa skulder före ekonomisk säkring med derivat	27 054	46 034	31 086	104 174
Netto, tillgångar och skulder före ekonomisk säkring med derivat	60 562	-30 268	-29 308	986
Nominellt värde räntederivat	3 115	-	-	3 115
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	63 677	-30 268	-29 308	4 101

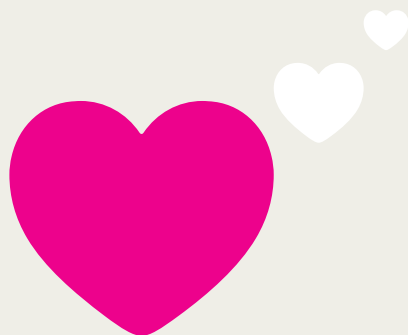
Räntebindingstider för tillgångar och skulder				
Ränteexponering, Mkr				
Koncernen 2016	< 5 år	5-15 år	> 15 år	Totalt
Tillgångar				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inkl uppl ränteintäkt)	77 337	16 137	2 285	95 759
Andra räntebärande finansiella instrument, netto	6 199	-	-	6 199
Övriga lån inklusive lån emitterade till intresseföretag	2 286	1 534	-	3 820
Summa tillgångar före ekonomisk säkring med derivat	85 822	17 671	2 285	105 778
Skulder och avsättningar				
Livförsäkringstekniska avsättningar tjänstepensionsverksamhet	9 612	18 345	18 400	46 357
Livförsäkringstekniska avsättningar övrig livförsäkring	16 487	26 387	12 855	55 729
Summa livförsäkringstekniska avsättningar	26 099	44 733	31 255	102 087
Netto, tillgångar och skulder före ekonomisk säkring med derivat	59 723	-27 062	-28 970	3 691
Nominellt värde räntederivat	6 602	273	0	6 875
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	66 325	-26 789	-28 970	10 566

Någon tabell lämnas ej för moderföretaget då skillnaden i ränteexponering jämfört med koncernen är liten.

Ränterisk kassaflödesrisk

I tabellen nedan framgår hur en ökning eller sänkning av marknadsräntan på 0,5 procent påverkar ränteintäkter respektive räntekostnader för tillgångar och skulder med räntebindingstid på upp till ett år.

Ränterisk kassaflödesrisk, Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Ökning av marknadsräntan				
Ränteintäkter för obligationer och andra räntebärande värdepapper	-114	-19	-114	-19
Ränteintäkter för andra räntebärande finansiella instrument	30	31	26	24
Summa	-84	12	-88	5
Minskning av marknadsräntan				
Ränteintäkter för obligationer och andra räntebärande värdepapper	114	19	114	19
Ränteintäkter för andra räntebärande finansiella instrument	-30	-31	-26	-24
Summa	84	-12	88	-5

Den genomsnittliga ekonomiska durationen för livförsäkringstekniska avsättningar för hela beståndet i Folksam Liv är 12 år per 2017-12-31. Uppgiften berör 92 procent av de försäkringstekniska avsättningarna. Motsvarande uppgifter lämnas inte för koncernen då tillkommande likviditetsrisk bedöms som marginell.

Durationen per försäkringsgren framgår av nedanstående tabell.

Duration, Mkr	Övrig livförsäkring		Tjänstepension	
	Avsättningar, brutto	Duration, år	Avsättningar, brutto	Duration, år
Koncernen 2017				
Förmånsbestämd försäkring	-	-	14 709	19
Avgiftsbestämd traditionell försäkring	55 806	10	32 169	12
Sjuk- och premiefrielseförsäkring	208	6	1 332	6
Mottagen återförsäkring premiefrielse	5	5	-	-
Övrigt	6 407	-	2 607	-
Summa	62 426	9	50 816	14
Koncernen 2016				
Förmånsbestämd försäkring	0	0	14 464	19
Avgiftsbestämd traditionell försäkring	55 203	10	30 502	13
Sjuk- och premiefrielseförsäkring	243	6	1 802	6
Mottagen återförsäkring premiefrielse	7	6	0	0
Övrigt	6 496	-	2 064	-
Summa	61 949	10	48 832	14
Moderföretaget 2017				
Förmånsbestämd försäkring	-	-	14 709	19
Avgiftsbestämd traditionell försäkring	55 806	10	32 169	12
Sjuk- och premiefrielseförsäkring	208	6	1 332	6
Mottagen återförsäkring premiefrielse	5	5	-	-
Övrigt	6 407	-	2 607	-
Summa	62 426	9	50 816	14
Moderföretaget 2016				
Förmånsbestämd försäkring	0	0	14 464	19
Avgiftsbestämd traditionell försäkring	55 203	10	30 502	13
Sjuk- och premiefrielseförsäkring	243	6	1 802	6
Mottagen återförsäkring premiefrielse	7	6	0	0
Övrigt	6 496	-	2 064	-
Summa	61 949	10	48 832	14

Valutarisk

Folksam Liv definierar valutarisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i valutakurser. I de fall tillgångar eller skulder är exponerade mot andra valutor än svenska kronor uppstår valutarisk.

Valutaexponering får endast förekomma mot de valutor där exponering kan uppstå genom placeringar i räntor, aktier, fastigheter, specialplaceringar och bolagsstrategiska placeringar eller där exponeringen har sitt ursprung i försäkringsåtagandena. Valutaexponeringen begränsas genom

fastställda limiter och styrs främst genom nyttjandet av valutaterminer och -swappar. Företagets försäkringsåtaganden är enbart denominerade i svenska kronor.

Valutarisken mäts m h a en känslighetsanalys som mäter effekten på balansräkning och resultat av en förstärkning med 10 procent i den svenska kronan mot samtliga aktuella valutaexponeringar. Företagets valutaexponering före och efter säkring med derivat redovisas i nedanstående tabell.

Valutakursexponering, Mkr							
Koncernen 2017	USD	EUR	JPY	GBP	CAD	CHF	Övrigt
Placeringstillgångar							
Aktier och andelar	21 060	5 283	3 214	2 390	1 102	1 506	1 870
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	7 528	60	-	-	-	-	575
Övriga tillgångar	419	1 236	6	5	3	1	34
Summa tillgångar	29 007	6 579	3 220	2 395	1 105	1 506	2 479
Övriga skulder och avsättningar	-	-	-	-	-	-	-
Nettoexponering före ekonomisk säkring med derivat	29 007	6 579	3 220	2 395	1 105	1 506	2 479
Nominellt värde valutaterminer	-9 463	-6 867	-255	-	-	-591	-
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	19 544	-288	2 965	2 395	1 105	916	2 479
Koncernen 2016							
Placeringstillgångar							
Aktier och andelar	20 897	4 763	3 039	2 273	1 215	1 344	1 776
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	739	1	-	-	-	-	533
Övriga tillgångar	331	748	30	8	1	1	49
Summa tillgångar	21 967	5 512	3 069	2 281	1 216	1 345	2 358
Övriga skulder och avsättningar	-	-	-	-	-	-	-
Nettoexponering före ekonomisk säkring med derivat	21 967	5 512	3 069	2 281	1 216	1 345	2 358
Nominellt värde valutaterminer	-2 007	-5 761	-581	-	-	-618	-
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	19 960	-249	2 488	2 281	1 216	727	2 358

Någon tabell lämnas ej för moderföretaget då skillnaden i valutakursrisk jämfört med koncernen är liten.

Känslighetsanalys - valutarisk

Tabellen visar hur en ogynnsam förändring med tio procent av företagets exponering i respektive valuta (efter ekonomisk säkring med derivat) påverkan på resultat före skatt och eget kapital.

Valutakurskänslighet, Mkr		
Koncernen 2017	Marknads- värde	Känslighet
USD	19 544	-1 954
JPY	2 965	-297
GBP	2 395	-239
CAD	1 105	-111
CHF	916	-92
EUR	-288	29
Övriga	2 479	-248
Nettopåverkan resultat före skatt		-2 912
Nettopåverkan eget kapital		-2 680
Koncernen 2016		
USD	19 960	-1 996
JPY	2 488	-249
Övriga	2 358	-236
GBP	2 281	-228
CAD	1 216	-122
CHF	727	-73
EUR	-249	25
Nettopåverkan resultat före skatt		-2 878
Nettopåverkan eget kapital		-2 597

Värderingen av företagets tillgångar i tabellen ovan för tjänstepensionsverksamheten utgår ifrån gällande redovisningsprinciper. För tillgångar som tillhör företagets övrig liv-verksamhet tillämpas värderingsprinciper i enlighet med Solvens II-regelverket.

Känslighetsanalys av spreadrisk

Spreadrisk är risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar av inbördes differenser av räntor för värdepapper. Företaget har som policy att endast tillåta placeringar i värdepapper med hög kreditvärdighet. Spreadrisk mäts i känslighetstabellen nedan som en ökning av spreaden med 10 baspunkter för tjänstepensionsverksamheten. För övrig liv-verksamheten mäts känsligheten

utifrån en ökning av spreaden med 10 baspunkter. Därutöver följs utvecklingen av relevanta spreadar upp löpande. I tabellen nedan presenteras en känslighetsanalys avseende spreadrisk för koncernen. Spreadrisk för moderföretaget är identisk med koncernen varför enbart tabell för koncernen presenteras.

Spreadkänslighet, Mkr	2017		2016	
	Marknadsvärde	Känslighet	Marknadsvärde	Känslighet
Koncernen				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	60 234	-161	62 581	-177
Lån	2 723	-7	2 275	-8
Övriga finansiella tillgångar utan rating	909	-3	963	-3
Nettopåverkan resultat före skatt		-171		-188
Nettopåverkan eget kapital		-154		-180

Värderingen av företagets tillgångar i tabellen ovan för tjänstepensionsverksamheten utgår ifrån gällande redovisningsprinciper. För tillgångar som tillhör företagets övrig liv-verksamhet tillämpas värderingsprinciper i enlighet med Solvens II-regelverket.

Kreditrisk

Kredit-, motparts- och emittentriskerna är risker att motparter eller emittenter inte fullgör sina finansiella förpliktelser och att eventuella säkerheter inte täcker fordran. Företaget har som policy att i huvudsak endast tillåta placeringar i värdepapper med hög kreditvärdighet och för en förteckning över godkända emittenter och motparter. Kredit- och motpartsriskerna i denna del av verksamheten bedöms därför vara små. Kreditrisk uppstår i placeringsverksamheten, men även inom återförsäkring.

Kreditrisk i fordringar på återförsäkrare

Försäkringsföretagets återförsäkringspolicy innebär att avtal endast ingås med återförsäkrare med kreditbetyg A eller högre. Återförsäkrarnas kreditvärdighet ses över regelbundet för att säkerställa att det beslutade återförsäkringskyddet upprätthålls. Den maximala kreditriskexponeringen som återförsäkringstillgångarna ger upphov till för moderföretaget per balansdagen uppgår till 0 (6) miljoner kronor i fordringar på återförsäkrare och 288 (321) miljoner kronor i

återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar, respektive 0 (6) miljoner kronor och 295 (321) miljoner kronor för koncernen.

Kreditrisk i derivat

För standardiserade derivat begränsas kreditrisken till medel på konto hos den så kallade clearingkontohållaren. För ej standardiserade derivat begränsas kreditrisken i enlighet med ISDA-avtal och CSA-avtal.

Den kreditriskexponering (efter avdrag för värde av säkerheter) som företaget är exponerat för i olika klasser av finansiella tillgångar framgår av tabellen ovan (maximal kreditexponering). Kredit- och motpartsriskerna bedöms vara små.

Mätning av kreditrisk

Den kreditriskexponering som företaget är exponerat för (efter avdrag för värde av säkerheter) i olika klasser av finansiella tillgångar framgår av nedanstående tabell.

Maximal kreditriskexponering innan och efter hänsyn till säkerheter, Mkr

Koncernen 2017	Brutto	Erhållna säkerheter	Netto
Tillgångsklass			
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till intresseföretag	1 026	85	941
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	95 236	-	95 236
Lån med säkerhet i fast egendom	40	40	-
Övriga lån	1 506	152	1 354
Utlåning till kreditinstitut	588	-	588
Derivat	286	114	172
Fordringar	1 021	-	1 021
Upplupna ränteintäkter	996	-	996
Svenska räntefonder	126	-	126
Summa	100 824	391	100 433
Koncernen 2016			
Tillgångsklass			
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	1 436	262	1 174
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	94 906	-	94 906
Lån med säkerhet i fast egendom	40	40	0
Övriga lån	1 405	152	1 253
Utlåning till kreditinstitut	621	-	621
Derivat	161	79	82
Fordringar	997	-	997
Upplupna ränteintäkter	1 093	-	1 093
Summa	100 659	533	100 126

Maximal kreditriskexponering innan och efter hänsyn till säkerheter, Mkr

Moderföretaget 2017	Brutto	Erhållna säkerheter	Netto
Tillgångsklass			
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till koncernföretag	2 027	-	2 027
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	1 026	85	941
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	95 236	-	95 236
Lån med säkerhet i fast egendom	40	40	-
Övriga lån	1 506	152	1 354
Utlåning till kreditinstitut	588	-	588
Derivat	286	114	172
Fordringar	479	-	479
Upplupna ränteintäkter	996	-	996
Summa	102 183	391	101 793

Moderföretaget 2016

Tillgångsklass			
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till koncernföretag	784	-	784
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	1 436	262	1 174
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	94 831	-	94 831
Lån med säkerhet i fast egendom	40	40	-
Övriga lån	1 405	152	1 253
Derivat	161	79	82
Fordringar	638	-	638
Upplupna ränteintäkter	1 093	-	1 093
Summa	100 388	533	99 855

Kreditkvalitet på klasser av finansiella tillgångar, Mkr

Koncernen 2017	AAA	AA	A	BBB	BB	Ingen rating	Totalt
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupen ränta)	59 401	20 022	14 846	-	-	1 752	96 021
Lån	-	-	-	-	-	2 758	2 758
Övriga finansiella tillgångar har ingen rating	-	-	-	-	-	6 381	6 381
Summa före säkerheter	59 401	20 022	14 846	-	-	10 891	105 160

Koncernen 2016

Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupen ränta)	57 440	21 211	15 257	-	-	1 851	95 759
Övriga finansiella tillgångar har ingen rating	-	-	-	-	-	10 019	10 019
Summa före säkerheter	57 440	21 211	15 257	-	-	11 870	105 778

Det redovisade värdet för finansiella tillgångar som annars skulle redovisas som förfallna till betalning eller nedskrivna och vars villkor har omförhandlats, eller som är antingen förfallna till betalning eller nedskrivna uppgår per balansdagen till ett ringa belopp.

Finansiell koncentrationsrisk

Folksam Liv definierar finansiell koncentrationsrisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av otillräcklig diversifiering av tillgångar, motparter eller emittenter. Företagets största koncentrationsrisk är exponeringen mot Swedbank. Denna koncentrationsrisk beaktas vid valet av placeringsinriktning och särskilt vid sammansättningen av företagets aktieportfölj. I relation till marknadsriskerna bedöms övriga koncentrationsrisker vara låga genom den diversifiering som ges av företagets placeringsinriktning.

Mätning av finansiella koncentrationsrisker

Den finansiella koncentrationsrisken mäts och följs upp för stora koncentrationer av riskeponeringar. De största koncentrerade exponeringarna följs upp särskilt genom scenarionanalys och uppföljning av utveckling av värde och andel av tillgångsportföljen.

Väsentliga koncentrationer av kreditrisk

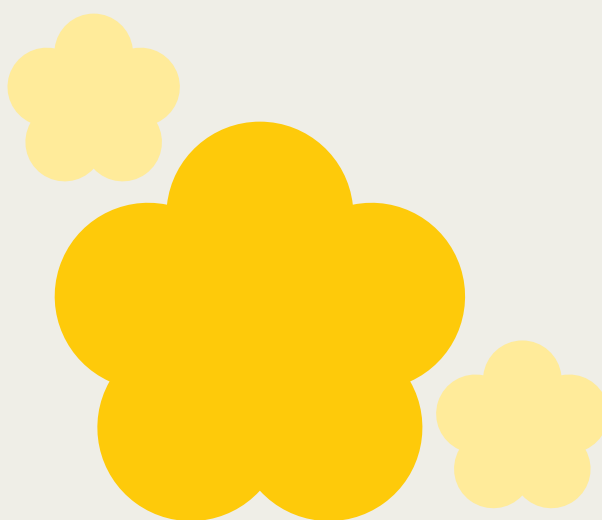
Tabellerna avser företagets största koncentrationer.

Mkr	Totalt	Varav säkerställda bostadsobligationer
Koncernen 2017		
Nordea	16 653	16 649
SEB	15 358	14 846
Handelsbanken	15 250	15 250
Swedbank	13 604	9 933
Ellevio	1 012	-

Mkr	Totalt	Varav säkerställda bostadsobligationer
Moderföretaget 2017		
Nordea	16 649	16 649
Handelsbanken	15 250	15 250
SEB	14 872	14 846
Swedbank	12 812	9 933
Ellevio	1 012	-

Mkr	Totalt	Varav säkerställda bostadsobligationer
Koncernen 2016		
SHB	16 450	19 450
Swedbank	13 208	10 244
SEB	15 926	15 257
Nordea	16 067	16 061
JP Morgan	1 179	-

Mkr	Totalt	Varav säkerställda bostadsobligationer
Moderföretaget 2016		
SHB	16 450	19 450
Swedbank	12 431	10 244
SEB	15 257	15 257
Nordea	16 060	16 061
JP Morgan	1 179	-

Väsentliga koncentrationer av aktierisk

Tabellerna avser företagets största aktieinnehav.

Mkr	Totalt	Mkr	Totalt
Koncernen 2017		Koncernen 2016	
Swedbank	8 736	Swedbank	14 006
Atlas Copco	1 277	Atlas Copco	847
Volvo AB	955	Hennes & Mauritz AB	760
Apple Inc.	800	Apple Inc.	653
Ericsson	628	Volvo AB	555
Moderföretaget 2017		Moderföretaget 2016	
Swedbank	8 736	Swedbank	14 006
Atlas Copco	1 277	Atlas Copco	847
Volvo AB	955	Hennes & Mauritz AB	760
Apple Inc.	800	Apple Inc.	653
Ericsson	628	Volvo AB	555

Likviditetsrisker

Folksam Liv definierar likviditetsrisk som risken att finansiella transaktioner inte kan fullgöras eller endast till avsevärd merkostnad, förlust eller oönskad riskexponering. Tillgångarna placeras i huvudsak i värdepapper med god likviditet. Detta säkerställer att mängden likvida tillgångar med betryggande marginal överstiger företagets i närtid förväntade betalningsförpliktelser.

För derivat har handel i huvudsak skett i marknader med god likviditet, varför likviditetsrisken bedöms vara låg. Företagets och koncernens likviditetsrisk anses vara av ringa betydelse i den totala riskbilden.

Likviditetsrisk, Mkr	Återstående löptider				
	På anmodan	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år	Utan löptid
Koncernen 2017					
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk (före avgiven återförsäkring)	43 827	-	-	-	-
Övriga skulder	114	906	-	82	238
Koncernen 2016					
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk (före avgiven återförsäkring)	41 085	-	-	-	-
Övriga skulder	434	897	-	91	425
Moderföretaget 2017					
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk (före avgiven återförsäkring)	1 234	-	-	-	1 234
Övriga skulder	114	1 110	-	82	238
Moderföretaget 2016					
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk (före avgiven återförsäkring)	1 105	-	-	-	-
Övriga skulder	79	989	-	91	425

Justerad definition av återstående löptid 2016.

Verksamhetsrisker

Med verksamhetsrisk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av händelser i verksamhetens omvärld eller interna miljö eller till följd av strategiska, affärsrelaterade eller operativa beslut. Verksamhetsrisk delas in i följande underkategorier:

Affärsrisk

Affärsrisk, som avser risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av strategiska eller affärsrelaterade beslut eller händelser utanför företagets direkta kontroll. Affärsrisker kan till exempel uppstå till följd av innovationer och marknadsförändringar, regelverksförändringar, makroekonomiska och politiska händelser eller vid strategiska eller affärsrelaterade beslut. Affärsriskerna påverkas av företagets förmåga att hantera förändringar. Affärsrisk delas in i omvärldsrisk (händelser utanför företagets direkta kontroll) och beslutsrisk (att strategiska eller affärsrelaterade beslut baseras på otillräckliga underlag eller analyser).

Operativ risk

Med operativ risk avses risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av händelser i den löpande verksamhetens genomförande, som uppstår till följd av processer, system eller människor.

Hantering av verksamhetsrisker

En grundläggande princip inom företaget är att risk ska tas medvetet och riskhanteringen är därför en integrerad del av verksamhetsstyrningen. Riskhanteringen i företaget sker systematiskt både i verksamhetsprocesserna (löpande verksamheten) som i affärsplanering och inför väsentliga förändringar.

Vid riskidentifiering av verksamhetsrisker är utgångspunkten verksamhetens mål, en aktuell omvärldsanalys och nulägesbedömning, informationsklassning samt eventuella incidenter. Omvärldsanalysen ska innefatta bevakning av nya riskområden.

Riskhanteringsprocessen för verksamhetsrisk följer i allt väsentligt den process som beskrivs under rubrik "Riskhanteringsprocessen". Rapportering av verksamhetsrisker sker två gånger per år till vd och styrelse i den riskrapport som sammanställs av riskfunktionen. Därutöver rapporterar riskfunktionen sina analyser och bedömningar till koncernledningen som en del av företagets affärsplaneringsprocess.

Kontinuitetsplanering

Om oönskade händelser inträffar trots att riskreducerande åtgärder har vidtagits begränsas konsekvenserna med hjälp av kontinuitetsplanering och krisberedskap. Kris- och kontinuitetsplaner är upprättade inom företaget och övas i syfte att kunna hantera en eventuell krissituation och begränsa effekterna av negativa händelser. Styrelsens övergripande mål och krav när det gäller kontinuitetshantering för Folksam Liv tydliggörs i interna regelverk.

Incidenthantering

Incidenter rapporteras av alla medarbetare. Incidenterna kategoriseras och värderas och vidtagna åtgärder dokumenteras och följs upp. Till stöd för detta finns riktlinjer och instruktioner. Information om incidenter används vid identifiering och analys av verksamhetsrisker.

Kapitalhantering

I kapitalhanteringspolicyn fastställer styrelsen de övergripande principerna för kapitalhantering och likviditetshantering i Folksam Liv. Policyn utgör styrelsens verktyg för styrning av Folksam Liv med avseende på härledning och hantering av målintervall, kapitalbas och likviditetsriskhantering.

Policyn säkerställer att företaget är ändamålsenligt kapitaliserat för att vid varje tidpunkt klara den dagliga driften, täcka risker och åtaganden i verksamheten samt skapa god avkastning för befintliga och framtida kunder i Folksam Liv. Detta möjliggörs genom regelbunden utvärdering av målintervall samt analys av solvenssituation i företaget. Kapitalhanteringsprocessen ska vara samordnad med affärsplanering, egen risk och solvensbedömning samt riskhanteringssystem för företaget.

Kapitalhanteringen ska vara ändamålsenlig för styrning och måluppfyllnad, samt uppfylla alla gällande regelverkskrav. Kapitalhanteringen ska vara i enlighet med egen risk- och solvensbedömning och gällande affärsplaner för företaget.

Mål för kapitalisering

Företaget har definierat ett kapitalmål kompletterat med ett målintervall uttryckta i riskkvot. Kapitalmålet definieras som en långsiktig målbild kring vilken riskkvoten tillåts fluktuera beroende av exempelvis svängningar på de finansiella marknaderna och variationer i försäkringsrörelsens resultat. Fluktuationen förväntas ske i huvudsak mellan målintervallets nedre och övre kapitalmål nivå. Kapitalmålet ska ta sin utgångspunkt i den stipulerade risktoleransnivån samt i övervägande om ytterligare kapital krävs i form av kapitalbuffertar.

Företaget ska vara kapitaliserat med betryggande kapitalbuffert vilken ska täcka tilläggsbelopp, avkastningsskatt, långsiktighetsbuffert, kapitaltillskott för dotterföretags fortlevnad, investeringar/tillväxt, förvärv samt eventuell ytterligare marknadsbuffert. Hänsyn ska tas till företagets och dotterföretagens driftsform som bedrivs enligt ömsesidiga principer och deras begränsade förmåga att anskaffa ytterligare kapital.

Kapitalbas

I företagets kapitalbas ingår i huvudsak konsolideringsfond och den avstämningsreserv som tillkommer genom att värdering av posterna i Solvens II-balansräkningen respektive den finansiella rapporteringen skiljer sig åt.

Aktuell kapitalsituation

Företaget har under 2017 genomfört en egen risk- och solvensbedömning för den treåriga affärsplaneringsperioden 2018 till 2020. Det övergripande syftet med den egna risk- och solvensbedömningen är att utifrån företagets strategier, affärsplaner och exponeringar bedöma företagets solvensbehov samt säkerställa att företaget klarar att möta riskerna och det regulatoriska kapitalkravet. Utfallet av denna analys blev följande:

Tjänstepension

Företaget är tillräckligt kapitaliserat för att genomföra sin affärsplan. Företaget klarar alla sina risktoleranser för trafikljuskraV samt varningsnivån för totalt trafikljuskraV.

Övrig livförsäkring

Företaget är tillräckligt kapitaliserat för att genomföra sin affärsplan. Företaget klarar alla sina risktoleranser enligt kapitalkraven för Solvens II.

Då moderföretaget är ömsesidigt och därmed har begränsade möjligheter att förstärka kapitaliseringen med externa medel är det av yttersta vikt att moderföretaget har en mycket god finansiell ställning samt undviker att hamna i situationer där det tvingas begränsa risktagandet. Den egna risk- och solvensbedömningen visar att moderföretaget och alla i gruppen ingående försäkringsföretag är tillräckligt kapitaliserade för att genomföra sina affärsplaner.

För kvantitativa upplysningar se avsnitt femårsöversikt.

Not 4. Premieinkomst

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Skadeförsäkringsrörelse				
Inbetalda och tillgodoförda premier	649	679	649	679
Premier från tilldelad återbäring	38	38	38	38
	687	717	687	717
Livförsäkringsrörelse				
Inbetalda och tillgodoförda premier	9 533	9 011	9 512	8 997
Premier från tilldelad återbäring	166	170	166	170
Premieskatt	-16	-17	-16	-17
	9 683	9 164	9 662	9 150
Premieinkomst för direkt livförsäkring				
Premier för individuell livförsäkring	5 245	4 834	5 245	4 834
Grupp-försäkringspremier	4 412	4 310	4 412	4 310
Premieinkomst för direkt livförsäkring				
Periodiska premier	8 883	8 400	8 883	8 400
Engångspremier	774	744	774	744
Premieinkomst för direkt livförsäkring				
Premier för återbäringsberättigade avtal	9 429	8 919	9 429	8 919
Premier för ej återbäringsberättigade avtal	228	225	228	225

Not 5. Kapitalavkastning, intäkter

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Hysesintäkter från byggnader och mark	661	607	212	214
Erhållna utdelningar	1 749	1 992	1 987	2 145
varav resultatandelar och utdelning från koncernföretag	-	-	109	153
Ränteintäkter med mera				
varav från koncernföretag	-	-	4	2
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	821	1 160	821	1 160
Ränteintäkter derivat	98	25	98	25
Övriga ränteintäkter	112	108	83	78
varav från finansiella tillgångar som inte värderas till verkligt värde med värdeförändringar redovisade via resultaträkningen	79	166	79	166
Valutakursvinst netto	0	1 832	-	1 832
Realisationsvinst netto				
Aktier och andelar	4 667	573	4 667	583
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	1 175	1 057	1 175	1 057
	9 283	7 354	9 047	7 096
Kapitalavkastning intäkter redovisade i				
Livförsäkringsrörelsen	9 070	7 191	8 835	6 934
Icke-teknisk redovisning avseende skadeförsäkringsrörelsen	213	163	213	162
	9 283	7 354	9 047	7 096
Operationella leasingavtal (leasegivare). Operationell leasing där företaget är leasegivare avser intäkter för lokaler.				
Förfallotidpunkt, totala framtida minimileaseavgifter				
<1 år	462	413	165	162
1-5 år	796	676	280	310
>5 år	418	52	36	46
Summa	1 676	1 141	481	518
Totala leasingavgifter under perioden	445	460	162	178
varav minimileaseavgifter	441	456	162	178
varav variabla avgifter	4	4	-	-

Not 6. Värdeökning på övriga placeringstillgångar

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Byggnader och mark	1 507	1 834	690	593
Aktier och andelar	-	4 229	-	4 229
Obligationer	-	862	-	862
	1 507	6 925	690	5 684
Värdeökning på övriga placeringstillgångar redovisade i livförsäkringsrörelsen	1 507	6 925	667	5 560
Icke-teknisk redovisning avseende skadeförsäkringsrörelsen	-	1	-	1
	1 507	6 926	667	5 561

Not 7. Övriga tekniska intäkter

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Avkastningsskatt	94	102	1	1
Kostnadsersättning	304	263	4	4
Övrigt	46	55	27	7
	444	420	32	12

Not 8. Utbetalda försäkringsersättningar

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Skadeförsäkringsrörelse				
Utbetalda försäkringsersättningar	-610	-650	-610	-649
Skadebehandlingskostnader	-24	-21	-24	-21
Återförsäkrares andel	15	92	15	92
	-619	-579	-619	-578
Livförsäkringsrörelse				
Utbetalda försäkringsersättningar	-5 717	-5 784	-5 702	-5 766
Annullationer och återköp	-710	-494	-705	-489
Skadebehandlingskostnader	-39	-38	-39	-38
Återförsäkrares andel	17	33	17	33
	-6 449	-6 283	-6 429	-6 260

Not 9. Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar (före avgiven återförsäkring)

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Skadeförsäkringsrörelse				
Livförsäkringsavsättning	0	0	0	0
Livförsäkringsrörelse				
Livförsäkringsavsättning				
Före avgiven återförsäkring	-2 471	-5 374	-2 568	-5 459
Återförsäkrares andel	-7	7	-7	7
	-2 478	-5 367	-2 575	-5 452
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär risk				
Villkorad återbäring				
Före avgiven återförsäkring	-31	-32	-32	-32
Fondförsäkringsåtagande				
Före avgiven återförsäkring	-3 506	-2 739	-67	-54
	-3 537	-2 771	-99	-86

Not 10. Driftskostnader

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Specifikation av resultatposten driftskostnader i skadeförsäkringsrörelsen				
Anskaffningskostnader	-11	-12	-11	-12
Administrationskostnader	-79	-79	-79	-79
Provisioner och vinstandelar i avgiven återförsäkring	2	-4	2	-4
	-88	-95	-89	-95
Övriga driftskostnader				
Skaderegleringskostnader ingående i Utbetalda försäkringsersättningar	-24	-21	-24	-20
Kostnader för finansförvaltning ingående i Kapitalavkastning, kostnader	-2	-1	-2	-1
Kostnader för fastighetsförvaltning ingående i Kapitalavkastning, kostnader	0	-	0	-
	-26	-22	-26	-21
Summa driftskostnader i skadeförsäkringsrörelsen	-114	-117	-115	-116
Totala driftskostnader uppdelade på kostnadslag				
Personalkostnader	-56	-57	-56	-57
Lokalkostnader	-5	-6	-5	-5
Avskrivningar	-	-	0	-
Andra verksamhetsrelaterade kostnader	-54	-54	-54	-54
	-115	-117	-115	-116
Specifikation av resultatposten driftskostnader i livförsäkringsrörelsen				
Anskaffningskostnader	-439	-583	-293	-335
Förändring i Förutbetalda anskaffningskostnader	-117	0	-7	-6
Administrationskostnader	-994	-900	-660	-630
Provisioner och vinstandelar i avgiven återförsäkring	6	-4	2	-7
	-1 544	-1 487	-958	-978
Varav provisioner i direktförsäkring	-117	-111	-117	-111
Övriga driftskostnader				
Skaderegleringskostnader ingående i Utbetalda försäkringsersättningar	-39	-38	-39	-39
Kostnader för finansförvaltning ingående i Kapitalavkastning, kostnader	-115	-122	-115	-116
Kostnader för fastighetsförvaltning ingående i Kapitalavkastning, kostnader	-8	-6	-7	-6
	-162	-166	-161	-161
Summa driftskostnader i livförsäkringsrörelsen	-1 706	-1 653	-1 119	-1 139
Totala driftskostnader uppdelade på kostnadslag				
Personalkostnader	-562	-565	-546	-555
Lokalkostnader	-50	-56	-48	-55
Avskrivningar	-6	-6	0	-
Andra verksamhetsrelaterade kostnader	-1 061	-1 026	-525	-529
	-1 679	-1 653	-1 119	-1 139

Not 10. Driftskostnader forts.

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Operationella leasingavtal (leasetagare)				
Operationell leasing där företaget är leasetagare avser i huvudsak kostnader för lokaler.				
Förfallotidpunkt, totala framtida minimileaseavgifter				
<1 år	-108	-96	-108	-96
1-5 år	-99	-243	-99	-243
>5 år	-	-24	-	-24
Summa	-207	-363	-207	-363
Leasingintäkter avseende objekt som vidareuthyrts uppgår till	7	79	7	79
Totala leasingavgifter under perioden	-130	-111	-130	-103
varav minimileaseavgifter	-130	-111	-130	-103
Arvode och kostnadsersättning till revisorer				
KPMG AB				
Revisionsuppdrag ¹⁾	-5	-5	-4	-4
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdrag	0	-	-	0
Skatterådgivning	0	-	-	0
Övriga tjänster	-1	-2	-1	-2
Totalt arvode och kostnadsersättning till revisorer	-6	-7	-5	-6

¹⁾ Med revisionsuppdrag avses lagstadgad revision av års- och koncernredovisningen och bokföringen samt styrelsens och vd:s förvaltning samt revision och annan granskning utförd i enlighet med överenskommelse eller avtal.

Detta inkluderar övriga arbetsuppgifter som det ankommer på företagets revisor att utföra samt rådgivning eller annat biträde som föranleds av iakttagelser vid sådan granskning eller genomförandet av sådana övriga arbetsuppgifter.

Not 11. Kapitalavkastning, kostnader

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Driftskostnader för byggnader och mark	-238	-221	-71	-70
Kapitalförvaltningskostnader	-117	-117	-117	-117
Räntekostnader m.m				
Koncernföretag	-	-	0	0
Övriga räntekostnader	-106	-114	-72	-77
varav från finansiella skulder som inte värderas till verkligt värde med värdeförändringar redovisade via resultaträkningen	-	-6	-	-6
Valutakursförluster, netto	-1 589	-	-1 589	-
Av- och nedskrivningar				
Aktier och andelar	-	-	-99	-53
Övriga finansiella kostnader	-39	-29	-35	-27
	-2 089	-481	-1 982	-344
Kapitalavkastning kostnader redovisade i				
Livförsäkringsrörelsen	-2 038	-470	-1 931	-333
Icke-teknisk redovisning avseende skadeförsäkringsrörelse	-51	-11	-51	-11
	-2 089	-481	-1 982	-344

Not 12. Värdeinsknning på övriga placeringstillgångar

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Byggnader och mark	-1 967	-245	-	-
Aktier och andelar	-259	-	-259	-
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-1 355	-	-1 355	-
	-3 581	-245	-1 614	-
Värdeinsknning på övriga placeringstillgångar redovisade i livförsäkringsrörelsen	-1 967	-245	-1 560	-
Icke-teknisk redovisning avseende skadeförsäkringsrörelsen	-54	-	-54	-
	-2 021	-245	-1 614	-

Not 13. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument

Mkr	Finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Summa
Koncernen 2017					
Finansiella tillgångar					
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	-	-	67	-	67
Aktier och andelar	4 378	-	-	-	4 378
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	221	-	-	-	221
Övriga lån ¹⁾	-6	-	82	-	76
Utlåning till kreditinstitut	-	-	-2	-	-2
Derivat, netto	-	624	-	-	624
Övriga finansiella placeringstillgångar ²⁾	60	-	-	-	60
Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk	3 408	-	-	-	3 408
Övriga fordringar	-	-	-27	-	-27
Kassa och bank	-	-	-91	-	-91
Summa	8 059	624	29	-	8 712
Finansiella skulder					
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär risk	-	-	-	-99	-99
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	0	0
Övriga skulder	-	-	-	-45	-45
Summa	-	-	-	-143	-143
Nettoresultat finansiella tillgångar och skulder	8 059	624	29	-260	8 452

¹⁾ Lån värderade till verkligt värde värderas genom att kurs erhålls som ligger till grund för värdering av underliggande fond, det innebär att förändring i sin helhet hänförs till marknadsrisk.

²⁾ Posten avser avkastning på repor.

Not 13. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument forts.

Koncernen 2016	Finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen				Summa
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	
Mkr					
Finansiella tillgångar					
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	-	-	96	-	96
Aktier och andelar	8 628	-	-	-	8 628
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	3 198	-	-	-	3 198
Övriga lån	-	-	133	-	133
Utlåning till kreditinstitut	-	-	-1	-	-1
Övriga finansiella placeringstillgångar ¹⁾	74	-	-	-	74
Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk	2 654	-	-	-	2 654
Övriga fordringar	-	-	-5	-	-5
Kassa och bank	-	-	53	-	53
Summa	14 554	-	276	-	14 830
Finansiella skulder					
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär risk	-	-	-	-85	-85
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	1	1
Derivat, netto	-	-425	-	-	-425
Övriga skulder	-	-	-	-62	-62
Summa	-	-425	-	-147	-572
Nettoresultat finansiella tillgångar och skulder	14 478	-425	276	-147	14 261

¹⁾ Posten avser avkastning på repor.

Not 13. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument forts.

Moderföretaget 2017	Finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen				Summa
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	
Mkr					
Finansiella tillgångar					
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, koncernföretag	-	-	4	-	4
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	-	-	67	-	67
Aktier och andelar	4 378	-	-	-	4 378
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	221	-	-	-	221
Övriga lån ¹⁾	-6	-	82	-	76
Utlåning till kreditinstitut	-	-	-2	-	-2
Derivat, netto	-	624	-	-	624
Övriga finansiella placeringstillgångar ²⁾	60	-	-	-	60
Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk	67	-	-	-	67
Övriga fordringar	-	-	-27	-	-27
Kassa och bank	-	-	-86	-	-86
Summa	4 720	624	38	-	5 382
Finansiella skulder					
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär risk ³⁾	-	-	-	-99	-99
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	0	0
Övriga skulder	-	-	-	-45	-45
Summa	-	-	-	-143	-143
Nettoresultat finansiella tillgångar och skulder	4 720	624	38	-143	5 240

¹⁾ Lån värderade till verkligt värde värderas genom att kurs erhålls som ligger till grund för värdering av underliggande fond, det innebär att förändring i sin helhet hänförs till marknadsrisk.

²⁾ Posten avser avkastning på repor.

³⁾ Värdet på fondförsäkringsåtaganden motsvaras av värdet på fondförsäkringstillgångarna och har därför liten påverkan på resultatet.

Not 13. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument forts.

Moderföretaget 2016	Finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen				Summa
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	
Mkr					
Finansiella tillgångar					
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, koncernföretag	-	-	4	-	4
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	-	-	96	-	96
Aktier och andelar	8 632	-	-	-	8 632
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	3 198	-	-	-	3 198
Övriga lån	-	-	133	-	133
Utlåning till kreditinstitut	-	-	-1	-	-1
Övriga finansiella placeringstillgångar ¹⁾	74	-	-	-	74
Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk	54	-	-	-	54
Övriga fordringar	-	-	-5	-	-5
Kassa och bank	-	-	56	-	56
Summa	11 957	-	282	-	12 241
Finansiella skulder					
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär risk ²⁾	-	-	-	-85	-85
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	1	1
Derivat, netto	-	-425	-	-	-425
Övriga skulder	-	-	-	-59	-59
Summa	-	-425	-	-143	-568
Nettoresultat finansiella tillgångar och skulder	11 957	-425	282	-143	11 672

¹⁾ Posten avser avkastning på repor.

²⁾ Värdet på fondförsäkringsåtaganden motsvaras av värdet på fondförsäkringstillgångarna och har därför liten påverkan på resultatet.

Noten har omarbetats inför årsredovisningen 2017. Efter genomgång av kontoplanen har justeringar skett mellan de finansiella posterna i föregående års siffror. Justeringarna har ingen påverkan på resultat- och balansräkning utan avser endast upplysning i denna not.

Not 14. Bokslutsdispositioner

Moderföretaget, Mkr			
Periodiseringsfond 2016			
Ingående balans			1 272
Avsättning /Upplösning			-384
Utgående balans			888
Periodiseringsfond 2017			
Ingående balans			888
Avsättning /Upplösning			-187
Utgående balans			702
Periodiseringsfond		2017	2016
Avsättning 2011		-	415
Avsättning 2012		101	101
Avsättning 2013		58	58
Avsättning 2014		131	131
Avsättning 2015		171	171
Avsättning 2016		13	12
Avsättning 2017		228	-
Summa		702	888

Not 15. Skatter

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Skatt på årets resultat				
Aktuell skattekostnad	-172	76	-370	-116
varav avkastningsskatt	-	-	-202	-191
varav inkomstskatt	-172	76	-167	75
Uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt	50	-22	61	-64
Summa	-122	54	-309	-180
Aktuell skattekostnad avseende avkastningsskatt				
Periodens skattekostnad	-	-	-201	-191
Justering av skattekostnad hänförlig till tidigare år	-	-	-1	-
Summa	-	-	-202	-191
Aktuell skattekostnad avseende inkomstskatt				
Periodens skattekostnad	-169	-	-164	-
Justering av skattekostnad hänförlig till tidigare år	-3	76	-3	75
Summa	-172	76	-167	75
Specifikation av uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt				
Uppskjuten skatt avseende temporära skillnader andra finansiella placeringstillgångar	42	-91	61	-91
Uppskjuten skatt avseende förändring i skattesats	-	-38	-	-
Uppskjuten skatt avseende utnyttjade underskottsavdrag	8	-	-	-
Uppskjuten skatt övriga temporära skillnader	-	27	0	27
Uppskjuten skatt avseende obeskattade reserver	-	80	-	-
Summa	50	-22	61	-64
Skatt avseende inkomstskatt				
Aktuell skatt avseende inkomstskatt	-172	76	-167	75
Uppskjuten skatt	50	-22	61	-64
Summa	-122	54	-106	11

Not 15. Skatter forts.

	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Avstämning av effektiv skattesats avseende inkomstskatt				
Resultat före skatt	6 160	9 414	5 892	8 573
Avgår resultat i avkastningsbeskattad verksamhet	-5 577	-8 009	-5 445	-7 798
Summa resultat i inkomstbeskattad verksamhet	583	1 405	448	775
Skatt enligt gällande skattesats för moderföretaget, 22%	-154	-300	-98	-170
Skatteeffekt andra icke avdragsgilla kostnader/ej skattepliktiga intäkter	6	286	-15	73
Skatteeffekt av förändring av underskottsavdrag	20	-2	-	-
Skatteeffekt hänförlig till tidigare år samt ändrade skattesatser	-3	62	-3	100
Skatteeffekt hänförlig till avräkning av utländsk skatt	10	8	10	8
Summa	-122	54	-106	11

Koncernen	Före skatt	Skatt	Efter skatt	Före skatt	Skatt	Efter skatt
Skatt hänförlig till övrigt totalresultat		2017		2016		
Aktuariella vinster och förluster inklusive löneskatt	-83	4	-79	2	0	2

Not 16. Immateriella tillgångar

Koncernen	Övriga immateriella tillgångar	
	2017	2016
Mkr		
Ackumulerade anskaffningsvärden		
Ingående balans	63	63
Utgående balans 31 december	63	63
Ackumulerade avskrivningar		
Ingående balans	-37	-31
Årets avskrivningar	-7	-6
Utgående balans 31 december	-44	-37
Redovisade värden 31 december	19	26
Årets avskrivningar ingår i nedanstående rader i resultaträkningen		
Driftskostnader	-7	-6
Avskrivningstid		
Övriga immateriella anläggningstillgångar	10 år	10 år

Övriga immateriella anläggningstillgångar avser tillgångar med bestämbar nyttjandeperiod som uppkommit i samband med förvärv.

Dessa avser övervärden i kundavtal.

Not 17. Byggnader och mark

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Marknadsvärde				
Redovisat värde vid årets ingång	11 455	9 161	4 484	3 857
Förvärv via företag	1 856	533	-	-
Investeringar	71	48	42	34
Orealiserad värdeförändring ¹⁾	1 123	1 713	690	593
Redovisat värde vid årets utgång	14 505	11 455	5 217	4 484
Värden uppdelade på rörelse- och förvaltningsfastigheter				
Rörelsefastigheter				
Anskaffningsvärde vid årets ingång	-	-	1 318	1 289
Investeringar	-	-	24	29
Anskaffningsvärde vid årets utgång	-	-	1 342	1 318
Redovisat värde vid årets utgång	-	-	2 468	2 036
Förvaltningsfastigheter				
Anskaffningsvärde vid årets ingång	4 772	4 174	878	873
Förvärv av företag	1 920	549	-	-
Investeringar	71	49	18	5
Anskaffningsvärde vid årets utgång	6 763	4 772	896	878
Redovisat värde vid årets utgång	14 505	11 455	2 749	2 448

¹⁾ Orealiserade värdeförändringar bokförs i resultaträkningen i posterna orealiserade vinster/förluster på placeringstillgångar.

Koncernens rörelsefastigheter redovisas under materiella anläggningstillgångar.

Bedömt marknadsvärde							
Geografisk marknad	Typ av fastighet	Kontrakterad årshyra ¹⁾	Driftsöverskott ²⁾	Direktavkastning ³⁾	Marknadsvärde	Marknadsvärde ⁴⁾	Avkastningskrav ⁵⁾
Koncernen, Mkr							
Stockholm med närförorter	Flerbostadshus	124	78	2,3%	3 406	42 387	1,2-3,0 %
Stockholm med närförorter	Kontors- och affärsfastigheter	382	288	3,7%	7 856	44 492	2,6-6,3 %
Övriga landet	Flerbostadshus	93	59	3,6%	1 630	23 583	2,8-5,0 %
Övriga landet	Kontors- och affärsfastigheter	85	65	4,0%	1 613	40 252	4,2-4,75%
		685	490		14 505		1,2-6,3 %
Moderföretaget, Mkr							
Stockholm med närförorter	Flerbostadshus	48	29	2,5%	1 129	34 987	2,0-3,0 %
Stockholm med närförorter	Kontors- och affärsfastigheter	197	145	3,6%	4 088	59 075	2,6-4,5 %
		245	174		5 217		2,0-4,5 %

¹⁾ Hyreskontrakt per den 1 januari omräknat till heldr.

²⁾ Driftsöverskott omräknat med hyreskontrakt per den 1 januari.

³⁾ Driftsöverskott omräknat med hyreskontrakt per den 1 januari i förhållande till marknadsvärde.

⁴⁾ Marknadsvärde per kvm lokalarea (exklusive garage).

⁵⁾ Vid värderingarna tillämpade avkastningskrav.

Not 17. Byggnader och mark forts.

Fastställande av verkligt värde

Marknadsvärdet har bedömts med en marknadsanpassad flerårig kassaflödesanalys. Kalkylperioden uppgår till 5 alternativt 10 år. Metoden innebär en analys av de förväntade framtida betalningsströmmarna (hyror, vakans, drift- och underhållskostnader med mera) som en förvaltning av fastigheten kan antas generera. I kassaflödeskalkylen görs en

nuvärdesberäkning av de bedömda framtida betalningsströmmarna. Som grund för bedömningar om marknadens avkastningskrav ligger ortsprisanalyser av gjorda jämförbara fastighetsköp. Balansposten har kategoriserats som tillhörande nivå 3 i värderingshierarkin.

Värderingsantaganden i genomsnitt

Inflationsantagande År 1	2,0%
Kalkylränta restvärde	5,7%
Direktavkastning restvärde	3,8%
Långsiktig vakansgrad	3,1%
Drifts & Underhållskostnader År 1	471 kr/kvm
Investeringar År 1	351 kr/kvm
Marknadshyra (vid noll vakans)	2 308 kr/kvm

Det uppskattade verkliga värdet skulle minska om:

- Förväntade marknadsmässiga hyresintäkter var lägre.
- Förväntade drifts- och underhållskostnader var högre.
- Direktavkastningskravet var högre.

Nedan presenteras en känslighetsanalys som visar effekter på verkligt värde om väsentliga antaganden skulle förändras.

2017-12-31	Koncernen		Moderföretaget	
	Förändring antagande	Effekter på verkligt värde	Förändring antagande	Effekter på verkligt värde
Antagande, Mkr				
Förväntade marknadsmässiga hyresintäkter	-5%	-825	-5%	-298
Förväntade drifts- och underhållskostnader	+5%	-217	+5%	-73
Direktavkastningskrav	+50 punkter	-1 323	+50 punkter	-430
Påverkan på periodens resultat	2017	2016	2017	2016
Hyresintäkter	687	629	238	235
Internhyror	-28	-21	-28	-21
Netto Hyresintäkter	659	608	210	214
Direkta kostnader för fastigheter som genererat hyresintäkter under perioden	-201	-188	-70	-71
	458	420	140	144
Taxeringsvärden				
Byggnader	3 568	2 938	1 298	1 298
Mark	2 494	2 292	873	873
	6 062	5 230	2 170	2 170

Klassificeringen av rörelse- respektive förvaltningsfastigheter har gjorts med utgångspunkt från den internt nyttjade andelen av respektive fastighet, med utgående hyra som bas. För de fastigheter där andelen internt nyttjande uppgår till mer än 15 procent har fastigheten klassificerats som rörelsefastighet. Rörelsefastighet redovisas i koncernen som materiell anläggningstillgång i not 32. Samtliga fastigheter har marknadsvärderats.

Marknadsvärdebedömningarna har genomförts i enlighet med riktlinjer framtagna av Svenskt Fastighetsindex och har utförts av externa oberoende värderingsmän auktoriserade av Samfundet för Fastighetsekonomi. För företaget finns inga begränsningar i rätten att sälja förvaltningsfastigheter. Det finns inte heller några förpliktelser att köpa, uppföra eller exploatera förvaltningsfastigheter eller att utföra reparationer, underhåll eller förbättringar. 16 (17) procent av den uthyrningsbara ytan (koncernen) används i Folksam verksamhet.

Not 18. Aktier och andelar i koncernföretag

Moderföretaget	Organisationsnummer	Antal	Kapitalandel i %	Bokfört värde	Bokfört värde
Mkr				2017	2016
Folksam Fondförsäkringsaktiebolag (publ)	516401-8607	40 000	100	2 150	2 095
Folksam Service AB	556267-0843	250 000	100	25	25
Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag (publ)	516401-6619	51 000	51	204	204
KPA AB	556527-7182	300 000	60	509	509
AB Hotelinvest	556112-9171	1 000	100	310	-
Folksam Fastighet Holding AB	556810-7113	1 000	100	291	40
Kungsholmsarkivet AB	559086-4384	50 000	100	160	160
Spelbomskan KB	916405-5411	-	99	596	589
Niterka KB	969711-9965	-	99	24	14
Niterka II KB	969712-1524	-	99	85	111
Gyllenforsen Fastigheter KB	969640-2339	-	71	1 745	1 647
Bokfört värde				6 099	5 394
Verkligt värde				12 590	10 803

Samtliga aktier är onoterade.

Verkligt värde beräknas utifrån olika principer beroende på företagets verksamhet och art. Fondförsäkringsföretag värderas utifrån ett MCEV värde (Market Consistent Embedded Value). Icke vinstutdelande företag värderas utifrån de synergier som de genererar.

Vinstgenererande företag värderas utifrån kassaflöden och utdelningar. Icke vinstgenererande företag värderas utifrån substansvärde.

Fastighetsbolag värderas utifrån substansvärde.

Moderföretaget	2017	2016
Mkr		
Ackumulerade anskaffningsvärden		
Ingående balans	7 034	7 649
Likvidation av dotterföretag	-	-787
Förändring av andelskapitalet i kommanditbolag	130	12
Förvärv av företag	-	160
Förändring till följd av erhållen utdelning	-40	-
Förändring till följd av under året lämnade / återbetalda aktieägartillskott	667	-
Utgående balans 31 december	7 791	7 034
Ackumulerade nedskrivningar		
Ingående balans	-1 640	-1 640
Årets nedskrivningar	-52	-
Utgående balans 31 december	-1 692	-1 640
Bokfört värde 31 december	6 099	5 394

I samband med övergången till IFRS 10 gjordes en bedömning av koncernens investeringar i dotterföretag och intresseföretag.

Denna bedömning har inneburit att innehaven i KPA AB och Folksam LO Fondförsäkring har omklassificerats.

Dessa företag bedöms i koncernredovisningen som intresseföretag medan de i moderföretagets perspektiv fortfarande anses som dotterföretag.

Not 18. Aktier och andelar i koncernföretag forts.

Koncernföretag	Säte	Kapitalandel i %	
		2017	2016
Folksam Fondförsäkringsaktiebolag (publ)	Stockholm	100	100
Folksam Service AB	Stockholm	100	100
Gyllenforsen Fastigheter KB	Stockholm	71	71
Spelbomskan KB	Stockholm	99	99
Niterka KB	Stockholm	99	99
Niterka Skotten 8 AB	Stockholm	-	100
AB Hotelinvest	Stockholm	100	100
Niterka II KB	Stockholm	99	99
Fastighets AB Malax	Stockholm	-	100
Fastighets AB Pällan	Stockholm	-	100
Fastighets AB Rörstrand 32	Stockholm	-	100
Folksam Fastighet Holding AB	Stockholm	100	100
Kungsholmsarkivet AB	Stockholm	100	100

Not 19. Aktier och andelar i intresseföretag

Nedan specificeras uppgifter om de två intresseföretag som bedöms vara väsentliga för koncernen.

Intresseföretag	Karaktär på investeringen	Säte	Ägarandel	Värde på innehav
Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag (publ) 516401-6619	Företagets uppgift är att bedriva försäkringsrörelse med anknytning till värdepappersfonder. Innehavet anses som strategiskt.	Stockholm	51%	694
KPA AB 556527-7182	Företagen inom KPA koncernen erbjuder traditionell livförsäkring, pensionsförsäkring, fondförsäkring, direkt fondsparande m.m. Den prioriterade marknaden är kommunsektorn i Sverige. Innehavet anses som strategiskt	Stockholm	60%	118

Not 19. Aktier och andelar i intresseföretag forts.

Nedan specificeras finansiell information i sammandrag enligt IFRS, justeringar till verkligt värde (förvärv) och justeringar till koncernens redovisningsprinciper.

Mkr	Folksam LO Fondförsäkrings AB		KPA AB	
	2017	2016	2017	2016
Nettoomsättning	625	486	277	620
Resultat	273	220	-49	10
Övrigt totalresultat	-	-	-10	0
Summa totalresultat	273	220	-59	10
Omsättningstillgångar	1 519	1 230	1 321	1 146
Anläggningstillgångar	87 525	75 174	57	92
Kortfristiga skulder	43	39	1 129	924
Långfristiga skulder	87 640	75 276	54	49
Nettotillgångar	1 361	1 089	195	265
Koncernens andel av nettotillgångar vid årets början	555	443	159	152
Andel av summa totalresultatet	139	112	-35	7
Erhållen utdelning	-	-	-6	-
Koncernens andel av nettotillgångar vid årets slut	694	555	118	159
Redovisat värde vid årets slut	694	555	118	159

Nedan specificeras finansiell information i sammandrag för ej väsentliga innehav i intresseföretag baserat på de belopp som ingår i koncernredovisningen.

	2017	2016
Redovisat värde	1 535	1 474
Koncernens andel av:		
Resultat	-42	-14
Summa totalresultat	-42	-14

Not 20. Moderföretagets andelar i intresseföretag

Moderföretaget						
Mkr	Organisationsnummer	Säte	Antal	Kapitalandel i %	Bokfört värde 2017	Bokfört värde 2016
Gyllenforsen Förvaltning AB	556368-8745	Stockholm	1 000	50	0	0
Folksam Cruise Holding AB	556767-4121	Stockholm	1 575	75	98	98
Kulltorp Holding AB	556767-4147	Stockholm	470	47	42	2
Kungsbrohus Holding AB	556891-1670	Stockholm	300	30	193	193
Sicklaön Bygg Invest AB	556911-5479	Stockholm	375	37	12	12
Power Wind Partners AB	556756-2128	Stockholm	540	18	77	91
Bokfört värde					422	396

	2017	2016
Akkumulerade anskaffningsvärden		
Ingående balans	523	457
Aktieägartillskott till intresseföretag	-	12
Omvandling av lån till andelar	73	54
Utgående balans 31 december	596	523
Akkumulerade nedskrivningar		
Ingående balans	-127	-73
Årets nedskrivning	-47	-54
Utgående balans 31 december	-174	-127
Redovisat värde 31 december	422	396
Verkligt värde	693	603

Not 21. Aktier och andelar

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Bokfört värde	61 029	61 715	60 982	61 662
Anskaffningsvärde	38 463	36 447	38 416	36 394
Verkligt värde	61 029	61 715	60 982	61 662
Varav:				
Noterade aktier	58 512	59 442	58 465	59 388
Onoterade aktier	2 517	2 274	2 517	2 274

Not 22. Obligationer och andra räntebärande värdepapper

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Upplupet anskaffningsvärde				
Svenska staten	19 821	25 912	19 821	25 912
Svenska bostadsinstitut	41 460	45 104	41 460	45 104
Svenska räntefonder	1 930	1 926	1 790	1 852
Övriga svenska emittenter	21 219	17 581	21 219	17 581
Utländska stater	4 666	522	4 666	522
Utländska räntefonder	0	14	0	14
Övriga utländska emittenter	4 566	870	4 566	870
	93 662	91 929	93 522	91 855
varav:				
Noterade	93 369	91 531	93 229	91 457
Onoterade	293	397	293	397
Verkligt värde				
Svenska staten	21 017	27 910	21 017	27 910
Svenska bostadsinstitut	41 907	45 865	41 907	45 865
Svenska räntefonder	1 892	1 927	1 752	1 853
Övriga svenska emittenter	21 452	17 941	21 452	17 940
Utländska stater	4 676	510	4 676	510
Övriga utländska emittenter	4 432	753	4 432	753
	95 376	94 906	95 236	94 831
varav:				
Noterade	95 212	94 631	95 072	94 556
Onoterade	164	275	164	275
Positiv skillnad till följd av att bokfört värde överstiger nominella värden	6 750	9 544	6 750	9 544
Negativ skillnad till följd av att bokfört värde överstiger nominella värden	241	176	241	176

Moderföretaget

Vid värdering av räntebärande värdepapper till upplupet anskaffningsvärde skulle balansposten redovisas till ett belopp på 93 522 (91 855) miljoner kronor.

Not 23. Lån med säkerhet i fast egendom

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Bokfört värde	40	40	40	40
Upplupet anskaffningsvärde	40	40	40	40
Verkligt värde	40	40	40	40

Not 24. Övriga lån

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Upplupet anskaffningsvärde				
Livförsäkringslån	9	9	9	9
Vinstandelslån avseende fastighetsplaceringar	17	19	17	19
Efterställda lån alternativa placeringar	1 012	1 001	1 012	1 001
Övriga reverslån	468	376	468	376
Bokfört värde	1 506	1 405	1 506	1 405
Verkligt värde				
Livförsäkringslån	9	9	9	9
Vinstandelslån avseende fastighetsplaceringar	17	19	17	19
Övriga reverslån	1 480	1 377	1 480	1 377
Verkligt värde	1 506	1 405	1 506	1 405

Not 25. Utlåning till kreditinstitut

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	Verkligt värde	Upplupet anskaffningsvärde	Verkligt värde	Upplupet anskaffningsvärde
Koncernen				
Kreditinstitut Sverige	69	-	69	-
Kreditinstitut inom EU	104	-	104	-
Kreditinstitut övriga världen	416	621	416	621
	588	621	588	621
Moderföretaget				
Kreditinstitut Sverige	69	-	69	-
Kreditinstitut inom EU	104	-	104	-
Kreditinstitut övriga världen	416	621	416	621
	588	621	588	621

Not 26. Derivat

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Derivatinstrument med positiva värden eller värde noll				
Anskaffningsvärde				
Aktieoptioner	14	115	14	115
Summa anskaffningsvärde	14	115	14	115
Verkligt värde				
Aktieoptioner	5	46	5	46
Valutaterminer	252	98	252	98
Ränteterminer	-	-	0	0
Ränteswappar	17	10	17	10
Aktieterminer	12	6	12	6
Övriga	-	1	-	1
Summa verkligt värde	286	161	286	161
Derivatinstrument med negativa värden				
Anskaffningsvärde				
Aktieoptioner	14	-	14	-
Summa anskaffningsvärde	14	-	14	-
Verkligt värde				
Aktieoptioner	12	-	12	-
Valutaterminer	155	35	155	35
Ränteterminer	5	7	5	7
Ränteswappar	108	13	108	13
Aktieterminer	13	1	13	1
Övriga	33	-	33	-
Summa verkligt värde	326	56	326	56

Nominellt belopp/återstående kontraktstid	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Derivatinstrument med positiva värden				
Under 1 år				
Aktieoptioner	1	1	1	1
Aktieterminer	6	10	6	10
Ränteterminer	1 727	11	1 727	11
Valutaterminer	224	94	224	94
Övriga	-	-	-	1
	1 958	116	1 958	117
Derivatinstrument med negativa värden				
Under 1 år				
Aktieoptioner	-	-	0	-
Aktieterminer	1	0	1	0
Ränteterminer	6 611	7	6 611	7
Valutaterminer	159	38	159	38
	6 771	45	6 771	45
1-5 år				
Övriga	5	-	5	-
	5	-	5	-

Under året har avtal ingåtts avseende valutaterminer, ränteterminer, swappar, aktieindexterminer samt aktieindexoptioner. Valutaterminsavtalen har ingåtts med syfte att justera valutarisken i portföljen på ett effektivt sätt. Ränteterminsavtalen har ingåtts med syfte att justera ränteportföljens duration. Syftet med aktieoptionsavtalen har varit att justera aktieexponeringen på ett effektivt sätt.

Beskrivning av kreditrisker

Kreditrisk för derivat avser risken för att motparten ej kan uppfylla sina åtaganden i enlighet med avtalen. För ej standardiserade derivat regleras kreditrisken i ISDA-avtal och CSA-avtal.

Beskrivning av marknadsrisker

Med marknadsrisker för derivat avses risken att marknadsvärdet ändras till följd av ändringar på marknaden av underliggande räntor, aktie- och valutakurser.

Not 27. Upplysning om kvittning

Företaget har ISDA avtal för OTC derivatavtal. Detta avtal ger parterna en kvittningsrätt av marknadsvärdet på skulder mot marknadsvärdet på fordringarna på motparten i fall av allvarligt betalningsfallissemang. Vidare har företaget i flera fall CSA avtal som kräver den ena parten i derivatavtalet ska ställa säkerhet till den andra om marknadsvärdet på en skuldposition överstiger en överenskommen nivå under en överenskommen tidsperiod.

Mkr		Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen					
Koncernen 2017		Bruttobelopp	Kvittning i balansräkningen	Nettobelopp i balansräkningen	Finansiella instrument	Erhållen/Erlagd konstant säkerhet	Nettobelopp
Balanspost	Tillgångar						
Derivat	Derivat (OTC)	279	-	279	-140	-112	26
	Skulder						
Derivat	Derivat (OTC)	281	-	281	-140	-75	66
Koncernen 2016							
Balanspost	Tillgångar						
Derivat	Derivat (OTC)	115	-	115	-40	-75	0
	Skulder						
Derivat	Derivat (OTC)	46	-	46	-40	-6	-
Moderföretaget 2017							
Balanspost	Tillgångar						
Derivat	Derivat (OTC)	279	-	279	-140	-112	26
	Skulder						
Derivat	Derivat (OTC)	281	-	281	-140	-75	66
Moderföretaget 2016							
Balanspost	Tillgångar						
Derivat	Derivat (OTC)	115	-	115	-40	-75	0
	Skulder						
Derivat	Derivat (OTC)	46	-	46	-40	-6	-

Not 28. Fordringar avseende direkt försäkring

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Försäkringstagare	18	42	12	12
	18	42	12	12

Not 29. Övriga fordringar

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Fordringar på koncernföretag ¹⁾	45	33	133	50
Fordringar på närstående företag	143	120	34	50
Hysesfordringar	1	1	1	1
Sålda ej likviderade aktier, andelar och räntebärande värdepapper	273	480	273	480
Övriga fordringar	593	315	276	251
	1 054	949	717	832

¹⁾ För koncernen avser dessa fordringar endast fordringar på ej konsoliderade bolag.

Not 30. Finansiella tillgångar och skulder

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument.

Koncernen 2017-12-31		Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen								
Mkr	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	
Tillgångar										
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	-	-	1 026	-	1 026	1 026	-	-	-	
Aktier och andelar	61 029	-	-	-	61 029	61 029	58 512	-	2 517	
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	95 376	-	-	-	95 376	95 376	95 103	273	-	
Lån med säkerhet i fast egendom	-	-	40	-	40	40	-	-	-	
Övriga lån	105	-	1 401	-	1 506	1 506	-	-	105	
Utlåning till kreditinstitut	-	-	588	-	588	588	-	-	-	
Derivat	-	286	-	-	286	286	18	268	-	
Fondförsäkringstillgångar	43 324	-	-	-	43 324	43 324	43 324	-	-	
Övriga fordringar	-	-	1 054	-	1 054	1 054	-	-	-	
Kassa och bank	-	-	6 381	-	6 381	6 381	-	-	-	
Upplupna ränteintäkter	785	25	186	-	996	996	785	25	-	
Övriga upplupna intäkter	-	-	102	-	102	102	-	-	-	
Summa finansiella tillgångar	200 619	311	10 778	-	211 708	211 708	197 742	566	2 622	
Byggnader och mark	-	-	-	-	14 505	14 505	-	-	14 505	
Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag	-	-	-	-	2 347	2 347	-	-	-	
Övriga icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	2 503	2 503	-	-	-	
Summa icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	19 355	19 355	-	-	14 505	
Summa tillgångar	200 619	311	10 778	-	231 063	231 063	197 742	566	17 127	
Skulder										
Villkorad återbäring	-	-	-	485	485	485	-	485	-	
Fondförsäkringsåtaganden	-	-	-	43 342	43 342	43 342	-	43 342	-	
Depåer från återförsäkrare	-	-	-	82	82	82	-	-	-	
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	114	114	114	-	-	-	
Derivat	-	326	-	-	326	326	30	296	-	
Övriga skulder	-	-	-	1 291	1 291	1 291	-	-	-	
Övriga upplupna kostnader	-	-	-	505	505	505	-	-	-	
Summa finansiella skulder	-	326	-	45 819	46 145	46 145	30	44 123	-	
Icke finansiella skulder	-	-	-	-	113 151	113 151	-	-	-	
Summa skulder	-	326	-	45 819	159 296	159 296	30	44 123	-	

Not 30. Finansiella tillgångar och skulder forts.

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument.

Koncernen 2016-12-31		Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen								
Mkr	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	
Tillgångar										
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	-	-	1 436	-	1 436	1 436	-	-	-	
Aktier och andelar	61 715	-	-	-	61 715	61 715	59 414	11	2 290	
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	94 906	-	-	-	94 906	94 906	94 631	275	-	
Lån med säkerhet i fast egendom	-	-	40	-	40	40	-	-	-	
Övriga lån	-	-	1 405	-	1 405	1 405	-	-	-	
Utlåning till kreditinstitut	-	-	621	-	621	621	-	-	-	
Derivat	-	161	-	-	161	161	6	155	-	
Fondförsäkringstillgångar	40 599	-	-	-	40 599	40 599	40 599	-	-	
Övriga fordringar	-	-	949	-	949	949	-	-	-	
Kassa och bank	-	-	6 199	-	6 199	6 199	-	-	-	
Upplupna ränteintäkter	929	7	158	-	1 093	1 093	929	7	-	
Övriga upplupna intäkter	-	-	6 270	-	71	71	-	-	-	
Summa finansiella tillgångar	198 149	168	10 879	-	209 195	209 195	195 579	448	2 290	
Byggnader och mark	-	-	-	-	11 455	11 455	-	-	11 455	
Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag	-	-	-	-	2 188	2 188	-	-	-	
Övriga icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	2 816	2 816	-	-	-	
Summa icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	16 459	16 459	-	-	11 455	
Summa tillgångar	198 149	168	23 277	-6 199	225 654	225 654	195 579	448	13 745	
Skulder										
Villkorad återbäring	-	-	-	467	467	467	-	467	-	
Fondförsäkringsåtaganden	-	-	-	40 618	40 618	40 618	-	40 618	-	
Depåer från återförsäkrare	-	-	-	91	91	91	-	-	-	
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	434	434	434	-	-	-	
Derivat	-	56	-	-	56	56	8	48	-	
Övriga skulder	-	-	-	1 445	1 445	1 445	-	-	-	
Övriga upplupna kostnader	-	-	-	170	170	170	-	-	-	
Summa finansiella skulder	-	56	-	43 225	43 281	43 281	8	41 133	-	
Icke finansiella skulder	-	-	-	-	111 013	111 013	-	-	-	
Summa skulder	-	56	-	43 225	154 294	154 294	8	41 133	-	

Not 30. Finansiella tillgångar och skulder forts.

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument

Moderföretaget 2017-12-31	Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen								
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
Mkr									
Tillgångar									
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, koncernföretag	-	-	2 027	-	2 027	2 027	-	-	-
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	-	-	1 026	-	1 026	1 026	-	-	-
Aktier och andelar	60 982	-	-	-	60 982	60 982	58 465	-	2 517
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	95 236	-	-	-	95 236	95 236	94 962	273	-
Lån med säkerhet i fast egendom	-	-	40	-	40	40	-	-	-
Övriga lån	105	-	1 401	-	1 506	1 506	-	-	105
Utlåning till kreditinstitut	-	-	588	-	588	588	-	-	-
Derivat	-	286	-	-	286	286	18	268	-
Fondförsäkringstillgångar	749	-	-	-	749	749	749	-	-
Övriga fordringar	-	-	717	-	717	717	-	-	-
Kassa och bank	-	-	5 101	-	5 101	5 101	-	-	-
Upplupna ränteintäkter	785	25	186	-	996	996	785	25	-
Övriga upplupna intäkter	-	-	107	-	107	107	-	-	-
Summa finansiella tillgångar	157 857	311	11 193	-	169 361	169 361	154 979	566	2 622
Summa icke finansiella tillgångar									
Byggnader och mark	-	-	-	-	5 217	5 217	-	-	5 217
Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag	-	-	-	-	6 520	13 283	-	-	-
Övriga icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	431	431	-	-	-
Summa icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	12 168	18 931	-	-	5 217
Summa tillgångar	157 857	311	11 193	-	181 529	188 292	154 979	566	7 839
Skulder									
Villkorad återbäring	-	-	-	485	485	485	-	485	-
Fondförsäkringsåtaganden	-	-	-	749	749	749	-	749	-
Depåer från återförsäkrare	-	-	-	82	82	82	-	-	-
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	114	114	114	-	-	-
Derivat	-	326	-	-	326	326	30	296	-
Övriga skulder	-	-	-	1 461	1 461	1 461	-	-	-
Övriga upplupna kostnader	-	-	-	161	161	161	-	-	-
Summa finansiella skulder	-	326	-	3 052	3 378	3 378	30	1 530	-
Icke finansiella skulder	-	-	-	-	112 841	112 841	-	-	-
Summa skulder	-	326	-	3 052	116 219	116 219	30	1 530	-

Not 30. Finansiella tillgångar och skulder forts.

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument

Moderföretaget 2016-12-31		Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen								
Mkr	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	
Tillgångar										
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, koncernföretag	-	-	784	-	784	784	-	-	-	
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	-	-	1 436	-	1 436	1 436	-	-	-	
Aktier och andelar	61 662	-	-	-	61 662	61 662	59 361	11	2 290	
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	94 831	-	-	-	94 831	94 831	94 556	275	-	
Lån med säkerhet i fast egendom	-	-	40	-	40	40	-	-	-	
Övriga lån	-	-	1 405	-	1 405	1 405	-	-	-	
Utlåning till kreditinstitut	-	-	621	-	621	621	-	-	-	
Derivat	-	161	-	-	161	161	6	155	-	
Fondförsäkringstillgångar	638	-	-	-	638	638	638	-	-	
Övriga fordringar	-	-	832	-	832	832	-	-	-	
Kassa och bank	-	-	4 745	-	4 745	4 745	-	-	-	
Upplupna ränteintäkter	929	7	158	-	1 094	1 094	928	7	-	
Övriga upplupna intäkter	-	-	7	-	7	7	-	-	-	
Summa finansiella tillgångar	158 060	168	10 028	-	168 256	168 256	155 489	448	2 290	
Byggnader och mark	-	-	-	-	4 484	4 484	-	-	4 484	
Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag	-	-	-	-	5 790	11 406	-	-	-	
Övriga icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	554	554	-	-	-	
Summa icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	10 828	16 444	-	-	4 484	
Summa tillgångar	158 060	168	10 028	-	179 084	184 700	155 489	448	6 774	
Skulder										
Villkorad återbäring	-	-	-	467	467	467	-	467	-	
Fondförsäkringsåtaganden	-	-	-	638	638	638	-	638	-	
Depåer från återförsäkrare	-	-	-	91	91	91	-	-	-	
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	79	79	79	-	-	-	
Derivat	-	56	-	-	56	56	8	48	-	
Övriga skulder	-	-	-	1 535	1 535	1 535	-	-	-	
Övriga upplupna kostnader	-	-	-	80	80	80	-	-	-	
Summa finansiella skulder	-	56	-	2 890	2 946	2 946	8	1 153	-	
Icke finansiella skulder	-	-	-	-	110 661	110 661	-	-	-	
Summa skulder	-	56	-	2 890	113 607	113 607	8	1 153	-	

Justeringar av posterna aktier och andelar i koncern- och intresseföretag har skett till icke finansiella tillgångar i jämförelsesiffrorna för koncernen och moderföretaget.

Information om finansiella instruments verkliga värden

I ovanstående tabell lämnas upplysningar om hur verkligt värde bestämts för de finansiella instrument som värderas till verkligt värde i balansräkningen. Uppdelning av hur verkligt värde bestämts görs utifrån följande tre nivåer.

Nivå 1: enligt priser noterade på en aktiv marknad för samma instrument.

Nivå 2: utifrån direkt eller indirekt observerbar marknadsdata som inte inkluderas i nivå 1.

Nivå 3: utifrån indata som inte är observerbara på marknaden.

Under året har överföring av aktier och andelar skett från nivå 2 till nivå 1 till ett värde av 9,6 Mkr i koncernen och 9,6 Mkr i moderföretaget. Anledningen är att innehavet inte längre handlas på en aktiv marknad. Inga betydande överföringar har skett till eller från nivå 3 under året.

Not 30. Finansiella tillgångar och skulder forts.

Information om verkligt värde för finansiella tillgångar och skulder som inte värderas till verkligt värde i balansräkningen

För finansiella tillgångar och skulder som inte värderas till verkligt värde i balansräkningen, såsom utlåning och skulder till kreditinstitut, övriga fordringar, kassa och bank, övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter, övriga skulder och övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter anses det bokförda värdet reflektera det verkliga värdet.

Finansiella instrument noterade på en aktiv marknad

För finansiella instrument som är noterade på en aktiv marknad bestäms verkligt värde med utgångspunkt från tillgångens noterade köpkurs på balansdagen utan tillägg för transaktionskostnader (t ex courtage) vid anskaffnings-tillfället. Ett finansiellt instrument betraktas som noterat på en aktiv marknad om noterade priser med lätthet finns tillgängliga på en börs, hos en handlare, mäklare, branschorganisation, företag som tillhandahåller aktuell prisinformation eller tillsynsmyndighet och dessa priser representerar faktiska och regelbundet förekommande marknadstransaktioner på affärsmässiga villkor. Eventuella framtida transaktionskostnader vid en avyttring beaktas inte. Den största delen av företagets finansiella instrument åsätts ett verkligt värde med priser som är noterade på en aktiv marknad.

Finansiella instrument som inte är noterade på en aktiv marknad

Om marknaden för ett finansiellt instrument inte är aktiv, så tar företaget fram det verkliga värdet genom att använda en värderingsteknik. De använda värderingsteknikerna bygger i så hög utsträckning som möjligt på marknadsuppgifter och företagsspecifika uppgifter används i så låg grad som möjligt. Värderingstekniker används för följande klasser av finansiella instrument: derivat, vissa innehav i s.k. alternativa placeringar, fond- i fondinnehav samt onoterade innehav av aktier vilka redovisas i balansposten aktier och andelar.

Aktier och andelar

Aktier och andelar värderas till verkligt värde. Aktier och andelar som är officiellt noterade värderas med hjälp av senaste officiella köpkurs, i lokal valuta.

För innehav i onoterade andelar, främst riskkapitalbolag, ska värderingen i första hand följa IPEVCs principer eller likvärdiga värderingsprinciper och ska i första hand vara baserad på tillgängliga marknadspriser, men även andra värderingsmetoder som t. ex. diskonterat kassaflöde, substansvärde-metoden, nyligen genomförda transaktioner och multipelvärdering används. Generellt gäller att innehaven ska uppvisa verkligt värde med beaktande av försiktighet och konsekvens i värderingen. Värderingen uppdateras då ny värdering erhålls och justeras för eventuella kassaflöden fram till bokslutstillfället.

Verkligt värde för så kallade fond-i-fond ska fastställas utifrån underlag erhållet från extern part utsedd av fond i fondförvaltaren. Det verkliga värdet beräknas genom att de underliggande tillgångarna i respektive fond marknadsvärderas och kurssetts. Värderingen uppdateras då ny värdering erhålls och justeras för eventuella kassaflöden fram till bokslutstillfället.

För aktier som inte är noterade på en aktiv marknad används värderingstekniker för att bestämma det verkliga värdet. Teknikerna som används är främst diskonterade kassaflöden och substansvärdering.

Obligationer och andra räntebärande värdepapper

Obligationer och andra räntebärande värdepapper värderas till verkligt värde. Både svenska och utländska obligationer och andra räntebärande värdepapper med officiell handel marknadsvärderas dagligen med hjälp av senaste officiella köpkurs i lokal valuta.

För instrument utan officiell handel och där tillförlitliga marknadspriser inte finns att tillgå värderas instrumentet med hjälp av allmänt vedertagna värderingsmodeller som innebär att kassaflöden diskonteras till relevant värderingskurva. Obligationer och andra räntebärande värdepapper utan officiell handel marknadsvärderas med hjälp av en yieldkurva baserad på Stibor (för löptider upp till 9 månader) respektive swapräntor (för löptider över 1 år) samt en marknadsmässig justering med en för respektive värdepapper bedömd rimlig creditspread.

Derivat

Derivat värderas till verkligt värde. Börshandlade ränte- och aktieterminer tas upp till det verkliga värdet utifrån senaste officiella köp- eller säljkurs. Ränteswappar och swaptions värderas med hjälp av yieldkurvor baserad på köp- och säljkurs samt avseende Swaptions; även volatilitetsytor. OTC-aktieindexoptioner marknadsvärderas med hjälp av Black & Scholes värderingsmodell, med marknadsdata som input. Valutaterminer värderas med hjälp av noterad köpkurs mot kronor för aktuell valuta vid värderingsdagens slut och yieldkurvor för de två valutorna för aktuell löptid. Transaktionskostnader för derivat kostnadsförs.

Not 30. Finansiella tillgångar och skulder forts.

Tilläggsinformation avseende innehav inom nivå 3

I tabellen nedan presenteras en avstämning mellan ingående och utgående balans för sådana finansiella instrument som värderats till verkligt värde i balansräkningen med

utgångspunkt från en värderingsteknik som bygger på icke-observerbara marknadsdata (nivå 3).

	Aktier och andelar				Övriga finansiella placeringstillgångar			
	Koncernen		Moderföretaget		Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Ingående balans	2 290	1 795	2 290	1 795	-	-	-	-
Totalt redovisade vinster och förluster redovisat i årets resultat ¹⁾	38	112	38	112	-7	-	-7	-
Anskaffningsvärde förvärv	368	633	368	633	124	-	124	-
Försäljningslikvid	-178	-251	-178	-251	-12	-	-12	-
Utgående balans	2 517	2 290	2 517	2 290	105	-	105	-
Vinster och förluster redovisade i årets resultat för tillgångar som ingår i den utgående balansen ¹⁾	338	112	338	112	-7	-	-7	-

¹⁾ Redovisas i kapitalavkastning, intäkter och kostnader samt orealiserade vinster och förluster på placeringstillgångar i årets resultat.

Värderingstekniker och väsentliga indata för innehav tillhörande nivå 2

Folksam Liv har innehav i företagsobligationer, valutaterminer, swappar samt kapitalandelsbevis vilka hänförs till värderingskategori 2.

Företagsobligationer värderas med en teoretisk metod och motivering till metodval är att det inte finns någon tillräckligt aktiv handel och att två olika indata för priser används för värdering. Värdering utförs med hjälp av allmänt vedertagna värderingsmodeller som innebär att värdering utförs med hjälp av yieldkurva och spread. Yieldkurva uppdateras dagligen, beroende på innehav används räntekurva stibor, FRA (Forward Rate Agreement) eller swapränta.

Kassaflöden diskonteras till relevant värderingskurva. Marknadsvärdering utförs med hjälp av en yieldkurva baserad på Stibor (för löptider upp till 9 månader) respektive swapräntor (för löptider över 1 år) samt en marknadsmässig justering med en för respektive värdepapper bedömd rimlig kreditspread.

Valutaterminer värderas med hjälp av noterad köpkurs mot svenska kronor för aktuell valuta och yieldkurvor för de två valutorna för aktuell löptid.

Swappar värderas med hjälp av yieldkurvor.

Kapitalandelsbevis/vinstandelsbevis avser lån till alternativa investeringsfonder, värdering baseras på kurser och andelsvärden som erhålls från fondförvaltaren som följer värderingsprinciper enligt årsredovisningslagen (1995:1554). Fonderna offentliggör substansvärdet per andel för kapitalandelsbevisen/vinstandelsbevisen och innehaven är noterade på Nordic Growth Market NGM i Stockholm för NDX-segmentet.

Värderingstekniker och väsentliga ej observerbara indata för innehav tillhörande nivå 3

Till nivå 3 hänförs onoterade andelar i investeringsfonder, onoterade aktier, vissa lån samt teckningsrätter.

Folksam Livs innehav i onoterade investeringsfonder avser private equityfonder, private equityfond-i-fonder, hedge-

fond-i-fonder samt fastighetsfond-i-fonder. Fonderna värderas med alternativ värderingsmetod för vilka observerbara indata inte finns tillgänglig.

För private equityfonder och private equity-fond-i-fonder baseras värdering på kurser och andelsvärden som erhålls från fondförvaltaren. Värderingen följer IPEVCs principer (International Private Equity and Venture Capital) utfärdade av EVCA (European Venture Capital Association), som är en sammanslutning av riskkapitalföreningar som har gått samman och tagit fram värderingsprinciper för beräkning av verkliga värden. Det verkliga värdet beräknas genom att de underliggande tillgångarna i respektive fond marknadsvärderas och kursätts. IPEVCs värderingsmetoder inkluderar användning av diskonterat kassaflöde, substansvärdemetoden, nyligen genomförda transaktioner och multipelvärdering, som innebär att jämförelse görs av relativa värden för aktie och/eller företaget s.k. multiplar (nyckeltal).

Värdering av fastighetsfond-i-fond baseras på kurser och andelsvärden som erhålls från fondförvaltaren och följer INREVs principer (Investors in Non-listed Real Estate Vehicles). Det verkliga värdet beräknas genom att de underliggande tillgångarna i respektive fond marknadsvärderas.

Onoterade aktier värderas antingen med hjälp av prognosticerade diskonterade kassaflöden med icke noterad indata som input, till substansvärdet eller till anskaffningsvärde. Innehav i ekonomiska föreningar värderas till nominellt belopp.

Teckningsrätter i nivå 3 är inte noterade på en aktiv marknad.

Ett antal lån värderas till verkligt värde. Lånen avser lån till alternativa investeringsfonder och värderas med hjälp av NAV som erhålls från respektive fond.

Osäkerhet föreligger avseende värdering av private equityfonder, private equityfond-i-fonder, hedgefond-i-fonder, fastighetsfond-i-fonder samt onoterade aktier. Det föreligger inte någon aktiv handel och inte heller några noterade marknadsdata och för större delarna av innehaven finns det inte annan observerbar marknadsdata att tillgå för denna typ av tillgångar.

Not 31. Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder

Koncernen 2017			
Mkr	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt
Tillgångar			
Immateriella tillgångar	6	13	19
Förvaltningsfastigheter	-	14 505	14 505
Aktier och andelar i intresseföretag	-	2 347	2 347
Räntebärande värdepapper emitterade av och lån till intresseföretag	-	1 026	1 026
Aktier och andelar	49	60 980	61 029
Obligationer och räntebärande värdepapper	4 784	90 592	95 376
Lån med säkerhet i fast egendom	-	40	40
Övriga lån	-	1 506	1 506
Utlåning till kreditinstitut	588	-	588
Derivat	269	17	286
Placeringsstillgångar för vilka livförsäkringstagare bär placeringsrisk	2 309	41 015	43 324
Återförsäkrars andel av Försäkringstekniska avsättningar			
Livförsäkringsavsättning	0	-	0
Avsättning för oreglerade skador	46	249	295
Fordringar avseende direkt försäkring	18	-	18
Aktuell skattefordran	92	-	92
Uppskjuten skattefordran	3	-	3
Övriga fordringar	1 054	-	1 054
Materiella anläggningstillgångar	1 456	-	1 456
Likvida medel	6 381	-	6 381
Upplupna ränte- och hyresintäkter	996	-	996
Förutbetalda anskaffningskostnader	113	507	620
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	102	-	102
Summa tillgångar	18 266	212 797	231 063
Skulder och avsättningar			
Försäkringstekniska avsättningar (före avgiven återförsäkring)	7 993	104 067	112 060
Försäkringstekniska avsättningar för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk			
Villkorad återbäring	485	-	485
Fondförsäkringsåtaganden	2 319	41 023	43 342
Avsättningar för andra risker och kostnader	57	1 008	1 065
Depåer från återförsäkrare	82	-	82
Skulder avseende direkt försäkring	1	-	1
Skulder till kreditinstitut	114	-	114
Derivat	185	141	326
Övriga skulder	936	373	1 309
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	505	-	505
Summa skulder och avsättningar	12 685	146 612	159 297

Not 31. Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder forts.

Moderföretaget 2017			
Mkr	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt
Tillgångar			
Byggnader och mark	-	5 217	5 217
Aktier och andelar i koncernföretag	-	6 099	6 099
Räntebärande värdepapper emitterade av och lån till koncernföretag	-	2 027	2 027
Aktier och andelar i intresseföretag	-	421	421
Räntebärande lån emitterade av och lån till intresseföretag	-	1 026	1 026
Aktier och andelar	2	60 980	60 982
Obligationer och räntebärande värdepapper	4 644	90 592	95 236
Lån med säkerhet i fast egendom	-	40	40
Övriga lån	-	1 506	1 506
Utlåning till kreditinstitut	588	-	588
Derivat	269	17	286
Placeringsstillgångar för vilka livförsäkringstagare bär placeringsrisk	749	-	749
Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar			
Livförsäkringsavsättning	0	-	0
Avsättning för oreglerade skador	45	243	288
Fordringar avseende direkt försäkring	12	-	12
Aktuell skattefordran	91	-	91
Övriga fordringar	717	-	717
Materiella anläggningstillgångar	0	-	0
Kassa och bank	5 101	-	5 101
Upplupna ränte- och hyresintäkter	996	-	996
Förutbetalda anskaffningskostnader	4	4	8
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	138	-	138
Summa tillgångar	13 357	168 172	181 529
Skulder och avsättningar			
Försäkringstekniska avsättningar (före avgiven återförsäkring)	7 948	104 060	112 008
Försäkringstekniska avsättningar för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk			
Villkorad återbäring	485	-	485
Fondförsäkringsåtaganden	749	-	749
Avsättning för andra risker och kostnader	49	602	651
Depåer från återförsäkrare	82	-	82
Skulder avseende direkt försäkring	0	-	0
Skulder avseende återförsäkring	9	-	9
Skulder till kreditinstitut	114	-	114
Derivat	185	141	326
Övriga skulder	1 461	-	1 461
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	335	-	335
Summa skulder och avsättningar	11 418	104 802	116 220

Not 32. Materiella anläggningstillgångar

Byggnader och mark avser koncernens rörelsefastigheter.

Koncernen	2017			2016		
	Byggnader och mark	Övriga tillgångar	Totalt	Byggnader och mark	Övriga tillgångar	Totalt
Mkr						
Ackumulerade anskaffningsvärden						
Ingående balans	1 669	92	1 761	1 640	92	1 732
Övriga förvärv / Investeringar	24	-	24	29	-	29
Utgående balans	1 693	92	1 785	1 669	92	1 761
Ackumulerade avskrivningar						
Ingående balans	-204	-92	-296	-172	-92	-264
Årets avskrivningar	-33	-	-33	-32	-	-32
Utgående balans	-237	-92	-329	-204	-92	-296
Redovisat värde 1 januari	1 465	-	1 465	1 468	-	1 468
Redovisat värde 31 december	1 456	-	1 456	1 465	-	1 465

Följande huvudgrupper av komponenter har identifierats och ligger till grund för avskrivningen på rörelsefastigheter.

Byggnad		Installationer	
Utvändig mark	35 år	Hiss	55 år
Grund	100 år	El	45 år
Stomme	100 år	Luft	45 år
Yttertak	35 år	Rör	60 år
Fasad	30 år		
Stomkomplettering	60 år		
Ytskikt	15 år		

Moderföretaget	2017	2016
	Övriga tillgångar	Övriga tillgångar
Mkr		
Ackumulerade anskaffningsvärden		
Ingående balans	92	92
Avyttringar och utrangeringar	-15	-
Utgående balans	77	92
Ackumulerade avskrivningar		
Ingående balans	-92	-92
Avyttringar och utrangeringar	15	-
Utgående balans	-77	-92
Redovisat värde 1 januari	0	0
Redovisat värde 31 december	0	0

Not 33. Förutbetalda anskaffningskostnader

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Ingående balans	737	737	15	21
Årets aktivering	47	123	7	4
Årets avskrivning	-165	-123	-14	-10
Utgående balans 31 december	619	737	8	15

Not 34. Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Förutbetalda kostnader	58	26	31	11
Upplupna intäkter ¹⁾	44	45	107	8
	102	71	138	19

¹⁾ För 2017 ingår anteciperad utdelning med ett belopp om 55 miljoner kronor från Folksam Fondförsäkring AB samt ett belopp om 48,1 miljoner kronor från Folksam Service AB.

Not 35. Disposition av företagets vinst eller förlust

Förslag till vinstdisposition

Styrelsen och verkställande direktör föreslår stämman att den för år 2017 redovisade vinsten 5 583 553 176,69 kronor överföres till konsolideringsfonden för respektive försäkringsgren. Av redovisat resultat föreslås uttag ur (-) respektive avsättning till (+) konsolideringsfonden med följande fördelning:

Konsolideringsfond, Mkr	
Förmånsbestämd traditionell försäkring	972
Avgiftsbestämd traditionell försäkring	1 727
Tjänsteanknuten sjukförsäkring samt premiefrielseförsäkring	44
Individuell traditionell livförsäkring	2 550
Ouppsägbar sjuk- och olycksfallsförsäkring samt premiefrielseförsäkring	33
Gruppliv- och tjänstegrupplivförsäkring	22
Sjukdom och olycksfall	235
Årets avsättning/uttag konsolideringsfond	5 584

Not 36. Livförsäkringsavsättning

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Reservbildande sparprodukter				
Ingående balans brutto	101 268	95 818	101 275	95 818
Inbetalda premier	7 878	7 376	7 878	7 376
Utbetalda försäkringsersättningar	-4 831	-4 594	-4 831	-4 595
Intern flytt	11	14	11	14
Riskresultat	-73	-73	-73	-73
Indexering av fribrev	157	0	157	-
Effekt av ändrad diskonteringsränta	2 043	5 457	2 043	5 457
Värdeförändring på placeringstillgångar	19	18	19	18
Belastning för administrationskostnad	-1 390	-1 135	-1 390	-1 135
Belastning för avkastningsskatt	-193	-173	-193	-173
Effekt av ändrade antaganden	-963	-1 388	-963	-1 387
Övrigt	-55	-45	-55	-45
Utgående balans brutto	103 871	101 275	103 878	101 275
Återförsäkrars andel	0	-7	0	-7
Utgående balans netto	103 871	101 268	103 878	101 268
Riskprodukter med premiereserv				
Ingående balans brutto	338	337	338	337
Inbetalda premier	2 088	2 233	2 088	2 233
Premier som förbrukats	-2 155	-2 245	-2 155	-2 245
Övrigt	32	13	32	13
Utgående balans brutto	304	338	304	338
Utgående balans netto	304	338	304	338
Utgående balans netto	104 175	101 606	104 182	101 606

Använda antaganden vid beräkning av livförsäkringsavsättning för försäkring med avkastningsgaranti och avtalad förmån

För tjänstepensionsförsäkring tillämpas aktsamma antaganden och för försäkring som inte klassificeras som tjänstepensionsförsäkring tillämpas betryggande antaganden.

Förväntade kassaflöden diskonteras med ett antagande om aktuell ränta (per balansdag). Se not 1 Redovisningsprinciper.

De dödlighetsantaganden som tillämpas vid beräkningen av livförsäkringsavsättning motsvarar aktuell erfarenhet inom Folksam Liv, kompletterade med årliga procentuella dödlighetsreduktioner för att uppskatta den framtida dödligheten.

Tillämpade driftskostnadsantaganden består av en kostnad som reducerar ränteantagandet, en kostnad som är proportionell mot kapitalvärdet på utbetalningarna och en kostnad som är proportionell mot inbetald premie.

För att bestämma antagandet om statslåneränta vid beräkningen av avkastningsskatt används den statsobligationsränta som har en löptid närmast 10 år. För kapitalförsäkring gäller att den antagna statslåneräntan ökas med 1,0 procentenhet, dock till minst 1,25 procent. För pensionsförsäkring är motsvarande golv 0,5 procent.

De antaganden som tillämpas om försäkringstagarnas utnyttjande av optioner att återköpa, flytta, premieannullera och ändra utbetalningstiden baseras på försäkringstagarnas beteende i Folksam Liv. Antaganden om premieannullation avser enbart annullation av löpande premier, eftersom engångspremier i serie inte ingår i beräkningen av livförsäkringsavsättning.

Not 37. Oreglerade skador

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Ingående balans brutto	4 058	3 978	3 999	3 922
Kostnad för skador som inträffat innevarande år	2 297	2 761	2 295	2 759
Utbetalda försäkringsersättningar	-2 026	-2 125	-2 024	-2 122
Inlösta fondvärden för utbetalning	4 322	4 098	-	-
Utbetalningar under året	-4 328	-4 090	-	-
Förändring av förväntad kostnad för skador som inträffat under tidigare år (avvecklingsresultat)	-842	-612	-841	-608
Effekt av ändrad marknadsränta	-8	28	-8	28
Övrigt	-20	20	-20	20
Utgående balans brutto	3 453	4 058	3 402	3 999
Återförsäkrars andel	-295	-324	-288	-315
Utgående balans netto	3 158	3 734	3 113	3 684

Avsättning för oreglerade skador görs främst för gruppför-
säkning samt sjuk- och premiefrielseförsäkring.

För tjänstepensionsförsäkring tillämpas aktsamma an-
taganden och för försäkringar som inte klassificeras som
tjänstepensionsförsäkringar tillämpas betryggande anta-
ganden.

Avsättningarna beräknas med vedertagna försäkringsma-
tematiska metoder.

För gruppför-
säkning tillämpas främst metoder som baseras
på historik av utbetalda belopp. För individuell sjuk- och
premiefrielseförsäkring tillämpas olika metoder för olika

delbestånd. Avsättning för oreglerade skador beräknas med
hjälp av historik över kända skador, helårspremier eller
kombinationer av kända skador och helårspremier. Val av
metod styrs bland annat av tillgång till historik.

Beräkning av sjukreserver för kända skador baseras på an-
tagande om sannolikhet för avveckling genom tillfrisknande
och dödsfall.

Avsättningar för återstående skaderegleringskostnader
baseras på tidigare års skaderegleringskostnader och en
uppskattning av den totala mängden skador som återstår
att reglera.

Not 38. Återbäring och rabatter

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Ingående balans	4 063	4 112	4 063	4 112
Under perioden reglerad återbäring och rabatt	-286	-489	-286	-489
Årets avsättning för ej förfallen återbäring	647	440	647	440
Utgående balans	4 424	4 063	4 424	4 063

Not 39. Villkorad återbäring

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Ingående balans brutto	467	442	467	442
Inbetalningar	18	24	18	24
Utbetalningar	-15	-13	-15	-13
Värdeförändring på placeringstillgångar	31	32	31	32
Avgifter	-6	-6	-6	-6
Avkastningsskatt	-1	-1	-1	-1
Riskresultat	0	0	0	0
Intern flytt	-10	-11	-10	-11
Utgående balans brutto	484	467	485	467
Utgående balans netto	484	467	485	467

Not 40. Fondförsäkringsåtaganden

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Ingående balans brutto	40 618	38 071	638	539
Inbetalningar	3 995	4 311	86	83
Utbetalningar	-1 852	-1 677	-36	-31
Återköp	-2 412	-2 323	-	-
Värdeförändring på placeringstillgångar	3 408	2 653	67	54
Avgifter	-315	-310	-5	-4
Avkastningsskatt	-91	-100	0	0
Riskresultat	-8	-3	0	0
Intern flytt	-1	-3	-1	-3
Utgående balans brutto	43 341	40 618	749	638
Utgående balans netto	43 341	40 618	749	638

Not 41. Pensioner och liknande förpliktelser

Koncernen			
Mkr		2017	2016
Pensionsförpliktelser			
Nuvärde av helt eller delvis fonderade förpliktelser		1 203	1 198
Nuvärde av helt eller delvis ofonderade pensionsförpliktelser		10	16
Totalt nuvärde av förmånsbestämda förpliktelser		1 213	1 214
Verkligt värde på förvaltningstillgångar		1 075	1 138
Netto redovisat avseende förmånsbestämda planer i balansräkning		138	75
Nettobeloppet för förmånsbestämda planer redovisas i följande poster i balansräkning			
Avsättningar till pensioner		138	75
Nettobeloppet i balansräkning		138	75

Översikt förmånsbestämda planer			
Förändring av nuvärdet för fonderade förpliktelser		2017	2016
Förpliktelser för förmånsbestämda planer per den 1 januari		1 198	1 164
Utbetalda ersättningar		-47	-48
Kostnader för tjänstgöring innevarande period		27	28
Räntekostnad		30	33
Omvärderingar:			
Aktuariella vinster och förluster avseende ändrade finansiella antaganden		101	36
Fordran		-106	-14
Förpliktelser för förmånsbestämda planer per den 31 december		1 203	1 198
Förändring av nuvärdet för ofonderade pensionsförpliktelser			
Förpliktelser för förmånsbestämda planer per den 1 januari		16	26
Kostnader för tjänstgöring innevarande år		-6	1
Räntekostnad		0	1
Aktuariella vinster och förluster		0	-12
Förpliktelser för förmånsbestämda planer per den 31 december		10	16
Nuvärdet av förpliktelserna fördelar sig på planerna / medlemmar enligt följande			
Aktiva medlemmar		26%	27%
Fribrevsinnehavare		34%	40%
Pensionärer		40%	33%

Not 41. Pensioner och liknande förpliktelser forts.

Koncernen		
Mkr	2017	2016
Förändringar av förvaltningstillgångarnas verkliga värde		
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde per den 1 januari	1 138	1 105
Avgifter från arbetsgivaren	21	27
Utbetalda ersättningar	-47	-48
Ränteintäkt redovisad i resultatet	28	30
Avkastning på förvaltningstillgångar exklusive ränteintäkt	26	37
Fordran (+)/skuld (-) mellan Folksamkoncerner	-91	-13
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde per den 31 december	1 075	1 138

Förvaltningstillgångarna består av följande	2017		2016	
Eget kapitalinstrument	333	31%	341	30%
Skuldinstrument	613	57%	672	59%
Fastigheter	129	12%	125	11%
	1 075	100%	1 138	100%

Skuldinstrument				
Bostadsobligationer	333	31%	422	37%
Statsobligationer	204	19%	148	13%
Realränteobligationer	54	5%	91	8%
Kassa	22	2%	11	1%
	613	57%	672	59%
varav:				
Noterade innehav	613		672	

Eget kapitalinstrument				
Sverige	129	12%	125	11%
Nordamerika	107	10%	102	9%
Europa exkl. Sverige	54	5%	57	5%
Japan	21	2%	23	2%
Asien exkl. Japan	11	1%	11	1%
Utvecklingsmarknader	11	1%	23	2%
	333	31%	341	30%
varav:				
Noterade innehav	333		339	
Onoterade innehav	-		2	

Fastigheter

Fastigheter utgör 12 procent (11 procent) av förvaltningstillgångarnas värde. Alla fastigheter är belägna i Sverige.

Pensionsstiftelsens tillgångar utgör förvaltningstillgångar för pensioner och värderas till marknadsvärde. Pensionsstiftelsen investerar på sådant sätt att likviditeten för pensionsstiftelsen är säkrad. Investeringstiden är långsiktig och ska täcka ökning av pensionsförpliktelser. Den genomsnittliga löptiden på pensionsförpliktelserna uppgår till cirka 17 år.

I Konsumentkooperationens pensionsstiftelse finns tre portföljer med olika risknivåer, en låg, en mellan och en hög risknivå.

I förvaltningen av Folksam tillgångar i Pensionsstiftelsen har Folksam valt en fördelning av portföljen där tillgångsfördelningen är cirka 57 procent skuldinstrument, cirka 31 procent eget kapitalinstrument och cirka 12 procent fastigheter.

Investeringsplaner beslutas av styrelsen för Pensionsstiftelsen och en gång per år görs en översyn av strategierna och tillgångsfördelningen.

Not 41. Pensioner och liknande förpliktelser forts.

Koncernen		
Mkr	2017	2016
Kostnad redovisad i årets resultat		
Kostnader avseende tjänstgöring innevarande period	27	29
Netto ränteintäkt/räntekostnad	2	4
Nettokostnad (+) / Intäkt (-) avseende förmånsbestämda planer	29	33
Nettokostnad (+) / Intäkt (-) avseende avgiftsbestämda planer		
Total pensionskostnad i årets resultat	40	41
Kostnaden redovisas i följande rader ingående i årets resultat		
Administrationskostnader	27	29
Kapitalavkastning intäkter	-28	-30
Kapitalavkastning kostnader	30	34
	29	33
Verklig avkastning på förvaltningstillgångar	54	67
Kostnad redovisad i övrigt totalresultat		
Aktuariella vinster (-) och förluster (+)	101	-36
Skillnad mellan faktisk avkastning och avkastning enligt diskonteringsräntan på förvaltningstillgångarna	-26	37
Netto redovisat i övrigt totalresultat inklusive löneskatt	75	1
Antaganden för förmånsbestämda förpliktelser		
Diskonteringsränta	2,53%	2,77%
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar	2,53%	2,77%
Framtida löneökning	3,50%	3,25%
Framtida ökning av inkomstbasbelopp	3,50%	3,25%
Framtida ökning av pensioner (inflation)	2,00%	1,75%
Avgångsintensitet	5,00%	5,00%
Livslängdsantaganden	FFFS 2007:31	FFFS 2007:31

Livslängd

Antagandena om livslängd följer Finansinspektionens trygghandgrunder (generationsdödlighet). Tabellen nedan visar förväntad återstående livslängd för män och kvinnor i olika åldrar. Samma antaganden om livslängd används för Folksam's samtliga pensionsplaner.

Förväntad återstående livslängd, år			
Ålder	Man	Kvinna	
30	56	57	
50	34	37	
70	15	18	

Aktuariella antaganden

Den aktuariella beräkningen av pensionsförpliktelser och pensionskostnader baseras på följande antaganden.

Diskonteringsränta

För att bestämma diskonteringsräntan använder Folksam den marknadsmässiga avkastningen på balansdagen som erhålles på svenska bostadsobligationer med en löptid som motsvarar längden på pensionsförpliktelsen.

Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar

Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar beräknas baserat på den marknadsmässiga avkastningen på balansdagen som erhålles på svenska bostadsobligationer med en löptid som motsvarar längden på pensionsförpliktelsen.

Framtida löneökning

Framtida löneökning avspeglar förväntade framtida procentuella löneökningar som en sammansatt effekt av inflation, tjänsteålder och befordran.

Inflation

Beträffande inflationsantagande har Folksam valt att följa Riksbankens uppsatta inflationsmål som utgångspunkt vid beräkningarna.

Framtida ökning av pensioner

Inflationsantaganden används för uppräknings av framtida ökning av pensioner.

Inkomstbasbeloppet

Inkomstbasbeloppet fastställs årligen av regeringen och används bland annat för att bestämma taket i pensionsgrundande lön i det allmänna pensionssystemet.

Not 41. Pensioner och liknande förpliktelser forts.

Känslighetsanalys		
Koncernen, Mkr	Ökning	Minskning
Diskonteringsränta 1% förändring på pensionsskuld	-180	234
Framtida löneökning 1% förändring på pensionsskuld	45	-40

Känslighetsanalyserna baseras på en förändring i ett antaganden medan det andra antagandet är konstant.

Finansiering

Koncernen uppskattar att 9 (25) miljoner kronor blir betalda under 2017 till fonderade och ofonderade förmånsbestämda planer.

Aktuariella beräkningar görs för Folksam Liv- och Folksam Sak-koncernerna på förmånsbestämda pensionsavsättningar enligt IAS 19. Beräkningarna görs per pensionsplan och arbetsgivare.

KTP planen, som är den största pensionsplanen inom Folksam, är tryggad i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse. Folksam Sak har betalningsansvaret för pensionsplanen för samtliga anställda inom Folksam.

Inom Folksam fördelas kostnader och åtaganden inom respektive koncern enligt en fördelningsnyckel baserad på lönesummor för respektive företag som ingår i Folksam Liv- och Folksam Sak-koncernerna. Detta görs för att återspegla

en så korrekt bild som möjligt av kostnader och åtaganden inom koncernerna.

Lönesummorna varierar mellan åren varför den procentuella fördelningen av pensionsavsättningen ändras mellan Folksam Liv- och Folksam Sak-koncernerna. Detta ger en effekt att UB värdet från året innan inte kommer att stämma överens med IB värdet för det aktuella året vilket ger upphov till en fordran/skuld mellan Folksam Liv- och Folksam Sak-koncernerna. Denna effekt behandlas som en justering mellan koncernerna i koncernredovisningen som förändras när den procentuella fördelningen av lönesummor i företagen inom koncernerna ändras.

Moderföretaget, Mkr	2017	2016
Ingående balans	11	18
Kostnader för tjänstgöring innevarande period	0	1
Räntekostnad	0	1
Aktuariella vinster och förluster	-8	-9
Utgående balans	4	11
Antaganden		
Diskonteringsränta	2,43%	2,77%
Framtida löneökning	3,40%	3,25%
Framtida ökning av inkomstbasbelopp	3,40%	3,25%
Framtida ökning av pensioner (inflation)	1,90%	1,75%
Avgångsintensitet	5,00%	5,00%
Livslängdsantagande	FFFS 2007:31	FFFS 2007:31

Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser i moderföretaget avser ej tryggade förpliktelser enligt kollektivavtal. Anställda födda 1955 eller tidigare och som var anställda den 1 juni 2006 har rätt att gå i pension vid 62 års ålder, för övriga anställda gäller 65 år. Den som har möjlighet att gå vid 62 års ålder kan maximalt få en ersättningsnivå motsvarande cirka 65 procent av pensionsmedförande lön fram till 65 års ålder.

När den anställde väljer att gå i pension vid 62 års ålder gör Folksam en kompletterande premieinbetalning för att täcka pensionsförmånen fram till 65 års ålder. Beräkning av avsättning för pensioner och liknande förpliktelser har gjorts med antagande om att cirka 50 procent utnyttjar möjligheten till förtida pensionsavgång.

Ytterligare information om pensionsåtaganden lämnas i not Medelantal anställda samt löner och ersättningar.

Not 42. Uppskjuten skatteskuld

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Uppskjutna skattefordringar (-) och skatteskulder (+)				
Byggnader och mark	179	55	96	55
Aktier och andelar	463	537	463	537
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	37	64	37	64
Derivat	0	0	0	0
Obeskattade reserver	141	196	-	-
Avsättning för pensionsförpliktelser utanför tryggandelag	-5	0	-1	0
Övriga uppskjutna skattefordringar och uppskjutna skatteskulder, netto	815	852	595	656

Årets förändring av uppskjuten skatt i temporära skillnader har i moderföretaget redovisats över resultaträkningen. I koncernen har årets förändring av uppskjuten skatt redovisats med 50 (-21) miljoner kronor över resultaträkningen och 4 (0) miljoner kronor över övrigt totalresultat. Ej aktiverade underskottsavdrag uppgår till 0 (0) miljoner kronor i koncernen, och i moderföretaget 0 (0) miljoner kronor.

Not 43. Skulder avseende direkt försäkring

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Försäkringstagare	1	10	0	0
	1	10	0	0

Not 44. Skulder till kreditinstitut

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Kreditinstitut Sverige	114	397	114	397
Kreditinstitut inom EU	-	11	-	11
Kreditinstitut övriga världen	-	26	-	26
	114	434	114	434
Moderföretaget	2017	2016	2017	2016
Kreditinstitut Sverige	114	42	114	42
Kreditinstitut inom EU	-	11	-	11
Kreditinstitut övriga världen	-	26	-	26
	114	79	114	79

Not 45. Övriga skulder

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Skulder till koncernföretag ¹⁾	11	12	336	290
Skulder till närstående företag	610	567	598	551
Leverantörsskulder	22	24	18	20
Köpta ej likviderade aktier, andelar och räntebärande värdepapper	238	425	238	425
Övrigt	409	418	271	250
	1 291	1 446	1 461	1 535

¹⁾ För koncernen avser dessa skulder endast skulder till ej konsoliderade företag.

Not 46. Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Upplupna kostnader	310	210	161	135
Förutbetalda intäkter	195	215	174	185
	505	425	335	320

Not 47. Ställda säkerheter

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Övriga ställda säkerheter (bokfört värde)				
För försäkringstagarnas räkning registerförda tillgångar				
Förvaltningsfastigheter	14 505	11 455	-	-
Byggnader och mark	-	-	5 217	4 484
Aktier och andelar i koncernföretag	-	-	6 075	2 593
Aktier och andelar i intresseföretag	1 668	1 504	266	396
Lån till koncern- och intresseföretag	751	-	1 174	-
Aktier och andelar	60 272	60 892	60 272	60 892
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	93 200	94 437	93 074	94 386
Lån med säkerhet i fast egendom	20	-	20	-
Övriga lån	1 321	1 264	1 321	1 264
Derivat	-85	71	-85	71
Kassa och bank	3 890	3 969	3 328	3 359
Upplupna räntor och hyresintäkter	806	937	806	937
Placeringsstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisken	43 324	40 599	749	638
Materiella tillgångar	1 456	1 465	-	-
	221 128	216 593	172 217	169 020
För andras räkning pantsatta tillgångar				
Aktier i intresseföretag	77	91	77	91
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	2 063	284	2 063	283
Likvida medel	588	621	588	621
	2 728	996	2 728	995
Totalt ställda säkerheter	223 856	217 589	174 944	170 015

Säkerheter har ställts i enlighet med clearing-institutens angivna marginalsäkerhetskrav.

Ställda säkerheter

I händelse av obestånd har försäkringstagarna förmånsrätt i de registerförda tillgångarna. Folksam Liv har rätt att föra tillgångar in och ut ur registret så länge som tillgångarna enligt Försäkringsrörelselagen överstiger de åtaganden som företaget har mot försäkringstagarna. De försäkrings- tekniska åtagandena uppgår till 155 887 (150 820) för koncernen och 113 242 (110 780) för moderföretaget.

För andras räkning pantsatta tillgångar avser obligationer och/eller likvida medel pantsatta för positioner i börshandlade derivat. Pantsättning är ett krav från clearinginstitutet och således en förutsättning för handel.

För andras räkning pantsatta tillgångar avser också likvida medel pantsatta för positioner i OTC-derivat. Pantsättningen avser reglering av realiserat resultat och regleras via med motparterna ingångna ISDA-avtal.

I posten ingår också lämnad pant för aktier i intresseföretag där Folksam Liv enligt aktieägaravtal pantsatt sina aktier till förmån för övriga delägare. Panten får endast disponeras för att tillvarata avtalsparternas rättigheter enligt aktieägaravtalet.

Not 48. Eventualförpliktelser

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Solidariskt betalningsansvar för skulder i handelsbolag	223	637	223	637
Övriga eventualförpliktelser	303	213	303	213
	526	850	526	850
<i>Varav till förmån för koncern-/intresseföretag</i>	223	637	223	637

Not 49. Ekonomiska arrangemang som inte redovisas i balansräkningen

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Redovisade åtagande för avtalat men ännu ej investerat riskkapital	2 142	1 489	2 142	1 489
Redovisat åtagande för avtalat men ännu ej utbetalat lån till intresseföretag	369	16	369	16
	2 511	1 505	2 511	1 505
<i>Varav till förmån för koncern-/intresseföretag</i>	369	16	369	16

För upplysningar om operationella leasingavtal se not 10 Driftskostnader.

Not 50. Upplysningar om närstående

Närstående parter

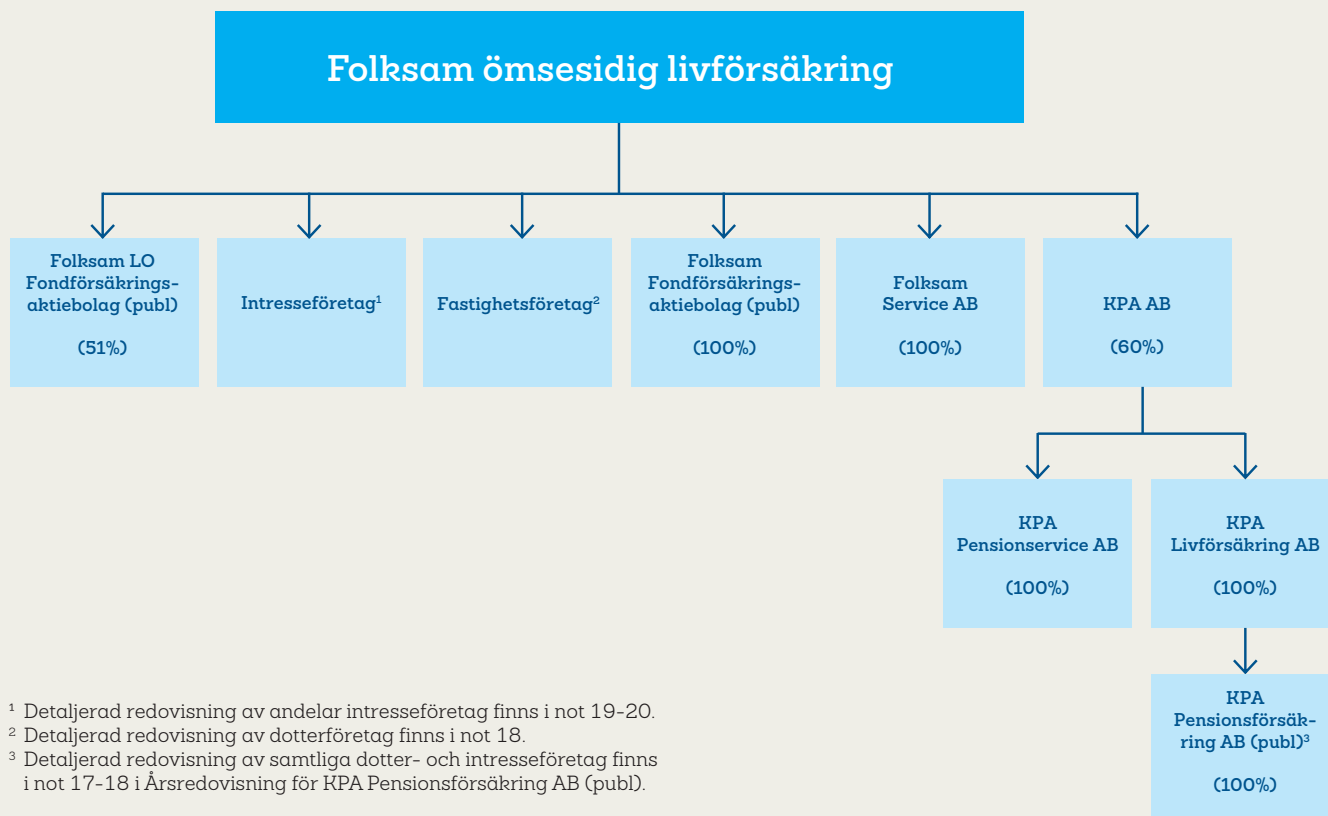
Denna not innehåller en beskrivning av väsentliga relationer mellan Folksam Liv och närstående företag i Folksam (Folksam Sak-koncernen respektive Folksam Liv-koncernen, inklusive KPA Pension) samt övriga närstående parter. Samtliga företag i Folksam definieras som närstående.

Övriga närstående parter utgörs av nyckelpersoner, nyckelpersoners nära familjemedlemmar (enligt definitionen i IAS 24) samt företag som står under bestämmande eller betydande inflytande av nyckelpersoner eller deras nära familjemedlemmar. Med företag avses alla typer av företag och organisationer förutom företag i Folksam och företag/organisationer med inflytande i Folksam genom styrelserepresentation. Nyckelpersoner överensstämmer med de ledande befattningshavare för vilka upplysning lämnas avseende "Ersättning och förmåner till ledande befattningshavare" i not 51. Det förekommer inga transaktioner med övriga närstående parter utöver normala kundtransaktioner på marknadsmässiga villkor.

Som närstående parter räknas inte de organisationer som har styrelserepresentation i företag i Folksam. Dessa agerar inte i direkt eget intresse utan representerar försäkringstagararna.

Bolagsstruktur i Folksam

Folksam består av två koncerner. Folksam Sak-koncernen och Folksam Liv-koncernen. Bilden nedan visar legal struktur för Folksam Liv-koncernen. Detaljerad redovisning av samtliga Sak-koncernföretag finns i Folksam ömsesidig sakförsäkrings årsredovisning.

¹ Detaljerad redovisning av andelar intresseföretag finns i not 19-20.

² Detaljerad redovisning av dotterföretag finns i not 18.

³ Detaljerad redovisning av samtliga dotter- och intresseföretag finns i not 17-18 i Årsredovisning för KPA Pensionsförsäkring AB (publ).

Upplysningar om hur närståendetransaktioner ingås och följs upp

Varje år beslutar styrelsen om en verksamhetsplan som bland annat beskriver ekonomiska mål och nyttjandet av gemensamma resurser. Vd ska regelbundet under året informera styrelsen om prognos och utfall av verksamhetsplan. Principiella avvikelser från beslutad verksamhetsplan ska godkännas av styrelsen. I samband med årsbokslutet ska den slutliga fördelningen av kostnader mellan företagen beslutas av styrelsen.

Kostnadsfördelning

Varje företag, verksamhetsområde och produkt ska bära sina direkta och/eller indirekt hänförliga kostnader. Driftskostnader fördelas så långt som möjligt efter faktiskt

nyttjande på företag och produkt. Exempel på sådana kostnader är datorutrustning, lokaler och telefoni. För övriga kostnader görs en bedömning av faktiskt nyttjande, utifrån bland annat tidsredovisning, antal transaktioner eller antal försäkringar kopplade till kostnaden. Exempel på sådana kostnader är utnyttjande av vissa stödenheter och marknadsföring.

Överenskommelser

Den kostnadsfördelning som överenskommit på övergripande nivå operationaliseras genom att interna överenskommelser upprättas mellan kostnadsställen/företag som interndebiteras. Överenskommelserna dokumenteras och innehåller uppgifter om hur uppföljning och kontroll ska utföras.

Internränta

Internränta betalas för fordringar och skulder mellan företag inom Folksam. Räntan är STIBOR 1 vecka. I Folksam Liv uppgick internräntan 2017 till en intäkt om 3,6 (2,3) miljoner kronor.

Lån

Folksam Liv har lämnat lån till dotter- och intresseföretag i samband med fastighets- och företagsförvärv om totalt 3 053 (2 220) miljoner kronor. Lånefordringarna uppgår till: Niterka KB 120 (144) miljoner kronor, Folksam Fastighet Holding AB 177 (177) miljoner kronor, Spelbomskan KB 50 (90) miljoner kronor, Kungsholmsarkivet AB 252 (252) miljoner kronor, Lysbomben Arkivet AB 121 (121) miljoner kronor, Folksam Cruise Holding AB 398 (383) miljoner kronor, Kulltorp Holding AB 12 (51) miljoner kronor, Kungsbrohus Holding AB 449 (449) miljoner kronor, Sicklaön Bygg Invest AB 166 (521) miljoner kronor samt Power Wind Partners AB 0 (31) miljoner kronor. Intäktsräntan på dessa lån uppgick till 73 (56) miljoner kronor. Lånen redovisas under balansposterna Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till koncernföretag samt Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till intresseföretag.

Garantier/eventualförpliktelser

Solidariskt betalningsansvar för handelsbolagets skulder redovisas bland ansvarsförbindelser med 223 (637) miljoner kronor. Avtal har upprättats mellan Folksam Liv och Folksam Sak gällande fördelning av ansvar för borgensförpliktelse till förmån för intresseföretag samt övriga eventualförpliktelser, uppgående till totalt 303 (213) miljoner kronor.

Återförsäkring

Återförsäkring för företagen inom Folksam sker huvudsakligen gentemot extern part. Folksam Liv har mottagit intern återförsäkring genom att Folksam Fondförsäkringsaktiebolag har återförsäkrat sig hos Folksam Liv med en premievolyum uppgående till 4 (5) miljoner kronor. Vidare har Folksam Liv mottagit återförsäkring från Förenade Liv med en premievolyum om 0,1 (0,2) miljoner kronor.

Aktieägartillskott

Under 2017 har Folksam Liv lämnat aktieägartillskott till Kungsholmsarkivet AB om 0 (160) miljoner kronor, till AB Hotelinvest om 126 (0) miljoner kronor, till Folksam Fastighet Holding AB om 251 (0) miljoner kronor.

Utdelningar

Folksam Liv har erhållit utdelning om 0 (142) miljoner kronor från Gyllenforsen Fastigheter KB, 6 (0) miljoner kronor från KPA AB samt 40 (0) miljoner kronor från Niterka II KB. Folksam Liv har även erhållit anteciperad utdelning från Folksam Fondförsäkring AB om 55 (0) miljoner kronor och från Folksam Service AB om 48 (0) miljoner kronor.

Koncernbidrag

Folksam liv har under året lämnat koncernbidrag till Folksam fondförsäkring AB om 55 (0) miljoner kronor och till Folksam Service AB om 51 (0) miljoner kronor.

Övrigt

Folksam Liv har från 2007-04-01 tagit ansvar för KPA AB:s och KPA Livförsäkring AB:s förpliktelser enligt hyresavtal för fastigheten Skvalberget 33. Hyresperioden löper enligt ursprungligt avtal från 31 december 2017 till 31 december 2022. Folksam Liv har hyrt ut lokalerna i tredje hand och dessa hyreskontrakt löper också till och med 31 december 2022. Folksam Liv har i december 2017 ingått avtal om att avsluta hyresperioden under 2018, dvs i förväg.

Not 50. Upplysningar om närstående forts.

Följande transaktioner har skett mellan moderföretaget Folksam Liv och närstående parter inom:								
Folksam Liv-koncernen, Tkr	2017				2016			
	Erlagd ersättning	Erhållen ersättning	Fordran	Skuld	Erlagd ersättning	Erhållen ersättning	Fordran	Skuld
Dotterföretag:	-	-	7 525	305 786	-	-	1 252	290 149
Administrativt stöd	6 834	7 372	-	-	1 111	4 485	-	-
Försäkringsrörelsen	1	63 134	-	-	-	72 452	-	-
IT	-	67 811	-	-	-	74 934	-	-
KPA-koncernen:								
Moderföretag: ¹	-	-	-	-	-	-	-	252
Administrativt stöd	362	923	-	-	2 316	4 335	-	-
Försäkringsrörelsen	66	5 746	-	-	849	27 582	-	-
IT	-	11 270	-	-	4	52 931	-	-
Dotterföretag:	-	-	62 362	-	-	-	25 224	-
Kapitalförvaltning	-	6 115	-	-	-	6 101	-	-
Försäkringsrörelsen	75	-	-	-	-	-	-	-
Koncernföretag:	-	-	33 838	-	-	-	23 632	-
Administrativt stöd	1 358	3 900	-	-	-	-	-	-
Kapitalförvaltning	-	101 816	-	-	-	83 175	-	-
IT	-65	49 982	-	-	-	-	-	-
Försäkringsrörelsen	722	29 572	-	-	-	-	-	-
Totalt	9 353	347 641	103 725	305 786	4 280	325 995	50 108	290 401
Folksam Sak-koncernen, Tkr								
Moderföretag:	-	-	-	571 392	-	-	-	501 188
Administrativt stöd	223 076	8 171	-	-	200 418	5 870	-	-
Försäkringsrörelsen	141 908	12 976	-	-	132 853	9 990	-	-
IT	256 308	128 065	-	-	297 679	140 875	-	-
Kapitalförvaltning	45 927	-	-	-	47 385	-	-	-
Dotterföretag:	-	-	225	-	-	-	243	724
Administrativt stöd	134	279	-	-	134	20	-	-
Försäkringsrörelsen	-	4 254	-	-	-	3 382	-	-
IT	-	7	-	-	-	-	-	-
Kapitalförvaltning	-	4 383	-	-	-	4 332	-	-
Koncernföretag:	-	-	12	-	-	-	-	-
Totalt	667 354	158 135	236	571 392	678 469	164 469	243	501 912
Övriga närstående parter, Tkr								
Konsumentkooperationens pensionsstiftelse:	-	-	5 710	-	-	-	-	-
Kapitalförvaltning	-	23 997	-	-	2 700	-	-	-
Totalt	-	23 997	5 710	-	2 700	-	-	-
Totalt	678 064	529 773	109 671	877 178	685 449	490 464	50 351	792 313

¹⁾ Moderföretag i KPA-koncernen är KPA AB som även är ett dotterföretag till Folksam Liv.

Försäkringsrörelsen består av kostnader för bland annat distribution, skadehantering, kundservice, försäkringsadministration och den gemensamma marknadsorganisationen. Med kapitalförvaltning avses kapitalförvaltningskostnaderna. Bland IT-transaktionerna ingår bland annat datautrust-

ning, drift och utveckling av system, trycksaker samt telefoni. Administrativt stöd avser kostnader inom övriga centrala enheter, exempelvis kostnader för hyra, personalkostnader, kommunikation, redovisning, revision och marknadsföring.

Not 51. Medelantal anställda samt löner och ersättningar

Medeltal anställda ¹⁾	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Tjänstemän	736	782	724	771
varav män	44%	46%	44%	46%

¹⁾Folksam tillämpar tillikaanställning vilket innebär att personalen är anställd i flera företag inom Folksam. Varje anställd är organisatoriskt placerad på ett kostnadsställe. Ett kostnadsställe kan endast tillhöra ett företag. Den anställdes lönekostnader belastar initialt det organisatoriskt tilldelade kostnadsstället, varefter lönekostnaderna fördelas mellan kostnadsställen inom Folksam i förhållande till utfört arbete. Utifrån tillikaanställningsmodellen är medelantalet anställda i Folksam Liv 724 (747) personer.

Löner, ersättningar och övriga förmåner	Koncernen		Moderföretaget	
	2017	2016	2017	2016
Mkr				
Styrelse	3	3	3	3
Vd	5	5	3	3
Vice vd	2	3	2	2
Andra ledande befattningshavande	15	16	11	12
Summa ledande befattningshavare	25	27	19	20
Tjänstemän	427	433	423	432
Totalt	452	460	442	452
Sociala kostnader	226	242	225	242
varav pensionskostnader vd, inklusive löneskatt	2	2	1	1
varav pensionskostnader vice vd, inklusive löneskatt	1	1	1	1
varav pensionskostnader andra ledande befattningshavare, inklusive löneskatt	6	4	4	4
varav pensionskostnader tjänstemän, inklusive löneskatt	77	85	81	90

Fördelning kvinnor och män, ledande befattningshavare, antal	Koncernen				Moderföretaget			
	2017		2016		2017		2016	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Styrelse	11	12	11	11	6	9	6	9
Vd	-	3	1	2	-	1	-	1
Vice vd	1	-	1	1	1	-	1	-
Andra ledande befattningshavare	6	9	6	8	5	5	4	5
Summa kvinnor och män, ledande befattningshavare	18	24	19	22	12	15	11	15

Ersättningspolicy

Ersättningspolicy Folksam Liv utgår från grundläggande värderingar i Folksam Liv och har som mål att långsiktigt attrahera, motivera och behålla kvalificerade medarbetare med rätt kompetens vilka bidrar till att Folksam Liv når sina mål och strategier på kort och lång sikt. Ersättningen ska vara individuell och differentierad, den ska motivera goda prestationer och önskvärda beteenden samt bidra till ett sunt risktagande som ligger i linje med ägarnas och kundernas förväntningar på Folksam Liv. Ersättningarna ska utformas och bestämmas utan hänsyn till kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. För vd och ledamot i koncernledningen gäller dessutom, "Övergripande principer vid avtal om ersättning och andra anställningsvillkor för Folksam Livs och Folksam Saks verkställande direktör samt för ledamöterna i koncernledningen".

Folksam Liv har en restriktiv hållning till rörliga ersättningar eftersom de kan medföra ett överdrivet risktagande varför huvuddelen av ersättningarna inom Folksam Liv ska utgöras av fast grundlön. Rörlig lön består i huvudsak

av kollektivavtalade provisioner till säljande personal. För ledande befattningshavare och för chefen för internrevision utgår ingen rörlig ersättning. För övriga anställda som kan påverka Folksam Livs risknivå utgår ingen rörlig ersättning dock med undantag för ett generellt belöningsprogram baserat på Folksam Livs övergripande mål fastställda av styrelsen och som gäller för alla anställda inom Folksam Liv inklusive dotterföretag.

Beslutsgång för ersättningspolicy

Ersättningspolicyen är fastställd av Folksam Livs styrelse. Styrelsens beslut grundades på en riskanalys av hur ersättningar påverkar de risker företaget utsätts för och hur dessa risker hanteras. Riskanalysen har utvisat att de existerande rörliga lönomodellerna samt befintliga belöningsprogram inte äventyrar Folksam Livs ekonomiska ställning.

Moderföretagets styrelse har därefter verkat för att dotterföretag inom koncernen fastställer sina egna ersättningspolicyer i linje med moderföretagets policy.

Not 51. Medelantal anställda samt löner och ersättningar forts.

Ersättningsutskottets sammansättning och mandatperiod

Ersättningsutskottet är gemensamt för Folksam Sak och Folksam Liv och består av tre ledamöter. Ledamöterna utses inom styrelserna i Folksam Sak och Folksam Liv för en period av ett år. Utskottet utser inom sig en ordförande. Ordförande är Eva-Lis Sirén och övriga ledamöter är Lars Ericsson och Ulf Andersson.

Utskottet ska bereda styrelsens beslut om ersättning och andra anställningsvillkor för vd och koncernledningen. Utskottet ska också lämna bolagstämman förslag till principer för ersättning och andra anställningsvillkor för vd och koncernledningen i övrigt i Folksam Sak och Folksam Liv.

Anställda som kan påverka Folksams risknivå

I Folksam Livs ersättningspolicy definieras vilka anställda som anses kunna påverka företagets risknivå. Denna grupp omfattar ledande befattningshavare; vd och koncernledning, samt vd och vice vd i dotterföretag som står under Finansinspektionens tillsyn. Utöver dessa omfattas också personer som ansvarar för centrala funktioner (Aktuariefunktionen, Risk och compliance samt Internrevision) samt ytterligare befattningshavare såsom styrelseledamöter i

moder- och dotterföretag (inte personalrepresentanter) som står under Finansinspektionens tillsyn, ansvariga aktuarier i respektive företag, anställda i oberoende kontrollfunktioner (Aktuariefunktionen, Risk och compliance samt Internrevision), ledamöter i risk- och kapitalkommittén samt risk- och kontrollkommittén, samt chefen för extern bolagsstyrning/ansvarsfullt ägande.

Folksams belöningsprogram

Folksam har ett belöningsprogram som omfattar samtliga medarbetare inom Folksams svenska verksamhet utom vd, koncernledning, vd/vice vd i dotterföretagen och chef internrevision. Syftet med belöningsprogrammet för 2017 var att skapa fokus på Folksams strategi och övergripande mål; att Folksam ska ha försäkrings- och pensionssparandebans mest nöjda kunder. Detta innebar ett fokus på Folksams affärsmål - Nöjda kunder samt Helkunder - vilka utgjorde de belöningsgrundande målen i belöningsprogrammet. Belöningsprogrammet kan falla ut med 0 kronor till maximalt 20 000 kronor per medarbetare beroende på grad av måluppfyllelse. Utfallet i belöningsprogrammet växlas obligatoriskt till en avsättning i en individuell tjänstepensionsförsäkring.

Moderföretaget 2017, Tkr							
Ersättning styrelse och utskott	Styrelse- arvode	Revisions- och com- pliance- utskott	Ersätt- nings- utskott	Risk- och kapital- utskott	Övriga förmåner	Sociala kost- nader ⁵⁾	Totalt
Styrelsens ordförande							
Lars Ericsson ordförande ⁴⁾	159	-	30	94	1	89	372
Göran Lindblå ordförande ³⁾	189	-	47	-	0	74	310
Eva-Lis Sirén vice ordförande	172	-	77	-	1	78	328
Övriga styrelseledamöter							
Göran Arrius	137	-	-	94	1	72	304
Elisabeth Brandt Ygeman	144	-	-	-	1	45	190
Britt Hansson	144	86	-	-	1	72	303
Cecilia Hermansson	159	-	-	94	1	79	333
Maj-Britt Johansson-Lindfors ³⁾	84	56	-	-	0	44	184
Lars-Inge Larsson	129	30	-	-	1	26	186
Jonas Nordling	137	-	-	-	0	43	179
Tobias Baudin ⁴⁾	68	-	-	-	0	21	89
Niklas Rengen ³⁾	84	-	-	-	0	26	110
Jan Rudén ³⁾	84	56	-	-	0	44	184
Johan Lindholm ⁴⁾	60	-	-	-	0	19	79
Mikael Åbom ⁴⁾	60	30	-	-	0	28	118
Eva Nordström ⁴⁾	68	-	-	-	0	21	89
Suppleanter							
Maria Boln ⁴⁾	8	-	-	-	0	2	10
Personalrepresentanter, 3 (5) personer	432	-	-	-	2	136	570
Summa ersättning styrelse och utskott	2 316	258	154	281	9	922	3 939

Not 51. Medelantal anställda samt löner och ersättningar forts.

Moderföretaget 2016, Tkr							
Ersättning styrelse och utskott	Styrelse- arvode	Revisions- och compliance- utskott	Ersätt- nings- utskott	Risk- och kapital- utskott	Övriga förmåner	Sociala kost- nader ⁵⁾	Totalt
Styrelsens ordförande							
Göran Lindblå ordförande	233	-	66	-	1	94	393
Eva-Lis Sirén vice ordförande	162	-	66	-	1	71	300
Övriga styrelseledamöter							
Lars Ericsson ordförande	135	-	-	21	1	49	206
Göran Arrius	125	-	-	75	0	63	262
Elisabeth Brandt Ygeman	49	-	-	-	0	15	64
Susanna Gideonsson ¹⁾	68	-	-	-	0	21	89
Britt Hansson	136	74	-	-	1	66	277
Cecilia Hermansson	137	-	-	75	0	67	279
Maj-Britt Johansson-Lindfors	129	81	-	-	1	66	277
Lars-Inge Larsson	135	-	-	-	1	42	178
Martin Linder ¹⁾	74	-	-	42	0	36	152
Jonas Nordling ²⁾	56	-	-	-	0	18	74
Anneli Nordström ¹⁾	74	-	-	-	0	23	97
Niklas Rengen	63	-	-	-	0	20	83
Jan Rudén	129	81	-	-	1	66	277
Suppleanter							
Helene Thliyn	-	-	-	-	-	-	-
Personalrepresentanter, 5 (4) personer	414	-	-	-	1	130	545
Summa ersättning styrelse och utskott	1 885	236	66	213	6	754	3 161

¹⁾ Avgick på stämman i april 2016²⁾ Valdes in vid stämman i april 2016³⁾ Avgick på stämman i april 2017⁴⁾ Valdes in vid stämman i april 2017⁵⁾ Varav inga pensionskostnader

Arvodessnivåer styrelsen	2017	2016
Styrelseordförande, fast årsarvode	185	175
Vice ordförande, fast årsarvode	103	98
Övriga, exklusive vd, fast årsarvode	73	70
Sammanträdesarvode per tillfälle	7,5	7

Personalrepresentanter	2017	2016
Ordinarie ledamot	73	70
Sammanträdesarvode per tillfälle	7,5	7

Arvoden till utskott	2017	2016
Arvoden till ledamöter i Revisions- och complianceutskottet		
Årsarvode	45	42
Sammanträdesarvode per tillfälle	7,5	7
Arvoden till ledamöter i Ersättningsutskottet		
Årsarvode	35	33
Sammanträdesarvode per tillfälle	7,5	7
Arvoden till ledamöter i Risk- och kapitalutskottet		
Årsarvode	45	42
Sammanträdesarvode per tillfälle	7,5	7

Not 51. Medelantal anställda samt löner och ersättningar forts.

Moderföretaget, Tkr		
Löner, ersättningar, arvoden och förmåner	2017	2016
Koncernchef och vd		
Jens Henriksson ¹⁾		
Grundlön	3 123	2 997
Övriga förmåner och ersättningar ²⁾	5	5
Pensionskostnad ³⁾	1 351	1 295
Summa kostnader	4 479	4 297
Vice vd		
Ylva Wessén, fr o m 2016-09-01 ¹⁾		
Grundlön	1 550	519
Övriga förmåner och ersättningar ²⁾	42	4
Pensionskostnad ³⁾	586	239
Summa kostnader	2 178	762
Vice vd		
Tomas Norderheim, t o m 2016-08-31 ¹⁾		
Grundlön	-	1 489
Övriga förmåner och ersättningar ²⁾	-	35
Pensionskostnad ³⁾	-	539
Summa kostnader	-	2 063
Andra ledande befattningshavare		
Andra ledande befattningshavare 10 (9) personer, varav 0 (0) personer med rörlig ersättning ^{1) 4)}		
Grundlön	11 368	11 529
Övriga förmåner och ersättningar ²⁾	247	218
Pensionskostnad ³⁾	4 396	4 152
Summa kostnader	16 011	15 899
Övriga anställda som kan påverka företagets risknivå		
Övriga anställda som kan påverka företagets risknivå 29 (26) personer, varav 28 (25) personer med rörlig ersättning		
Grundlön	25 440	21 145
Rörlig ersättning	270	86
Övriga förmåner och ersättningar ²⁾	368	360
Pensionskostnad ³⁾	13 458	9 557
Summa kostnader	39 536	31 148
Övriga tjänstemän		
Övriga anställda 693 (733) personer, varav 693 (733) personer med rörlig ersättning		
Grundlön	397 620	410 667
Rörlig ersättning ⁵⁾	7 790	3 916
Övriga förmåner och ersättningar ²⁾	7 218	7 343
Pensionskostnad ³⁾	67 327	80 266
Summa kostnader	479 955	502 192

¹⁾Ersättningar och förmåner för koncernchef/vd, vice vd och övriga ledande befattningshavare delas lika mellan Folksam Sak och Folksam Liv. Enligt ovan redovisas den del som avser Folksam Liv.

²⁾Övriga förmåner och ersättningar avser huvudsakligen tjänstebil.

³⁾Pensionskostnader avser kostnader, inklusive särskild löneskatt, hänförligt till respektive år.

⁴⁾Med andra ledande befattningshavare avses de 10 (9) personer vilka tillsammans med vd och vice vd utgör koncernledningen.

⁵⁾Rörlig ersättning avser Folksam's belöningsprogram.

Not 51. Medelantal anställda samt löner och ersättningar forts.

Övrig information om ersättningar till anställda enligt Finansinspektionens föreskrift FFFS 2015:12

Räkenskapsårets kostnadsförda totalbelopp för avgångsvederlag uppgått till 16 317 tkr. Överenskommelserna om avgångsvederlag har alla haft individuella behov. Räkenskapsårets ackumulerade totalbelopp för avgångsvederlag uppgick till 8 695 tkr och räkenskapsårets utbetalda avgångsvederlag uppgick till 8 133 tkr.

Ersättningar till ledande befattningshavare

Ersättningar till styrelsen

Bolagsstämman beslutar om de arvoden som ska utgå till styrelsen i form av årsarvoden och sammanträdesarvoden. Valberedningen ska enligt sin instruktion föreslå bolagsstämman arvoden som utgår från Folksam grundläggande värderingar och som medverkar till att verksamheten bedrivs effektivt och rationellt. Arvodensnivåerna ska motivera goda prestationer och önskvärda beteenden som ligger i linje med ägarnas förväntningar. I syfte att bidra till ett sunt risktagande ska i rimlig omfattning hänsyn tas till vad som utgör marknadsmässiga arvoden. Arvodensnivåerna i kooperativa och folkrörelseägda företag ska därvid särskilt beaktas. Vid sidan av årsarvode och sammanträdesarvode kan förslag lämnas om att andra förmåner i begränsad omfattning ska utgå. Även sådana förslag ska vara i överensstämmelse med de angivna principerna.

Ersättningar till vd, vice vd och andra ledande befattningshavare

Principer för ersättning till vd, vice vd och andra ledande befattningshavare fastställs årligen av bolagsstämman. Ersättning utgörs av fast grundlön, övriga förmåner och pension. Lönesättningen för vd, vice vd och andra ledande befattningshavare ska utgå från Folksam grundläggande värderingar och ska medverka till att verksamheten bedrivs effektivt och rationellt samt bidra till ett sunt risktagande. Ersättningsnivåerna ska motivera goda prestationer och önskvärda beteenden som ligger i linje med ägarnas förväntningar. I rimlig omfattning ska hänsyn tas till vad som utgör marknadsmässiga löner på motsvarande nivå. Lönenivåerna i kooperativa och folkrörelseägda företag ska därvid särskilt beaktas. Vid sidan av lön och pension får andra anställningsförmåner förekomma i begränsad omfattning. Sådana förmåner är en del av den totala ersättningen och får därför endast utgå i överensstämmelse med ovanstående principer för lönesättning. Inga belöningsprogram eller rörliga ersättningar utgår till ledande befattningshavare. Enligt Folksam Livs ersättningspolicy fastställer styrelsen, efter förslag från ersättningsutskottet, lönen för vd, vice vd och ledande befattningshavare. Ersättningen till vd, vice vd och ledande befattningshavare revideras en gång per år.

Pensionsförmåner för vd, vice vd och andra ledande befattningshavare

Pensionsåldern för vd är 65 år. Utöver förmåner enligt den allmänna pensionen ska Folksam bekosta pensionsförmåner för vd motsvarande 35 procent av den årliga bruttolönen.

För vice vd och övriga ledande befattningshavare är pensionsåldern 65 år. Samtliga ledande befattningshavare har anställts med en premiebaserad pensionsplan. Utöver förmåner enligt den allmänna pensionen ska Folksam bekosta pensionspremier för de övriga ledande befattningshavarna motsvarande 30 procent av den årliga bruttolönen. I anställningsavtal för ledande befattningshavare finns inskrivet att flytträtt av pensionen inte får utnyttjas om det kan antas att personen har kunskap om att en flytt i det enskilda fallet påverkar övriga försäkringstagare negativt.

Avgångsvederlag

Avgångsvederlag utgår för vd med 12 månadslöner. För vd gäller en uppsägningstid på sex månader från företagets sida och från vd sida gäller en uppsägningstid på sex månader. Avgångsvederlag utgår för samtliga ledande befattningshavare med 12 månadslöner. För samtliga ledande befattningshavare gäller en uppsägningstid på 6 månader från ledande befattningshavarens sida. Från företagets sida gäller en uppsägningstid på 6 eller 12 månader.

Pensionsförmåner för personer som ansvarar för centrala funktioner

Pensionsförmåner utgår från den i kollektivavtal gällande planen för Kooperationens tilläggspension, KTP.

Pensionsåtaganden moderföretaget

Folksam pensionsplaner utgörs främst av pensionsförmåner som framgår i kollektivavtal gällande planen för Kooperationens tilläggspension, KTP, för tjänstemän av den 1 juli 2011. Pensionsplanerna omfattar i huvudsak ålderspension, sjukpension och familjepension. Den som är född den 30 juni 1978 eller tidigare omfattas av KTP avdelning 2 som i huvudsak är ett förmånsbestämt system. Detta kompletteras med KTP-K som är den premiebestämda delen inom KTP avdelning 2. Den som är född den 1 juli 1978 eller senare omfattas av KTP avdelning 1 som är helt premiebestämd. Dock hade den som var född den 1 juli 1978 till och med den 30 juni 1983 möjlighet vid införandet av den nya planen 2011 rätt att välja att stanna kvar i den förmånsbestämde pensionen.

För de medarbetare som omfattas av kollektivavtal mellan KFO och Hotell- och Restauranganställdas förbund samt Telefonrådgivare, TR, gäller en premiebestämd pensionsplan, KAP.

Pensionsplanerna för förmånsbestämde pensioner är tryggade genom avsättningar till Konsumentkooperationens pensionsstiftelse.

Folksam Sak har betalningsansvaret för pensionsplanen för förmånsbestämd pension för samtliga anställda inom Folksam. Folksam Sak har gett Konsumentkooperationens pensionsstiftelse i uppdrag att ombesörja utbetalning av pension.

Vid redovisning av pensionsåtaganden i juridisk person tillämpas reglerna i tryggandelagen och Finansinspektionens föreskrifter. Tillämpning av tryggandelagen är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. Reglerna i IAS 19 avseende förmånsbestämde pensionsplaner tillämpas därför inte utan upplysningar lämnas enligt relevanta delar av vad som anges i IAS 19. Pensionsberäkningarna bygger på löne- och pensionsnivåer på balansdagen.

Not 51. Medelantal anställda samt löner och ersättningar forts.

Mkr		
Pensionsåtagande tryggade i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse	2017	2016
Verkligt värde på särskilt avskiljbara tillgångar	4 402	4 273
Pensionsåtagande tryggade i Pensionsstiftelsen	-3 814	-3 608
Övervärde (inkl buffertkapital)	588	665

Specifikation av verkligt värde på särskilt avskilda tillgångar i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse		
Räntebärande värdepapper	2 509	2 478
Aktier	1 365	1 325
Övriga tillgångar	528	470
Totalt värde på särskilt avskilda tillgångar	4 402	4 273

Kostnader för pensioner i egen regi		
Avsättning till Pensionsstiftelsen	222	212
Utbetalda pensioner	195	187
Gottgörelse för pensionsutbetalningar och administration	-195	-187
Särskild löneskatt på pensionskostnader, 24,26%	54	51
Avgår avkastning på särskilt avskilda tillgångar	-214	-264
Nettokostnad för pensioner i egen regi	62	-1

Not 52. Avstämning av totalavkastningstabell

Mkr		Ingående marknads- värde	Utgående marknads- värde	Total av- kastning
Räntebärande		2017-01-01	2017-12-31	2017
	Not			
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	22	94 831	95 236	
Upplupen ränta		929	785	
Direkt lån	24	9	9	
Räntederivat, netto	26	-2	-96	
Valutaderivat, netto		63	97	
Upplupen ränta räntederivat		-	25	
Omklassificering till alternativa placeringar		-275	-164	
Likvida medel		3 024	3 430	
Räntebärande innan värderingsskillnader		98 579	99 322	838
Prisskillnader olika antal likvid dagar vid värdering		93	76	15
Värderingsprinciper terminer		4	13	-22
Räntebärande enligt TAT		98 676	99 411	831
Aktier				
Aktier och andelar	21	61 660	60 980	
Omklassificering till alternativa placeringar		-2 289	-2 517	
Restitutioner	29	12	12	
Aktiederivat, netto	26	51	-41	
Likvida medel		137	199	
Aktier innan värderingsskillnader		59 571	58 633	4 104
Skillnad värderingskurs bid/traded		-49	53	98
Värderingsprinciper terminer		-3	1	7
Aktier enligt TAT		59 520	58 687	4 210
Alternativa placeringar				
Omklassificering från aktier		2 289	2 517	
Andelar till intresseföretag		396	421	
Avgår innehav i intresseföretag som förvaltar fastigheter		-193	-193	
Lån till intresseföretag		987	576	
Upplupen ränta lån till intresseföretag		155	182	
Inteckningslån		40	40	
Omklassificering från räntebärande		275	164	
Övriga lån		1 399	1 500	
Likvida medel		136	138	
Alternativa placeringar innan värderingsskillnader		5 484	5 346	280
Värderingsskillnader		-3	0	0
Alternativa placeringar enligt TAT		5 481	5 346	280

Not 52. Avstämning av totalavkastningstabell forts.

Mkr		Ingående marknads- värde	Utgående marknads- värde	Total av- kastning
Fastigheter	Not	2017-01-01	2017-12-31	2017
Byggnader och mark	17	4 484	5 217	
Rörelseskulder byggnader och mark		-34	-44	
Tillkommer indirekt ägda fastigheter	18	2 561	3 211	
Andelar i intresseföretag som förvaltar fastigheter		193	193	
Lån till koncernföretag		784	2 027	
Lån till intresseföretag		449	449	
Upplupen ränta på lån till intresseföretag		-	1	
Fastigheter innan värderingsskillnader		8 437	11 054	963
Eliminering av internvinst		-	-	28
Marknadsvärdering indirekt ägda fastigheter		4 199	5 057	859
Fastigheter enligt TAT		12 636	16 111	1 850
Bolagsstrategiska innehav				
Aktier och andelar koncernföretag till bokfört värde	18	5 394	6 099	
Avgår innehav i indirekt ägda fastigheter	18	-2 561	-3 211	
Bolagsstrategiska innan värderingsskillnader		2 833	2 888	61
Uppdaterade marknadsvärden		1 422	1 718	296
Bolagsstrategiska enligt TAT		4 255	4 606	357

Not 53. Tvister

Det förekommer inte några tvister som väsentligt kan påverka företagets eller koncernens finansiella ställning. Inom ramen för den ordinarie affärsverksamheten förekommer visserligen löpande ett antal försäkringstvister, men de flesta avser mindre belopp och bedöms inte väsentligt påverka företagets eller koncernens finansiella ställning. Om det i något fall skulle röra större belopp görs regelmässigt en bedömning av det sannolika ekonomiska utfallet och behovet av en eventuell avsättning.

Not 54. Väsentliga händelser efter balansdagen

I januari 2018 lanserade Folksam den nya produkten Privatpension för långsiktigt sparande. Det är en traditionell försäkring, och riktar sig främst mot Folksams drygt en miljon kunder i åldrarna 25 till 55 år som saknar sparande.

Folksam har förvärvat obligationer som Världsbanken (IBRD) gett ut till ett värde av 350 miljoner amerikanska dollar. Genom förvärvet vill Folksam lyfta fram FN:s sjutton globala utvecklingsmål och särskilt rikta fokus mot fyra av dessa. Investeringen motsvarar knappt 2,8 miljarder kronor och är Folksams tredje i samma storlek med ett Världsbanksorgan som låntagare. Investeringen fördelade sig enligt följande: Folksam Liv 155 miljoner amerikanska dollar, Folksam Sak 50 miljoner amerikanska dollar och KPA Pension 145 miljoner amerikanska dollar.

Från och med den första april 2018 renodlas Folksams affärsområden till att enbart omfatta liv- respektive sakaffär. De döps om till affärsområde Liv och affärsområde Sak och kommer att tillhöra respektive moderbolag. Därmed renodlas affärsansvaret och organisationen blir tydligare, vilket ger oss ökade förutsättningar för att bli mer effektiva och proaktiva.

Årsredovisningens undertecknande

Stockholm den 21 mars 2018

Lars Ericson
Styrelsens ordförande

Göran Arrius

Britt Hansson

Tobias Baudin

Eva Nordström

Johan Lindholm

Anders L Johansson

Susanna Järnek

Jonas Nordling

Elisabeth Brandt Ygeman

Mikael Åbom

Cecilia Hermansson

Eva-Lis Sirén

Mikael Täll

Lars-Inge Larsson

Jens Henriksson
Verkställande direktör

Vår revisionsberättelse har lämnats den 23 mars 2018

KPMG AB
Magnus Ripa
Auktoriserad revisor

Revisionsberättelse

Till årsstämman i Folksam ömsesidig livförsäkring, org. nr 502006-1585

Rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för Folksam ömsesidig livförsäkring för år 2017 med undantag för bolagsstyrningsrapporten på sidorna 20-32 och hållbarhetsrapporten på sidorna 17-19. Bolagets årsredovisning och koncernredovisning ingår på sidorna 8-129 i detta dokument.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av koncernens finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt International Financial Reporting Standards (IFRS), så som de antagits av EU, och lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Våra uttalanden omfattar inte bolagsstyrningsrapporten på sidorna 20-32 och hållbarhetsrapporten på sidorna 17-19. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och för koncernen.

Våra uttalanden i denna rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen är förenliga med innehållet i den kompletterande rapport som har överlämnats till moderbolagets revisionsutskott i enlighet med revisorsförordningens (537/2014) artikel 11.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav. Detta innefattar att, baserat på vår bästa kunskap och övertygelse, inga förbjudna tjänster som avses i revisorsförordningens (537/2014) artikel 5.1 har tillhandahållits det granskade bolaget eller, i förekommande fall, dess moderföretag eller dess kontrollerade företag inom EU.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Särskilt betydelsefulla områden

Särskilt betydelsefulla områden för revisionen är de områden som enligt vår professionella bedömning var de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen för den aktuella perioden. Dessa områden behandlades inom ramen för revisionen av, och i vårt

ställningstagande till, årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet, men vi gör inga separata uttalanden om dessa områden

Värdering av placeringstillgångar i nivå 3 som innehåser till verkligt värde

Se redovisningsprinciper för placeringstillgångar i not 1 samt not 30 i årsredovisningen för detaljerade upplysningar och beskrivning av området.

Beskrivning av området

Koncernen innehåser placeringstillgångar som värderas till verkligt värde via resultaträkningen och som klassificeras i nivå 3 enligt IFRS värderingshierarki.

Placeringstillgångar i nivå 3 uppgår per den 31 december 2017 till 17 127 mkr i koncernen, vilket motsvarar 7,4 procent av koncernens totala tillgångar.

Placeringstillgångarna utgörs av onoterade aktier och andelar, lånefordringar samt av förvaltningsfastigheter.

Verkligt värde bestäms med hjälp av värderingsmodeller som bedöms vara lämpliga för respektive innehav. Vid modellvärderingen används antaganden och icke observerbara indata för beräkningar av verkligt värde.

Värderingen av placeringstillgångar som klassificeras i nivå 3 enligt IFRS värderingshierarki innefattar bedömningar.

Hur området har beaktats i revisionen

Vi har tagit del av och utvärderat bedömningen av verkliga värden för placeringstillgångar i nivå 3.

Vi har testat nyckelkontroller i värderingsprocessen, innefattande företagsledningens fastställande och godkännande av antaganden och metoder som använts i modellbaserade beräkningar, kontroller av kvalitet i data samt genomgång av värderingar utförda av externa specialister.

Vi har bedömt metoderna i modellerna mot praxis och värderingsriktlinjer. Vi har jämfört använda antaganden med lämpliga referensvärden och priskällor samt undersökt betydande avvikelser.

Vi har bedömt de omständigheter som presenteras i upplysningarna i årsredovisningen och koncernredovisningen och om informationen är tillräckligt omfattande som beskrivning av koncernens bedömninga.

Värdering av försäkringstekniska avsättningar

Se redovisningsprinciper för försäkringstekniska avsättningar i not 1, känslighet i antaganden som ligger till grund för värdering av avsättningar i not 3 samt i not 36 i års- och koncernredovisningen för detaljerade upplysningar och beskrivning av området.

Beskrivning av området

Koncernens tillika moderbolagets försäkringstekniska avsättning (före avgiven återförsäkring) uppgår till 112 Mdr per 31 december 2017, vilket motsvarar 48 procent av koncernens respektive 62 procent av moderbolagets balansomslutning.

Detta är ett område som innefattar betydande bedömningar.

Livförsäkringsavsättningar motsvarar kapitalvärdet av de garanterade förpliktelserna enligt löpande försäkringsavtal efter avdrag för kapitalvärdet av framtida avtalade premieinbetalningar.

Avsättningarna beräknas enligt vedertagna aktuariella metoder. Beräkningarna bygger på antaganden om bland annat ränta, dödlighet, skatt och driftskostnader.

Avsättningen för oreglerade skador omfattar fyra olika avsättningar: avsättning för sjukräntor, rapporterade skador, icke rapporterade skador och en skadebehandlingsreserv. Viktiga antaganden är sjuklighet och avvecklingstid.

Hur området har beaktats i revisionen

Vi har bedömt tillämpade antaganden i de aktuariella metoderna som används vid värderingen av livförsäkringsavsättningar och avsättningen för oreglerade skador.

Vi har jämfört värderingsantagandena med koncernens egna utredningar, myndighetskrav och branschsiffror.

Vi har med hjälp av KPMGs aktuarier de metoder och antaganden som använts vid beräkningarna av kassaflöden och värdering av avsättningarna. Vidare har vi via stickprovsvisa beräkningar kontrollerat att avsättningarna är rimliga jämfört med de förväntade avtalsenliga förpliktelserna eller mot våra egna kontrollberäkningar gällande avsättning för sjukräntor och okända skador.

Vi har stickprovsvis testat kontroller i koncernens process för kontroll av indata, aktuariella beräkningar och att bokning görs korrekt i huvudbok.

Vi har bedömt de omständigheter som presenteras i upplysningarna i årsredovisningen och koncernredovisningen och om informationen är tillräckligt omfattande för att förstå koncernens bedömningar.

Annan information än årsredovisningen och koncernredovisningen

Detta dokument innehåller även annan information än årsredovisningen och koncernredovisningen och återfinns på sidorna 1-7, 17-19, 134-136. Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för denna andra information.

Vårt uttalande avseende årsredovisningen och koncernredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen och koncernredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen och koncernredovisningen upprättas och att de ger en rättvisande bild enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och, vad gäller koncernredovisningen, enligt IFRS så som de antagits av EU. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Styrelsens revisionsutskott ska, utan att det påverkar styrelsens ansvar och uppgifter i övrigt, bland annat övervaka bolagets finansiella rapportering.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionsssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risker för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen

- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen och koncernredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen och koncernredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag och en koncern inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen och koncernredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen och koncernredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.
- inhämtar vi tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende den finansiella informationen för enheterna eller affärsaktiviteterna inom koncernen för att göra ett uttalande avseende koncernredovisningen. Vi ansvarar för styrning, övervakning och utförande av koncernrevisionen. Vi är ensamt ansvariga för våra uttalanden.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Vi måste också förse styrelsen med ett uttalande om att vi har följt relevanta yrkesetiska krav avseende oberoende, och ta upp alla relationer och andra förhållanden som rimligen kan påverka vårt oberoende, samt i tillämpliga fall tillhörande motåtgärder.

Av de områden som kommuniceras med styrelsen fastställer vi vilka av dessa områden som varit de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen, inklusive de viktigaste bedömda riskerna för väsentliga felaktigheter, och som därför utgör de för revisionen särskilt betydelsefulla områdena. Vi beskriver dessa områden i revisionsberättelsen såvida inte lagar eller andra författningar förhindrar upplysning om frågan.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Folksam ömsesidig livförsäkring för år 2017 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionsssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets och koncernens ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och .

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med försäkringsrörelselagen, lagen om årsredovisning i försäkringsföretag eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med Försäkringsrörelselagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionsssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med Försäkringsrörelselagen.

Som en del av en revision enligt god revisionsssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där

avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med Försäkringsrörelselagen.

Revisorns granskning av bolagsstyrningsrapporten

Det är styrelsen som har ansvaret för bolagsstyrningsrapporten på sidorna 20-32 och för att den är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen.

Vår granskning har skett enligt FARs uttalande RevU 16 Revisorns granskning av bolagsstyrningsrapporten. Detta innebär att vår granskning av bolagsstyrningsrapporten har en annan inriktning och en väsentligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige har. Vi anser att denna granskning ger oss tillräcklig grund för våra uttalanden.

En bolagsstyrningsrapport har upprättats. Upplýsningar i enlighet med 6 kap. 6 § andra stycket punkterna 2-6 årsredovisningslagen samt 7 kap. 31 § andra stycket samma lag är förenliga med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar samt är i överensstämmelse med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag.

Revisorns yttrande avseende den lagstadgade hållbarhetsrapporten

Det är styrelsen som har ansvaret för hållbarhetsrapporten på sidorna 17-19 och för att den är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen.

Vår granskning har skett enligt FAR:s rekommendation RevR 12 Revisorns yttrande om den lagstadgade hållbarhetsrapporten. Detta innebär att vår granskning av hållbarhetsrapporten har en annan inriktning och en väsentligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige har. Vi anser att denna granskning ger oss tillräcklig grund för vårt uttalande.

En hållbarhetsrapport har upprättats.

KPMG AB, Box 382, 101 27, Stockholm, utsågs till Folksam ömsesidig livförsäkrings revisor av bolagsstämman den 20 april 2017. KPMG AB eller revisorer verksamma vid KPMG AB har varit bolagets revisor sedan före den 17 juni 1994.

Stockholm den 23 mars 2018

KPMG AB

Magnus Ripa
Auktoriserad revisor

Definitioner och begrepp

Aktiefonder

En fond som placerar sitt kapital i aktier och andra aktierelaterade instrument. Avkastningen är i regel starkt kopplad till hur den aktiemarknad där fonden investerar utvecklas.

Aktieoptioner

En option som har en aktie som underliggande vara. En aktieoption ger innehavaren rätten men inte skyldigheten att när som helst under löptiden köpa eller sälja aktier till ett på förhand bestämt lösenpris.

Försäkrad

Den person som omfattas av försäkringen.

Försäkringstagare

Den som har ingått försäkringsavtal med ett försäkringsföretag.

Förvalt kapital

Totala tillgångar med avdrag för finansiella skulder (andra avsättningar, skulder samt upplupna kostnader och förutbetalda intäkter) enligt balansräkningen.

Kapitalandelsmetoden

Förvärv av andelar i ett intresseföretag (inte dotterföretag). Det förvärvade företagets andel av kapitalet i det förvärvade företaget beräknas. Beräkningen görs på samma sätt som enligt förvärvsmetoden (som används vid förvärv av dotterföretag).

Kapitalavkastning

Intäkter och kostnader samt realiserade vinster och förluster på placeringstillgångarna i årets resultat.

Kapitalbas (enligt solvens II)

Kapitalbasen består av primärkapital och tilläggskapital som har godkänts av Finansinspektionen.

I primärkapital ingår följande poster, den positiva skillnaden mellan tillgångar och skulder, inklusive försäkringstekniska skulder samt efterställda skulder. Tilläggskapital är en post som inte ingår i primärkapitalet men som kan krävas in för att täcka förluster.

Kollektiv konsolideringskapital

Visar skillnaden mellan företagets tillgångar värderade till verkligt värde och företagets åtagande, garanterade och ej garanterade. Det kollektiva konsolideringskapitalet beräknas separat för premiebestämda och förmånsbestämda försäkringar.

Konsolideringskapital

Är moderföretagets eget kapital inklusive övervärde/undervärde i dotterföretagen samt joint venture. Avdrag görs för immateriella tillgångar vilka inte kan användas för att täcka förluster.

Medelantal anställda

Medelantalet anställda beräknas med utgångspunkt från antalet arbetstimmar, betald tid, relaterad till en årsarbetstid, exklusive ombud.

Minimikapitalkrav

Minimikapitalkravet utgör den minsta storlek på det medräkningsbara primärkapitalet som krävs för att försäk-

ringsföretaget med 85 procents sannolikhet ska ha tillgångar under kommande tolv månader som täcker värdet av åtagandena gentemot försäkringstagare och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar.

Obligationer

En räntebärande löpande skuldförbindelse, eller ett skuldebrev, som ges ut (emitteras) av stat, kommun, kreditmarknadsföretag, hypoteksinstitut eller större företag. Obligationer har i allmänhet lång löptid, minst ett år. Obligationens nominella belopp återbetalas när löptiden gått ut, däremellan sker periodiska ränteutbetalningar.

ORSA

”Own Risk Solvency Assessment” det vill säga egen risk- och solvensbedömning där företagets risker och kapitalbehov bedöms.

Placeringstillgångar

Tillgångar som har karaktären av kapitalplacering, det vill säga räntebärande värdepapper, aktier och fondandelar.

Premie

Pengar som arbetsgivaren betalar in till en anställds tjänstepension kallas för premie.

Premieinkomster

Med premieinkomst avses vederlaget till försäkringsföretag för det försäkringsskydd som har börjat gälla under perioden. Premieinkomsten beräknas exklusive rabatter, kreditförluster på premiefordringar, premieskatter och övriga offentliga avgifter. Premieinkomsten uppges till bruttobelopp före avräkning av återförsäkrars andel.

Premieintäkter

Premieintäkter beräknas som summan av premieinkomsten och förändringen i premieansvaret efter avräkning av återförsäkrars andel. Med premieintäkter avses ersättningen till försäkringsföretag för företagets försäkringsskydd för egen räkning som gäller under perioden.

SCR-kvot

Med SCR-kvot avses solvenskapitalkrav i förhållande till kapitalbas.

Totala sjuktal

Det totala antalet sjuktimmar dividerat med schemalagd tid.

Solvens/Solvensgrad

Förmågan att lösa sina skulder eller stå för sina åtaganden till försäkringstagarna.

Solvens II

De regler för försäkringsföretags ekonomiska ställning och styrka (solvens) som arbetas fram inom EU. Reglerna började gälla den första januari 2016.

Solvenskapitalkrav

Solvenskapitalkravet utgör den minsta storlek på det medräkningsbara primärkapitalet som krävs för att försäkringsföretaget med 99,5 procents sannolikhet ska ha tillgångar under kommande tolv månader som täcker värdet av åtagandena gentemot försäkringstagare och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar.

Solvenskvot

Ett försäkringsföretags kapitalbas dividerad med företagets solvensmarginal. Solvenskvoten måste överstiga 1, för att solvenskravet ska vara uppfyllt.

Solvensmarginal

Solvensmarginalen är den lägsta nivå som kapitalbasen ska uppgå till. Den beräknas utifrån verksamhetens art och omfattning. I Solvens II införs i stället begreppet solvenskapitalkrav med mer detaljerade beräkningsregler.

Termin

Med termin menas ett avtal om köp av egendom vid en framtida tidpunkt till ett bestämt pris (som fastställdes i samband med upprättandet av kontraktet), eller alternativt rätt till kontantavräkning. Ibland används det engelska uttrycket futures även på svenska.

Totalavkastning

Totalavkastningen i procent är beräknad som kapitalavkastning i förhållande till genomsnittligt förvaltad kapital.

Valutakurssäkring

Används för att skydda utländska innehav från valutakursfall.

Återbäringsränta

Återbäringsränta är den ränta med vilken överskott på premiebestämd traditionell försäkring fördelas till kunderna.

Bolagsbenämningar

Folksam och Folksamgruppen

Folksam och Folksamgruppen omfattar Folksam Liv-koncernen och Folksam Sak-koncernen. I begreppet koncern ingår konsoliderade och ej konsoliderade företag.

Folksam Liv-koncernen

I de finansiella rapporterna används begreppet koncern för att beskriva konsoliderade och ej konsoliderade företag. I koncernens balans- och resultaträkningar med tillhörande noter avses företag som konsolideras. Folksam Liv konsoliderar dotterföretag som står under bestämmande inflytande. Intresseföretag konsolideras och är de företag i vilka koncernen har ett betydande inflytande, men inte ett bestämmande inflytande. För information om vilka företag som ingår i koncernen se not Aktier och andelar i koncernföretag samt not Aktier och andelar i intresseföretag.

Folksam Sak-koncernen

I de finansiella rapporterna används begreppet koncern för att beskriva konsoliderade och ej konsoliderade företag. I koncernens balans- och resultaträkningar med tillhörande noter avses företag som konsolideras. Folksam Sak konsoliderar dotterföretag som står under bestämmande inflytande. Intresseföretag konsolideras och är de företag i vilka koncernen har ett betydande inflytande, men inte ett bestämmande inflytande. För information om vilka företag som ingår i koncernen se not Aktier och andelar i koncernföretag samt not Aktier och andelar i intresseföretag.

Folksam Liv-gruppen

Avser den försäkringsgrupp som rapporteras enligt Solvens II-regelverket, för Folksam Liv motsvarar det företag som ingår i Folksam Liv-koncernen det vill säga företag som både konsolideras och ej konsolideras i de finansiella rapporterna.

Folksam Sak-gruppen

Avser den försäkringsgrupp som rapporteras enligt Solvens II-regelverket, för Folksam Sak motsvarar det företag som ingår i Folksam Sak-koncernen det vill säga företag som både konsolideras och ej konsolideras i de finansiella rapporterna. Det som skiljer mellan Folksam Sak-koncern (finansiella rapporter) och Folksam Sak-gruppen (Solvens II) är hur vissa företag konsolideras. Ett företag kan t ex klassificeras som intresseföretag i de finansiella rapporterna men i Solvens II ingår de inte i gruppen då regelverket i Solvens II innebär en strikt gräns på att innehav mindre än 20 procent inte ingår i gruppen.

Sicklaön Bygg Invest och Power Wind Partners konsolideras som intresseföretag i de finansiella rapporterna men ingår inte i gruppen enligt Solvens II utan tas upp som ett externt innehav.

